

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési Terv Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült.

Szakmai vezetők
Pála Károly szakmai igazgató
Puskás Aurél fejlesztési igazgatóhelyettes
Rápli Györgyi, a programfejlesztési központ vezetője

Szakmai bizottság
Kereszty Zsuzsa, Korányi Margit, dr. Szilágyi Imréné

Fejlesztési programvezető
Fejér Zsolt

Felelős szerkesztő
Kóródi Bence

A kiadvány ingyenes, kizárólag zárt körben, kísérleti-tesztelési céllal használható. Kereskedelmi forgalomba nem kerülhet. Másolása, terjesztése szigorúan tilos!

Kiadja a sulinoVA Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.
1134 Budapest, Váci út 37.

A kiadásért felel: Cselik Tibor ügyvezető igazgató
Nyomdai munkák: Pátria Nyomda Zrt.

TARTALOM

Előszó – A mindennapi mesehallgatás bevezetéséhez	5
Ajánlás	8
Szamárbőr királyfi	9
A két testvér	11
A griffmadár	23
A királyfi, aki nem ismerte a félelmet	26
A szabó és az óriás	28
A barlangi tündér	29
A pásztorfiúcska	32
Hófehérke és Rózsapiros	33
Jánoska és Margitka	36
A két aranygyermek	39
Erős Pali	41
Mese a legkisebb királyfiról meg a fehér farkasról	45
A Világszép Sárkány Rózsa	52
A táltos Jankó	55
Az örök ifjúság vize	58
A király és az ő három fia	62
A lusta legény kalandjai	63
A tűzmadár	64
A királyfi és a sárkány (szerb mese)	66
Hammas Jutka	70
Világszép Ilonka	72
A zöld királyfi	74
Bolondos Gyurka (Benedek Elek)	77
A kis Miska	79
Mirkó királyfi	83
Jankó (szlovák mese)	86
A szép királylány	89
Az elátkozott királykisasszony (Benedek Elek)	91
Tenger csudája	92
Huszonöt királyfi	94
Bukolla (izlandi mese)	98
A szegény suszter meg a fiai	100
Tiszagyöngye	105
A szép Katarina (szicíliai mese)	108
Felhasznált irodalom	111
Ajánló tartalomjegyzék	112

ELŐSZÓ – A MINDENNAPI MESEHALLGATÁS BEVEZETÉSÉHEZ

„...a gyerekkorban hallott történetek együtt növekszenek velünk:
virágot hoznak, kiteljesednek, gyümölcsöt érlelnek.
Semmi más nem kell hozzá, csak meg kell őrizni őket.”
Lázár Ervin: *Az élet titka*

A mesehallgatás egyik legnagyobb értéke a szóbeliség közvetlenségében rejlik. A gyerek és a felnőtt közötti *meghitt, bensőséges kapcsolat* létrejöttét segíti. Felébreszti a gyerek érdeklődését, figyelmét, megindítja képzeletét. Érzékennyé, fogékonyá teszi most a mese, később más szépirodalmi művek iránt, hiszen az irodalmi érzékenység erősen függ attól, hogy a mesét hallgató, a művet olvasó mennyire képes a szöveg tartalmát képzeletében gátak nélkül továbbalkotni.

Érdemes vele nap mint nap élni. Benne rejlik az érzelmi nevelés lehetősége, alkalmat ad arra, hogy a tanító ne csupán a gyerek értelmével foglalkozzon, hanem személyiségének egészét „ragadja meg”, érző organizmusként teljes egészében formálja, fejlessze. Miközben mélyül az érzelmi kapcsolat a gyerekek és a tanító között, maga a mese számos olyan lelki folyamatra, emberi viszonylatra világít rá, amelyet a gyerek direkt módon nem, csak a mese révén tud képileg megfogalmazni.

A mesehallgatást fontos időben és térben elkülöníteni a tanulás más formáitól. Elég, ha a tanító leül a mesemondó székbe, a gyerekek máris belehelyezkednek a mesehallgatás hangulatába. Átadják magukat a belső képek áramlásának, lelkük kitárul, befogadja a mesét, amely kiszakítja őket a hétköznapi helyzetből. A 6-7 éves gyerek képekben gondolkodik, így a mese képszerűsége alkalmas arra, hogy fantáziáját mozgósítsa. A mesemondás, mesehallgatás közben erős a mesélő és a hallgató közötti kapcsolat; a mesélőt formálja hallgatósága, és a hallgatóság formálja a mese megjelenítését.

Fontos, hogy a tanító lehetőleg *fejből* meséljen. Az otthon átgondolt, többször elolvasott mese a felnőtt fantáziáját is megindítja, aki belső képeket alkot az olvasottakról. Ha fejből mesél, jobban tud figyelni a gyerekek rezdüléseire. Arcukról leolvashatja, hogy a történetet hol kell jobban, részletesebben színeznie. Ezt a gyermekek metakommunikációja világosan közvetíti.

A mese az élet kihívásaihoz nyújt magatartási modelleket, stratégiákat, egyúttal terápiás hatása is van, oldja a feszültséget, harmonizál. Értékközvetítő szerepe mással nem pótolható. Ki vagyok én? Erre a legfontosabb kérdésre segít válaszolni. Jól elkülönülnek benne a fiúknak, illetve a lányoknak szóló válaszok. (A férfiak és nők próbáinak jellege, a megváltás módja is más.)

A mesék nem kötődnek életkorhoz, más jelentésüket tárhatja fel a befogadó gyerek, mást a felnőtt. Megkülönböztetett figyelemmel fordulnak az élet fordulópontjai felé, mintha egyik létmódból a másikba történő áttérés, saját korlátainkon való átjutás szimbólumai és elősegítői lennének.

Szókincsfejlesztő hatásuk is jelentős. A szép, kifejező mesélés hatására a gyerekek beszédképessége, beszédkedve rejtett módon fejlődik, alakul. A 6–8 évesek nagyon szeretik a szerepjátékot. A mesékben rejülő szerepjáték lehetősége kellő teret nyújt arra, hogy a gyerekekben szunnyadó szerepvágy életre kelhessen. Ne foszszuk meg őket ettől, ragadjunk meg minden alkalmat arra, hogy egy-egy mesét, történetet eljátszhasanak. De ne tegyük kötelezővé senki számára az előadásban való közreműködést. Használjuk ki a kézművesség adta lehetőségeket is (ez se legyen kötelező). Készítsünk a gyerekekkel együtt maszkokat, fessünk jelmezeket, vagy egyszerűen csak vágjunk ki papírból bábokat! A gyermekek kezében a bábok, maszkok életre kelnek.

Kikhez szólnak a mesék?

Tudjuk, valaha a felnőttek voltak a mesehallgatók, és hosszú korszakokon keresztül nem csupán szórakozásból hallgatták a mesemondót. A mesében az embert érdeklő alapkérdések – elsősorban az élet és a halál kérdései – központi helyet kapnak. A mese teljes világképet ad – azt, amire a 6–10 éveseknek szükségük van, hogy életkoruknak, ismereteiknek, megélt élethelyzeteiknek megfelelő válaszokat kaphassanak legfontosabb kérdéseikre.

A gyermekeknek szóló első válogatás és átírás a *Grimm*-testvérek mesegyűjteménye volt (Magyarországon az 1900-as években jelent meg). Az erősen francia gyökerű történeteket Grimmék átalakították a gyermekek számára. Ez a mesegyűjtemény lett Európában az etalon.

Gyerekeknek szánt átírási gyakorlattal találkozhatunk a Benedek Elek-féle gyűjteményben is. Az átdolgozásokban persze mindig benne van a kor és az író maga.

Kizárólag a magyar meséket vagy más népek meséit is kerestük?

A mese *nem nemzeti* műfaj, számára nincsenek országhatárok. Ezért nem csak magyar meséket válogattunk az antológiába. (Természetesen nem állíthatjuk, hogy ugyanolyan a dán mese, mint a magyar vagy a szlovák. Különböző gondolkodásmód tükröződik bennük.) Mindegy, hogy magyar-e az anyanyelve a mesét hallgató gyereknek vagy sem. Ebben az értelemben csak az számít, hogy a gyerek ért-e a *közvetítő* nyelven, azaz magyarul.

Fontos a mese *nyelve, sajátos formuláival, mondatszerkezetével*, amelyeken minden fordítás ront. Így arra törekedtünk, hogy a 6-8 éveseknek elsősorban a magyar, illetve a 19. századi magyar kultúrába illő meséket kínáljunk.

A rendező elvről

A gyermeki lélek sajátos: konzervatív, sémákban gondolkodó, ugyanakkor képes újraalkotni a világot. Saját világát mindenképp, s végre ebben otthonosan mozog.

A válogatásban az emberre általában jellemző igényeket, kérdéseket tekintettük kiindulási alapnak. *Ilyen a gyerek; ezt tudjuk a fejlődéslélektanból. Így működik a psziché; hiszen ezt mondja a lélekelemzés. Bizonyos mesetípusok ezért és ezért alapvető fontosságúak.*

A gondolati (tehát *nem tartalomjegyzékben megjelenő*) felosztás alapját a fejlődés-lélektani vonal adja. Boldizsár Ildikó* szemüvegén keresztül a következő mesetípusok megtartását, illetve elutasítását fontoltuk meg. (Így a vertikális mellé egy horizontális szempont is került).

1. A szájhagyományozódó tündérmese meghatározott motívumkészlettel rendelkezik, egy adott pillanatban jött létre, jellemző rá a tradíciók és a mesemondó lelkiállapotának tükrözése. Nem a mesemondó egyéniségére szeretnénk tenni a hangsúlyt, így számunkra ez a kategória nem lényeges.

2. Az átdolgozott tündérmesék esetében a „szerzők” az eredeti mesét többféle szempontból módosították. Ezekre a mesékre jellemző az átstilizálás (a szépirodalom normáihoz igazítás, a durva szavak kigyomlálása), a morális üzenetek túlhangsúlyozása; magyarázás. Erre találhatunk példát gyűjteményünkben (például Benedek Elek, Arany László meséi, Grimm-mesék).

3. Gyerekkönyveink – színes albumokban, leporellókban, válogatásokban – javarészt **deformált tündérmeséket** kínálnak. *A mese itt nem önálló esztétikai kategória, hanem eszköz.* Nyelvileg sokszor elfogadhatatlan, tartalmilag indokolatlan gyalulás jellemző rájuk (például a kegyetlen elemek kihagyása vagy átírása, ami fontos funkciójától fosztja meg a mesét). Gyűjteményünkben ezektől is eltekinttünk.

4. A helyettesített vagy inverz tündérmesék valamely kiragadott motívum önálló történeté fejlesztésével kapcsolódnak a tündérmesék egy-egy alapformájához. Alapvetően gyermeknek szólnak, világképük gyermeki; számukra ismerős helyeken játszódnak (gyerekszoba, erdő, ker, stb.). Erre találhatunk példát gyűjteményünkben (például Milne, Kipling, Travers, Lázár Ervin, Tandori Dezső, Béres Melinda meséi).

5. Az asszimilált és specializált tündérmesék megőriznek néhány motívumot a tündérmesék világából, és teljesen új, önálló szépirodalmi művé fejlesztik tovább őket. Világképükben megőrzik az azonosságot a hagyományos tündérmesékkal. Megmarad a csoda, a varázslat világot alakító és

* Boldizsár Ildikó: *Mesepoetika*. Akadémiai Kiadó 2004.

magyarázó szerepe, és megmarad a mese felnőtt bölcsessége is. Közülük is válogattunk (például Oscar Wilde és Andersen meséi).

Az 1–2. évfolyam meséi

A gyűjtés alapját – mint már említettük – a lélektan állításai határozták meg (bővebben erről a *Tanítói kézikönyvben* olvashatunk). Ennek megfelelően a következő „típusokra” találhatunk példákat gyűjteményünkben: örömelev és valóságelv; varázslatok; helyettesítő kielégülés; képzelt alakok, események – animisztikus világkép (externalizáció); átváltozások; testvérekről szóló mesék; a természet kettősségének megszüntetése; a Jó és a Rossz, az állati és angyali; animális és spirituális kettősség az emberben – ezek különválasztása; majd integrálása magasabb szinten); az ödipális konfliktusok*.

E két évfolyam meséi főként *átdolgozott, helyettesített vagy inverz tündérmesék*.

A 3–4. évfolyam meséi

(A következő kötetben jelennek meg.)

A mesék témái sok gyerek igényeit már nem elégítik ki ebben az életkorban. A kognitív képességek uralni kezdik az érzelmi életet, az ok-okozati összefüggések keresése nagyon fontossá válik. Ugyanakkor ez az érdeklődés nem feltétlenül tudományos (az elméleti, objektív magyarázatokra – elvont fogalmak befogadására még nincs kész a 8-10 éves gyermek). Kellenek a fantázia szülte mesei elemek, magyarázatok is a világ jelenségeire – az animisztikus világkép fenntartása megnyugvást ad.

A mese ősanja maga a természet. Az emberiség fejlődésének kezdeti időszakában az ember mese-szerű lényekkel személyesítette meg az ésszel számára fel nem fogható természeti jelenségeket. Így személyesültek meg a Nap, a Föld, az évszakok, az égitestek, „akikkel” az ember így beszélő viszonyba kerülhetett. Így beszélhetnek hozzánk az állatok és a növények. Mesélhetnek életükről, azokról a folyamatokról, amelyekre később a gyerekek a tudomány segítségével fognak magyarázatot kapni.

A gyerekek továbbra is arra a kérdésre keresnek sokféle választ, hogy *milyen a világ?* A hangsúlyok azonban eltolódnak látszanak a mitikus világ felé. A mítoszok világa egyértelműbb (a mese sugallatszerűbb; nem mondja ki a válaszokat). A mesék és a mítoszok nagyon hasonlóak, hatásuk azonban eltér. A mesében a hős „általános”, akár én is lehetek. A mítoszokban a hős *egyedi*. Velem – egyszerű halandóval – ez nem történhet meg. Az ideálkeresés időszakában mindez rendben van. A mese cselekménye *hétköznapi esemény*. A mítoszé *rendkívüli*. A mítoszok nem engedik meg, hogy bárkivel azonosuljunk; a *hőssel* lehet csak azonosulnunk. Az eszményi személyiség cselekedeteit a *felettes én* irányítja. A mese az *én* integrációjának folyamatát mutatja be, a mítosz- ha úgy tetszik – érettebb személyiségnek való műfaj. Az általunk gyűjtött történetek nem valódi mítoszok, hanem mitikus elemeket dominánsan tartalmazó mesék.

Így e két évfolyam számára az *átdolgozott, helyettesített vagy inverz*, illetve az *asszimilált és specializált tündérmesékből* válogattunk.

Az ötödik évfolyam irodalmi témáit megalapozhatja a mindennapi mesehallgatás mint tapasztalatgyűjtés.

Lehetne keresni – és felsorakoztatni – más érveket a napi mesehallgatás bevezetésének szükségessége mellett (lásd a *Tanítói Kézikönyv* adott fejezetét). Mégis az az álláspontunk, hogy gondolatindítónak talán ennyi elég.

Gerle Edit
Rádi Orsolya

* Vonzódás az ellenkező nemű szülőhöz, rivalizálás az azonos nemű szülővel.

AJÁNLÁS

Talán furcsa gondolat, hogy „használati utasítás” születik egy mesegyűjteményhez. Mégis szükségesnek gondoljuk, hiszen nem véletlenül döntöttünk egy antológia összeállításáról, s nem valamely – már létező – kötet elolvasására buzdítunk minden pedagógust.

A válogatás szempontjai

A meséket részben a bettelheimi – elsősorban pszichológiai szempontokat közvetítő – gondolatok alapján válogattuk*. Figyelembe vettük azt is, hogy a mese *irodalomként*, vagyis sajátos világlátással, sajátos formai jegyekkel jelenjen meg. Kérdés, milyen viszony van a népmesék és a műmesék között. Létezik-e népmese, és van-e a 6–10 évesek számára elfogadható műmese?

A rendezőelvhez igazodva gyűjtöttük a meséket. A tartalomjegyzék sorrendje nem a mesemondás időrendjét jelenti, és nem jelenít meg tematikus rendezőelvet sem. A címre kattintva a kiválasztott mese jelenik meg a monitoron.

Egyetlen javaslatunk a következő: a napi mesemondást a gyerekek által feltételezhetően ismert mesékkel – tehát nagyrészt a Grimm-mesékkal célszerű kezdeni.

Az *Ajánló tartalomjegyzék* kissé szokatlan: olyan történetek is megjelennek benne, amelyek terjedelmi okokból magában a gyűjteményben nincsenek jelen. Közülük a legismertebbek megtalálhatók az interneten – *mi ezekkel kezdenénk az ismerősség, ráismerés öröme és biztonsága miatt* –, elérési útvonalukat a könyv végén megadtuk.

Béres Melinda *Semminden*-je nincs meg elektronikus formában. Új, kapható gyermekkönyvről van szó. Érdekes az iskolai – vagy az osztály könyvtára számára beszerezni. Inkább 8 éves kor után ajánljuk. Ennek megint nem a megértés, hanem a mese hatása az oka: *direkt*, kevésbé szimbolikus.

Semmiféle sorrendet nem szerettünk volna felállítani – kérhessenek a gyerekek, választhasson minden tanító a gyereksoporthoz „aznap” illő mesét –, ezért gyűjtésünket ábécérendben közöljük.

a szerkesztők

* Bruno Bettelheim: *A mese bővölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Gondolat 1985.

SZAMÁRBŐR KIRÁLYFI

Élt egyszer egy király meg egy királyné. Szépek voltak, gazdagok voltak, mindenük megvolt, amit csak kívántak; csupán egy híja volt a boldogságuknak: nem volt gyermekük.

A királyné mindegyre csak emiatt búslakodott, s napjában százszor is elmondta:

– Szomorú az én sorsom, olyan vagyok, mint a meddő szántóföld.

Addig-addig epekedett, míg végül is teljesedett a kívánsága. Hanem a kised, akit a világra hozott, nem emberi csecsemő volt, csak egy kis csacsi.

Szegény királyné csak akkor kezdett igazán jajveszékeln, amikor a magzatát meglátta.

– Inkább ne is lett volna gyermekem, mint hogy ilyen csúfságot ringassak!

És kiadta a parancsot: vessék a csacsit a vízbe, hadd falják föl a halak.

A király azonban közbeszólt:

– Nem! Akármilyen, mégiscsak a fiam. Ha meghalok, övé lesz a trónom és a koronám!

Fölnevelték hát a kis szamarat. Szépen gyarapodott, szép nagyra nőtt a füle is. Vidám kis jószág volt, sokat ugrándozott, sokat játszadozott, különösen a zenét szerette.

Egyszer aztán fogta magát, elment egy híres-neves muzsikushoz.

– Taníts meg a művészetedre – mondta neki. – Én is szeretném olyan szépen pengetni a lantot, mint te.

– Jaj, kedves úrfi – szabadkozott a muzsikus –, nehéz lesz az neked, nem arra valók a te ujjaid; kissé nagyok hozzá, attól tartok, elpattannának alattuk a húrok.

De hiába volt minden, a csacsi mindenképpen meg akarta tanulni a lantpengetést. Szorgalmasan, kitartóan nekilátott a gyakorlásnak, és a végén már olyan szépen muzsikált, hogy a mester sem különben.

Egyszer az úrfi tünődve sétálgatott a városban. Odaért egy kúthoz, belenézett, és meglátta benne a két nagy szamárfület. Ezen aztán úgy elbúsult, hogy bánatában világgá ment. Nem is szólt senkinek, nem vitt magával senkit, csak egyetlen hűséges szolgája mehetett vele.

Jártak-keltek, vándoroltak a világban, végül eljutottak egy messzi országba. Ott egy öreg király uralkodott, s annak volt egy világszép lánya.

– Ide betérünk – mondta a szamár, és bekopogtatott a palota kapuján. – Nyissátok ki – kiáltotta –, vendég jött, be akar menni!

De nem nyitották ki. Erre leült, fogta a lantját, és gyönyörűségesen játszani kezdett rajta a két elülső lábával. A kapuőrnek kerekre nyílt a szeme ámulatában, szaladt a királyhoz, s azt mondta:

– Uram királyom, egy fiatal szamár ül a kapu előtt, s olyan szépen pengeti a lantját, hogy egy mester sem különben!

– Hát akkor engedd be azt a muzsikust – szólta a király. Ahogy a szamár belépett, mindenki kikacagta a fura lantost.

Csakhamar eljött az ebéd ideje. A hopmester a szolgák meg az inasok asztalához akarta ültetni a csacsit, annak azonban sehogyan sem tetszett a dolog.

– Nem közönséges jószág vagyok én, hanem előkelő szamár – mondta.

– Hát, ha az vagy – mondták –, ülj a katonák közé!

– Nem – felelte –, én a király asztalánál akarok enni.

A király jót nevetett rajta; értette a tréfát, hát azt mondta:

– Jól van, csacsi, legyen úgy, ahogyan kívánod; gyere ide az asztalomhoz!

A királyfi odament, s várta, hol lesz a helye, hová ülhet. A király ránézett, azt kérdezte tőle:

– Hogy tetszik a lányom, csacsi?

A szamár a királykisasszony felé fordult, jól megnézte, és kedvtelve bólintott:

– Nagyon tetszik; olyan szép, hogy még sosem láttam ilyen szépet.

– Akkor ülj mellé – mondta a király.

– Magam is úgy szerettem volna – szólta a szamár, s leült a királylány mellé. Együtt evett-ivott a királyi családdal, és szép csendesen viselkedett az asztalnál. Így éldögélt egy ideig a király udvarában. Lantolgatott, sétálgatott; a királyi palotában lakott, a királyi asztalnál étkezett, s olyan kedvesen viselkedett, hogy hamarosan mindenki megszerette.

Hanem egy idő múlva egyre szomorúbb lett, s egy szép napon azt mondta magában „Hiába minden, csak haza kell mennem!”

Jelentkezett a királynál, megköszönte neki a szívességét, és kérte, hadd mehessen az útjára. A király azonban nagyon kedvelte, és szerette volna ott tartani.

– Mi bánt, csácsikám? Egy idő óta olyan savanyú képet vágasz, mintha vadalmába haraptál volna. Mondd meg, ha valami kívánságod van; mindent megadok neked, csak hogy a kedvedre legyenek. Aranyat akarsz?

– Nem – felelte a csacsi, és a fejét rázta.

– Ékszert, drágaságot?

– Nem.

– Fele országotam?

– Azt sem.

– Csak tudnám, mivel szerezhetnék örömet neked – tűnődött a király. – Talán a lányomat akarod feleségül?

– Azt már igen! – felelte a csacsi, s egyszeriben jókedve kerekedett, hogy így kitalálták a titkos gondolatát, mert hát ez volt a szíve vágya.

A király nem sokat teketóriázott, hozzáadta a lányát, és megtartották a fényes lakodalmat.

Mikor leszállt az este, bevezették az ifjú párt a hálószobájukba. A király azonban ki akarta tudni, vajon a csacsi ott is illemtudóan, pallérozottan viselkedik-e, ezért elbújtatta egy függöny mögött az egyik szolgáját.

Ahogy az újdonsült házaspár a szobába ért, az ifjú férj gondosan bereteszte az ajtót, körülnézett, és mert azt hitte, csak magukban vannak, egyszeriben ledobta magáról a számárbórét; hát egy szépséges királyfi állt az ámuló királynő előtt!

– Most megtudhatod, ki vagyok, és láthatod, hogy nem vagyok méltatlan hozzád – mondta.

A királynő nagyon megörült neki, hogy az ura ilyen szép legény; nyomban tiszta szívből megszerette, megcsókolta.

Másnap, ahogy megvirradt; a királyfi ismét magára húzta a számárbórt. Alig bújt bele, máris kopogtatott az ajtón az öreg király. – Ejha! – kiáltotta meglepődve, amikor beengedték. – A csacsi már fölkelt? – és a lányához fordult, halkán azt kérdezte tőle:

– Ugye, bánkódotl miatta, hogy nem ember formájú a férjed?

– Dehogyan bánkódom, édesapám! – felelte a lánya. – Úgy megszerettem, mintha a legszebb legény volna a világon, el sem hagyom életünk fogytáig!

A király elcsodálkozott, de a szolgál, akit elbújtatott a szobában, hamarosan mindent elmondott neki.

– Ez nem lehet igaz – mondta a király.

– Ha nem hiszed, uram, virrassz ott magad ma éjjel, s látni fogod tulajdon két szemekkel. S tudod mit, királyom? Csend el az irháját, és vesd a tűzbe; akkor nincs mit tennie, az igazi formájában kell megmutatkoznia.

– Ez jó tanács – mondta a király, és este, mikor a házaspár lefeküdt, beosont a hálószobájukba. Oda-surrant az ágyukhoz, és a holdfényben látta, hogy egy gyönyörűséges ifjú fekszik benne, a számárbór meg az ágy mellett hever a földön. A király gyorsan fölkapta, nagy tüzet rakatott az udvaron, és az irhát a lángok közé dobatta. Nem is mozdult el a tűz mellől, míg az egész hamuvá nem égett.

De a király is látni akarta, mit művel majd a megrablott ifjú, ha nem leli a számárbórt; hát fönnmaradt egész éjjel, virrasztott és leskelődött.

A királyfi jól kialudta magát, hajnalhasadáskor fölébredt, és föl akarta öltetni az irháját, de sehol nem találta. Megijedt, azt rebegte félve, nagy bánattal:

– Most aztán egy-kettő, el kell tűnnöm innét!

De ahogy kilépett a szobából, elébe toppant a király.

– Édes fiam, hová olyan sietve? Mit forgatsz a fejedben? – kérdezte. – Maradj csak itt, ilyen szép legényt el sem engedek magam mellől. Máris legyen a tiéd fele királyságom; holtom után megkapod az egészet.

– Ami jól kezdődött, jó véget is érjen: itt maradok – mondta az ifjú.

Az öreg neki adta a fele királyságát. Egy esztendőre rá meghalt, s ráhagyta a másik felét is.

Telt-múlt az idő, évre év múltott, s egy szép napon követség érkezett, s jelentette, hogy meghalt Számárbőr királyfi édesapja is. A trón megürült, s az egész ország egyhangúlag őt akarja királyának.

A királyfi elfoglalta azt a trónt is, két országon uralkodott, és zavartalan, napsugaras boldogságban élt a feleségével.

Talán még ma is él, ha meg nem halt.

A KÉT TESTVÉR

Volt egyszer két testvér, az egyik gazdag, a másik meg szegény. A gazdag aranyműves volt és gonosz szívvű; a szegény söprűkötésből élt, s jó és becsületes ember volt. Ennek a szegénynek volt két fia, két iker-testvér; úgy hasonlítottak egymásra, mint egyik tojás a másikra. El-eljárogattak gazdag nagybátyjuk házába, és rendszerint kaptak ott valami kis ételmaradékot.

Egyszer a szegény ember rózsáért ment az erdőbe. Az egyik fán megpillantott egy különös madarat: színarany volt, s olyan szép, amelyet még sosem látott. Fölkapott egy kavicsot, megcélozta, és el is találta, de éppen csak annyira, hogy a kő egy kicsit meghorzsolta a madár tollát. A madár elrepült, de egy aranytoll lehullott a szárnyából a földre. A szegény ember fölvette, és elvitte a gazdag testvérének.

– Ez bizony színarany – mondta az, és sok pénzt adott neki érte. Másnap a szegény ember fölmászott egy nyírfára, gallyat akart szedni róla. Egyszerre csak megrebbent a lomb, és kirepült belőle az aranymadár. A szegény embernek nem sokat kellett keresgélennie, hamarosan rábukkant a fészekre. Egy tojást talált benne, szintiszta aranyból. Fogta, azt is elvitte a bátyjának.

– Színaranyból van ez is – mondta a gazdag testvér, s megint megadta busásan az árát. Hanem a végén hozzátette: – Most aztán már magát a madarat szeretném.

A szegény ember harmadszor is kiment az erdőbe, s mikor látta, hogy a madár most is ott ül a fán, fölkapott egy kavicsot, s úgy megdobta, hogy nyomban leesett. Fölvette, elvitte a testvérének, s kapott érte egy nagy halom aranyat.

„No, ezzel már kezdhettek valamit” – gondolta, és elégedetten hazament.

Az aranyműves azonban agyafűrt ember volt, nagyon jól tudta, miféle jószág ez a madár. Beszólította a feleségét, s így szólt hozzá:

– Süsd meg nekem az aranymadarat, de vigyázz, nehogy valami húja legyen! Az egészet mindenesül én magam akarom elfogyasztani!

Tudta ugyanis, hogy aki ennek a madárnak a szívét meg a máját megeszi, az élete fogytáig minden áldott reggel egy aranyat talál a vánkosa alatt.

Az asszony megkopasztotta a madarat, nyársra húzta, és sütni kezdte. Közben azonban valami dolga akadt odakint az udvaron. Az alatt a söprűkötő két gyereke beszaladt a konyhába. Kíváncsian nézték a nyársat, forgattak rajta egyet-kettőt, szimatolták a jó sültszagot, és nagyon megkívánták a madárpecsenyét. És mert a forgatás közben két darabka lepottyant a serpenyőbe, azt mondta az egyik:

– Együk meg ezt a pár falatkát, nagyon éhes vagyok, úgysem veszik észre.

Neki is láttak nyomban, egyik az egyik darabkának, másik a másiknak.

Közben visszajött az asszony is. Látta, hogy a gyerekek rágnak valamit.

– Mit esztek? – kérdezte tőlük.

– Két darabka leesett a madárból – felelték –, gondoltuk, azt megehetjük.

– Jaj nekem! – ijedt meg az asszony. – Hiszen ez a szíve meg a mája volt; mit szól az uram, ha észreveszi, hogy húja van a madárnak!

Gyorsan levágott egy kiskakast, kivette a szívét meg a máját, rászúrta a nyársra, s amikor a pecsenye kisült, föltálalta az aranyművesnek.

Az magára zárta az ajtót, s mohón nekilátott a falatozásnak, először megette a szívet meg a máját, aztán a combját, a mellét, a szárnyát, nem hagyott belőle egy falatkát sem.

Másnap reggel, amint a szemét kinyitotta, első dolga volt, hogy a párnája alá nyúlt. Hanem egy fia arany nem sok, annyit sem talált alatta.

A söprűkötő két gyereke még csak nem is sejtette, milyen nagy szerencse érte őket. Nagyon elcsodálóztak, amikor reggel egyszer csak kigurult valami a vánkosuk alól, lepottyant a földre, és csendült egyet.

– Nézd csak, de szép fényes kis guriga! – kiáltotta az egyik. Hamar fölvettek, akkor látták, hogy arany. Mutatták az apjuknak; az is csak ámult-bámult: hogyan kerül aranypénz az ő gyerekeinek a feje alá?

A dolog másnap, harmadnap is megismétlődött. A szegény ember aggódni kezdett, hogy a végén még baj lehet a dologból; elment a bátyjához, és elmondta neki, hogy a két fiának minden reggel egy-egy arany terem az ágyában.

A gazdag ember rögtön sejtette, mi történhetett.

„Ezek a hitvány kölykök elették előlem az aranymadár szívét és máját – gondolta magában. – De ez egyszer nem viszik el szárazon: lakolni fognak érte!”

Így szólt az öccséhez:

– Az a két gyerek az ördöggel cimborál, mert ilyesmi nem történhetik tisztességes úton. Vigyázz, még nagy bajod lehet belőle; ne túrd őket tovább a házadban! Ha te el nem kergeted őket, nekem kell majd rendet teremtenem a házad táján!

A sóprúköttől félt, hogy a bátyja végül elemészi a két fiút. „Még mindig jobb nekik, ha kiteszem a vadonba, és sorsukra hagyom őket, úgy talán megmenekülnek” – gondolta.

Nagy búsán fölтарisznyálta a gyerekeket, kiment velük az erdőbe, mintha csak a favágáshoz vinné őket segítségnek; aztán mikor jól bent jártak már a rengetegben, fájó szívvel mind a kettőt megcsókolta és elszaladt.

A gyerekek összevissza futkostak az erdőben, keresték az utat hazafelé, de hiába, inkább mind beljebb és beljebb tévedtek. Végül is egy vadász talált rájuk.

– Hát ti kinek a gyerekei vagytok? – kérdezte az tőlük.

– A szegény sóprúköttől fiai volnánk – felelték, s elmesélték neki, hogy az apjuk nem akarta tovább megtúrni őket a házában, mert minden reggel egy arany terem a párnájuk alatt.

– Nincs abban semmi rossz – mondta a vadász –, ha amelletts becsületesek maradtok, és nem lesztok naplopók.

A jó embernek megtetszett a két fiú, neki magának nem volt gyereke, hát hazavitte őket magával, s azt mondta nekik:

– Mostantól fogva én leszek az apátok, én foglak fölnevelni benneteket.

Megtanította őket a vadászmesterségre, az aranyat pedig, ami reggelente a vánkosuk alatt termett, félretette, hogy hiánytalanul mind meglegyen, ha majd egyszer szükség lesz rá.

Mikor aztán fölserdültek, nevelőapjuk egy szép napon magával vitte őket az erdőbe.

– Itt az ideje, hogy megpróbálkozzatok a mesterlövésssel. Ha sikerül, föl szabadítalak benneteket, és igazi vadászok lesztok.

Kimentek a lesre, és sokáig várakoztak, de vad nem mutatkozott. Végül aztán a vadász észrevette, hogy az erdő fölött ék alakban egy dunnalúdraj úszik. Odakiáltott az egyik fiúnak:

– Lőj le egyet az ék mind a három sarkáról!

Minden lövés talált, a fiú kiállta a próbát. Csakhamar feltűnt egy második raj is, olyan alakban szállt, amilyen egy írott kettes. A vadász most a másik fiúnak kiáltott át, hogy lőjön le egyet mindegyik sarkáról. Annak is sikerült, az is kiállta a próbát. Erre a nevelőapjuk így szólt:

– Felszabadítalak benneteket; máttól fogva kitanult vadászok vagytok.

A fiúk tanakodni kezdtek egymás közt, mitévők legyenek, mit kezdjenek a szabadságukkal.

– Nem volna szép, ha tovább is a nevelőapánk nyakán élnénk, foglalkozás után kell néznünk – mondta az egyik.

– Igazad van – felelte a másik –, csakhogy mielőtt beállnánk valahová, előbb világot kellene látnunk. Hiszen itt élünk gyerekkorunk óta, s ezen a rengetegen kívül nem ismerünk semmit.

Este aztán, mikor vacsorához ültek, így szóltak a nevelőapjukhoz:

– Kedves apánk, kitanultuk a mesterségünket, most már egy kicsit körül szeretnénk nézni a nagyvilágban. Ha megengeded, elindulnánk szerencsét próbálni.

– Ez derék vadászhoz illő beszéd – mondta az öreg –, magamnak is ez volt a kívánságom. Menjetek csak, kísérjen a jó szerencse utatokban!

Csakhamar eljött a búcsúzás napja. A vadász egy-egy jó puskát ajándékozott nekik.

– Vigyetek magatokkal a megtakarított aranyotokból is annyit, amennyi csak kell – mondta.

Elkísérte őket egy darabon, s amikor végleg búcsútvettek egymástól, még egyszer megölelte őket, s egy fényes pengéjű kést nyújtott át nekik.

– Fiaim, ha valaha elválík az utatok egymástól, szúrjátok be ezt a kést az általútnál egy fába. Amelyikőtök oda visszatér, leolvashatja a késről a testvére sorsát.

– Hogyan, kedves apánk? – kérdezték a fiúk.

– Úgy, hogy a kés pengéjének két lapja van; az egyik jelenti az egyiketek életét, a másik a másikotokét. Ha fényes marad, jó sorsot jelent; ha megrozsdásodik, az a halál jele.

A fiúk eltették a kést, és nekivágtak a nagyvilágnak. Nemsokára bejutottak egy erdőbe. Akkora rengeteg volt, hogy egy nap alatt át sem bírtak vágni rajta; ott lepte őket az éjszaka. Másnap megint egész nap mentek, mégsem kerültek ki a vadonból. Elfogyott az enivalójuk is, hát azt mondta az egyik:

– Lőnünk kell magunknak valamit, különben fölkapik az állunk. Megtöltötte a puskáját, s körülnézett. Éppen arra szaladt egy öreg nyúl, azt célba vette.

Hanem a nyúl fölkiáltott:

*Hagyd meg, vadász, életemet:
két nyulacskát adok neked.*

Beugrott a bozótba, és már hozta is a két nyuszt. De azok olyan bátran játszadoztak, olyan kedvesek voltak, hogy a vadászoknak nem volt szívük megölni őket. Megsimogatták a két kicsi jószágot; azok meg hozzájuk szegődtek, és ott ügettek hűségesen a nyomukban.

Ahogy továbbmentek, egyszerre csak egy róka osont el előttük. Kapták a puskájukat, le akarták lőni, de a róka fölkiáltott:

*Hagyd meg, vadász, életemet:
két kis rókát adok neked.*

És már hozta is a két rókafit. A vadászok azokat sem akarták megölni, hanem a nyuszt mellé szoktatták őket, s így mentek tovább a kíséretükkel. Nem sokáig mentek, mert egyszerre csak egy farkas bukkant eléjük a sűrűből. Nosza, megcélozták, de a farkas fölkiáltott:

*Hagyd meg, vadász, életemet:
két kis farkast adok neked.*

Azt a két farkaskölyköt is odacsapták a többi állat mellé, a kíséretükbe. Kisvártatva egy medve camogott elő a bozótból, de annak se volt kedve a fűbe harapni, hát fölkiáltott:

*Hagyd meg, vadász, életemet:
két kis mackót adok neked.*

A két bocsot a többi állat mellé adták pajtásul, úgyhogy most már nyolcan voltak. Így mentek tovább, de hamarosan megtorpantak, mert ijesztő ordítással egy oroslán rontott ki a sűrűből. Dühösen rázta a sörényét, de a vadászok nem rettentek meg tőle, hanem célba vették. Erre az oroslán is megszólalt:

*Hagyd meg, vadász, életemet:
két kölykömet adom neked.*

És letette eléjük a két csemetéjét. Ezzel aztán a vadászoknak volt két kis oroslánjuk, két medvebocskuk, két farkaskölykük, két rókafiuk meg két nyusztjuk. Az állatok követték őket, szolgáltak nekik, hanem ezzel a vadászok még egyáltalán nem verték el az éhüket. Odaszóltak hát a rókafignak:

– Halljátok-e, alamuszik! Ti ügyesek is vagytok, ravaszok is vagytok, kerítsetek nekünk valami enivalót!

– Nem messze ide van egy falu – felelték –, hoztunk már onnét egy-két tyúkot; megmutatjuk, merre visz oda az út.

A fiúk bementek a faluba, az aranyukért vásároltak maguknak egyet-mást, megették az állataikat, aztán vonultak tovább. A rókafig jól ismerték a környéket, tudtak minden baromfiudvart, mindig útbaigazíthatták a vadászokat.

Így vándoroltak egy ideig, de sehogyan sem sikerült olyan szolgálatot találniuk, hogy együtt maradhattak volna.

– Nem megy másképp, el kell válniuk az útjainknak – mondták.

Megosztottak az állatokon, mindegyiknek jutott egy oroslán, egy medve, egy farkas, egy róka meg egy nyúl. Akkor aztán elbúcsúztak, megfogadták, hogy halálukig híven szeretik egymást, s a kést, melyet a nevelőapjuktól kaptak, belevágták egy fának a derekába. Aztán az egyik ment nyugatnak, a másik meg keletnek.

A kisebbik, ahogy ment, mendegélt, egyszer csak beért az állataival egy városba. Színiig fekete fátyollal volt ott bevonva minden. Beállított egy fogadóba, megkérdezte a kocsmárost, kaphatna-e szállást az állatainak. A kocsmáros egy istállóba vezette őket. Az istálló falán volt egy rés. A nyúl kibújt rajta, és hozott magának egy fej káposztát. A róka is kibújt, és hozott magának egy tyúkot. Amikor azt megette, el-

hozta a kakast is utána. A farkas meg a medve meg az oroszlán azonban túl nagy volt, nem fért ki a lyukon. Erre a kocsmáros kiengedte őket a rétre. Ott egy tehén feküdt a fűvön, azzal jóllaktak. A vadász, miután gondoskodott az állatairól, megkérdezte a gazdától, mit jelent ez a sok gyászlepel a városban.

– Azt, hogy holnap meghal a király egyetlen lánya – felelte a kocsmáros.

– Olyan nagybeteg? – tudakolta a vadász.

– Dehogy beteg! Makk egészséges, mégis meg kell halnia.

– Ugyan miért?

– A város szélén van egy magas hegy, azon lakik egy sárkány. Minden esztendőben egy ifjú lányt követel magának, különben az egész országot elpusztítja. Minden lányt nekiadtunk már, nem maradt, csak a király lánya; de nincs kegyelem, őt is ki kell szolgáltatnunk neki, s ennek éppen holnap van a napja.

– De hát miért nem ölik meg a sárkányt? – kérdezte a vadász.

– Hajaj – felelte a kocsmáros –, sok derék vitéz megpróbálta már, s mind az életével fizetett érte! Pedig a király megfogadta, hogy aki legyőzi a sárkányt, ahhoz feleségül adja a lányát, s holta után az ország is az övé lesz.

Erre aztán a vadász nem szólt többet egy szót sem. Másnap reggel azonban előszólította az állatait, s elindult velük a sárkányhegyre. Állt a hegyen egy kápolna, volt az oltárán három teli serleg, mellette meg egy táblán írás, hogy aki ezt a három serleget kiüssza, egyszeriben a világ legerősebb embere lesz, s azt a kardot fogja forgatni, amelyik a kápolna küszöbe alá van elrejtve. A vadász nem ivott egyetlen kortyot sem, hanem kiment, és kiásta a kardot, de a helyéről sehogyan sem bírta elmozdítani. Visszament hát a kápolnába, és kiürítette a három serleget. Egyszerre megsokszorozódott az ereje, könnyedén föl emelte a kardot és megsuhogtatta.

Közben elérkezett az idő, amikor a királykisasszonyt ki kellett adni a sárkánynak. Búsan indult el a menet a királyi palotából: elől a szépséges királykisasszony az édesapjával, utánuk a marsall meg az egész udvari nép; a város lakossága meg sorfalat állt az utcán, amerre elvonultak, s vége-hossza nem volt a kesergésnek, jajgatásnak. Mikor a hegy aljába értek, a királylány búcsút vett az édesapjától, föl nézett a hegyre, meglátta fönt a vadászt az állatokkal; azt hitte, már a sárkány várja, és elsápadt félelmében; hanem aztán arra gondolt, hogy ha megfutamodnék, elpusztulna az egész város, és mégiscsak nekivágott a keserves útnak.

A király nagy búsan hazaindult az udvari néppel; előzőleg azonban meghagyta a marsallnak: rejtőzék el valahol a hegy alatt, s onnét a távolból figyelje meg, mi történik a királykisasszonnyal.

Az szegény csak ment, ment egyre följebb, és már se élő, se holt nem volt a félelemtől. Odafönt a tetőn azonban nem a sárkány fogadta, hanem a fiatal vadász.

– Szépséges királykisasszony – mondta neki –, ne essél kétségbe; fogadom, hogy megmentem az életedet, csak bízzál bennem!

Azzal bevezette a kápolnába, és rázárta az ajtót, nehogy valami bántódása essék. Mert akkor már fölhangzott a távolban a sárkány rettenetes üvöltése. Jött a hétfejű szörnyeteg, szakadt róla a tajték, csikorgatta dühében a fogát.

– Hát te mit keresel itt? – üvöltött a vadászra.

– Téged kereslek – felelte az ifjú –, meg akarok vívni veled.

– No, ha meguntad az életedet, csak rajta! – sziszegte a szörnyeteg. – Sok jó vitéz itt hagyta már a fogát, majd elbánok veled is!

Fújni kezdte mind a két torkából a lángot, úgyhogy a fű nyomban tüzet fogott, s egykettőre odalett volna a vadász, megég, megfúl nyomorultul, ha az állatok oda nem szaladnak, és hamarosan el nem tapossák a tüzet.

A sárkányt csak annál jobban felbőszítette a kudarc. Rárontott a fiúra, de az megsuhintotta a kardját, hogy csak úgy surrogott-hurrogott a levegőben, aztán egy csapásra levágta a szörnyeteg három fejét.

Azt mintha csak most öntötte volna el a düh igazában! Fölvetette magát a magasba, köpte a szikrát, okádtá a lángot, rá akart ugrani a vadászra. Az félrehajolt előle, s egy ügyes csapással újabb három fejét levágta.

Most már bágyadni kezdett a sárkány, lerogyott a földre, de aztán még egyszer összeszedte az erejét, s újra neki akart menni ellenfelének; a fiú azonban megint kikerülte, s egy gyors suhintással leterítette.

Akkor előszólította az állatokat. Azok rárohantak a szörnyetegre, és ízekre tépték.

Vége volt hát a harcnak. A vadász kinyitotta a kápolnaajtót: ott feküdt a királylány ájultan a földön, mert amíg viaskodtak, szegényke eszméletét veszítette a nagy rettevésben.

A vadász ölbe vette, kivitte, s ahogy magához tért, és fölnyitotta a szemét, megmutatta neki a sárkány tetemét. A királylány boldogan rámosolygott, s azt mondta:

– Most aztán te leszel az én édes férjem, mert apám annak ígért, aki legyőzi a sárkányt.

Aztán lecsatolta a korallgyöngyös nyakravalóját, és jutalmul szétosztotta az állatok közt; az aranycsatot az oroszlán kapta. Keszkenőjét pedig, melybe bele volt hímezve a neve betűje, a vadásznak adta. Az meg odament a sárkányhoz, s kimetszette mind a hét fejéből a nyelvét, belecsavarta a keszkenőbe, és jól elrejtette.

Hanem ekkor már ő is érezte, hogy igen ellankadt a küzdelemtől.

– Fáradtak vagyunk, bágyadtak vagyunk mind a ketten, aludjunk egyet – mondta a királylánynak. Lefeküdtek szépen a fűbe, a vadász meg előhívta az oroszlánt.

– Te fogsz vigyázni, nehogy valaki meglepjen álmunkban – mondta neki. Azzal mindketten elaludtak. Az oroszlán melléjük telepedett, és virrasztani kezdett, de ő is fáradt volt a viadaltól, hát odaszólitotta a medvét.

– Gyere ide mellém, s kelts föl, ha valami gyanúsat látsz; alszom egyet – mondta neki. A medve odaült, de mert ő is fáradt volt, szólt a farkasnak:

– Telepedjél ide mellém, s kelts föl, ha valami gyanúsat látsz; alszom egyet. A farkas odatelepedett, de fáradt volt ő is, hívta a rókát:

– Feküdj ide mellém, s kelts föl, ha valami gyanúsat látsz; alszom egyet. A róka melléje feküdt, de fáradt volt, mondta a nyúlnek:

– Heverj mellém, s kelts föl, ha valami gyanúsat látsz; alszom egyet. A nyúl leheveredett; fáradt volt szegény ő is, de neki már nem maradt senki, akinek a parancsot továbbadhatta volna. Mit tehetett egyebet? Szó nélkül elszunnyadt.

Aludtak mind: a királylány, a vadász, az oroszlán, a medve, a farkas, a róka meg a nyúl. Aludtak édesen, mélyen.

A marsall, mint tudjuk, a király rendeletére ott maradt a hegy alatt; figyelnie kellett neki, mi történik, mi lesz a királylánynak a sorsa.

Hát eleinte bizony nem nagyon figyelt az semmit! Behúzódott egy bokorba, hátat fordított hegynek, sárkánynak, királykisasszonynak, s úgy félt, hogy még a foga is összekoccant. Hanem aztán, mikor odafent lecsendesedett a harci lárma, mégiscsak összeszedte magát, és kidugta a fejét a bokorból. Lesett, figyelt, fülelt, de semmi gyanúsat nem észlelt; mindenütt nyugalom, békesség volt.

A marsall nagy óvatosan kimászott rejtekhelyéről, s eleinte lapulva, később már egészen bátorságos léptekkel nekiindult a hegynek. Felért a tetőre, s mit látott? Ott hevert előtte szétszagatva a sárkány, kissé odébb pedig egy fának az árnyékában szép csendesen aludt a királylány. Egy vadásznak az ölbe hajtotta a fejét; mellettük pedig, mintha csak felsorakoztatták volna őket, egy oroszlán, egy medve, egy farkas, egy róka meg egy nyúl feküdt, valamennyien mélységes mély álomban.

Elvetemült, gonosz ember volt a marsall. Odalopakodott, kihúzta a kardját, s egyetlen suhintással levágta a vadász fejét. Aztán ölbe kapta a királylányt, és leszaladt vele a hegyről.

Útközben a királykisasszony fölébredt; megijedt, halkán felsikoltott. Akkor a marsall letette, és így szólt hozzá:

– A kezemben van az életed, engedelmeskedned kell nekem. Azt fogod mondani, hogy én öltem meg a sárkányt, értetted?

– Már hogyan mondhatnám, mikor egy vadász ölte meg az állataival? – felelte a királylány.

A marsall erre dühösen kirántotta a kardját, s a hegyét nekiszegezte a királykisasszony szívének.

– Vigyázz, mert ha nem fogadsz szót nekem, tüstént véged van!

Szegény királylány egy ideig kérlelte a gonosz embert, rimánkodott neki, s vagyont, gazdagságot ígért az elvetemültnek, ha jobb belátásra tér. De az hajthatatlan volt, s a királykisasszonynak végül engednie kellett, ha nem akart ott rögtön keserves halált halni.

Mikor a palotába értek, a marsall ment egyenesen a király elébe. Nagy gyászban találta azt is meg a királynét is, hiszen azt hitték, édes egy lányukat már régen széttépte a sárkány. Hogy megörültek, amikor épségben látták viszont kedves gyermeküket! Hanem a marsall nem hagyott nekik időt az örövendezésre, előlépett, és harsány hangon kiáltotta:

– Megöltem a sárkányt, megszabadítottam a királykisasszonyt, megmentettem az országot! Kérem a megígért jutalmat: uram királyom, add hozzám feleségül a leányodat!

– Igazat beszél a marsall? – fordult a király a lányához.

– Ő tudja, mit mond – felelte a királykisasszony. – Én azonban kikötöm, hogy csak egy esztendő és egy nap múlva ülhetjük meg a lakodalmat.

Mert azt remélte, addig csak megtud valamit a szíve kedves vadászáról.

A sárkányhegyen meg ez alatt állatok békén aludtak halott gazdájuk mellett. Jött egy kövér darázs, rászállt a nyúl orrára, de az elhessentette, aludt tovább. Jött a darázs másodszor is; a nyúl megint elhessentette, és megint csak aludt tovább. A darázs harmadszor is odaszállt, beleszúrt egy nagyot a nyúl orrába. Erre a nyuszi tüstént felébredt, és ijedten fölkelte a rókát, a róka a farkast, a farkas a medvét, a medve az oroszlánt. Az oroszlán megdörzsölte a szemét, és látta, hogy a királylánynak nyoma sincs, a gazdájuk meg halott. Elkezdett rettenetesen üvöltöni

– Ki tette ezt? Medve, miért nem keltettél föl?

A medve meg a farkasnak:

– Miért nem keltettél föl?

A farkas a rókának:

– Miért nem keltettél föl?

A róka pedig a nyúlnak:

– Miért nem keltettél föl?

Szegény nyúl nem tudott mit felelni, ő lett a bűnbak. Rá akartak rontani, de kérlelni kezdte őket:

– Ne bántsatok, meglátjátok, jóváteszem, amit vétettem, életre keltem a gazdáinkat. Tudok egy helyet, terem ott egy gyökér, aki azt a szájába veszi, minden sebből és betegségből kigyógyul. Csak az a baj, hogy egy kicsit messze van, kétszáz mérföldnyire innét.

– Nem bánom, megkegyelmezek az életednek – mondta az oroszlán –, de egy nap alatt megjárd az utat, s elhozod azt a gyökeret, különben véged!

A nyúl nekiiramodott, kerek egy nap múlva vissza is tért, hozta a gyökeret. Az oroszlán a helyére illesztette a halott fejét, a nyúl meg beletette a gyökeret a szájába. A vadász teste azon nyomban összeforrott. Szíve verni kezdett; megindult benne az élet, úgyszólván csakhamar felébredt.

Nagyon elbúsult, amikor csak hült helyét találta a királylánynak. Hiába kérdezősködött felőle az állatoknál, azok nem tudtak róla semmit.

„Biztosan elszökött, míg aludtam – gondolta a vadász –, így akart megszabadulni tőlem.”

Azzal fölkerelkedett az állatokkal, és nekivágott búfelejténi a nagyvilágnak. Vándorolt nagy bánan faluról falura, városról városra, táncoltatta a piacokon az állatait, de sehogyan sem tudott megvigasztalódni, egyre csak fájt a szíve a királylány után.

Telt-múlt az idő; kerek egy esztendeje volt a sárkányviadalnak, amikor megint elvetődött abba a városba, ahol a királykisasszony lakott.

Ott most minden ház csupa vidám pirossal volt fellobogózva.

A vadász megint betért a fogadóba, és első dolga volt megkérdezni a kocsmárost:

– Mondja csak, gazduram, mit jelent ez? Egy évvel ezelőtt csupa gyász volt a város, most meg csupa bíbor?

– Egy évvel ezelőtt volt a napja, hogy a királylányt ki kellett adni a sárkánynak, akkor azért gyászoltunk. A marsall azonban legyőzte a szörnyeteget, és elnyerte a királykisasszony kezét; holnap lesz a lakodalmuk, ezért virul ma bíborpirosban a város.

A vadász jól aludt az éjszaka, aztán másnap délben csak úgy félvállról odaszólt a kocsmárosnak:

– Elhiszi-e gazduram, hogy én itt ma a király asztaláról való kenyeret fogok enni?

– No, én száz aranyat teszek ellene, hogy abból ugyan semmi nem lesz! – mondta a kocsmáros, és az asztalra dobott egy teli erszényt.

A vadász állta a fogadást, ő is letett egy erszényt száz arannyal. Aztán odaszólt a nyúlnak:

– Hallod-e, tapsifüles, szaladj csak, hozz nekem a király kenyeréből!

S a nyúl, mert ő volt a legkisebb, nem adhatta tovább senkinek a parancsot, mehetett ő maga. Nem nagyon tetszett neki a dolog. „Ej, ej – gondolta magában –, ha én így magányosan végigügetek a városon, ahány szelindek van, mind a nyakamon terem!” Úgy is lett, a kutyák dühösen a nyomába eredtek, mind meg akarta szabadalni egy kicsit az irháját. Hanem a nyúl vágatott, ahogy bírt, aztán egyszer csak hopp! – beugrott a palota kapuja mellett egy olyan faköpenybe, amelyenbe az örök eső elől szoktak behúzódni. A kutyák mindenáron ki akarták cibálni onnét, de a katona, aki ott silbakolt, nem ismert tréfát, közibük vágott a puskája agyával, úgyszólván üvöltve, vonítva iszkoltak el onnét. A nyúl, mikor látta, hogy már tiszta a levegő, fogta magát, beugrott a palotába, futott egyenesen a királylányhoz, lekuporodott a széke alá, és kapirgálni kezdte a lábát.

– Ejnye, mit akarsz? – mondta a királylány, mert azt hitte, a kiskutya nyűgösködik.

A nyúl másodszor is megkaparta a lábát.

– Ejnye, mit akarsz? – mondta újra a királylány, megint azt hitte, a kiskutya okvetetlenkedik.

A nyúl azonban nem tágitott, s harmadszor is megkaparta a lábát. Erre már a szék alá kukkantott a királylány, és nyomban megismerte a nyulat, mert hiszen az ő hajdani korallgyöngyös nyakravalójának egy darabját viselte. Lehajolt érte, ölébe vette, bevitte a kamrájába.

– Kedves nyulam, mit kívánsz? – kérdezte tőle.

– Gazdám, aki megölte a sárkányt, itt van a városban, s elküldött, kérjek neki a király kenyereből – felelte a nyúl.

Nagyon megörült a királylány, hívatta nyomban a péket, meghagyta neki, hozzon tüstént egy kenyeret abból, amit a királynak sütött.

– Engem is haza kell ám vinnie a péknek, különben megszabdálnak a szelindekek! – mondta a nyuszi.

A pék el is vitte egészen a fogadó küszöbéig, ott a nyúl hátsó két lábára állt, elülső két lábára vette a kenyeret, s odavitte a vadásznak. Az meg nevetve odaszólt a kocsmárosnak:

– No, gazduram, enyém a száz arany!

A kocsmáros nagyon csodálkozott a dolgon; de a vadász folytatta:

– Kenyerem már volna, most már a király sültjéből is szeretnék enni.

– Azt szeretném látni! – mondta a kocsmáros, fogadni azonban már nem volt kedve.

A vadász meg hívta a rókát:

– Hallod-e, róka koma, hozz nekem egy szeletet a király sültjéből! A róka már jobban tudta a járást, úgy óvakodott tova a kertek alatt, falak mentén, hogy egyetlen kutya sem vette észre; a királylány széke alá kuporodott, és megkapirgálta a lábát. A királylány lenézett, megismerte a rókát a nyakravalójáról, bevitte a kamrájába, megkérdezte:

– Kedves rókám, mit kívánsz?

– Gazdám, a sárkányölő, itt van a városban, és elküldött, vigyek neki egy szeletet a sültből, amit a király eszik – felelte a róka.

A királylány hívatta a szakácsot, s meghagyta neki, tálaljon fel szépen egy szeletet a király sültjéből, s vigye a róka után a fogadó küszöbéig. Ott a róka átvette a tálat, elhessegette a rászállt legyeket, s odanyújtotta a vadásznak.

– No lám, gazduram, kenyerem meg sültem már van, csak valami körítés kellene még hozzá úgy, ahogy a királynak fölszolgálják – mondta a vadász.

Azzal hívta a farkast:

– Kedves farkas barátom, menj, hozz nekem egy kis körítést a királyéból.

A farkas nem félt senkitől, ment egyenesen a palotába a királylányhoz, és meghúzgálta a szoknyáját. A királylány nyomban megismerte a nyakravalójáról, bevitte a kamrájába, megkérdezte:

– Kedves farkas, mit kívánsz?

– Gazdám, a sárkányölő, itt van a városban, elküldött, kérjek neki a király körítéséből.

A királylány hívatta a szakácsot, meghagyta neki, készítsen egy tál körítést, olyat, amelyet a királynak szolgálnak fel, s vigye a farkas után a fogadóba. A küszöbön a farkas átvette tőle a tálat, s odanyújtotta a vadásznak.

– No lám, gazduram, kenyerem, sültem, köritésem van már, most aztán szeretnék valami jó süteményt is abból, mit a király eszik – mondta a vadász.

Azzal hívta a medvét:

– Kedves mackóm, te úgylis szereted a nyalánkságot, menj, hozz nekem valami jó süteményt abból, amit a király eszik.

Loholt a medve a palotába, és mindenki kitért előle az utcán. Hanem ahogy az őrségbe botlott, azok ráfogták a flintájukat, s nem akarták beengedni. A medve azonban nem ijedt meg, két lábra ágaskodott, mancsával jobbra is, balra is kiosztott egypár pofont, az őrség hanyatt-homlok kerekelt oldott. Ő meg ment egyenesen a királylányhoz, megállt mögötte, s mordult egyet. A királylány megfordult, nyomban megismerte a medvét, behívta a kamrájába, megkérdezte:

– Kedves mackó, mit kívánsz?

– Gazdám, a sárkányölő, itt van a városban – felelte a medve –, süteményért küldött, abból, amit a király eszik.

A királylány hívatta a cukrászt, meghagyta neki, süsse meg tüstént azt a tortát, amelyet a királynak készített, s vigye a medve után a fogadóba. Útközben a medve mind felnyalta a cukordíszot, ami lepotyogott, a küszöbön aztán két lábra állt, átvette a tálat, s bevitte a gazdájának.

– No lám, kocsmáros úr, most már van kenyérem, sültém, körítésem és tortám is, csakhogy én bort is innék abból, amit a király iszik – mondta a vadász.

Azzal szólítja az oroszlánt.

– Kedves oroszlán – mondja neki –, tudom, te sem veted meg a jó itókat, ugyan hozz nekem egy kis bort abból, amit a király iszik.

Ment az oroszlán, s futott előle mindenki az utcán. Odaért az őrséghez, útját akarták állni, de ő üvöltött egyet, s attól úgy szétugrottak, mintha ott sem lettek volna. Az oroszlán pedig bement a királyi lakosztályba, és farkával az ajtóra csapott.

A királylány fölkelt, megnézni, ki zörget ilyen gorombán, s bizony halálra rémült volna az oroszlántól, ha meg nem ismeri az ő hajdani korallgyöngyös nyakravalójának az aranycsatjáról.

Behívta a kamrájába.

– Kedves oroszlán, mit kívánsz? – kérdezte tőle.

– Gazdám, aki megölte a sárkányt, itt van a városban, és kér abból a borból, amit a király iszik.

A királylány hívatta nyomban a pohárnokot, s meghagyta neki, adjon az oroszlánnak a király borából.

– Én is lemegyek veled a pincébe – mondta az oroszlán –, hadd lássam, az igaziból kapok-e.

Le is ment a pohárnokkal; s egyszerre csak észrevette, hogy az bizony nem a király hordójából csapol neki, hanem abból, amit a király szolgálai isznak. Morranton egyet, s azt mondta:

– Megálljunk! Előbb megkóstolom!

Engedett vagy egy fél messzellyel a hordóból, s egy hajtásra kiitta.

– Ez nem az igazi! – mondta.

A pohárnok rásandított, aztán odébb ment, s egy másik hordóból akart adni; az a király marsalljéé volt.

– Megálljunk! – mordult rá az oroszlán. – Előbb megkóstolom. S engedett megint vagy fél messzelynyit, fölajtotta, s azt mondta:

– Ez már jobb valamivel, de még mindig nem az igazi.

A pohárnokot elfutotta a méreg.

– Ért is egy ilyen buta barom a borhoz! – dünnyögte.

Erre az oroszlán fültövön legyintette, hogy nyomban a földre huppant. Nagy nehezen feltápászkodott, egy szót sem szólt többet, csak bevezette az oroszlánt egy külön kis pincébe, ott volt a király bora, abból rajta kívül nem kapott senki.

Az oroszlán engedett magának egy fél messzelyt, megízlelte, megitta s kijelentette:

– No, ez már alighanem az igaziból van!

Meg is töltetett a pohárnokkal hat palackot. Aztán felmentek, hanem az oroszlán kissé felöntött a garatra, s amint a pincéből kilépett a szabad levegőre, ide-oda támolygott, a pohárnoknak kellett elcipelnie a palackokat a fogadó küszöbéig. Ott az oroszlán szájába fogta a füles kosarat, s bevitte a vadásznak.

Az pedig elégedetten így szólt:

– No lám, gazduram, most már van kenyérem, sültém, hozzá körítés, van tortám, van borom, s mind a királyéból, nincs más hátra, mint hogy nekiüljek, és megebédeljek az állataimmal.

Azzal leült, evett-ivott derekasan, adott a nyúlknak, a rókának, a farkasnak, a medvének meg az oroszlánnak is, s igen jó kedve volt, mert látta, hogy a királylány még mindig szereti.

Mikor már jól megebédelt, odaszólt a kocsmárosnak:

– No, gazduram, ettem is, ittam is, a király se különbül, most megyek a palotába, és feleségül veszem a királylányt.

– Van annak már vőlegénye, épp most ülik a lakodalmukat! – mondta a kocsmáros.

A vadász erre előhúzza a keszkenőt, amit a sárkányhegyen kapott a királylánytól. Abban őrizte a szörnyeteg hét nyelvét.

– Látja ezt a kendőt a kezemben, gazduram? Úgy nézzen rá, hogy ez az én házasságlevelém. Rá van írva, hogy az enyém a királylány. A kocsmáros jól megnézte a keszkenőt, és a fejét csóválta.

– Már ha mindent elhiszek is, ezt az egyet nem hiszem. Fölteszem ellene a házamat, udvarostul.

A vadász erre egy kis pénzeszsákot vetett az asztalra, ezer arany volt benne.

– Én meg ezzel állom a fogadást – mondta.

A palotában ez alatt vígan folyt a lakoma. Roskadozott a sok jótól a királyi asztal, sűrögtek-forogtak az inasok, hordták a pompás fogásokat, közben pedig szólt a zene, vidította a vendégek szívét-lelkét.

A király egyszer csak odahajolt a lányához

– Mégiscsak furcsa, hogy ezek az állatok csak úgy ki-be járkálnak a palotámban! Mit akarnak tőled?

– Azt én nem mondhatom meg – felelte a királylány –, de jól tennéd, ha elküldenél a gazdájukért, és meghívnád a lakomára.

A király nyomban elszalasztotta egyik apródját a fogadóba. Az éppen akkor toppant be, amikor a vadász meg a kocsmáros a fogadást kötötték. Ahogy az apród megmondta, mi járatban van, a vadász azt mondta:

– Lám csak, gazduram, jóformán ki sem mondtam még a kívánságomat, máris apródot szalaszt hoztam a király, és hív a lakodalomba. Csakhogy én még nem megyek!

Azzal az apródhoz fordult:

– Mondd meg uradnak, a királynak, kéretem, küldjön nekem királyi ruhát, küldje értem a hatlovas hintóját, és rendeljen inasokat a szolgálatomra.

A király elcsodálkozott a válasz hallatára, és megint a lányához fordult, attól kérdezte, mit csináljon.

– Jól tennéd, ha megtennéd, amit kíván – felelte a királylány.

A király tehát küldött neki királyi ruhát is, hatlovas hintót is, inasokat is a szolgálatára. A vadász, alighogy megpillantotta őket, odaszólt a kocsmárosnak:

– Lám csak, gazduram, éppen úgy visznek el, ahogyan kívántam! Felöltözött a királyi ruhába, fogta a sárkánynyelves keszkenőjét, beült a hintóba, s elrobogott a palotába.

Mikor a király meghallotta a hintó dübörgését, megkérdezte a lányát:

– Hogyan fogadjam?

– Jól tennéd, ha elébe mennél.

Elébe ment hát, annak rendje-módja szerint fölvezette a palotába, az állatok meg baktattak szépen utána.

A király az asztalához ültette, maga és a lánya közé. A királylány balján, a vőlegény helyén a marsall ült; de nem ismerte meg a vadászt. Éppen hozták nagy aranytálcákon a sárkány hét fejét, közszemlére tették, a király pedig így szólt:

– A marsall levágta a sárkány hét fejét, ezért ma neki adom a lányomat feleségül.

Erre fölállt a vadász, sorra járta a hét sárkányfőt, fölrántotta a szájukat, belenézett a torkukba, és azt kérdezte:

– Hol a sárkány hét nyelve?

Megjédt a marsall, sápadt lett, mint a meszelt fal, azt sem tudta, mit mondjon; végül is azt dadogta:

– A sárkánynak nincs is nyelve.

– A hazugnak nincsen – felelte a vadász; de a sárkánynak van, s rávall az igazi győztesre!

Azzal kibontotta a keszkenőt. Benne volt mind a hét nyelv; fogta, belerakta őket a sárkányfőkbe, mindegyiket a helyére, s mind pontosan odaillett. Majd széttárva felmutatta a keszkenőt: bele volt hímezve a királylány neve betűje; megmutatta neki, s megkérdezte; emlékszik-e még rá, kinek adta.

– Annak, aki megölte a sárkányt – felelte a királylány.

Erre a vadász előhívta az állatait, lecsatolta róluk a nyakraalójukat s az oroslán nyakáról az aranycsatot, megmutatta a királynak, és megkérdezte, kié volt ez az ékszer.

– A nyakraaló meg az aranycsat az enyém volt, én osztottam szét jutalmul az állatok közt, mert segítettek legyőzni a sárkányt – felelte a királylány.

– Igen – mondta a vadász –, mikor a viadaltól fáradtan elaludtam, odaosont a marsall, levágta a fejemet, és elragadta a királylányt. Nektek aztán azzal hivatkozott, hogy ő ölte meg a sárkányt; de hazudik: bizonyosság rá a hét nyelv, a keszkenő meg a nyakraaló.

És sorra elbeszélte, hogy gyógyították meg állatait a csodagyökérrel, hogyan bolyongott egy kerek esztendő a nagyvilágban, s hogyan érkezett vissza végül a városba, hogyan tudta meg a kocsmárostól a marsall furfangos csalását. Akkor a király megkérdezte a lányát:

– Igaz, hogy ez a vadász ölte meg a sárkányt?

– Igaz – felelte a lány –, és most már kinyilváníthatom a marsall gáztettét. Eddig nem beszélhettem, mert halálos fenyegetéssel kényszerített hallgatásra. Csupán egyet tettem: kikötöttem, hogy csak egy esztendő s egy nap múlva legyen a lakodalmunk.

A király tizenkét tanácsost hívatott, s azok nem sokat tanakodtak, egykettőre kimondták a halálos ítéletet. A király pedig hozzáadta lányát a vadászhoz, s megtette a vejét helytartójának mind az egész birodalomban. Nagy örömmel ülték meg a lakodalmat. A fiatal király elhozatta az apját meg a nevelőap-

ját is, s mind a kettőt elhalmozta kinccsel, drágasággal. Nem feledkezett meg a kocsmárosról sem. Maga elé hívatta, és így szólt hozzá:

– No lám, gazduram, feleségül vettem a királylányt, most aztán enyém a háza, udvarostul.

– Jog szerint úgy volna – mondta a kocsmáros.

– No de most ne jog szerint vegyük, hanem szív szerint – mondta az ifjú király. – Tartsa meg a házát, udvarostul, az ezer aranyat meg ráadásnak.

A fiatal pár egybekelt; boldogan és vidáman éltek.

Az ifjú király gyakran kijárt vadászni, s a hűséges állatok mindig vele mentek.

Volt ott a közelben egy erdő; az a hír járta róla, félős, barátságtalan hely, s aki oda betéved, nem könnyen keveredik ki belőle. A fiatal királynak azonban nagy kedve lett volna abban az erdőben vadászni; addig nem is hagyott békét az öreg királynak, míg meg nem engedte neki.

Egy szép napon nagy kísérettel kilovagolt hát. Ahogy az erdőszélre értek, megpillantott egy hófehér szarvasünőt.

– Várjatok itt, amíg visszajövök – mondta –, meghajtom ezt a szép vadat.

Azzal vágta be a lovát, s be az erdőbe! Az állatai meg utána. A kíséret várt, várakozott késő estig, de hiába, az ifjú király nem tért vissza.

Nagy búsán hazakocogtak, és jelentették a királynénak

– Az ifjú király bevágatott egy fehér szarvasünőt után az erdőbe, s nem jött vissza többé.

Erre aztán mindannyian súlyos gondba estek miatta.

Az ifjú királlyal pedig az történt, hogy utánaeredt a gyönyörű vadnak, de sehogyan sem tudta utolérni. Mikor már-már ott volt a nyomában, a szarvas nagyot szökött, s már újra messze járt. Végül aztán eltűnt egészen.

Az ifjú király csak akkor vette észre, milyen mélységes mélyre tévedt. Megfújta a vadászkürtjét, de nem jött semmi válasz, még a kíséret sem hallhatta.

Közben beesteledett. Az ifjú király látta, hogy aznap már nem juthat haza; leszállt hát lováról, tüzet rakott egy fa alatt, s elhatározta, hogy ott tölti az éjszakát.

Ahogy a tűz mellett üldögélt, s az állatok is köréje telepedtek, egyszerre mintha emberi hangot hallott volna. Körülnézett, de semmit nem látott. Eltelt egy kis idő; akkor megint hangot hallott, mintha nyögdécselne valaki a feje fölött. Főlnézett; hát egy vén anyóka kuporgott fenn a fán, s váltig azt jajgatta:

– Hu-hu-hu, hú de fázom!

– Gyere le, melegedjél meg, ha fázol – mondta neki.

De az visszaszólt:

– Félek, hogy megharapnak az állataid.

– Dehogy harapnak – mondta az ifjú király –, gyere csak le nyugodtan, anyóka.

Hanem az a vénasszony az boszorka volt, és el akarta veszejteni a királyfit.

– Ledobok neked egy vesszőt a fáról, csapj vele a hátukra, akkor nem bántanak – mondta.

Azzal lehajított egy gallyacskát, a király pedig rásuhintott vele az állatokra. Meg se moccantak többet, azon nyomban kővé váltak. A boszorka most már nem félt tőlük, leugrott a fáról, meglegyintette egy vesszővel a királyt is, azt is kővé változtatta. Akkor aztán felkacagott, s a kővé vált királyt állataival együtt begörgette egy gödörbe, ahol már sok ilyen kő hevert.

A királyné várta, egyre várta haza az urát, s hogy hiába várta, mindjobban nőtt a gond és a félelem a szívében. Történt pedig, hogy a másik testvér, aki keletnek indult, amikor elváltak, éppen ekortájt érkezett ebbe az országba. Szolgálatba akart szegődni ő is, de sehol nem vették fel, hát vándorlásra adta a fejét, járta a világot, és táncoltatta a piacokon az állatait. Egyszer csak elfogta a vágy a testvére után. Elindult megkeresni a kést, amit elválásukkor beleszúrtak a fa derekába, legalább megtudja, hogy megy a sora a testvérenek. Hát, ahogy kihúzza a kést, látja, hogy a penge egyik lapja félig rozsdás, félig fényes.

„Nagy baj eshetett a testvéremmel – gondolta ijedten –, de talán még megmenthetem, mert a penge csak félig rozsdás.”

Azzal nyugatnak fordult az állataival. Mentek, mendégéltek, megérkeztek a város kapujába. Ott elébük állt az őrség, kérdezték, jelenthetik-e hazatérését a királynénak, mert szegény már napok óta emésztí magát a férje után, nem tudja, hol marad ilyen sokáig; attól fél, odalett a varázserdőben. Az őrség ugyanis azt hitte, a király jött meg, olyan egyforma volt a két testvér; s ennek is ott ügettek az állatok a nyomában.

A vadász nyomban észrevette, hogy összetévesztik az ikertestvérével. Azt gondolta magában:
„Legjobb lesz, ha úgy teszek, mintha az öcsém volnék, ki tudja, hátha így könnyebben segíthetek rajta.”

Bekísértette magát az őrséggel a palotába. Ott nagy örömmel fogadták, mindenki azt hitte, az ifjú király tért haza végre.

Ő ott töltött néhány napot a palotában, és közben szorgosan tudakozódott a varázserdő felől. Amikor már mindent tudott, kijelentette:

– Még egyszer elmegyek vadászni.

Az öreg király meg a fiatal királyné váltig el akarták téríteni a szándékától, de ő nem tágított, s kilovagolt fényes kíséretével. Ahogy az erdőszélre értek, vele is minden úgy történt, mint a testvérével. Megpillantotta a fehér szarvasünet, s odaszólt a kíséretnek:

– Várjatok itt, amíg visszajövök, meghajtom ezt a szép vadat! Azzal vágta fogta a lovát, s be az erdőbe! Az állatai meg utána. De a szarvasünet ő sem tudta utolérni, s olyan mélyre tévedt az erdőben, hogy ott kellett éjszakáznia. Tüzet gyújtott; s egyszerre hallja, valaki nyögdéssel a feje fölött:

– Hu-hu-hu, hú de fázom!

Fölnéz, ott meglátta a boszorkát a fán.

– Gyere le, ha fázol, öreganyó – mondta –, melegedjél meg.

– Nem megyek, félek, hogy megharapnak az állataid.

– Dehogyan harapnak!

– Én azért mégiscsak félek. Hanem tudod, mit? Ledobok neked egy vesszőt a fáról, csapj a hátukra, akkor nem bántanak.

Ahogy a vadász ezt meghallotta, nem bízott többé az öreganyóban.

– Az állataimat nem ütöm meg – mondta; te pedig gyere le, vagy leszedlek onnét.

A boszorka csúfondárosan lekiáltott:

– Mit akarsz? Úgysem érsz el!

– Ha nem jössz magadtól, lelőlek – felelte a vadász.

– Csak lőj – rikácsolt a boszorka –, egy cseppet sem félek a golyódtól!

A vadász megcélozta, rálőtt, de a boszorkának semmiféle golyó nem ért, csak nevetett, visongott, rikoltott.

– Úgysem találsz el! Úgysem találsz el!

De a vadász sem volt éppen ostoba ember, az is tudott egyet és mást. Letépett három ezüstgombot a zekéjéről, s megtöltötte velük a puskát. Azok ellen nem volt semmi varázsszere a boszorkának: ahogy a puska eldördült, már bukfencezett is lefelé visítva a fáról. A vadász meg rátette a lábát a derekára, s így szólt:

– Hallod-e te boszorkány, ha tüstént meg nem mondod, hova lett a testvérem, felkaplak, és belevágok a tűzbe!

A boszorka reszketett félelmében, kegyelemért könyörgött, úgy nyöszörgött:

– Kővé váltott állatostul, ott fekszik egy gödör mélyén.

A vadász ráparancsolt, vezesse a gödörhöz, megfenyegette és rárivallt:

– No, vén szipirtyó, vagy életre kelted az öcsémet és vele minden élőlényt, aki itt fekszik, vagy belevágok a tűzbe!

A boszorka fogott egy vesszőt, és megsuhintotta vele a köveket. Abban a szempillantásban föléledt az ifjú király, föléledtek az állatai, föltámadt a sok kereskedő, kézműves, pásztor, akit a boszorka elrekkenített. Köszönetet mondtak szabadulásukért, s ment ki-ki a maga útján vidáman. A testvérek pedig boldogan borultak egymás nyakába. Aztán nyakon fogták a boszorkát, összekötözték, és bedobták a tűzbe. Az erdő egyszeriben kivilágosodott, bozótja megritkult, három óra járásról odalátszott a királyi palota.

A testvérek elindultak hazafelé, s útközben töviről hegyire elmesélték egymásnak, mi minden történt velük, mióta elváltak.

Ahogy a kisebbik odáig ért az elbeszélésben, hogy király lett belőle, azt mondja rá a nagyobbik:

– Mindjárt gondoltam, mert amikor a városba értem, királyi tisztességgel fogadtak.

– Igaz – mondja a másik –, hiszen szakasztott egyformák vagyunk mind a ketten. Most aztán ráadásul rajtad is királyi ruha van meg rajtam is; téged is állatok kísérnek, engem is. Tudod, mit gondoltam, bátyám? A városnak két kapuja van, egyik az egyik végén, a másik a másikon; te bemégy az egyikben, én a másikon, egyszerre kétfelől jelentkezünk az öreg királynál.

A bátyja ráállt a dologra; elváltak egymástól, s az öreg királynak egyszerre jelentette mind a két kapu őrsege, hogy az ifjú király megjött az állatokkal a vadászatból.

– Lehetetlen – mondja az öreg király –, hiszen az egyik kapu egy óra járásnyira van a másiktól.

Közben megérkezett kétfelől a két testvér is, bevonultak az udvarba, fölmentek a palotába.

– Most aztán melyik a kettő közül a férjed? – kérdezte az öreg király a lányát. – Mert én nem tudok választani köztük, szakasztott egyforma mind a kettő.

Nagy gondba esett a királylány, nem tudott választani ő sem. Hanem akkor eszébe jutott a nyakra-
valója, amit szétosztott az állatok közt. Keresni kezdte, és meg is találta az egyik oroszlán nyakában az aranycsatot. Vidáman fölkiáltott:

– Akié ez az oroszlán, az az én igazi férjem! Az ifjú király nagyot nevetett s rábólintott:

– Úgy van, én vagyok az igazi!

Megölelték, megcsókolták egymást; mindnyájan asztalhoz ültek, s ettek-ittak, lakomáztak boldogan.

A GRIFFMADÁR

Vót eccer egy kerál, hogy hun urókkodott s mi vót a neve, hát aztat nem tudom; fija nem vót néki, csak iggyetlenegy küsleánnya, az es furtomfurt beteg vót, s nem termett ollan dokter, hogy meggyógyéjtánája. Na mast a kerálnak elejbe adatott a prophéccija, hogy leánnya megh gyógyollna, hahogy megészik valamelly almákot. Na hát a kerál egéjsz orosságába kihirlesztette, hahogy valaki hozna leánnyanak néminemő almákot, mellyektül fölépűne, az felességül veheti a leányt s lészen kerál. Meghallotta eztet egy pór es, kinek hármu fija vót. Oszt a legöregbiknek aszongya: „Eriggy fő a kertbe, szeggyél egy kasár piross pofáju szép almát, s vigyed az udvorba, hátha fölépül tülle kerálküshason, s te magadéva menyekzed, s lészesz kerál.” A suhancár ugyan es tött, s hogy kasarába vót az alma, nyakába vötte lábait. Midőn egy darabnyit mént már, tanákozott egy vasban ötözött embörkével, az megh kérdé tülle, mi vagyon a kasárba, s reá felezte Valkó, mer e vót a neve: „Béjkalábok.” Szóllalt az embörke: „Nahát az légyen s maradjon”, s méne tohábbad. Végtére megérkezett Valkó a palotiához, oszt béüzente, vagyon ollan almája, hahogy küshason ennék belülle, megh gyógyollna. Kerál ennek röttentőjen örvendett, s hivatta Valkót maga elejbe, csakhogy ajjjaj!, midőn kasarát kitakarta, hát alma helyett béjkalábok vótak benne, s még egyre ránkódoztak. Nahát a kerál meh haragutt, oszt kizavarta Valkót a házbul. Az midőn hazza mént, elbeszédlette aptyának, hogyan s mint járt. Akkoron aptyuk elkütte közéjpső fiját, aztat ugyan hitták, hogy Samu, de az csak szintugyan járt, mint a Valkó. Ó es tanákozott a vasruhás küs Embörkével, s az megh kérdé tülle, mi vagyon a kasárba, Samu penig reá felezte: „disznausörtvély”, s a vasruhás embörke mondotta: „nahát az légyen s maradjon!” Midőn Samu odaért a kerálpalotiához, s mondá, hozott almákot, mellyektül megh gyógyollna kerálküshason: ötet már nem akarták bébocsáttani, mondva, hogy elejtte már vót ottan valaki, s bolongyát járatta véllök. Na de Samu addig erejsködött, hogy néki penig ollan almája vagyon, és csak ereszfék bé, mígnem hitelt adtak néki, s kerálnak elejbe vezették. De midőn ki takarta kasarát, a biz disznausörtvélyel vót színülttig. Kerál tajtézkott fene dühösségibe, s megh hagyta, karabánccsal kergesjék el Samut a háztul. Az midőn hazza mént, elmondó, mi történlett vélle. Most osztán gyött a legifiabb gyermek, akkit csak ugyan hittak, hogy Bugyuta Jankó, s megh kérdé aptyátul, hátha ő es elmehetne almavivőbe. „Nahát – szóllalt aptya –, te vónál csak a reátermett legény; valamit az okosak nem tudtak végbevinni, hogy vinnéd végbe tenmagad?!” De a gyermek nem hajlott a szóra: „Haddad menjek, attyám, haddad menjek én es!” – „Tündökjél szemeim ellől, bugyuta fa Jankó, várjál kicsinyég, míglen okosabb lészesz” – felezte néki aptya, s hátát fordéjtotta feléje. De Jankó csak ránkódott köténnye hátullán: „Haddad menjek, anyám, haddad menjek én es!” – „Nahát felüllem elmehecc, maj meglátod, hogy megjáród” – szóllalt aptya csupa megvetéssel. De a fijócska röttentőjen örvendett, s már pattant es föl. „Hé te, ne légy már bolongy, hisz naprul napra bugyutább vagy!” – kárpállódott az aptya. Na de Jankó nem törődött vélle, nem hagyta, hogy elrontsák az örömét. Mivel azomba leszállott az éccaka, gondóttá, várni köll más napig, annap már nem lehet udvorba menni. Éccaka nem tudott alunni, s ha mégés elszunyókótt kicsinyég, váltig a szép leánnyal álmadott, meg palotiákkal, arannyal, ezüsttel s más effélékkel. Kora reggen utnak indutt, s mingyár szembegyütt vélle a vasruhás mérges küs embörke, s kérdé tülle, mi vagyon a kasárba. Reá felezte Jankó, hogy almák vagynak, mellyektül fölépülne királküshason. „Nahát – szóllalt az embörke –, ollan es légyen, az es maradjon!” Hanem az udvornál a Jankót már juszt sem akarták bébocsáttani, mer már vót itten két szeleverdi, s azok es aztat mondták, hogy almájok vagyon, oszt egyikénél vót béjkaláb, másikánál disznausörtvély. Na de Jankó nagy erőst bizongatta, hogy nálla ugyan semminémü béjkalábok nincsenek, hanem legszebje almák, valamellyek csak teremnek egész kerálság szerént. Oszt ollan tisztességgel beszédlett, hogy az ajtauban álló elgondóttá: már ez nem lehet hazudság, s bébocsáttá, s néki vót igazsága, mer midőn Jankó kitakarta kasarát a kerál elejtt, hát abban aranyossan fénlő almák vótak. Megörvendett a kerál, s mingyár leánnyanak elejbe adatta, oszt aggassággal várta, mi lészen belülle. Nem nagy vártatva hozzák es néki a hírt, na de kicsoda vót a hírhezó, mit gondónok? Hát a küshason ő maga. Alléghogy evett az almákban, már jó egésséggel ugrott ki az ágybul. Hát aztat ki sem lehet mondani, mekkora vót a kerál bódogysága. De mármast mégsem akarta Jankóhoz adni a leánnját, aszonta, csinyállyon elejbb egy sajkát, melly szároz fődön sajkábon fut, mint víznek habjain. Jankó reá állott az iggyességre, s haza mént, s elbeszédlette, mit végzett. Akkor oszt aptya elkütte Valkót erdőlni, hogy csinyánna ollan sajkát. Valkó szorgosson iparkodott, füttyölt es hezzá. Délidőn, hogy a Nap legmagosaban állott, gyött a vasruhás küs embörke, s kérdé, mi lészen abbúl, ammit készít. Válaszatta néki Valkó: „Véndely.” Szóllalt a vasruhás embörke: „Nohát, az légyen s maradjon!” Estvefelé gondóttá Valkó, mármast készen a sajka, de mikor bé akaródott ülnie, hát

biz az csak vendely vót. Másod nap kimént az erdőbe Samu, de szintugyan járt, mint a Valkó. Harmadnap mént a bugyuta Jankó. Munkálkodott szorgossan, hogy csak zengett az erdő a derekas bárdolástul, s hezzá danólt és fütörékelt vigan. Dél tájba, midőn legmelenebb vót, megén gyött a küs embörke, s kérdé Jankót mi lészen abbul, ammit készít. „Sajka, melly szároz földön sajkábbon fut, minit víznek habjain”, s ha meglészen, ő, Jankó megh kéri cserejbe kerálküshszont. „Nahát – szóllalt az embörke –, ollasmi dolog légyen, az es maradjon.” Estvéllve, hogy a nap arany sárga lőn, Jankó elkészütt a sajkával, ódalával es, evedzőkkel es. Beléült, s elkezdett evedzeni a rezidencija felé. Hanem a sajka ollan gyorsan futamodott, mint a szél vész. Láta őtet a kerál már messzirül, leánnját mégsem akarta Jankóhoz adni, aszonta, hogy elejbb öröjzön száz nyulokot reggentül késő estelig. S hahogy eggy es hibádzik, nem lészen övé a leány. Jankó ebben sem lelt kivetni valót, s mingyár másod nap kimént falkájával mezőbe, s egyre csak figyelmezte, hogy egy se szaladjon el tülle. Nem sok óra mullott el, gyött egy szógálló a kastéllumbul, s mondta Jankónak, hogy hamarjában adjon egy nyulot, mert nagy lakmán lészen. Hanem Jankó észbevötte, mit forralnak a lakmározók, s aszonta, hogy abbul nem észnek, s várjon a kerál hó napig a nyul bécsinálttal. De a szógálló nem tágított, s végezetül csufossan reclamálni kezdett. Akkor aszonta Jankó, hogy ád egy nyulot, hahogy kerálküshszon ő maga gyön értte. Ezt a szógálló elmondotta Kastéllumban, s a küshszon ő maga kimént mezőbe. Csakhogy közbe megén odamént Jankóhoz a küs embörke, s kérdé tülle, mi dóga néki ottan. Hát hogy ő száz nyulokot köll öröjzön, hanem hogy eggyik se szöjkék el, s akkor magának menyekzi kerálküshszont, s lészen kerál. „Na jó – szóllat az embörke, nesze néked egy picin Sip, s ha valamék elszalad, fujjál csak belé, mingyár viszja gyön.” Mikor megh gyött a küshszon, Jankó adott néki egy nyulot a köténykéjébe. De allég mént száz léjpsnyit, Jankó fütölyt a sippal, s a nyul kiszökken a köcöléjéből, s hipp-hopp, viszja iramlott a falkába. Midőn penig estvéllalt, a nyulok pásztora még eggyet sipolt, s megszemlélte, mind együtt vagynak-é, oszt viszjahajtotta őket a kastéllumhoz. Álmélkodott a kerál, hogyan es bírt Jankó száz nyulokot megörözni, hogy egyik sem szökött el tülle, de a leánnját mégsem adta, hanem aszonta, hozjon elejbb Jankó egy tollut a gryphius madár szárnyábúl. Jankó tüstént utnak indutt, s mént egyenest az orra után. Estve odaért egy kastéllumhoz, ottan éccakai szállást kért, mer fogadót nem tanáll ut közibe, oszt nagy örvendve béhitta őtet a kastéllum gazdája, s kérdé, mi járatba. Válaszatta Jankó: „Menek a gryph madárhoz.” – „Ugyan, a gryph madárhoz, nékem aszonták, hogy az mindennek tudója, s én elvesztém pénzes vasládám kócsát; vóna szüves kend megh kérdeni, hun az a kócs?” – „Hát hogyne – szóllalt Jankó –, mér ne tenném.” Kora reggen tohábbad vándorótt, s ut közibe megén egy kastéllumhoz érkezett, a hun szintugyan ott maradt éccakára. Mikor az ottan lakók megh tudták, hogy a gryph madárhoz ügyekszik, mondották néki, vagyon egy beteg leány a házba, már mindön gyógyírt adtak néki, de nem használt, azér vóna szüves megh kérdeni gryph madarat, mitül gyógyollna meg a leány. Jankó aszonta, hogy örömet meg tész, s méne tohábbad. Na mast egy víznek parttyához ért, s nem vót ottan komp, hanem vót egy nagy-nagy embör, ki mindön arra járót átal köllött vigyen. Kérdé Jankótul az embör, hová lészen a séta. „Gryph madárhoz” – mondotta Jankó. „Nahát, ha megérkezel hezzá – szóllalt az Embör –, kérgyed már meg tülle, mér köll mindün erre járót átal vigyek.” Reá felezte Jankó: „Meglészen, Isten engöm ugyan segéllyen!” Vállára vette őtet az embör, oszt átal vitte. Végtére megérkezett Jankó a gryph madár házához, de csak az ahszon vót odahaza, gryph madár még nem. Kérdé őtet az ahszon, mi járatba. Jankó mindünt elbeszédlett: hogy köll néki egy tollu gryph madár szárnyábúl, s hogy egy kastéllumban elveszett a kécncses láda kócsa, s ő megh költ kérggye gryph madarat, hun az a kócs; oszt egy más kastéllumba vagyon egy beteg leány, s néki, Jankónak meg köll tudnya, mitül épül föl a leány, s hogy ide közzel vagyon egy víz s annak parttyán egy embör, ki mindün arra járót átal köll vigyen, s hogy aztat es tudtul vönné, mér köll az embörnek mindünkit által vinni. Szóhált az ahszon: „Ide hallga, barátocskám, keresztyén embör nem válthat szót a gryph madárral, mer fölfallya, azét mire hazza gyön, buvj el ágyanak alatta, s majd éccaka, ha már méllyen aluszik, kivonyhatsz egy tollut a szárnyábúl; ammit penig tunni akarsz, maj magam kérdem tülle.” Jankónak mindez innyére vót, s bécsusszant az ágy alá. Estve hazza tért a gryph madár, s hogy a szobába lépett, aszonta: „Ahszon, keresztyén szagot érzek!” – „Igen – felezte néki az ahszon –, vót itten valaki, de már elmént”, oszt a gryph madár nem firtatta töpbet a dógot. Éccaka közepibe, midőn gryph madár javába horcogott, Jankó kinyult az ágy alól, s kitepelt a tollut. Fölrípbent gryph madár, s ígyen szóllalt: „Ahszon, keresztyén szagot érzek; mi töpb, valaki szárnyomat ránkgatta.” Reá felezte az ahszon: „Alighanem csak álmadtad; egyébberránt már mondottam, hogy vót itten egy keresztyén, de már elmént. Hanemha beszédlett mindünféle dógukrul. Vagyon egy kastéllum, ottan elveszejtették a pénzes ládika kócsát, oszt nem tanállják.” – „Ó, a bolongyok – mondá gryph madár –, a kócs a fás kamorának ajtauja mögött vagyon, a fa rakás alatt.” – „Na meg aztat es mondotta, hogy egy kastéllumba vagyon egy beteg

leány, oszt nem használ semminemő gyógyszer, hogy fölépülne.” – „Ó, a bolongyok – mondá gryph madár –, a pincve garádics alatt az ő hajából rakott fészket egy varas bójka, hahogy viszja vennéje onnat a haját, egészséges lenne.” – „Oszt még aztat es mondotta, hogy valahun vagyon egy víz, parttyán egygy embör, az mindünkit átal köll vigyen.” – „Ó, a bolongy – mondá gryph madár –, ha valakit eccer középett ledobna, töpbé nem kéne senkít átal vigyen.” Reggel fölkel a gryph madár, s elmént a dógára, Jankó meg elő gyött az ágy alól, s megh vót néki a szép tollu, s aztat es hallotta, mit mondott a gryph madár a kócs, a leány és az embör ügyében. Oszt a gryph madár felesége még elesmétölte néki, nehogy feledje, oszt elinduhattott hazza felé. Elejször es odaért az embörhöz víznek parttyára, az mingyár kérdezte, mit mondott gryph madár, mire mondotta Jankó, maj ha tulparttyán lészen akkor elbészédli. Oszt átal vitte őtet az embör. Mikor átal vótak, akkor aszonta Jankó az embörnek, hahogy eccer valakit ledob középett, ugyan töpbé nem köll átal vinnye senki fiját. Ennek röttentőjen örvendett az embör, s aszonta Jankónak, hállából még eccer átalvinnéje s viszja. Jankó válaszatta: nem, ne fáradjon, ő néki elegendő vót ez es, oszt méne tohábbad. Na most odaért a kastéllumhoz, holott vót az beteg leány, oszt vállára vötte a leánt, mer az nem tudott járni, oszt lemént véle a pincve garádicsánn, oszt kivötte az varas bójka fészket a legalsó fok alól, s a leány kezébe adta, s az leugrott a válláru, ottan állott jó egészségben. Hát annak aptya meg annya szer fölött örvendettek, oszt adtak Jankónak aranyat-ezvüstöt, s valamit kévánt, mind megadták néki. Onnat Jankó mént az elejbbi kastéllumhoz, mént egyenest a fás kamorába, s az ajtau mögött, a fa rakás alatt valóban reá lelt a kócsra, s aztat vitte a gazdának. Az es örvendett, éspenig nem kevéssé, s jutalmul adott Jankónak sok aranyokat abbul, mit a ládába tanált, s még mindennemő egyéb jószágot, ugymint juhok és kecskét és tehenet. Onnat Jankó mént a kerálhoz mindeme dógokkal: pénzzel, arannyal, ezvüsttel, tehenekkel, juhokkal és kecskéekkel, oszt kérdé tülle kerál, hunnat vagyon e sokféle jószág. Válaszatta Jankó, hogy a gryph madár adta néki, s hogy ad az, valamennyit kérnek tülle. Gondutta kerál, hátha ő es hozna, s utnak indutt gryph madárhoz, hanem hogy a víz parttyánál érkezett, Jankó utánn ő vót ottan az elősső, oszt az embör ledobta őtet középen, és elmént onnat, és a kerál belé fult a vízbe. Leányát penig feleségül vötte Jankó, oszt ő lett a kerál.

A KIRÁLYFI, AKI NEM ISMERTE A FÉLELMET

Elunta magát egy királyfi apja házában, és mert semmitől sem félt, azt gondolta: „Elindulok a nagyvilágba, így majd nem érzem lassúnak az idő múlását, és láthatok csudás dolgot eleget.” Elbúcsúzott hát szüleitől, fölkerelkedett, és ment, ment reggeltől estélig, s mindegy volt neki, merre viszi a lába.

Így esett, hogy egy óriás háza elé ért, s mert elfáradt, leült a kapu elé pihenni. Amint ide-oda járatta szemét, játékot pillantott meg az óriás udvarán; néhány hatalmas golyó meg bábu hevert ott, akkora, mint egy ember. Ahogy telt az idő, kedve támadt játszani, fölállította a bábukat, és gurítgatni kezdte a golyókat, ujjongott, ha eldőltek, és jól mulatott. Az óriás meghallotta a lármát, kidugta fejét a padlásablakon, hát egy embert lát, aki nem nagyobb más halandóknál, mégis az ő tekéivel játszik. „Mit játszol az én bábuimmal, te féreg? – kiáltotta. – Ki adott neked erőt ehhez?”

A királyfi feltekintett, végigmérte az óriást, és így szólt: „Ó, te tuskó, azt hiszed tán, csak neked van erős karod? Én mindenre képes vagyok, amihez kedvem van.” Az óriás lejött, nézte, nézte álmélkodva a tekézést, majd így szólt: „Emberfia, ha ilyenre faragtak, menj és hozz nekem egy almát az élet fájáról.” – „Minek az neked?” – kérdezte a királyfi. „Nem nekem kell – felelte az óriás –, hanem van egy menyasszonyom, ő kívánja; bejártam a világot széltében-hosszában, de a fát nem lelhetem.” – „Én pedig meg fogom találni – mondta a királyfi –, és nem tudom, mi tartana vissza, hogy leszakítsam az almát.” – „Azt hiszed tán – mondta erre az óriás –, hogy olyan könnyű? A kertet, ahol a fa áll, vasrács védi, előtte pedig vadállatok feküsznek sorban, őrködnek, és senkit be nem eresztenek.” – „Márpedig engem be fognak engedni” – felelte a királyfi. „Lehet, de ha bejutsz is a kertbe, és ott látod csüngeni az almát, még akkor se a tiéd; egy karika függ előtte, azon át kell dugnia a kezét annak, aki szeretné elérni és leszakítani az almát, ez pedig még senkinek se sikerült.” – „Nekem viszont sikerülni fog” – mondta a királyfi.

Azzal elbúcsúzott az óriástól, ment hegyen-völgyön, erdőn-mezőn, míg végül meglelte a csodakeretet. Körülötte ott feküdtek az állatok, de lehajtották fejüket, és bóbiskoltak. Akkor sem ébredtek fel, mikor a királyfi a közelükbe ért, hanem átléphetett rajtuk, bemászott a rácson, és szerencsésen bejutott a kertbe. Közepén ott állt az élet fája, az almák pedig ott piroslottak az ágon. Felmászott a királyfi a fára, és mikor nyúlt volna az egyik almáért, karikát pillantott meg előtte, de könnyen át tudta dugni rajta a kezét, és leszakította az almát. Akkor a karika szorosan karjára záródott, és a királyfi érezte, mint árad szét egyszerűen hatalmas erő egész testében. Mikor az almával szállt a fáról, nem akart a rácson mászni át, hanem megmarkolta a nagykaput, s csak egyszer kellett megráznia, csikorogva kitárult. Kilépett rajta, az oroszlán pedig, aki a kapu előtt feküdt, felébredt, és a királyfi nyomába eredt, de nem vicsorogva vagy vadul, hanem követte szelíden, mint urát.

A királyfi megvitte az óriásnak az ígért almát, és így szólt: „Látod, könnyen megszereztem.” Örült az óriás, hogy ilyen hamar teljesült a kívánsága, sietett menyasszonyához, és átnyújtotta neki az óhajtott almát. A leány szép volt és okos, mivel pedig nem látta a karikát az óriás karján, így szólt: „Nem hiszem, hogy te hoztad el az almát, amíg nem látom karodon a karikát.” Mire az óriás azt felelte: „Az csak addig tart, hogy hazamegyek érte és elhozom”, gondolván, játék lesz erővel elvennie a gyöngye emberfiától, amit jószántából nem akar odaadni. Követelte hát a karikát, de a királyfi nem adta. „Ahol az alma, ott a helye a karikának is – mondta az óriás –, ha nem adod ide jószántadból, meg kell velem küzdened érte.”

Birkóztak jó ideig, de a királyfinak, akit a karika varázsereje még erősebbé tett, mit se árthatott ellene. Cselt eszelt ki ekkor az óriás, és így szólt: „Megizzasztott a küzdelem, téged nem kevésbé, fürödjünk meg a folyóban, és hűtsük le magunk, mielőtt folytatnánk.” A királyfi, aki nem tudta, mi az álnokság, követte az óriást a vízhez, ruhájával együtt a karikát is levette karjáról, és beugrott a folyóba. Az óriás azon nyomban felkapta, és elfutott vele, de az oroszlán észrevette a lopást, nyomába eredt, kitépte kezéből a karikát, és visszavitte urának. Az óriás ekkor egy tölgyfa mögé rejtőzött, s míg a királyfi azzal foglalatzkodott, hogy ruháit újra magára öltse, megrohanta, és kiszúrta mind a két szemét. Ott állt hát a szegény királyfi, immár vakon, magatehetetlenül. Az óriás ekkor újra odament, kézen fogta, mintha vezetné, és egy magas szikla szélére vitte. Majd magára hagyta, gondolván: „Még néhány lépés és halálra zúzza magát, akkor levehetem róla a karikát.” De a hűséges oroszlán most sem hagyta el urát, ruhájánál fogva szép lassan visszahúzta. Mikor jött az óriás, hogy a halottat kifossa, látta, hogy hiába ármánykodott. „Hát nem lehet eltiporni egy ilyen hitvány emberfiát!” – mérgelődött magában, fogta a királyfit, és egy másik úton még egyszer a szakadékhoz vezette. De az oroszlán, aki átlátta gonosz szándékát, ismét kimentette urát a veszélyből. Mikor a szakadék szélére értek, az óriás eleresztette a vak királyfi kezét, s fordult volna vissza; az oroszlán azonban taszított egyet rajta, hogy lezuhant az óriás, és halálra zúzódott a földön.

A hűséges állat megint visszahúzta urát a szakadéktól, és egy fához vezette, mely alatt tiszta patak folyt. A királyfi leült, az oroszlán pedig lehasalt, és vizet paskolt gazdája arcára. Alig érte néhány csepp a királyfi szemét, újra látott valamicskét, s egy madárkát vett észre; a madárka a szeme előtt repült, de nekiütközött egy fa törzsének, akkor leszállt a vízre, megfürdött benne, felröppent, és most már akadálytalan suhant tova a fák között, mintha csak visszanyerte volna látását. A királyfi megértette Isten intését, lehajolt a vízhez, és megmosta, megfürösztötte benne arcát. Mikor pedig felegyenesedett, szeme olyan élesen és tisztán látott, mint azelőtt soha. A királyfi hálát adott Istennek nagy jószágáért, és továbbindult a nagyvilágba oroszlánjával.

Történt pedig, hogy egy elvarázsolt kastélyhoz ért, kapujában egy leány állt, szép termetű, finom arcú, de a feje búbjáig fekete. Ekképp szólította a királyfit: „Ó, bár meg tudnál váltani a gonosz varázstól, mellyel megigéztek!” – „Mit tegyek?” – kérdezte a királyfi. „Három éjszakát az elvarázsolt kastély nagytermében kell töltened – felelte a hajadon –, de nem férközhet félelem a szívedbe. Ha bármily irgalmatlanul megkínoznak, és te szótlan kiállod, megszabadulok; az életedre nem törhetnek.” Mire a királyfi annyit szól: „Nem félek, Isten segedelmével megpróbálom.” Bátran a kastélyba ment, s mikor besötétedett, beült a nagyterembe, és várt. Éjfélig csend volt, akkor egyszeriben nagy zsvíj támadt, és minden zugból-szegletből apró ördögfiókák bújtak elő. Úgy tettek, mintha észre se vennék, a terem közepére telepedtek, tüzet raktak, és kártyázni kezdtek. Ha valamelyikük veszített, így szól: „Árulás, van itt valaki, aki nem közénk való, miatta vesztettem.” – „Várj csak, jövök én mindjárt, kisedlek a kályha mögül” – mondta egy másik. Mind harsányabb lett az ordítózás, nincs ember, aki rémület nélkül bírta volna hallgatni.

A királyfi ült csak nyugodtan, és nem félt; végül azonban felugrottak az ördögök a földről, és nekiestek, de annyian, hogy nem bírta velük. Cibálták, csipkedték, szurkálták, ütötték-kínozták, de hang nem hagyta el az ajkát. Hajnaltájt eltűntek, a királyfi addigra annyira elbágyadt, hogy moccanni is alig bírt; de mikor megvirradt, jött a fekete hajadon, kezében fiolácska volt, benne az élet vize, avval megmosta, mire a királyfi nyomban érezte, mint szűnik meg minden fájdalma, és árad új erő ereibe. „Egy éjszakát kiálltál – mondta a leány –, de kettő még hátravan” – azzal távozott, s ahogy ment, látta a királyfi, hogy lába már kifehéredett. Következő éjjel újra jöttek az ördögök, s kezdték előlről játékukat; nekiestek a királyfinak, és még sokkal irgalmatlanabban gyötörték, mint első éjjel, míg egész testét sebek borították. De mert mindent elviselt csendben, ott kellett hagyniuk, pirkadattal pedig megjelent a leány, és meggyógyította az élet vizével. Mikor pedig elment, a királyfi örömmel látta, hogy az ujja hegyéig fehér lett. Most már csak egy éjszakát kellett kiállnia, de ez volt a legkegyetlenebb. Újfent kísértettek az ördögök: „Még mindig itt vagy? – ordították – megkínzunk, hogy a lélegzeted is elakad.” Döfködtek-csépelték, dobálták ide-oda, ráncigálták karjánál, lábánál fogva, mintha szét akarnák tépni; de a királyfi szótlan eltűrt mindent. Végre eltűntek az ördögök, ő viszont feküdt mozdulatlanul; szemét se bírta felnyitni, hogy lássa a hajadont, aki bejött, és meghintette, megöntözte az élet vizével. De ismét egyszeriben megszabadult minden fájdalmától, épnek, egészségesnek érezte magát, mint aki álmából ébred, s amint kinyitotta a szemét, ott állt mellette a leány, hófehér volt, és mint a fényes nap, olyan szép. „Kelj fel – mondta a leány –, és suhints kardoddal hármat a lépcső fölött, akkor minden szabad lesz.” Mikor ezt is megtette a királyfi, az egész kastély megszabadult a varázstól, a hajadon pedig gazdag királylány volt. Jöttek a szolgák, és jelentették, hogy a nagyteremben az asztal már étellel-itallal meg van terítve. Akkor asztalhoz ültek, ettek-ittak, este pedig megünnepelték a lakodalmat nagy vigalomban.

A SZABÓ ÉS AZ ÓRIÁS

Egyszer egy szabónak, aki nagy szájhős volt, ám annál kisebb legény a gáton, eszébe ötlött, hogy egy kicsit sétálni megy, és körülkukkant az erdőben. Mihelyst lehetett, odahagyta műhelyét,

*mendegélt az úton,
ösvényen és hídon.
Jobbra ment vagy balra tán?
Az orra után!*

Amikor kiért az erdőbe, megpillantott a kéklő messzeségben egy meredek hegyet, s azon túl, sötét és komor erdő közepén egy égig magasló tornyot.

„Mennydörgős mennykő! – kiáltotta –, hát ez mi lehet?” S mert igencsak furdalta a kíváncsiság, máris arrafelé iparkodott. Node aztán el is állt a szemé-szája, midőn odaérve látta, hogy a toronynak lába van, s egy ugrással átlendül a meredek hegyen, és ott állt a szabó előtt a hústorony, egy valóságos, hatalmas óriás. „Mit keresel itten, te kis prűcsökláb?” – bömbölte oly hangon, akárha mindenfelől mennydörögne. „Én – cincogott a szabó – körül szeretnék nézni, hátha megkereshetném betevő falatkámat itt az erdőben.” – „Hát ha erről van szó – így az óriás –, éppenséggel beállhatsz hozzám szolgálni.” – „Hát ha muszáj, miért ne? No, de mi lesz a bérem?” – „Hogy mi lesz a béred? – szólt az óriás. – Azt is megmondom neked. Évente háromszázhatvanöt nap, amit szőkőéveste még egy nappal megtoldok. Jó lesz így?” – „Nekem jó” – felelte a szabó, magában pedig azt gondolta: „Addig nyújtózkodjék az ember, ameddig a takarója ér; megpróbálok, amint lehet, kereket oldani.”

Ekkor így szólt hozzá az óriás: „Eridj, kis csibész, hozz nekem, egy korsó vizet!” – „Miért nem inkább az egész kutat kávástul?” – kérdezte szájhősünk, és ment a korsóval a vízért. „Micsoda? Hogy az egész kutat kávástul?” – dörögte az óriás, aki egy kicsit bamba volt és tompa eszű; és félni kezdett: „Hohó, ez a fickó nemcsak tökmagot tud ám ropogtatni; ez alkalmasint mandragórát evett! Résen légy, öreg Jankó, nem ilyen szolga való neked!” Amikor a szabó meghozta a vizet, reá parancsolt az óriás, menjen az erdőbe, vágjon egy-két hasábra való fát, és hozza haza. „Miért nem inkább az egész erdőt egy csapásra,

*az egész erdőt,
vén fát és cseper'dőt,
mindent, amit hajt,
rönköket és gally't?” –*

kérdezte a szabócska, és ment fát vágni. „Micsoda? Még hogy

*az egész erdőt,
vén fát és cseper'dőt,
mindent, amit hajt,
rönköket és gally't?*

S hozzá még az egész kutat kávástul?” – dörögött magában a hiszékeny óriás, és most már szinte reszketett a félelemtől. „Hohó, ez a fickó nemcsak tökmagot tud ám ropogtatni; ez alkalmasint mandragórát evett! Résen légy, öreg Jankó, nem ilyen szolga való neked!” Amikor a szabó meghozta a fát, reá parancsolt az óriás, lőjön vacsorára két-három vaddisznót. „Miért nem inkább ezret egy lövésre?” – kérdezte a felfuvalkodott szabó. „Micsoda – kiáltotta a nagyra nőtt nyúlász, és most már szinte mozdulni sem tudott a rémülettől. – Ma már eleget dolgoztál; jobb lesz, ha nyugovóra térsz.”

Az óriás annyira félt, hogy egész éjszaka le nem tudta hunyni a szemét, s egyre csak azon hánytorgatta elméjét, mihez is kezdjen, hogy mihamarább megszabadulhasson az átkozott garabonciás szolgáltól. S ha jó tanács kell: meglesz idővel. Reggel a szabó elkísérte az óriást egy ingoványhoz, ahol köröskörül egymást érték a fűzfák. Szólt az óriás: „Ide hallgass, te szabó, mássz föl valamelyik fűzfaágra; nem adnám egy vak lóért, ha megláthatnám, képes vagy-e lehajlítani!” Huss, a szabócska már fönt is volt, kieresztette lélegzetét, hogy jó nehéz legyen, és oly nehéz lett, hogy a vessző lehajlott alatta. De amikor megint levegőt kellett vennie, akkor – mivel az ő balszerencséjére s az óriás nagy örömeire elfelejtett a zsebébe vasalót rakni – oly magasra röpítette őt a vessző, hogy nem is látszott a földről. És ha le nem pottyant azóta, akkor még most is fönt szállong a levegőben.

A BARLANGI TÜNDÉR

Volt egyszer egy szántóvető; becsületes neve Márkus volt, de falusi szokás szerint, közönségesen csak a jámbor Márónak hívták. Egy szép napon, amikor éppen szántott a vár alatt; trombitaszót hallott, s mintha az a trombitaszó a föld alól jött volna.

Így szólt a szolgájához:

– Hallod, fiú?

– Hallom – felelt a fiú –, a tündérek kürtje!

– Kiálts oda, hogy hozzanak nekünk egy szép cipót!

A szolgál torkaszakadtából, de illedelmesen odakiáltott:

– Hozzatok Isten nevében egy cipót!

Aztán ismét munkához láttak a megkezdett barázdán. Hát, ahogy a végére értek, fehér kendőben szép fehér kenyeret találtak.

– Megszegjük a tündércipót? – kérdezte a jámbor Máró.

– Meg hát – felelte a szolgál –, olyan szép és kívánatos, megérdemli ezt a tisztességet.

– Jól van; szegd meg, s kóstolj bele; nem akarok elsőnek enni belőle – mondta a gazda.

A szolgál nem mondatta kétszer; elővette a kését, lekanyarított egy jó karéjjal, s enni kezdte.

Erre már a gazda sem volt rest, ő is szelt egy karéjt, s megette jóízűen. Vajas cipó volt a javából!

Megszomjazott a szolgál, s ismét kiáltott:

– Kedves tündérek, egy kis innivalót is kérünk szépén!

Alighogy kimondta, honnét, honnét nem, egy korsó csiger* s egy pohár termett előttük.

– Ez már beszéd – mondta a gazda –, a cipót megettük, s igen finom volt; gondolom, a csigertől sem lesz semmi bajunk.

Azzal megtöltötték a poharat a szép tiszta csigerrel, s megállapították, hogy soha nem ittak ennél kellemesebb ízű italt.

Amikor este hazaértek, persze eldicsekedtek a szomszédoknak, hogy tündérhozta cipóból ettek, csigert ittak. De azok csak csóválták a fejüket, s azt mondták:

– Bele is pusztultok, szerencsétlenek.

De kutya bajuk sem lett tőle. Néhány nap múlva ismét kimentek szántani. Alighogy a vár elé értek, friss lángos illata csapta meg az orrukat.

– Hű – szimatolt a gazda –, a tündérek lángost sütnek! Mi lenne, ha kérnél egy falást?

– Én aztán nem – felelt a szolgál –, félek, megharagítom őket!

Erre a gazda, merthogy az orrát erősen csiklandozta a lángosillat, nem állhatta meg, s elkiáltotta magát:

– Hozzatok lángost! Méghozzá finomat!

S mire a megkezdett barázda végére értek, hát pompás lángost találtak ottan.

– Ezt megesszük – mondta Máró. – Jaj be kívánatos!

De ahogy megszegték, csak látták, hogy csupa szőr belül: azért sütötték bele a tündérek, mert Máró nem volt kérésében illedelmes.

– Vén boszorkány! – kiáltott fel Máró. – Ha bolondot járatsz velem, edd meg magad a sütésed! – Földhöz csapta a lángost, hogy csak úgy puffant; aztán új barázdát kezdtek, s mire végére értek, a szőrrel bélelt lángosokat mintha a föld nyelte volna el.

Volt a faluban egy szegény özvegyasszony; alig győzte kenyérrel hét apró gyermekét. Amikor a jámbor Máró esete a fülébe jutott, rögtön felcsillant a szeme. Vette kagylószedő zsákját, s kiment a vár alá a tengerpartra. Ha nem lesz cipó, sem lángos, beéri kagylóval is.

Meg sem állt a barlangig; egy darabig nézelődött, tanakodott magában, aztán nagy bátran bekopogott a barlang vasajtáján.

A vasajtó abban a pillanatban kinyílt, s kezében kulcscsomóval egy vénasszony állt elé; hosszú haja csupa csiga meg kagyló, mohos volt, mint valami szikla, s lehetett tán ezeresztendő.

– Mit akarsz, te szegény asszony? – kérdezte.

– Egy kicsi kenyeret kérnék alázattal a gyermekeimnek.

* Csiger: almabor; ez a magyar szó éppen a francia cidre (ejtsd: szidr) szóból származik, ami ott is almabort jelent.

– Nem én vagyok a gazda – felelte a vénség –, én csak a kapus vagyok; de gyere el holnap, addig szépen beajánllak.

Az asszony hazaindult. Zsákját megszedte kagylóval, eladta, s az árából megetette aznap a gyermekeit.

Másnap jókor reggel ott volt már a barlang bejárata előtt. Ismét bekopogott, s a vénasszony előállt.

– Hát beajánlottál-e, öreganyám? – kérdezte.

– Be én. Máris kapsz egy fonott kalácsot, s aki küldi, beszélni akar veled.

– Vezess hozzá – mondta a szegény asszony –, szeretném megköszönni.

– Ma nem – felelte a vénasszony. – De gyere el holnap ebben az időben, s találkozhatsz velem.

Az asszony hazament a kaláccsal.

S mivelhogy a tündér nem tiltotta meg, boldogan dicsekedett a szomszédainak:

– Nézzétek, milyen szép fonott kalácsot kaptam a tündérektől!

Estére az egész falu összesereglett kaláclátni, kóstolgatni; nem is tartott sokáig.

Másnap reggel már zsákot sem vitt magával: minek szedegessen kagylót, ad a tündér új kalácsot, gondolta. S a mondott időben megjelent a barlang előtt. A vénasszony kinyitotta a kaput, s lássatok csodát, egy szépséges szép hölgy jelent meg, és így szólt:

– No, te szegény asszony, hát ízlett-e a kalács?

– Ízlett, asszonyom, s szívemből köszönöm.

– De nem tartott sokáig – mondta a tündér.

– Ez igaz. Amennyi gyerek és szomszéd, mind megkóstolták, hamar a nyakára hágtak.

– Jól van. Most kapsz egy másik kalácsot, de ezt jól rejtse el, mihelyt hazaérsz, hogy senki se tudjon róla. Ha csak a családod eszik belőle, nem fogy el soha, s mindig friss marad. De vigyázz, le ne szelj belőle egy cseppet is valami idegennek, mert úgy elillan, mint a tegnapi. Kössünk egyezséget: van négy tehenem, s szükségem volna egy pásztorlányra. Ha megígéred, hogy naponta ideküldöd egyik lányodat, semmiben sem látsz szükségét.

– Sohase láttam erre felé teheneket – mondta az özvegy. – Hol találja meg őket a lányom?

– Csak menjen ki minden reggel a legelőre, őrizze őket estig, akkor majd értük megy valaki.

Így is lett. Az özvegy legnagyobb lánya – tizenkét esztendőös volt – reggelenként eljárt a legelőre, legeltette őket, ahogy illett, s valahányszor az arra járók megpillantották; amint pálcával a kezében üldögél a mezsgyén, vagy éppen a teheneknek kiabál, megkérdezték:

– Mit csinálsz ott, te leányka?

– Őrzöm a tündérek jószágát – felelte.

– A tündérek jószágát? – álmélkodtak az emberek. – Hiszen nem látszanak sehol!

Kikacagták, s azt gondolták, elment a szép esze. De a leányka csak folytatta a pásztorkodást, s a tündérek minden délben ebédet hoztak neki.

S egy este maga a barlang tündére jött el a tehenekért, s így szólt a kis pásztorleánykához:

– Lennél-e keresztanyja a gyermekemnek?

– Örömet – felelt a leányka.

– De ne beszélj róla senkinek, még saját anyádnak sem. Mert ha fecsegsz, bizony nem hozok ide több ennivalót neked. Menj, majd szólok, amikor eljön az ideje.

S a leányka őrizkedett is attól, hogy bárkinek is eldicsekedjék a tündérrel való találkozásról, s naponta kijárt a mezőre továbbra is. Nem sok idő múlva egy tündér suhant hozzá, s azt mondta, készülhet a keresztelőre.

– Holnap nem kell őrizni a teheneket; délben idejövök érted.

Másnap a pásztorlány szépen felöltözött, s délben odaállott a barlang elé. A vén boszorka, a rengeteg kagylóval és csigával a testén, tüstént előugrott, s így szólt:

– Ne félj, gyermekem, csak gyere velem; nem harapom le az orrod.

Aztán beléptek egy tündöklő terembe, ahol már több tündér várta őket; a picikét a karjába tették, ő tartotta keresztvíz alá. A ceremónián egykettőre túlestek, csak még lakmároztak egy keveset. Telt-múlt az idő nagy vigasságban, s amire kiért a barlangból, a keresztlány felcseperedett. Azt hitte, két napot töltött a barlangban – pedig tíz esztendeig volt oda.

Az anyja azt hitte, leesett a szikláról, s a tengerbe fulladt. Kerestette mindenfelé, de nyomát sem találták.

Amikor aztán beállított az anyja házához, a szegény asszony alig hitt a szemének.

– Honnan kerülsz elő, szerencsétlen? Azt hittük, vízbe fúltál.

A leány elmondta, hogy volt, mint volt, hogy ő csak két napig volt oda a tündérkeresztelőn, s mihelyt engedték, sietett haza.

– Két napig! – hüledezett az anyja. – Tíz évig, egy nappal sem kevesebbig! A lány erre nagyot nézett; akkor vette észre, hogy csakugyan, közben nagylány lett, s öccsei, húgai, mind-mind úgy megnőttek, megváltoztak, amióta elment, hogy jóformán rájuk sem ismer.

Nekifogott egy pár harisnyát kötni a keresztlányának, s mikor befejezte, elindult vele a barlanghoz. A vén boszorkány ajtót nyitott neki, bement, s még kerek öt esztendeig maradt a tündérek között – pedig azt hitte, csak egy napig maradt.

Amikor elbúcsúzott, a keresztlánya egy erszényt adott neki, mondván:

– Édes keresztanyám, fogadd emlékebe ezt az erszényt; tele van arannyal; valahányszor kiveszel belőle egyet, más támad helyébe. De ha valaki idegen nyúlna bele, tüstént minden értékét elvesztené.

Mire a lány hazaért a falujába, anyját már réges-rég eltemették, öccsei tengerre szálltak, húgai közül pedig ki cselédnek állt, ki férjhez ment – egyedül találta magát a házban.

Mivelhogy csinos és takaros teremtés volt, udvarlóknak nem volt szűkiben; egyet aztán kiválasztott, s nekiadta a kezét. De nem állhatta meg, hogy a tündéradta erszényről ne fecsegen neki. A legénynek nagyot csillant a szeme, s egy óvatlan pillanatban jól belemarkolt az erszénybe.

Abban a pillanatban lapos és rücskös lett, mint akármelyik közönséges erszény.

Attól kezdve dolgozhattak is keservesen a mindennapiért. Mert a leány többé sohase talált vissza a tündérek barlangjába.

A PÁSZTORFIÚCSKA

Volt egyszer egy pásztorfiú, aki messze földön híres volt arról, milyen bölcsen megválaszol minden kérdést. Hallotta hírét az ország királya is, ámde nem hitte, azért magához hívatta a fiúcskát. Így szólt hozzá:

„Ha meg tudsz felelni három kérdésemre, akkor tulajdon gyermekemnek foglak tekinteni, s ideveszlek magamhoz királyi palotámba.” Szólt a fiú: „Hogyan hangzik a három kérdés?” Mire a király: „Az első kérdés: hány csepp víz van a világtengerben?” Felelte a pásztorfiúcska: „Király úr, elébb rekesztesd el a földkerekség minden folyóját, hogy egy csepp se folyjék belőlük a tengerbe; amíg a tengert megszámolom, akkor majd megmondom, hány csepp van benne.” Szólt a király:

„A második kérdés: hány csillag van az égen?” A pásztorfiúcska így válaszolt: „Adjatok egy nagy fehér papírlapot” – majd egy tollal oly sok apró pontot pötytyintett reá, hogy látni sem igen lehetett őket, nemhogy megszámolni, s beléképrázott a szeme annak, aki reá pillantott. Majd így szólt a fiú:

„Annyi csillag van az égen, ahány pont ezen a papíron, számoljátok csak meg.” Ám erre senki nem volt képes. A király így szólt: „A harmadik kérdés: hány percből áll az örökkévalóság?” Felelte a pásztorfiúcska: „Hátsó-Pomerániában van a diamánthegy, egy óra járás a magassága, egy óra szélessége, s egy óra mélysége; százévenként egyszer odaröppen egy madárka, s beléfeni csőrét; mire az egész hegy elkopik, letelt az örökkévalóság első perce.”

Szólt a király: „Bölcs ember módjára válaszoltad meg a három kérdést; mostantól itt a helyed királyi palotámban, s olybá tekintelek, mint saját gyermekemet.”

HÓFEHÉRKE ÉS RÓZSAPIROS

Volt egy szegény özvegy, aki magányosan élt egy házikóban, és a házikó előtt volt egy kert; nőtt abban két rózsabokor, egyikük fehérét virágzott, másikuk pirosat virágzott; s volt az asszonynak két leánykája, hasonlatosak a két rózsabokorhoz: egyikőjük neve volt Hófehérke, másikuké Rózsapiros. És olyan jámborok és jók voltak, olyan szorgosak és lankadatlanok, hogy párjukat ritkították a föld kerekén; csak éppen hogy Hófehérke halkabb és szelídebb volt Rózsapirosnál. Rózsapiros inkább a réten és a mezőn szaladgált, virágot szedett, lepkét fogott, míg Hófehérke otthon ült édesanyjánál, segített neki a házimunkában, vagy felolvasott neki, ha nem akadt semmi tennivaló. És annyira szerette egymást a két gyermek, hogy mindig fogták egymás kezét, valahányszor együtt mentek el hazulról, s valahányszor Hófehérke azt mondta: „Soha nem hagyjuk el egymást”, Rózsapiros reá felelte: „Nem bizony, amíg csak élünk”, anyjuk pedig hozzáfűzte: „Ha egyikőtöknek van valamije, azt ossza meg a másikkal!” Gyakran járták kettesben az erdőt, epret-málnát szedgettek, és az állatok sohasem bántották őket, ellenkezőleg, bátran és barátságosan odamentek a két gyermekhez: kezükből ette a káposztalevelet a nyúl, ott fűvelt mellettük az őz, vígan ugrándozott a közelben a szarvas, és a madarak ott maradtak megülve az ágakon, és daloltak tehetségük szerint. Sohasem esett bajuk a gyermekeknek; ha elmúlták az időt, és reájuk esteledett az erdőben, lefeküdtek egymás mellé a mohára, és aludtak, amíg meg nem virradt, és az anyjuk tudta, hogy megvannak, és nem is aggódott értük. Egyszer, amikor az erdőben éjszakáztak, és fölébredtek a hajnal sugaraira, látták, hogy ott ül fekhelyük mellett egy csillogó fehér ruhába öltözött szépséges gyermek, az pedig felállt, és nyájasan reájuk tekintett, és nem szólt egy szót sem, csak bement az erdőbe. Akkor körülnéztek, és látták, hogy egy szakadék szélén töltötték volt az éjszakát, és bizony belézuhanhattak volna, ha néhány lépést tesznek a sötétben. Anyjuk pedig azt mondta, hogy ez alighanem amaz angyal volt, aki a jó gyermekekre vigyáz.

Hófehérke és Rózsapiros oly tisztán tartották anyjuk házikóját, hogy öröm volt bepillantani. Nyáron Rózsapiros viselte gondját a háznak, s anyjuk ágya elé, mielőtt fölébredt, minden reggel odaállított egy csokrocskát, amelyben mindkét bokorról volt egy-egy rózsa. Télen Hófehérke begyújtott, föltette az üstöt a tűzhely kampójára; az üst pedig sárgarézéből volt, ám úgy ragyogott, mint az arany, oly tisztára volt súrolva. Esténként, amikor nagy pelyhekben hullt a hó, így szólt az anyjuk: „Eredj, Hófehérke, told el a reteszt!” – majd leültek a tűzhely mellé, és anyjuk elővette a szemüvegét, és felolvasott egy nagy könyvből, és a két leányka hallgatta, csöndben ült és fonogatott, mellettük egy báránycsorda hevert a földön, mögöttük egy póznán fehér galambocskák üldögéltek, és a fejét a szárnya alá dugta.

Egy este, amikor ilyes meghittségben üldögéltek, valaki bekopogtatott, mintha bebocsátást kérne. Szólt az anya: „Szaladj, Rózsapiros, nyiss ajtót, alighanem valaki vándor van odakünn, és nálunk akarja meghúzni magát.” Rózsapiros odament, és elhúzta a reteszt, gondolván, hogy egy szegény ember van az ajtó előtt, ámde nem az volt, hanem egy medve dugta be sötétbarna fejét. Rózsapiros felsikított, és visszátántorodott, a kisbáránycsorda bégetett, a galambocskák fölrebbentek, Hófehérke pedig elrejtőzött anyjuk ágya mögé. Ám a medve megszólalt: „Ne féljete, nem bántok senkit, félig megfagytam, kicsinyég fűtőzni akarok nálatok, semmi más.” – „Szegény medve – szólt az anya –, feküdj a tűzhöz, csak vigyázz, nehogy megégjen a bundád.” Majd így kiáltott: „Hófehérke, Rózsapiros, jertek elő, nem bánt a medve, jó szándékkal jött.” Elő is jött a két kisleány, lassacskán előbújt a báránycsorda és a galambocskák is, muladozott a félelmük. Szólt a medve: „Gyermekek, verjétek csak le a havat a bundámról egy kicsit!” – mire ők elővették a söprűt, és letisztogatták a medve bundáját, ő meg kinyújtózott a tűz mellett, és elégedetten dörmögött. Kisvártatva teljesen összebarátkoztak, s mindenféle csintalanságot műveltek az ormóttan vendéggel: megcibálták a bundáját, kis lábukkal megbökdösték a hátát, megtaszigálták, vagy egy sebtén előkapott mogyoróvesszővel megcsapkodták, s ha dörmögött a medve, csak nevettek. De a medve értette a tréfát, csak amikor komiszkodni kezdtek, akkor elégelte meg, reájuk mordulva: „Hagyjátok meg életemet, leánykák:

*Hófehérke, Rózsapiros,
az udvarlót agyoncsapni tilos!”*

Amikor eljött az alvás ideje, s a háziak ágyba bújtak, így szólt az anya a medvéhez: „Itt maradhatsz a tűzhely mellett Isten nevében, itt meghúzódhatsz a fagy és a viharok elől.” Amikor megvirradt, a két

gyermek kieresztette a medvét, és az beammogott a hóban a fák közé. Attól fogva minden este, mindig ugyanabban az órában jött a medve, lefeküdt a tűzhelynél, és hagyta, hogy játszódjanak vele a gyermekek, amennyit csak akarnak, és azok annyira megszokták őt, hogy addig be sem retesztették az ajtót, amíg meg nem érkezett a barna legény.

Amikor beköszöntött a tavasz, és kizöldült az erdő, egy reggel így szólt a medve Hófehérkéhez: „Most már el kell mennem, s nyárhosszat vissza sem térhetek.” – „Hová mégy, kedves mackó?” – kérdezte Hófehérke. „Az erdőbe; ott kell őriznem kincseimet a gonosz törpéktől; télen, amikor a föld keményre van fagyva, lent kell maradniuk, s nem tudják a felszínre túrni magukat, ámde most, hogy a naptól fölenged és átmelegsik a föld, most kiássák magukat, kitörnek a felszínre, kutakodnak és lopakodnak, és

*ami kezükbe került, s barlangjukba van bezárva,
nem egyikőnyen kerül ismét ki a fényes napvilágra.”*

Hófehérke szívből elbúsult, hogy ím most búcsúznia kell, s hogy a reteszt elhúzta, és a medve kinyomakodott az ajtón, fennakadt a sarokvason, és kiszakadt a bőréből egy darab, és úgy rémlett Hófehérkének, mintha aranyat látott volna csillámlani, de nem mert volna megesküdni reá. A medve tovacsörtetett, és csakhamar eltűnt a fák között.

Egy idő múlva elküldte anyjuk a két gyermeket az erdőbe rózset szedni. Ahogy mentek, egyszerre csak megláttak egy kidöntött nagy fát, amelynek tövénél valami vergődött a fűben, de a gyermekek rá nem jöhettek, mi az. Csak amikor közelebb értek, akkor látták, hogy az egy vénséges, ráncos arcú, könnyöknyi hosszú, hófehér szakállú törpe. És a szakáll vége becsípődött volt a fa egyik hasítékába, és a kis ember csak rángatta magát jobbra-balra, mint porázon valamely kutyus, és nem tudta, hogyan szabaduljon a bajból. Reámeredt a leánykákra vörös tüzes két szemével, és így rivallt: „Mit ácsorogtok? Nem tudtok idejönni és segíteni rajtam?” – „Mi történt veled, kis ember?” – kérdezte Rózsapiros. „Kotnyeles, buta liba – felelte a törpe –, hát meg akartam hasítani a törzset, hogy aprófát vigyek a konyhába, mert a vastag tuskókon odakozmál az a kis étel, amire a magunkfajtanak szüksége van, mivel mi nem tömjük meg úgy a hasunkat, ahogy nálatok, otromba, zabálódó népségnél szokás. Már be is vertem az éket nagy szerencsésen, de síkos volt a cövekfa, hogy a rosseb egye meg, és hirtelen kicsusszant, és a fa olyan hirtelen csapódott össze, hogy nem tudtam kirántani szép fehér szakállamat; mármost be van csípve, és én itt vagyok fogságban. Ezen persze csak nevetnek azok a bárgyú, csupas, tejfehér pofácskák! Pfu! Hogy ti milyen förtelmesek vagytok!” A gyermekek nekihuzakodtak, de csak nem tudták a törpe szakállát kiráncigálni, jó erősen fogta a fa. „Elszaladok segítségért; hívok embereket” – mondta Rózsapiros. „Kerge birkák – förmedt reájuk a törpe –, minek idecsődíteni még több embert, már kettőtökkel is torkig vagyok; nem tudtok jobbat kisütni?” – „Ne türelmetlenkedj – mondta Hófehérke –, majd én segítek rajtad.” Elővette kisollóját a zsebéből, és lenyírta a törpe szakállának végét. A törpe, alighogy szorongattatása véget ért, fölkapott egy zsákot, amely addig a fa gyökerei között lapult, és csak úgy duzzadt az aranytól, és így dünnyögött: „Bárdolatlan csőcselék, nem átallják megkurtítani büszke szakállamat! Csak nem hiszitek, hogy még jutalmat is kaptok érte?” Azzal hátára kapta zsákját, és továbbállt; anélkül hogy a gyermekeket pillantására is méltatta volna.

Valamivel később Hófehérke és Rózsapiros elment halat fogni ebédre. Amikor odaértek a patakhoz, látták, hogy valami nagy-nagy szöcskéhez hasonló teremtmény ugrál a parton, mintha csak vízbe akarná vetni magát. Odaszaladtak, akkor vették észre, hogy ez a múltkori törpe. „Hová igyekszel?” – kérdezte Rózsapiros. – „Csak nem fürödni akarsz?” – „Nem estem a fejem lágyára – sipította a törpe –, az a hal, hogy a rosseb egye meg, az akar berángatni; hát nem látjátok?” Merthogy a kis ember ott horgászott, és balszerencséjére összegabalyodott a szélben a zsinórral a szakáll, és éppen akkor kapott a horgára egy nagy hal, amelyet aztán a gyöngye teremtmény képtelen volt partra vonni, felülkerekedett a hal, s már azon volt, hogy a törpét a patakba húzza. Igaz, hogy a törpe beléakaszkodott minden fűszálba, minden szittyóba, csakhogy ez nem sokat használt, futnia kellett a hal nyomában; s bármely pillanatban belépoty-tyanhatott a vízbe. A leánykák a legjobbkor érkeztek: megfogták a törpét, s megpróbálták szétbogozni szakállát és a zsinórt, ám hiába fáradoztak, a szakáll és a zsinór úgy össze volt gubancolódva, hogy az már ollóért kiáltott. Bizony, elő kellett venni a kisollót, belé kellett nyírni a törpe szakállába, amelyből így még kevesebb maradt: „Ez most a módi; ti varangyékos puruttyák, orcán gyalázni másokat?! Nem elég, hogy alul megcsúpoltátok a szakállamat, most lenyírjátok a legszebb sűrejét; már nem is mutatkozhatom az enyéim előtt! Hogy a görcs álljon belétek a nevetek napján!” Majd fölkapott egy zsák gyöngyöt a nádasból; se szó, se beszéd, a hátára kapta, és eltűnt egy kő mögött.

Történt nem sokkal később, hogy anyjuk elküldte a két leánykát a városba, vegyenek tút, cérnát, zsinórt és szalagot. Útjuk egy fenyéren át vezetett, amelyen óriási sziklák heverték ritkásan elszórva. És látták a leánykák egy nagy madarat, amely fönt szitált, majd lassan körözni kezdett fölöttük, egyre lejjebb ereszkedett; végre lecsapott a közelükben egy szikla mellett. Fülhasogató sivalkodás hallatszott azonmód. Odaszaladtak, és ijedten látták, hogy régi ösmerősüket, a törpét ragadta meg a sas, és már éppen vitte volna magával. A jószívű gyermekek megmarkolták az emberkét, és addig huzakodtak a sással, amíg el nem engedte zsákmányát. Amint pedig a törpe magához tért első rémületéből, tüstént rikácsolni kezdett: „Nem tudatok volna vigyázni? Addig szaggattátok vékony kabátkámat, hogy az most mindenütt meg van szakadozva és el van rongyolva, ti faragatlan trampli söpredék!” Majd fölkapott egy drágakövekkel teli zsákot, és becsusszant a szikla alá, ahol a barlangja volt. A leánykák már megszokták a törpe háládatlanságát, mentek tovább, és elvégezték dolgukat a városban. Amikor visszaútjukban ismét átvágtak a fenyéren, rajtakapták a törpét, amint egy sima kis térségen kiborította drágakövekkel teli zsákját, gondolván, hogy ilyen kései órában már úgysem jár arra senki. A lemenő nap reá sütött a fényes kövekre, és azok oly pompásan csillogtak és villogtak a szivárvány minden színében, hogy a gyermekek megálltak, és nem tudták levenni a szemüket a kincsről. „Mit tájtátok itt a lepénylesőtöket?!” – rivallt rájuk a törpe, s hamuszürke orcája cinóbervörösre színeződött a dühtől. S még sok szitkot zúdított volna magából, ám ekkor dörögés hallatszott, és egy barnamedve rontott elő az erdőből. Riadtan ugrott föl a törpe, de már nem tudott visszauranni kisdud gurdélyába, mert a medve máris reátette mancsát. Halálfélelmében így rimánkodott: „Kedves medve úr, könyörülj rajtam, uraságodnak adom az összes kincsemet, nézd, ezeket a szép drágaköveket itt mind! Hadd meg életemet; mit is érnél velem, aszott kis fickóval? Fél fogadra sem volnék elég; inkább fogd azt a két gonosz leányt, ott ni, azok neked való finom falatok, zsenge, kövér hús, miként a fürjfióka; nosza zabáld meg őket Isten nevében!” De a medve ügyet sem vetett a könyörgésre, mancsával azonmód összeroppantotta a gonosz teremtvényt, s az tüstént kilehelte páráját.

A leányok futásnak eredtek, de a medve utánuk kiabált: „Hófehérke, Rózsapiros, ne féljete, várjatok meg, véletek tartok!” Ők megismerték medvéjüket a hangjáról, megvárták, és amikor odaért, hirtelen lehullott róla a medvebőr: szép fiatal férfi állt előttük, színaranyba öltözve. „Királyfi vagyok – mondta –, és ez az istentelen törpe varázsolt el, miután ellopta kincseimet, és addig kellett medveként csörtetnem az erdőben, mígnem halála révén most megszabadultam; ami történt velem, méltó büntetése volt.”

Hófehérke feleségül ment hozzá, Rózsapiros a királyfi öccsével házasodott össze, s elosztották egymás közt a nagy kincseket, mindazt, amit a törpe a barlangjában halmozott fel. Öreg édesanyjuk még sokáig élt együtt a gyermekeivel boldogan és békességben. A két rózsabokrot magával vitte, odaültette az ablaka elé, s azon minden évben szebbnél szebb rózsák nyíltak, csupa fehér, csupa piros.

JÁNOSKA ÉS MARGITKA

Egy nagy erdő szélén élt egy szegény favágó a feleségével és két gyermekével, a fiút Jánoskának hívták, a leányt pedig Margitkának. Nemigen volt mit aprítaniok a tejbe, s egyszer, amikor nagy lett a drágaság az országban, a favágó még a mindennapi kenyérre valót sem tudta megkeresni. És amint egy este az ágyban a sorsán rágódott, és hánykolódott a gondoktól, felsóhajtott, és így szólt a feleségéhez: „Mi lesz velünk? Hogyan tápláljuk szegény gyermekeinket, amikor magunknak sincs már semmink?” – „Tudod mit, apjuk – felelt az asszony –, holnap reggel kivisszük őket az erdőbe, annak is a legsűrűjébe, ott aztán tüzet rakunk, és mindkettejüknek adunk utoljára még egy darabka kenyeret, aztán dolgunkra megyünk, és magukra hagyjuk őket. Nem fognak hazatalálni, s így megszabadulunk tőlük.” – „Nem úgy van az, te asszony – felelt a favágó –, már én ilyet nem teszek, hogyan is vehetném a szívemre, hogy egyedül hagyjam az erdőben a gyermekeimet; jönnének a vadállatok, és ízekre szagatnák őket!” – „Ó, te bolond – szólt az asszony –, emígy meg mind a négyen étlen fogunk veszni, akár gyalulhatod is a koporsódeszkákat”, és addig nem hagyta békén a férjét, mígnem az végül kötélnek állt. Ám hozzátette: „Azért mégis csak sajnálom szegénykéket.”

A két gyermek sem tudott elaludni az éhségtől, így meghallották, mit mondott mostohaanyjuk az apjuknak. Margitka keserves könnyeket sírt, és azt mondta Jánoskának: „Most aztán végünk van!” – „Hallgass, Margitka – válaszolta Jánoska –, ne búslakodj, majd csak segíték magunkon.” És amikor az öregek elaludtak, fölkel, fölvette kabátkáját, és kilopódzott a verőcén által. Erős holdvilág volt, s a ház előtti fehér kavicsok úgy csillámlottak, mint megannyi négykrajcáros. Jánoska lehajolt, és annyit rakott belőlük a kabátkája zsebébe, amennyi csak belefért. Aztán visszament, és azt mondta Margitkának: „Fel a fejjel, édes húgocskám, nyugodtan alhatsz, nem hágy el minket az Isten”, azzal ő is visszafeküdt.

Másnap már hajnalhasadás előtt jött az asszony, és fölébresztette a két gyermeket: „Keljeteek föl, világ lustái, megyünk az erdőbe fáért!” Adott nekik egy-egy darabka kenyeret, és azt mondta: „Ez itt az ebédetek, de nehogy hamarabb megegyétek, mert úgysem kaptok egyebet!” Margitka dugta kötényébe a kenyeret, mivel Jánoska zsebe tele volt kavicsokkal. Aztán elindultak együtt az erdőbe. Ahogy mentek egy darabot, Jánoska megállt, és visszanezézett a házra, majd még egyszer és még sokszor. Apja reá szólt: „Jánoska, mit bámulsz, miért maradsz el? Néznél inkább az útra, és szednéd a lábadat!” – „Ah, apám – úgymond Jánoska –, csak a fehér cicámat nézem, ahogy ott ül a tetőn, és istenhozzádot mond nekem.”

Reá szólt az asszony: „Nem a cicád az, te bolond, hanem a reggeli napsütés, az fehérlik a kéményen.” Nem is a cicát nézegette Jánoska, hanem ilyenkor egy-egy fehér kavicsot hajított a zsebéből az útra.

Amikor az erdő közepébe jutottak, így szólt az apa: „Szedjeteek rőzsét, gyermekeim, én abból tüzet rakok, hogy legyen hol fűtőznötök.” Jánoska és Margitka összeszedett egy nagy halom rőzsét, azt meggyújtották, és amikor már jó magasra csapott a láng, így szólt az asszony: „Telepedjeteek a tűzhöz, gyermekek, tartsatok pihenőt, mi pedig megyünk a sűrűbe fát vágni. Mihelyt elkészültünk, visszajövünk, és magunkkal viszünk benneteket.” Jánoska és Margitka elüldögélt a tűznél, ebédidő jöttével ki-ki megette a kenyerét. És mert hallották a fejszecsapásokat, azt hitték, hogy apjuk a közelben van. Pedig nem a fejszét hallották ők, hanem egy ágat, amelyet apjuk egy száraz fához kötözött, és amely ide-oda verődött a szélben. S ahogy így üldögéltek, és telt-múlt az idő, lecsukódott a szemük a fáradtságtól, és mélyen elaludtak. És amikor végre fölébredtek, már sötét éjszaka volt. Margitka sírva fakadt, és azt mondta: „Hogyan fogunk ebből az erdőből kijutni?” De Jánoska megvigasztalta: „Várj kicsinyég, amíg feljön a hold, akkor majd megtaláljuk az utat.” És amikor fölkel a telihold, Jánoska kézen fogta húgocskáját, és elindult a kavicsok nyomán, azok úgy fénylettek, mint az újonnan vert négykrajcárosok, és mutatták nekik az utat. Így mendegéltek egész éjszaka, és pirkadatkor visszaérkeztek a szülői házhoz. Bekopogtattak, az asszony ajtót nyitott, és amikor meglátta Jánoskát és Margitkát, így rivallt reájuk: „Ti haszontalan gyermekek, hogyan is alhattatok az erdőben ily sokáig? Már azt hittük, vissza sem jösztek!” Ám a gyermekek apja örült, mert nagyon fájt a szíve, hogy oly cudarul magukra hagyta volt őket.

Nem sokkal később ismét bekopogott az ablakon a nyomorúság, s a gyermekek hallották, amint az anya így szól apjukhoz éjjel az ágyban: „Már megint fölélünk mindent, még van egy fél kenyérünk, aztán felkopik az állunk. Túl kell adnunk a gyermekeken, még mélyebbre kell vinnünk őket az erdőbe, nehogy visszataláljanak, máskülönben odaveszünk.” Az apának ez megsajgatta szívét fölöttébb, és azt gondolta: „Bizony, jobb volna, ha megosztanád az utolsó falatokat is a gyermekeiddel!” De az asszony nem hajlott a szóra, egyre csak szidalmazta és veszekedett vele. Aki A-t mond, mondjon B-t is, és ha már a jóember egyszer beadta derekát, másodszer is reá kellett állnia.

Csakhogy a gyermekek még ébren voltak, és ezúttal is kihallgatták a beszélgetést. Amikor az öregek elaludtak, Jánoska megint fölkel, és ki akart menni, hogy kavicsokat szedjen, mint a múltkor. Csakhogy az asszony bezárta volt az ajtót, és Jánoska nem tudott kijutni. De azért vigasztalta húgocskáját, mondván: „Ne sírj, Margitka, nyugodtan alhatsz, majd csak segít rajtunk a jó Isten.”

Reggel jó korán jött az asszony, s kizavarta a gyermekeket az ágyból. Megkapták a darab kenyereket, hanem az most még kisebb volt, mint a múltkor. Az erdő felé menet Jánoska szétmorzsolta zsebében a kenyeret, meg-megállt, és egy-egy morzsát a földre szórt. „Jánoska, miért maradozol el, mit bámészkodol?” – szólt reá az apja. – „Szedd a lábadat!” „Csak a tubicámat nézem, ahogy ott ül a tetőn, és istenhozadot mond nekem.” Reá szólt az asszony: „Nem a tubicád az, te bolond, hanem a reggeli napsütés, az fehérlík a kéményen.” Csakhogy Jánoska mindannyiszor egy-egy morzsát hajított az útra.

Az asszony ezúttal még mélyebbre vezette a gyermekeket az erdőbe, olyan helyre, ahol még soha életükben nem jártak. Ott aztán jókora tüzet raktak, és az asszony azt mondta: „Maradjatok itt veszteg, ti gyermekek, és ha elfáradtok, szunyókálhattok is egy kicsit; mi most megyünk az erdőbe fát vágni, majd napszálltakor, ha készen leszünk, eljövünk és hazaviszünk benneteket.” Amikor eljött a délidő, Margitka megosztotta kenyerét Jánuskával, aki a magáét elszórta volt az úton. Aztán elaludtak, és leszállt az este, de senki sem jött a szegény gyermekekért. Késő éjszaka volt már, amikor felébredtek, hanem Jánoska vigasztalta húgocskáját, mondván: „Csak várd ki, Margitka, míg feljön a hold, majd akkor meglátjuk a kenyérmorzsákat, amelyeket elszórtam, azok majd mutatják az utat hazafelé.” Amikor fölkel a hold, ők is elindultak volna, de nem találtak semmiféle morzsát, mert a morzsákat fölcipegette az a sok ezer madár, akik röpdösnek erdőn és mezőn. Jánoska így szólt Margitkához: „Majd csak reá találunk az útra”, mégsem találtak reá. Mentek-mendegéltek egész éjjel s még egy álló nap reggeltől estelig, de nem tudtak az erdőből kivergődni, és majd elepedtek az éhségtől, mert mást sem ettek, mint azt a néhány bogyót, amit a bokrokban találtak. És mert annyira elfáradtak, hogy a lábuk se vitte már őket, lefeküdtek egy fa tövébe, s elaludtak.

Mármost reájuk virradt a harmadik reggel azóta, hogy elhagyták a szülői házat. Megint elindultak, de mind mélyebbre tévedtek a vadonban, és úgy voltak már, hogy ott kell veszniök, hacsak nem találnak hamar segítségre. Délben pedig megpillantottak egy ágon egy szép hófehér madárkát, és az oly szépen énekelt, hogy szinte földbe gyökeredzett a lábuk, úgy hallgatták. Amikor dala végéhez ért a madár, meglibbentette szárnyát, és elröppent előttük, ők meg mentek utána, mígnem egy házikóhoz értek, amelynek tetejére telepedett a madár, és amikor egészen közel mentek, akkor látták, hogy a házikónak kenyérből van a fala, kalácsból a teteje, ablaka pedig csillogó cukorból. „Nosza, lássunk neki – mondotta Jánoska –, váljék egészségünkre. Én a tetőből eszem egy darabot, te meg, Margitka, egyél az ablakból, az jó édes.” Jánoska felágaskodott, és letört egy kicsit a tetőből, hogy megkóstolja, Margitka pedig a kerek ablakszemekhez hajolt, és beléjük rágcsált egy kicsit. Egyszerre csak kiszólt a szobából egy vékony hangocska:

*„Ripi, Topi, rágcsa,
házikómat ki rágcsálja?”*

Felelték a gyermekek:

*„A szél, a szél,
csak az beszél”,*

és ettek tovább, és nem zavartatták magukat. Jánoska, akinek fölöttébb ízlett a tető, leszakított egy jókora darabot, míg Margitka kitört egy egész ablakszemet, leült, és jóízűen édelte. Egyszerre csak nyílt az ajtó, s kilopódzott görbe botjára támaszkodva egy peshedtül vénséges asszony. Jánoska és Margitka annyira megijedtek, hogy mindent kihullajtottak a kezükből. A vénasszony pedig megcsóválta fejét, és azt mondta: „Ej, drága gyermekeim, hogy kerültök ide? Gyertek csak be, maradjatok nálam, bántódástok nem fog esni.” Kézen fogta s bevitte őket a házikójába. Ott jól tartotta őket, kaptak tejet és tojáslepény, hozzá cukrot, almát és diót. Majd bevetett két szép ágyikót, Jánoska és Margitka lefeküdtek, és azt hitték, hogy a mennyországban vannak.

Pedig a vénasszony csak színlelte kedvességét, valójában gonosz boszorkány volt, és gyermekekre vadászott, és csak azért építette a kenyérházikót, hogy törbe csalja őket. És amelyik gyermek a karmai közé került, azt megölte, megfőzte és megette, s akkor volt egy jó napja. A boszorkányoknak vörös a szemük, és rövidlátóak, de finom szaglásuk van, akár az állatoknak, és megérik, ha ember közeleg. Még oda

sem ért Jánoska és Margitka, ő már fölnevetett kajánul: „Most megvannak, most nem fognak megmenekülni tőlem!” Reggel, amikor a gyermekek még aludtak, ő már fölkel, s hogy látta őket bájosan szenderegni kicsattanó, piros pofikájukkal, imígy dünnyögött: „Micsoda ínycsafatok!” Aztán kiaszott kezeivel megmarkolta Jánoskát, becipelte egy kis ólba, és rázárta a rácsos ajtót; az meg ordíthatott, ahogy a torkán kifért, mindhiába. Majd Margitkához ment a vénasszony, fölrazta, és rárivallt: „Kelj föl, te rösnyög, hozz vizet, és főzz valami finomságot a bátyádnak, aki odakint ül az ólban, és meg kell hogy hízzék. Ha pedig meghízott, akkor megeszem.” Margitka sírva fakadt keservesen, de hiába, tennie kellett, amit a gonosz boszorkány parancsolt.

Mármost a szegény Jánoskának a legjobb ételek jutottak, Margitka ellenben egyebet sem kapott, mint rákhéjakat. A vénasszony minden reggel kiosont az ólhoz, és bekiabált: „Jánoska, mutasd az ujjadat, hadd lám, hogyan hízol!” Csakhogy Jánoska egy csontocskát dugott ki, s a vénasszony, aki az orra hegyéig sem látott, azt hitte, hogy Jánoska ujját fogja meg, és csodálkozott, hogy Jánoska fikarcnyit sem akar hízni. Hogy eltelt négy hét, és Jánoskát még mindig soványnak találta, elfogta őt a türelmetlenség, és elhatározta, hogy nem vár tovább. „Hej, Margitka – kiáltott a kisleányra –, hozz vizet szaporán: akár kővér, akár sovány a Jánoska, holnap levágom és megfőzöm.” Ó, hogy jajveszékelt a szegény húgocska, midőn hoznia kellett a vizet, hogy patakzottak orcáján a könnyek! „Jó Isten, segíts rajtunk – kiáltotta –, bárcsak az erdei vadak faltak volna föl bennünket, úgy legalább együtt haltunk volna meg!” – „Elég ebből a fecsegésből – szólt a vénasszony –, úgysem lesz foganatja!”

Reggel Margitkának mennie kellett, hogy föltegye az üstben a vizet, és alágyújtson. „Előbb még sütni fogunk – úgymond a vénasszony –, már befűtöttem a kemencébe, és bedagasztottam a tésztát.” Kilocdöste szegény Margitkát a kemencéhez, amelyből már kicsaptak a lángnyelvek. „Nézd meg – szólt a boszorkány –, fel van-e fűtve jól, hogy belökhethők a kenyeret.” És mihelyt Margitka bemászott volna, a vénasszony a kemenceajtót reá zárta volna, és Margitkát megsütötte volna, és aztán befalta volna. Csakhogy Margitka rájött, miben sántikál a boszorkány, azért azt mondta: „Nem tudom, hogyan csináljam: hogy jussak oda be?” – „Buta liba – úgymond a vénség –, elég nagy a nyílás, látod-e, magam is beférek”, azzal odabicegett és bedugta fejét a kemencébe. Margitka pedig jól megtaszította, úgyhogy a vénség a kemencébe bucskázott, ő meg reá csukta a vasajtót, és be is reteszelt. Huhú!, – velőtrázóan sikoltozott a vénasszony, de Margitka elszaladt, és az istentelen boszorkánynak porrá kellett égnie nyomorultul.

Margitka meg nyílegyenesen rohant Jánoskához, kinyitotta az ól ajtaját, és bekiabált: „Jánoska, szabadok vagyunk, meghalt a vén boszorkány!” Jánoska máris kiszökkent, mint madár a kalitkából, ha föl pattan az ajtó. Hogy örvendeztek, hogy ölelgették egymást, hogy ugrándoztak, hogy csókolódtak! S mivel már nem volt félnivalójuk, bementek a boszorkány házába, ott minden sarokban gyöngyökkel és drágakövekkel telt ládák álltak. „Ez még jobb, mint a kavics” – mondotta Jánoska, és dugig rakta zsebeit, Margitka meg azt mondta: „Hadd vigyem haza én is valamicskét”, és ő is megtöltötte köténykáját. „De most már induljunk – szólt Jánoska –, hogy kijussunk ebből a boszorkányos erdőből!” Ám alig mentek néhány órát, egy nagy víz partjára értek. „Nem tudunk átjutni – mondta Jánoska –, nem látok itt sem pallót, sem hidat.” – „Komp sem jár itt – felelte Margitka –, hanem ott úszik egy fehér kacska, majd ő átviz minket, ha szépen megkérem!” Oda is kiáltotta:

*„Ketten kérünk, szép suta,
Jánoska és Margitka.
Nincs palló és híd sincsen,
te vigyél át a vízen.”*

Jött is a kacska, és Jánoska reá ült, és kérte húgocskáját, hogy üljön mögé. „Nem – felelte Margitka –, annyit a kacska nem bír el, inkább egymás után vigyen át minket.” Így is tett a jóságos állatka, és ahogy szerencsésen átértek és mendegéltek még egy darabig, egyre ismerősebbnek látták az erdőt, s végül apjuk házát is megpillantották a messzeségben. Rohanvást indultak arrafelé, betoppantak a szobába, és apjuk nyakába borultak. Annak az embernek egy boldog órája nem volt, amióta gyermekeit az erdőben hagyta, az asszony pedig meghalt. Margitka kiborította kötényét, hogy csak úgy pattogtak a gyöngyök és a drágakövek szerte a szobában, s Jánoska marokszám hajigálta utánuk a saját kincseit a zsebéből. Egy csapásra vége szakadt minden gondjuknak, attól fogva nagy boldogságban éltek együtt. A mesémnek vége, ott fut egy egérke, aki megfogja, varrhat a bőrből nagy-nagy prémes kucsmát magának.

A KÉT ARANYGYERMEK

Volt egyszer egy szegény ember meg egy szegény asszony, nem volt egyebük, csak egy kis kunyhójuk, halászatból tengődtek, és amit fogtak, fel is élték. Történt azonban, hogy mikor az ember egy nap a par-ton ült, és kivetette hálóját, kifogott egy halat, mely színaranyból volt. S amíg az ember ámulva nézegette, a hal beszélni kezdett, és azt mondta: „Hallgass meg, halász, ha visszadobsz a vízbe, akkor én a te kicsiny kunyhódból pompás palotát varázsolok.” Felelt erre a halász: „Mit ér nekem a palota, ha hozzá nincs mit ennem?” Mire az aranyhalacska: „Erről is gondoskodom, lesz a palotában egy szekrény, ha azt kinyitod, annyi tál lesz, s rajta annyi pompás étel, amennyit csak kívánsz.” – „Ha így van – szólta az ember –, megtehetem neked ezt a szívességet.” – „Igen ám – mondta a hal –, de van egy feltétel: senki emberfiának a világon, legyen az bárki is, nem szabad elárulnod, honnan lett a szerencséd; ha csak egyetlen szót is szólsz, mindennek vége.”

Az ember erre visszadobta a vízbe a csodás halat, és hazament. De ahol annakelőtte kunyhója állt, ott most egy nagy palota volt. Nagyot nézett, bement, hát odabenn szép ruhákkal ékesen ült a felesége díszes szobában, s nagy vidáman kérdezte: „Hogyan történt mindez egyszeriben, uram? Tetszik nekem nagyon.” – „Jó-jó – felelt az ember –, tetszeni tetszik nekem is, de az éhem is hatalmas, legelőbb is adj ennem valamit.” – „Nincs semmim – szólta erre a felesége –, és az új házban se sikerült lelnem semmit.” – „Emiatt ne fájjon a fejed – mondta az ura –, amott látok egy nagy szekrényt, azt nyisd csak ki.” Amint felesége kinyitotta a szekrényt, kalács, hús, gyümölcs és bor sorakozott benne, igazán ínycsiklandó. Felkiáltott örömeiben az asszony: „Mi kell még a boldogsághoz?” – azzal nekiültek, ettek-ittak kedvükre. Mikor jóllaktak, kérdezte az asszony: „Mondd csak, jó uram, honnan van mindez a gazdagság?” – „Azt ne kérdezd tőlem – felelte az ember –, nem mondhatom meg, ha valakinek is elárulom, ismét oda a szerencsénk.” – „Hát jó, ha nem szabad tudnom, akkor nem vágyom rá, hogy megtudjam.” De nem szíve szerint szólta az asszony, nem volt többé se éjele, se nappala, és addig gyötörte-faggatta az urát, míg az türelme fogytán kibökte, hogy minden egy csodás aranyhaltól van, amit kifogott, és cserébe újra szabadon engedett. És amint ezt kimondta, a szép palota meg a szekrény már el is tűntek, és megint a régi halászkunyhójukban ültek.

Az ember kezdhette újra a mesterségét, eljárt halászni. De a szerencse úgy akarta, hogy még egyszer kifogja az aranyhalat. „Hallgass ide – mondta a hal –, ha visszadobsz a vízbe, visszaadom neked a kastélyt, főttel-sülttel teli szekrényestül; de légy állhatatos, és ne hogy valakinek is eláruld, kitől kaptad, különben megint elveszíted.” – „Vigyázni fogok” – felelte a halász, és visszadobta a halat a vízbe. Odahaza megint minden az előbbi pompában állott, a feleség csupa boldogság volt szerencséjüktől; de a kíváncsiság csak nem hagyott nyugtot neki, és néhány nap múltán ismét elkezdte a faggatózást, hogyan is történt a dolog, hogy módolta ki az ura. Az csak hallgatott, de felesége végül annyira felbosszantotta, hogy elvesztette türelmét, és elárulta a titkot. Abban a szempillantásban eltűnt a palota, és megint régi kunyhójukban ültek. „Nesze neked, boldog lehetsz – mondta az ember –, most megint böjtölhetünk.” – „Ah – sóhajtott a felesége –, inkább nem kell a gazdagság, ha nem tudom, honnan való; nincs nyugalmam.”

Az ember újra eljárt halászni, és jó idő múlva, nem fordult másképp, harmadszor is kifogta az aranyhalat. „Ide hallgass – szólta a hal –, látom már, hogy újra meg újra a kezed közé kell kerülnöm, vigyél hát haza, és vágj szét hat darabra, kettőt etess meg a feleségeddel, kettőt adj a lovadnak, kettőt pedig áss el a földbe, áldást fog hozni rád.” Az ember hazavitte a halat, és úgy tett, ahogyan mondta neki. Történt pedig, hogy a két darabból, ami a földbe került, két aranyliliom nőtt ki, a ló két aranycsikót ellett, a halász felesége pedig két színarany gyereket szült.

Fölcseperedtek a gyermekek, nagyok és szépek lettek, és velük nőttek a liliomok meg a csikók is. Akkor így szóltak: „Apánk, hadd üljünk fel aranyparipánkra, és hadd lássunk világot.” De apjuk elszomorult: „Hogy fogom kibírni, ha elmentek, és nem tudhatom, mint van sorotok?” Erre azt mondták: „A két aranyliliom itt marad, rajtuk láthatja apánk, mint megy sorunk: amíg elevenek, mi is egészségesek vagyunk; ha elhervadnak, meghaltunk.” Azzal útnak indultak, és egy fogadóhoz értek. Odabenn sokan voltak, és mikor megpillantották a két aranygyereket, nevetni és gúnyolódni kezdtek. Egyikük, meghallván a csúfolódást, elszégyellte magát, nem akart már világot látni, megfordult és hazatért apjához. A másik viszont továbblovagolt, és egy nagy erdőhöz ért. De mikor be akart hatolni a sűrűbe, az arra járók mondták: „Nem lovagolhatsz át ezen az erdőn, rablókkal van teli, komiszul elbánnak veled, hát még ha látják, hogy aranyból vagy te is meg a lovad is, meg fognak ölni.” De a fiú nem ijedt meg, hanem így szólt: „Mindenáron át kell jutnom.” Azzal medvebőröket szerzett, beborította velük magát is meg a lovát is,

hogy már semmi nem látszott az aranyból, és bátran belovagolt az erdőbe. Alig haladt egy keveset, mikor zizegést hallott a bokrokból, és embereket, akik egymással beszéltek. „Amott jön egy!” – kiáltotta valaki az egyik irányból. „Hadd fusson – hallatszott ellenben a másik oldalról –, ördög cimborája torzonborz ez, csóró, mint a templom egere, mit érnék vele!” Így az aranyfiú szerencsésen átlovagolt az erdőn, és nem esett bántódása.

Napok múltán egy faluba ért, és meglátott egy lányt, aki olyan szép volt, hogy nem hitte, létezhet szebb nála a világon. És mert ily heves szerelem támadt benne a leány iránt, odament hozzá, és szólt: „Szeretlek egész szívemből, akarsz-e hitvesem lenni?” Ő is oly nagyon tetszett a leánynak, hogy elfogadta kezét, mondván: „Igenis a hitvesed leszek, és hű hozzád egész életemben.” Megülték hát a lakodalmat, és épp a legnagyobb vigalomban voltak, mikor hazaért a menyasszony apja. Elcsodálkozott, mikor látta, hogy megesküdött a lánya, és így szólt: „Hol van a vőlegény?” A leány megmutatta neki az aranyfiút, de azon még a medvebőrei voltak. Dühödten mondta erre atyja: „Az én leányom sohasem lesz egy medvebundásé” – és végezni akart a fiúval. A leány azonban kérlelni kezdte apját egész lelkéből, mondván: „Most már ő a hitvesem, és szeretem őt igaz szívemből” – míg végre sikerült lecsillapítania. De atyját nem hagyta nyugton a gondolat, így hát másnap reggel már korán felkelt, és látni akarta leánya férjét, nem közönséges, rongyos koldus-e vajon. De mikor reá tekintett, egy aranyvitézt látott tündökölni az ágyban, a levetett medvebőr pedig ott hevert a földön. „Milyen jó, hogy megfékeztem dühömet; nagy vétket követtem volna el” – gondolta kimenvén.

Az aranyifjú viszont azt álmodta, hogy vadászni indul egy pompás szarvas nyomában, és reggel felébredvén, így szólt hitveséhez: „Vadászni megyek.” Hitvese félt, kérte, hogy maradjon: „Könnyen baj érhet” – de kedvese azt felelte: „Mennem kell mindenáron.” Azzal fölkel, és kiment az erdőbe; nem is tartott soká, büszke szarvas toppant elébe, éppen amilyet álmában látott. Fogta puskáját, hogy lelője, de a szarvas eliramodott. Üldözte árkon-bokron át, és nem fáradt bele egész nap; estére azonban szem elől veszítette. Amint pedig körültekintett az aranyifjú, kicsiny házikó előtt találta magát, ahol egy boszorkány lakott. Bekopogott, kijött az anyóka, és megkérdezte: „Mit keresel ilyen későn a rengeteg erdő közepén?” – „Nem láttál egy szarvast?” – kérdezte az ifjú. „De bizony láttam – felelte az anyó –, ismerem azt a szarvast jól.” – Eközben apró ebe, aki kijött vele a házból, hevesen megugatta az idegent. „Hallgatsz el, átok csúfság – ripakodott rá az ifjú –, vagy lelőlek.” Erre a boszorka mérgesen rákiáltott: „Micsoda, megölnéd az én kutyusomat?” – és szempillantás alatt elvarázsolta az ifjút, aki kő módjára terült el, így hát mátkája hiába várta, és azt gondolta: „Biztosan bekövetkezett, amitől annyira félttem, és ami annyira aggasztotta szívemet.”

Odahaza pedig a másik testvér éppen az aranyliliomok mellett állt, mikor az egyik hirtelen lekókadott. „Aj, Uram Isten – szólt –, fivéremet nagy baj érte, mennem kell, hátha még megmenthetem.” Mondá erre apja: „Maradj, mert ha téged is elveszítelek, mihez kezdjek?” De az csak annyit felelt: „Mennem kell, nincs maradásom.” Felült hát aranylovára, elvágatott, és elért a nagy erdőbe, ahol testvére kővé váltan hevert. A boszorka kijött házából, megszólította, és őt is meg akarta igézni, de a fiú nem ment közelebb, hanem így szólt: „Lelőlek, ha nem kelted ismét életre fivéremet.” A boszorka, bármily neheze-re esett, megérintette ujjával a követ, mire az egykettőre visszanyerte emberi életét. A két aranygyermek megörült, mikor viszontlátta egymást, ölelte, csókolta egyik a másikat, aztán ellovagoltak az erdőből, egyik a mátkájához, a másik haza, édesapjukhoz. „Tudtam, hogy kiszabadítottad a fivéredet – szólt atyjuk –, mert az aranyliliom hirtelen újra fölegyenesedett, és virágzik azóta is.” Most már vidáman éltek, és jól ment soruk mindhalálig.

ERŐS PALI

Volt egyszer egy szegény asszony s annak három szép leánya. De hiába voltak szépek is, jók is, még táncba sem vitték a falubeli legények. Hanem egyszer mit gondolt, mit nem három szegény legény, beállítottak a szegény asszony házához, köszöntek illendőséggel s kérték, hogy engedje el a három leányát egy kicsit táncolni, aztán hiba nélkül hazahozzák őket.

Aztán mondta a szegény asszony:

– Én jó szívvel elereszteném, hadd táncoljanak egyszer ők is, de ti szegények vagytok, s ha el találnának veszni, nem tudnátok megfizetni az én nagy káromat.

A szegény legényeknek ez a beszéd éppen elég volt, úgy elmentek, hogy többet a ház felé sem néztek. Hanem jött utánuk három gazdag legény, ezekkel már elengedte a leányait a szegény asszony.

Egy nagy csűrben táncolt a falu fiatalsága, szólt a muzsika, hogy zengett belé a helység, a legények is szót adtak a táncnak, de egyszerre csak mintha kettényisszentették volna a húrokat, hirtelen nagy csendesség lett. Rettentő nagy fergeteg kerekedett, hullott a záporosó, mintha dézsával öntötték volna, csapott le az istennyila mindenfelé, a legények és leányok mind hazaszaladtak. Csak a három szegény leány maradt a csűrben, nem volt, aki hazakísérje őket. Amikor a fergetegnek vége szakadt, a legények és a leányok visszamentek a csűrbe, de már a három szegény leány nem volt ott. Nem voltak azok otthon sem, de a faluban sem. Tűvé tettek falut, mezőt, erdőt: sehol nem találták őket.

Bezzeg hogy nem találták, mert a szörnyű nagy fergetegben felkapta a lidérc s elvitte őket hetedhét országon is túl.

Hiszen a három gazdag legény fizetett a szegény asszonynak háromszáz pengő forintot, de azzal az ő megkeseredett anyai szívét meg nem vigasztalták: sírás volt éjjele-nappala a szegény asszonynak s lefektében, felkeltében azon fohászzkodott, bárcsak egy fia lenne a három leány helyett.

Hát, egyszer éppen Péter-Pál napján, amint ment hazafelé, az út közepén egy kéthetes forma szép erős kis fiúcskát talált. Felvette a fiúcskát a porból, hazavitte, aztán kérdezősködött mindenfelé, hogy vajon kié lehet az elveszett gyermek, de nem akadt sem apja, sem anyja. Hej, hogy örült ennek a szegény asszonynak, s mert hogy Péter-Pál napján találta a fiút, megkeresztelte Pálnak s olyan erős szeretettel dajkálta, mintha szívéből szakadt édes gyermeke lett volna.

No, telt-múlt az idő, Pali nőtt szépen s olyan erős legényecske cseperedett belőle, hogy a falubeli gyermekeket csak úgy fél kézzel verte földhöz. Már a gyermekek nem is mertek vele birkózni, de még a nagy legények sem s Pali, hogy nem akadt más, akin az erejét megpróbálja, nekiment az állatoknak is, a nagy ökröket csak felkapta a földről s dobta jobbra-balra.

Egyszer éppen egy szegény asszonynak a tehenét kapta fel s lódította félrébb, s ez a szegény asszony azt mondta neki:

– Te is jobban tennéd, ha nem az állatokat kínoznád, hanem a leánytestvéreid után mennél s hazakerítenéd!

Hazamegy Pali tüstént, ahogy ezt hallja s kérdi az anyjától:

– Édesanyám, mondja csak, voltak-e nekem testvéreim?

– Dehogyan voltak, fiam, dehogyan voltak! – mondja az anyja.

Nem merte megmondani az igazat, mert attól félt, hogy Pali utánuk megy s belőle is kifogy.

Hát ez annyiban maradt, de most már egyre utána kiabáltak Palinak, hogy jobb volna, ha a leánytestvérei után menne! Addig faggatta az anyját, hogy mégis csak megmondta az igazat.

– Úgy biza, édes fiam, volt három leánytestvéred, de azokra hiába ne is gondold, mert bizonyosan lidércek vitték el, amikor az a nagy fergeteg volt.

Beszélhetett a szegény asszony Palinak, hogy ne veszítse el szép fiatal életét, maradjon veszteg. Palinak nem volt többé maradása. Azt mondta az anyjának:

– Hiába, ne is beszéljen le, édesanyám, mert addig nem nyugszom, míg a testvéreimet vissza nem hozom. Süssön az útra egy pogácsát s cseppentsen belé a tejéből egy cseppet, hogy ha majd a leányok megkóstolják, érezzék meg, hogy az édesanyjuk tejjével van sütvé. Aztán isten áldja kigyelmedet.

Mit volt mit nem tenni, sütött a szegény asszony pogácsát, cseppentett belé a maga tejéből, s Pali még aznap elindult világgá.

Ment, mendegélt Pali hetedhét ország ellen, hegyeken-völgyeken által. Amint ment, mendegélt egy rengeteg, nagy erdőben, erősen eltikkadt a szomjúságtól s addig bolyongott, míg egy patakra nem talált. De hiába talált, mert ennek a pataknak olyan zavaros volt a vize, mintha csak szakadt volna a záporosó,

pedig szép, tiszta idő volt. Nem tudta elgondolni, hogy mi lehet ennek az oka, ment fölebb, fölebb a patak partján s hát ott ül a patak fejénél egy nagy, erős magas ember s csak úgy jókedvűből morzsolgatja a rengeteg nagy sziklákat a patakba.

Nagyot rikkant Pali:

– Hé, atyafi, hé! Mi dolog ez? Minek zavarod fel a vizet?

– Annak s egyébnek – felelt az ember nagy kurtán.

– No hiszen, mindjárt megtanítlak én emberségre.

– Csak lassan a testtel, öcsém. Tudd meg, hogy én a Kőmorzsoló vagyok.

– No, bizony, ha te a Kőmorzsoló vagy, én meg az erős Pali vagyok s mindjárt meg is mutatom az erőmet.

Mindjárt összefogóztak, hányták-vetették egymást arra-erre, elébb-hátrább s egyszer aztán úgy csapta földhöz Pali a kőmorzsoló embert, hogy istenesen megnyekkent belé.

– No, most kezemben az életed – mondta Pali.

– Hagyd meg az életemet, erős Pali, s szolgál leszek, amíg élek – könyörgött a kőmorzsoló.

Jól van, meghagyta Pali az életét, aztán elindultak ketten s meg sem állottak, míg a föld kellős közepéig nem értek. Itt volt az a lyuk, amelyiken le lehetett menni az alsó világba. Hanem ezen a lyukon akkora nagy szikla volt, hogy még Pali sem tudta félrebillenteni. No, ez nem volt nagy baj: Kőmorzsoló lemorzsolgatott belőle annyit, hogy ketten félretaszíthatták, akkor aztán kerítettek egy véghetetlen hosszú kötelet s azon Pali leereszkedett. Előbb azonban megparancsolta Kőmorzsolónak, hogy hét esztendeig várjon a lyuknál, s ha addig alulról meg nem rándítja a kötelet, ne várjon többet: bizonyosan elpusztult valahol.

Ment, mendegélt Pali az alsó világban s estefelé meglátott egy asszonyt, amint éppen vizet merített a kútból. Nézi, nézi, s hát ez az asszony csudálatosan hasonlít az ő anyjához. Köszön az asszonynak s kérdi, vajon nem az ő nénje-e?

– Én nem lehetek a te nénéd – mondja az asszony –, mert amikor a lidérc elrabolt, nem volt nekem fiútestvérem.

– Már akár volt, akár nem, úgy szemlélem, hogy testvérek vagyunk. Csak kóstold meg ezt a pogácsát.

Megkóstolja az asszony a pogácsát, s hát egyszeribe megérezte, hogy az anyja tejével van sütve. Hej, istenem, nem tudja, mit csináljon szertelen nagy örömeben. Ölelte, csókolta Palit, bevezette a házukba, de mindjárt el is akarta rejteni az ágy alá, mert félt, hogy ha hazajő az ura, a lidérc, megöli Palit.

– De már azt nem teszem – mondta Pali –, hogy ágy alá bújjak.

Abban a szempillantásban nagyot döndül a ház oldala, kiszaladnak s hát egy hétmázsás buzogány fekszik a földön.

– Hát ezt ki dobta ide? – kérdezte Pali.

– Ezt az én uram – felelte a nénje – mégpedig hét mérföldről.

Felkapja Pali a buzogányt, s úgy visszadobja, hogy éppen a lidércnek a lova elé esett. Meg is botlott benne a ló s visszahőkölt nagy horkolással.

– Nye, te, nye! – rikkantott a lidérc – száz esztendeje járok rajtad, s még sohasem botlottál meg.

Aközben meglátja s repül haza, mint a szél, még annál is sebesebben, de még a gondolatnál is sebesebben.

Pali kint állott az udvaron s fogadta:

– Jó estét, sógor!

– Adjon isten, sógor! No csakhogy ide jöttél, most három éjjel s három nap mindig vigadunk.

– Nem lehet, sógor – mondja Pali –, mert nekem még Virágos Vitézhez kell mennem, hogy megkérdezzem tőle, miért sír mindörökké s miért nem kacag sohasem az ő húga.

– Jól van, sógor, csak eredj, de ha visszajössz, hozz nekem egy aranyalmát a Virágos Vitéz háza elől.

– Hozok, sógor, hozok.

Tovább ment Pali, s másnap megtalálta a másik leánytestvérét, harmadnap a harmadikat. Ezeknek is lidérc volt az uruk s ezek a lidércek is mind azt kérték Palitól, hogy hozzon egy aranyalmát a Virágos Vitéz háza elől.

Ment, mendegélt Pali s rengeteg erdőbe ért. Amint megy, meglát egy embert egy nagy fának a tövében. Ott feküdt s aludt, a lova meg a fához volt kötve, a kardja egy hajszálon lógott a feje felett az ágon. Nézi, nézi Pali az alvó embert s gondolja magában, ez bizonyosan Virágos Vitéz lesz, mert ő róla hallotta, hogy amikor alszik, mindig lóg egy hajszálon a kardja a feje felett. Lefeküdt Virágos Vitéz mellé s elaludt

ő is, de Virágos Vitéz hamarabb felébredt s csak elcsudálkozott, amikor látta, hogy egy legény fekszik mellette.

– No, ezt most megölhetném – gondolja magában Virágos Vitéz –, de nem ölöm meg, mert ő sem bántott engem.

Egy kevés idő múlva felébredt Pali is, s egyszeribe összetalálkoztak. Virágos Vitéz elvitte Palit a házához, s hát csakugyan úgy volt, ahogy Pali hírből hallotta: a Virágos Vitéz húga mindig sírt és sohasem kacagott.

Kérdi Pali a leánytól:

– Mondd meg nekem, miért sírsz mindig és sohasem kacagsz?

Feleli a leány:

– Azért, mert a bábám, aki vén boszorkány, amint megszülettem, kivette a tüdőmet, s addig nem is kacagok, amíg valaki vissza nem teszi.

Pali meg sem pihent, indult, hogy előkerítse azt a vén boszorkányt, ha a föld feneke alól is. Három nap s három éjjel folyton-folyvást ment az erdőben, de még csak egy élő lelket sem látott. Meg is éhezett, meg is faradott erősen, egy nyulat, amint előtte szaladt, meglőtt, egy nagy fa alá tüzet rakott s sütni kezdte a nyulat.

Egyszer csak hallja, hogy valaki reszket, didereg a feje fölött s mind azt mondja nagy fogvacogással:

– Ja-aj, de fa-ázom! Ja-aj, de fá-ázom!

Felszól Pali a fára, de fel sem nézett, hogy ki van ott:

– Ha fázol, gyere le s ülj a tűz mellé!

– Lemegyek, ha az egyik hajszálat, amit ledobok, a kardodra s a másikat a puskádra kötöd.

– Jól van, jól, csak gyere le.

Hát éppen az a vén boszorkány volt a fán, akit Pali keresett. A boszorkány ledobta a két hajszálat, s ahogy Pali rákötötte az egyiket a kardjára, a másikat a puskájára, leereszkedett a fáról s lekuporodott a tűz mellé. Egyszerre csak előkap, honnan, honnan nem, egy varangyos békát a vén boszorkány, nyársra húzza, a tűz fölé tartja s amint csepegett a zsír a békából, mindig pusmogta magában:

– Békát sütök, nyúlhúst eszem...

– Eszel, ha adok! – mondta Pali foghegyről.

De a vén boszorkány csak mondta tovább: – Békát sütök, nyúlhúst eszem –, s amikor a nyúl jó pirosropogósra sült, a békát úgy a Pali arcához csapta, hogy a szeme majd kiszökött. Hej! felszökik Pali a tűz mellől, kap a kardja, meg a puskája után; de a kard is, a puska is hajlós fává változott a vén boszorkány hajszálatól.

No, nem ijedt meg Pali, két kézre kapta a boszorkányt s úgy megrázta, hogy no. Mit gondoltok, mi történt vele? Abban a szempillantásban mindenféle csúszó-mászó állattá változott a vén boszorkány. De annyi volt, hogy Pali alig győzte szertetafosni. Akkor a csúszó-mászó állatokból ismét boszorkány lett s elővett minden ördögi praktikát, amit csak tudott, de nem tudott kiszabadulni Pali keze közül. Könyörgésre fogta s ígért mindent Palinak, csak hagyja meg az életét.

– Nem kell nekem semmi egyéb ezen a világon, csak add elő a Virágos Vitéz húgának a tüdejét.

– Megtalálod – mondta a vén boszorkány – a kaputok bal sarkánál. Ott van elásva egy kis ládikóban.

– Indulj előttem, vén boszorkány! – rikkantott Pali, s akart, nem akart, mennie kellett a boszorkánynak a Virágos Vitéz kapujáig.

Ott csakugyan megtalálták a leány tüdejét egy kis ládikóban. Visszatették egyszeribe s hát – halljátok csudát! – a leány abban a szempillantásban elkacagta magát.

De bizony, ha elkacagta magát, Pali meg is kérte mindjárt a leány kezét. Bezzeg hogy adta szívesen Virágos Vitéz s ment hozzá szívesen a leány is. Hét pusztá határban sem talált volna külön legényt.

Ott mindjárt nagy lakodalmat csaptak s a lakodalom után elindult Pali a feleségével hazafelé. De előbb szakasztott három aranyalmát a három lidérc-sógornak. Amikor megérkeztek az első sógorhoz, az volt ennek az első szava:

– No, sógor, hoztál-e aranyalmát a Virágos Vitéz háza elől?

– Én igen, sógor, itt van, ni!

De amint át akarta adni az almát, leejtette, mintha csak történetesen ejtette volna le. A lidérc utána kapott az almának, de Pali is a kardjának s úgy lenyisszentette a lidércsógor nyakát, hogy attól ugyan mehettek tovább bátorsággal.

A második és a harmadik sógorral éppen így tett Pali, akkor aztán a feleségével s a három leánytestvérével ment a lyukhoz.

Hej, még csak most jutott eszébe, hátha eddig letelt a hét esztendő s Kőmorzsoló nem vár rá! Akkor aztán itt maradhatnak, míg a világ s még két nap. De áldott szerencséire a hét esztendőből még hibázott egy nap s a kötél ott lógott a lyuk aljában.

Először az idősebb leánytestvérét húzatta fel, azután a középsőt, harmadiknak magát, nehogy a Kőmorzsoló megcsúfolja. Amikor aztán fent volt, felhúzták a kisebbik testvérét s a feleségét egyszerre. Megköszönte Kőmorzsolónak, hogy olyan hűséges szolgája volt hét álló esztendeig, aztán mentek s meg sem állottak, míg a falujokba nem értek.

Jaj, de örült a szegény asszony, amikor meglátta Palit a feleségével s a három leányát! De még csak ezután volt nagy öröme. Mert – halljatok csudát – Pali letette a földre a három aranyalmát, egyre rásuhintott egy vesszővel s ragyogó fényes aranypalota lett belőle; rásuhintott a másik kettőre is a azokból két arany almafa lett. Termett azokon annyi aranyalma, hogy a szem nem győzte belepni.

Volt pénz most annyi, hogy nem tudták, mennyi. Akadt a három leánynak is három kérője s csaptak olyan lakodalmat, hogy hetedhét országról jártak el a csudájára.

Én is ott jártam, erősen megcsudáltam, aztán megfordultam s hazáig meg sem álltam.

MESE A LEGKISEBB KIRÁLYFIRÓL MEG A FEHÉR FARKASRÓL

Élt egyszer, valamikor réges-régen egy király. Volt annak a királynak egy szépséges felesége meg három fia. Amikor a királyfiak felnőttek, az apjuk messzi országokba küldte őket tudást gyűjteni. Egyedül maradt a király meg a királyné. Egy napon felkerekedtek, hogy bejárják roppant birodalmukat. Útközben eltévedtek, meglepte őket az éjszaka. Sátorat vertek, és a pusztán tértek nyugovóra. Hirtelen olyan erős szél támadt, hogy elsodorta a királyi sátorat. Egy fekete felhőből előteremt a hétfejű óriások fejedelme, és magával hurcolta a királynét. A király egész éjszaka bolyongott a pusztában, kereste a királynét, de sehol sem akadt nyomára. Reggel visszatért palotájába, és szolgálát küldött mindenféle felesége keresésére. Nagy utat bejártak a király szolgálói, de üres kézzel tértek vissza. Búslakodott, kesergett a király.

Eltelt egy kerek esztendő. Visszatért messzi országból a legnagyobb királyfi, megtudta, mi történt az anyjával. Azt mondta apjának, a királynak:

– Megtanultam minden tudományt, bocsáss útra, apám, hogy anyámat megkeressem!

– Eredj, fiam! Vigy magaddal mindent, amire szükséged van. De mához egy esztendőre visszatérj! – mondta a király.

A királyfi választott száz derék vitézt, és útnak indult.

Napra nap telt, hónapra hónap, a csapat még mindig úton volt. A királyfi egyszer egy erdei tisztáson megállította vitézeit, és így szólt hozzájuk:

– Itt pihenünk egy napocskát, és lefelé csapjuk a lovainkat.

Megálltak a lovasok, sátorat vertek, vizet hoztak, főztek egy bogrács húst. Alighogy a királyfi evéshez látott, egy nagy fehér farkas termett a sátorban.

Ráköszönt a farkas a királyfira, és megkérdezte tőle:

– Ki engedte meg, hogy az én erdőmben járjatok-keljetek? Ki engedte meg, hogy letapossátok a füvemet? Hordjátok el magatokat tüstént!

A királyfi keményen rárivallt:

– Hordd el magad te, eredj a dolgodra! Ha szót nem fogadsz, agyonveretlek a vitézeimmel!

Megharagudott a fehér farkas, valami varázsigét morgott, ráfújt az emberekre – és a királyfi meg a vitézei abban a szempillantásban kővé váltak.

A király ez alatt otthon ült a palotájában, várta a híreket legnagyobb fiáról. Várt öt hónapig, várt egy fél esztendeig – semmi hír. Amikor az esztendő letelt, középső fia is hazatért messzi országokból. Amikor megtudta, hogy anyját elragadta a hétfejű óriások fejedelme, és hogy bátyjának nyoma veszett, kérlelni kezdte apját:

– Bocsáss engem útra, hadd keressem meg anyámat!

Szomorúan tekintett rá az apja, és azt mondta neki:

– Bátyád vitézek seregével kelt útnak, s már egy esztendeje nem hallok felőle. Most te is el akarod hagyni apádat. Nem gondolsz azzal, hogy milyen nehéz lesz neked egyedül.

A középső fiú azonban addig-addig kérlelte apját, míg az végül beleegyezését adta:

– Eredj hát, vigy magaddal mindent, amire szükséged van, de ne feledd el: az esztendő leteltével vissza kell térned.

Akár a legidősebb királyfi, a középső is száz vitézt választott maga mellé, és útnak indult.

Mentek éjjel, mentek nappal, éheztek, szomjaztak, nyeregben aludtak. A királyfi megsoványodott, arca fekete lett, beesett, még a nyaka is megnyúlt. Végül egy sűrű erdőbe ért vitézeivel.

Az erdőből tágas tisztásra értek ki, amelyet tiszta vizű patak szelt keresztül. Elhatározták, hogy itt megpihennek. Megálltak, sátorat vertek, húst főztek, de alig látott hozzá a királyfi – mintha a földből nőtt volna ki, ott termett előtte a fehér farkas, és haragosan kérdezte:

– Ki engedte meg, hogy az én erdőmben járjatok-keljetek? Ki engedte meg, hogy letapossátok a füvemet? Tüstént hordjátok el magatokat!

A királyfi rákiáltott:

– Hordd el magad te, takarodj innen! Ha nem értesz a szép szóból, agyonveretlek a katonáimmal!

Megharagudott a fehér farkas, morgott valami varázsigét, ráfújt az emberekre, s azok abban a szempillantásban kővé is váltak.

Újabb esztendő telt el. A király hiába várta haza fiait.

Az esztendő vége felé megérkezett messzi országokból a király legkisebbik fia. Kérdezte az apját, hogy élt, míg ő távol volt, kérdezte az anyját, kérdezte bátyjait.

– Két év telt el azóta, hogy a nagyobbik bátyád útra kelt – mondta a király –, egy esztendő azóta, hogy a kisebbik bátyád elindult, s még mindig nem tért vissza egyikük sem.

– Akkor bizonyos, hogy bajban vannak. Engedd meg, apám, hogy magam is szerencsét próbáljak! – kérlelte apját a legkisebbik királyfi.

– Eszedbe se vedd! – intette a király. – Nem megy sehova. Két fiamat már elvesztettem, maradj meg legalább te, a legkisebb.

A királyfi azonban állhatatos volt. Éjjel-nappal ugyanazt hajtogatta. Nem tudta megtagadni kérését az apja: útra bocsátotta.

A legkisebb királyfi nem vitt magával bátor vitézeket, hanem kiválasztotta a legjobb lovat, fölnyergelte, búcsút vett az apjától, és nekivágott az útnak. Napokig ment, hónapokig, amíg végül abba az erdőbe ért, ahol bátyjai kővé váltak. A királyfi át akart vágni az erdőn, de a közepén megpillantotta a szép tisztást.

„Itt megpihenek egy keveset, hadd pihenjen a lovam is” – gondolta.

Leugrott a nyeregből, lovát odakötötte egy fához, aztán vette az íját, és az erdő sűrűjébe indult, hogy valami vadat ejtsen. De alig tett néhány lépést, előtte termett a fehér farkas; és megkérdezte tőle:

– Ki engedte meg, hogy az erdőben járj-kelj? Ki engedte meg, hogy letaposd a füvemet? Hogy lelődd a madaraimat?

A királyfi így válaszolt neki:

– Csak egy madarat akartam lőni magamnak ebédre, azt ott, ni, amelyik ott ül a fa csúcsán. De ha megtiltod, mit tehetek – továbbmegyek éhesen, éhes lovam hátán. Látod, úgy kötöttem a lovamat a fához, hogy el sem éri a füvet.

– Látom, hogy igazi vitéz vagy – felelt erre a fehér farkas. – Megengedem, hogy járj-kelj az erdőben, hogy vadássz, és legeltesd a lovadat. Lődd le azt a madarat, amelyet kiszemeltél, süsd meg, és láss vendégül engem is ebédre.

Ezt mondta a fehér farkas, azzal eltűnt.

A királyfi odalopakodott a fa alá, amelynek csúcsán a madár üldögélt, és lelőtte a madarat. Aztán sátrat vert, megkopasztotta a madarat, megsütötte, és várta ebédre a fehér farkast.

Egyszer csak ismeretlen ifjú vitéz termett a sátor előtt, és köszöntötte a királyfit. Az nyájasan fogadta, sátrába vezette a váratlan vendéget, és elébe tette az ételt. A királyfi is éhes volt, vendége is, hát nemsokára csak néhány falat maradt az ebédből. A királyfinak hirtelen eszébe jutott a fehér farkas, és izgatottan törte a fejét: „Mivel vendégelem majd meg a fehér farkast? Hiszen alig hagyunk valamit a madárból.”

– Min töröd a fejed, kedves barátom? – kérdezte a vendég. – Az imént még vidám voltál, elégedett, most meg egyszerre elszomorodtál.

A királyfi megvallotta: az bántja, hogy megették a madarat, a fehér farkasnak alig hagytak valamit.

– Hát azon gondolkodtam, mivel vendégeljem meg a fehér farkast, ha eljön – mondta.

– Sose búsulj, vitéz! – mondta a vendég. – Én voltam nálad az imént fehér farkas képében. Ne csodálkozz ezen: én azzá tudok változni, amivé akarok.

Megörült a királyfi, hosszasan elbeszélgetett vendégével. Elmondta neki, hová indult, mi járatban van. Az ifjú figyelmesen meghallgatta, aztán így szólt:

– Jöjj velem!

Elvezette a királyfit egy mohával benőtt kőrakáshoz, és azt mondta:

– Ezek a te bátyáid, körülöttük pedig a vitézeik.

A királyfi kérlelni kezdte az ifjút, keltse életre testvéreit.

– Jól van – állt rá a fehér farkas –, teljesítem kérésedet, de jegyezd meg: bátyáid nem segíhetnek neked utadban. Amint életre keltem testvéreidet, küldd őket gyorsan vissza.

A fehér farkas azzal elfordult, varázsigt mormolt, ráfújt a kövekre, s azok nyomban megelevenedtek. A vitézek felálltak, sürgölődni kezdtek: ki a lovát csutakolta, ki nyílve szőket hegyezett. A legidősebbik meg a középső királyfi pedig felállt, és nagyot kiáltott:

– Hé, vitézek, siessetek! Eleget aludtunk, itt az indulás ideje!

A két ifjú odalépett hozzájuk, köszöntötte őket. A két idősebbik királyfi egyiküket sem ismerte meg. A legkisebbik akkor rendre elmondott nekik mindent, és arra kérte őket, hogy forduljanak vissza.

Szót fogadtak bátyái, egybegyűjtötték vitézeiket, és elindultak hazafelé. A legkisebb királyfi, amikor egyedül maradt vendégével, így szólt hozzá:

– Jól tudod, hogy úton vagyok. Az úton járó embernek pedig úton a helye. Engedd, hogy elbúcsúzzam tőled, és továbbmenjek.

– Legyen, ahogy akarod – felelte az ifjú. – Elkísérek az erdőszélig, hogy megvédjelek a vadállatoktól. Várj, idevezetem a lovamat.

Ezzel eltűnt az erdőben.

Amikor a királyfi megejtette a lovát, ismét előtermett az ifjú, most már fehér farkas képében.

Felszedték a sátrat, és továbbindultak. Az ifjú azt mondta útközben a királyfinak:

– Hosszú út áll előtted, vitéz. Hallgasd meg tanácsomat, talán hasznát veheted: Ha kiérsz az erdőből, és még három napon és három éjszakán, a hétfejú óriások fejedelmének országába érsz. Újabb három napot és három éjszakát lovagolsz, míg egy aranylevelű fűzfához érsz, amelynek olyan vastag a törzse, hogy csak hatvan ember tudja körülölelni. Ez a fűzfa egy kis tó partján áll. Felmászol a fűzfára, és elrejtőzöl az ágak között. Hamarosan megdördül az ég, villámok cikáznak, megrendül a föld, vihar támad, lódobogás hallatszik, s egy bűvös erejű ló vágat majd a fűzfához. Megáll az aranylevelű fa alatt, és a fatörzsön dörzsölni kezdi a nyakát. Addig dörzsöli, amíg a hatvanöles törzsű, aranylevelű fűzfa ki nem dől. Recse-ve-ropogva zuhan majd a földre, te akkor ugorj a ló hátára. Ha nem tudsz felkapaszkodni a hátára, markold meg a farkát, vagy akár a sörényét. Kapaszkodj jól bele, de nehogy elereszd! A bűvös erejű ló tűzbe rohan, vízbe gázol majd, de te maradj rajta. Ha elereszted, véged. Ha kiállod a próbát, szerencsével jársz!

– Mindenre kész vagyok, ha anyámat kiszabadíthatom! Csak őt találjam meg – felelte a királyfi.

– Hiszem, hogy megtalálod – mondta az ifjú. – Visszatérőben majd pihenj meg, és vadászgass az erdőmben.

Elbúcsúzott a királyfi az ifjútól, a fehér farkastól, és kilépett az erdőből. Ment három nap, három éjszaka, végül a hétfejú óriások fejedelmének országába jutott. Újabb három napba, három éjszakába telt, míg elért az aranylevelű fűzfához. Itt elvezette kissé távolabb a lovát, szabadon engedte, aztán felmászott a fűzfára, és elrejtőzött a sűrű aranylombok között.

Nem kellett sokáig várnia. Megrendült a föld, megdördült az ég, villámok cikáztak, vihar támadt – és odavágtatott a bűvös erejű ló. Dörzsölni kezdte a nyakát az arany fűzfa törzsén. Nem bírta a fa, kidőlt gyökerestül.

A királyfi fürgén leugrott a fáról, megmarkolta a ló sörényét, és felkapaszkodott a hátára. A ló megérezte hátán a lovast, és nagyokat szökken, hol az égig röppent, hol mély szakadékokon ugrott át, vagy nekiiramodott és vágatott, mint a szél. Végül egy tűzes hegy lábához ért. Itt megállt, és emberi hangon megszólította a királyfit:

– Hallod-e, vitéz! Én most átvágtatok ezen a hegyen, és te az alatt ott pusztulnál a lángok között. Jobban teszed, ha leszállsz a hátamról, amíg nem késő.

A királyfi azt felelte neki:

– Ha én elégek, te sem maradsz életben. Nem szállok le a hátadról!

A ló hangosan felnyerített, és a lángok közé vetette magát. Sokáig száguldott a tűzben, végül leért a hegy túlsó lábához. A királyfi teste tele volt égési sebekkel, fáj mindene, de tűrte.

Most a tenger partjára ért a bűvös erejű ló, és ismét megszólalt:

– Hallod-e, vitéz, szállj le rólam! A lángoktól megmenekülsz, de a tenger hullámai között elveszel, megfulladsz, amíg én átúszom a túlsó partra!

Azt mondta neki a királyfi:

– Nem válok meg tőled. Ahova te még, oda megyek én is. Ha én megfulladok, te is megfulladsz.

Három nap és három éjjel úszott a ló a tengerben, le-lemerült, fel-felbukott, míg csak el nem érte a túlsó partot. A part közelében még egyszer alámerült. A királyfi azonban kitartott, és a haja szála sem görbült meg. A tengerpart közelében sűrű, sötét rengeteg kezdődött. A ló megállt, és azt mondta a királyfinak:

– Látod, milyen sűrű erdő van előttünk? Átszáguldok rajta. Szállj le rólam, míg nem késő, mert halálra tépnek-szaggatnak az ágak!

A királyfi azonban így felelt:

– Ha széttépnek is, nem szállok le rólad! Ahova te még, oda megyek én is. Ahol én elpusztulok, ott neked is véged.

Megdühödött a ló, és nekiment az erdőnek.

Sűrű volt az erdő, vastag fatörzsek, ágak zárták el az utat, de a királyfinak most sem történt semmi baja.

Három nap, három éjjel száguldott a bűvös ló az erdőben, végül széles tisztásra ért. Itt azt mondta a királyfinak:

– Átvágtál velem a tűzön, a vízen meg a járhatatlan erdőn, amellyel a hétfejű óriások fejedelme kerítette körül birodalmát. Most elviszlek a homokhegyhez, tovább nem mehetek.

Még három nap, még három éjjel rohant a ló. A negyedik napon odaért a homokhegy alá, és így szólt a királyfihoz:

– Teljesítettem, amit ígértem. Tovább nem mehetek. Szállj le rólam, és próbálj gyalog átvágni ezen a homokhegyen. Ezen túl a Kaf-hegy magaslik, a Kaf-hegyen túl gonosz óriások, vérszomjas ragadozók tanyáznak. Ha ezektől megmenekülsz, célhoz érsz.

Leszállt a királyfi a lóról, és egy magas homokhegy tövében találta magát. A ló visszafordult és elvágatott.

A királyfi akkor megerősítette magát egy kis elemózsiával, és nekivágott a homokhegynek. Csak-hogy alig tett néhány lépést, a homok leomlott a lába alatt, s a királyfi visszacsúszott a hegy tövébe. Sokszor próbálkozott, de a homokon nem tudta megvetni a lábát. Végül elfogyott az ereje, nagyon elbúsulta magát, és sírva fakadt keservében. Egyszer csak fekete felhőt pillantott meg a magasban. A felhő egyre lejjebb ereszkedett. Amikor leért a földre, a királyfi látta, hogy nem felhő, hanem egy óriási madár.

– Hé, vitéz, ül a hátamra, elviszlek, ahova akarod! – mondta a madár.

A királyfi nem tudta, mitévő legyen. „Ha felülök a hátára, végem, ha itt maradok, akkor is végem. No, legyen, ami lesz!” – gondolta, és felkapaszkodott a madár hátára. Az óriás madár felszállt a magasba.

Ahogy repülnek, a madár megkérdi:

– Félsz-e, vitéz?

– Bizony félek – vallotta meg a királyfi.

– Míg velem vagy, semmitől se félj – mondta a madár. – Régi barátod vagyok, a fehér farkas. Óriás madárrá változtam, és elrepültem ide, hogy felvigyelek a homokhegy tetejére. Tovább nem mehetek. Onnan már egyedül kell boldogulnod.

Az óriás madár leereszkedett a homokhegy csúcsára, szerencsés utat kívánt a királyfinak, azzal elrepült.

Három hónapig tartott az út a hegyről lefelé, míg végül a királyfi nagy ragyogást vett észre a távolban.

„Ugyan mi lehet ott?” – törte a fejét, és arrafelé indult.

Amikor odaért, nagy rézpalotát látott maga előtt. A kapuhoz lépett és bezörgetett. A kapu kinyílt, fehér orcájú, fekete szemöldökű leány nézett ki. Fogadta a királyfi köszönését, és megkérdezte:

– Ki vagy te, vitéz?

– Ember vagyok – felelte a királyfi.

– Hogyan jutottál el ide, amikor útközben még a lovak patája is megpörkölődik, még a madarak szárnya is megég? – ámult el a lány.

A királyfi így válaszolt:

– Vezess a palotába, adj ennem és innom. Aztán majd elmondok mindent.

– Várj egy keveset! Jelentem úrnőmnek, hogy bezörgettél. Úgy teszek majd, ahogy ő parancsolja – felelte a leány, és eltűnt.

Úrnőjéhez sietett, és így szólt hozzá:

– Ó, úrnőm, egy ember áll a palota kapuja előtt. Bebocsátást és ételmet kér. Mit feleljek neki?

– Ha kéri, bocsásd be – felelte az úrnő.

A lány bevezette a királyfit a palotába. Az úrnő megvendégelte az ifjút. Amikor az evett-ivott, megkérdezte tőle:

– Ki vagy te, vitéz, és honnan jöttél?

– Királyfi vagyok. Családunkat nagy csapás érte: a hétfejű óriások fejedelme elragadta anyámat. Megkértem apámat, bocsásson útra; és elindultam, hogy anyámat megkeressem. Így kerültem ide. Hogy merre menjek tovább, magam sem tudom.

– Nagy utat megtettél, és sok próbát kiállottál – mondta az úrnő. – Engem is a hétfejű óriás ragadott el, akár anyádat. Ha sikerül megtalálnod anyádat, visszatérőben látogassatok meg engem.

A királyfi megköszönte, elbúcsúzott a rézpalota úrnőjétől, és továbbindult. Ment három nap és három éjjel. A negyedik napon ezüstpalota elé ért.

Odament a kapu elé, bezörgetett. Az előbbinél is szebb leány nézett ki a kapun, és megkérdezte:

– Ki vagy, vitéz?

– Ember vagyok – felelte a királyfi.

– Hogy jutottál el ide, amikor útközben még a lovak patája is megpörkölődik, még a madarak szárnya is megég? – ámult el a lány.

– Vezess a palotába – kérte a királyfi –, adj ennem és innom. Aztán majd elmondok mindent.

– Várj egy keveset! Jelentem úrnőmnek, hogy bezörgettél. Úgy teszek majd, ahogy ő parancsolja – felelte a lány, és eltűnt.

Úrnőjéhez ment, és azt mondta neki:

– Ó, úrnőm, egy ember áll a palota kapuja előtt. Bebocsátást és élelmet kér. Mít feleljek neki?

– Ha kéri, bocsásd be – szölt az úrnő.

A lány bevezette a királyfit a palotába. Az úrnő megvendégelte az ifjút, aztán megkérdezte tőle, kicsoda, és merre tart. A királyfi rendre elmondott neki mindent, ki ő, és mi járatban van.

– Jóban fáradozol, fiam – mondta az ezüstpalota úrnője. – Engem is a hétfejű óriások fejedelme ragadott el. Keresd meg anyádat, és visszatérőben látogassatok el hozzám!

A királyfi három napig volt az ezüstpalota vendége. Aztán továbbindult. Három nap és három éjjel ment, s a negyedik napon aranypalotát pillantott meg maga előtt.

Bezörgetett a kapun: egy lány lépett elébe, aki még az első kettőnél is szebb volt.

– Ki vagy te? – kérdezte a lány.

A királyfi nem tudott rögtön válaszolni, annyira elámult a lány szépségén. Aztán megkérte a lányt, hogy vezesse a palotába, és adjon ennie.

A lány engedélyt kért úrnőjétől, és bevezette a vendéget az aranypalotába. A királyfi köszöntötte a palota úrnőjét, de se nem evett, se nem ivott, csak nézte az úrnőt. Aztán megkérdezte:

– Ó, úrnőm, mondd meg: ki vagy te, és merre a hazád?

– Királyné vagyok. A hétfejű óriások fejedelme ragadott el és hurcolt ide. Volt szeretett uram és három fiam. A fiaim azóta már bizonyosan felnőttek. Ó, ha viszontláthatnám őket! – sóhajtotta az úrnő.

– Anyácskám, én vagyok a legkisebbik fiad! – kiáltotta a királyfi. – Sokáig kerestelek, míg végre rád találtam!

Igen nagyon megörültek egymásnak. A királyfi rendre elmondta anyjának, hogy apja él, hogy két bátyja szerencsésen hazatért. Elmondta azt is, hogyan sikerült átjutnia a tűzön, a vízen, s hogy került a hétfejű óriások birodalmába.

A királyné figyelmesen hallgatta fia szavait. Aztán kinyitott előtte egy bezárt szobát, amelyben egy öt-száz pudos golyót őriztek. A királyné bevezette fiát a szobába, és meghagyta neki, hogy vigye ki a golyót az udvarra. Nekiveselkedett a királyfi, de mozdítani se bírta a golyót. Az anyja ekkor azt mondta neki:

– Látom, kevés az erőd! Két hónapja, hogy az óriás elment hazulról, és csak tíz hónap múlva tér vissza. Neked ezalatt erőt kell gyűjtened, hogy páros harcban legyőzhesd a sárkányt. Van az óriásnak egy almáskertje, s abban a kertben van egy tó. Aki eszik annak a kertnek almájából, aki iszik annak a tónak vizéből, az vaserejű lesz. Menj a kertbe, egyél az almából, igyál a tóból. Három hónap múlva újra megpróbálsz felemelni ezt a golyót.

A királyfi szót fogadott anyjának: ott élt ezentúl a bűvös kertben, ette a bűvös almát, itta a bűvös vizet, aztán három hónap múlva újra az anyja elé állt. A királyné meghagyta neki, hogy emelje fel a golyót, aztán azt mondta:

– Az óriás szeret játszózni ezzel a golyóval. Kiviszi, és feldobja a hegy csúcsára, s amikor a golyó visszarepül, fél kézzel elkapja, és újra felhajtja a magasba.

A királyfi nagyon szeretett volna olyan erős lenni, mint a hétfejű óriás. Kivitte a golyót, felhajtotta a hegy csúcsára, de röptében elkapni már nem tudta. A golyó leesett a hegy tövébe, és lesodorta a királyfit a lábáról. Akkor így szólt a királyné:

– Erősödöl már, fiam, de még több erőt kell gyűjtened!

A királyfi visszatért a kertbe, tovább ette a bűvös almát, itta a bűvös vizet. Nemsokára elment hozzá az anyja, és azt mondta:

– Szeretnék még egyszer kipróbálni. Sietnünk kell: nemsokára visszatér az óriás.

A királyfi fogta a golyót, feldobta, röptében fél kézzel elkapta, újra elhajtotta, megint elfogta, úgy játszott vele, mint gyermek a labdával.

– Most már éppen olyan erős vagy, mint az óriás, s ha váratlanul visszatér, megmérkőzhetsz vele – mondta örömmel a királyné. – De addig is, amíg nincs itt, szökjünk el innen!

A titkos kamrából előhozatta a repülő szőnyeget, ráült a fiával, még az óriás negyvenegy rabnőjét is ráültette, és elrepültek. A királyné, mielőtt a levegőbe emelkedtek volna, valami varázsigtét suttogott – s az aranypalota meg a bűvös kert egy pillanat alatt aranytojássá zsugorodott. A királyné a zsebébe rejtette az aranytojást.

Estére az ezüstpalota fölé érkeztek.

– Megígértem, hogy betérek ide veled! – mondta a királyfi.

Leereszkedtek. Az ezüstpalotában nagy tisztelettel fogadták őket. Itt időztek, vigadtak egy darabig, aztán a királyné ezüsttojássá változtatta a palotát, ráültette a repülő szőnyegre a hétfejű óriás újabb negyvenegy rabnőjét meg úrnőjüket, és továbbrepültek.

Nemsokára elérték a rézpalotát. A királyfi nagyon elcsodálkozott, amikor látta, hogy itt senki sem megy elébük.

– Menjünk innen, fiam! Látod, senki sem jön ki fogadásunkra. Attól félek, itt baj ér bennünket – mondta a királyné.

– Szavamat adtam, hogy betérek ide veled, s a szavamat sohasem szegem meg. Most erős vagyok, és nem félek, ha találkozom az óriással – felelte az ifjú. Azzal nagy bátran belépett a palotába. A rézpalota úrnője és a rabnők, amikor a királyfit megpillantották, keserű könnyeket hullattak.

– Nincs szerencsénk! Visszatért az óriás! Most alszik, de ha felébred, halálnak halálával halsz meg te is, mi is – mondták.

– Vezessetek az óriáshoz! – parancsolt rájuk a királyfi.

Bevezették egy nagy szobába, ahol meglátta az óriást: mélyen aludt, hét fejét hétfelé hajtotta. A királyfi kirántotta a kardját, megsuhintotta, és le akarta csapni az óriásnak legalább egyik fejét, de nyomban megfékezte magát.

– Azt, aki alszik, akárki meg tudja ölni. Én becsületes harcban akarom legyőzni az óriást – mondta a királyfi.

Aztán így szólt a rabnőkhöz:

– Ébresszétek fel az óriást. Össze akarom mérni vele az erőmet!

A rézpalota úrnője ezt mondta neki:

– Jól van, magam ébresztem fel az óriást, de vésd eszedbe: ha az óriás felébred, és megérzi az emberszagot, nyájasan beszél majd veled. Ne higgy a szavának!

Felébredt az óriás, szimatolt, megérezte az emberszagot, kiáltott a feleségének:

– Héj, asszony! Ember tért be hozzánk. Vendégléld meg minden jóval!

– Nem kell a vendéglátásod – mondta a királyfi. – Kelj fel, mérkőzz meg velem!

Az óriás megmérgeződött a királyfi szavára. Felugrott és nekirontott. Olyan sokáig verekedtek, hogy kigödrösödött alattuk a sima föld. A királyfi végül karjára kapta az óriást, és felhajította a magasba. Az óriás visszazuhan, és térdig süppedt a földbe. Megdühödött az óriás, kirántotta a lábát, megragadta a királyfit, feldobta a levegőbe. A királyfi leesett, és övig süllyedt a földbe. Kivergődött a földből, és azt kiáltotta:

– Mifelénk nem így hajítanak, hanem így ni! – és olyan erővel dobta fel az óriást, hogy az, amikor lezuhan, melléig süllyedt a földbe.

Jó darabig viaskodtak még egymással, de egyikük se tudott felülkerekedni. Azt mondta az óriás:

– No, vitéz, derekasan verekedtünk, de egyikünknek se volt szerencséje. Hanem én igen megéheztem, engedd meg, hogy faljak egy kicsit.

– Magam is elfáradtam, magam is megéheztem. Vendégléld meg engem is – mondta a királyfi.

Ráállott az óriás, bevezette a királyfit a szobájába, amelyben két asztal állt. Az egyiknél az óriás ebédel, a másikat a vendégeknek terítették. Az óriás ételt meg italt kért. Volt az óriásnak két bűvös korsója, tele vízzel: az egyik növelte, a másik apasztotta az erőt. A felesége azt a korsót tette elébe, amelyik apasztotta az erejét, a királyfi elé pedig azt, amelyik növelte. Alig ivott az óriás, elhagyta az ereje, a királyfi pedig, miután ivott, sokkal erősebbnek érezte magát.

Megebédelt az óriás meg a királyfi, kimentek újra a tisztásra, és folytatták a küzdelmet. Sokáig verekedtek, végül a királyfi felkapta az óriást, és olyan magasra hajította, hogy az nyakig süppedt a földbe. A királyfi ekkor kirántotta a kardját, és egymás után lecsapta az óriás hét fejét. A rézpalota úrnője meg a rabnők boldogan hálálkodtak megmentőjüknek.

A királyné réztojássá varázsolta a rézpalotát, mindnyájan felültek a repülő szőnyegre, és elszálltak.

Nemsokára a fehér farkas birodalma fölé érkeztek, és leereszkedtek az erdei tisztásra. A fehér farkas nem sokáig váratott magára. Hamarosan megjelent, ifjú vitéz képében – olyan szép volt, hogy a lányok nem tudták róla levenni a szemüket.

Megörült a királyfi régi barátjának, dúsán megvendégléld, és így szólt hozzá:

– Hűséges barátom, engedd, hogy megjutalmazalak! Válassz magadnak feleséget ezek közül a lányok közül. Csak az én mátkámat meg a két bátyám mátkáit ne válaszd.

Az ifjú feleségül választotta azt a lányt, aki megtetszett neki. A lány nagyon örült, hogy rá esett a szépséges vitéz választása.

Elbúcsúztak az ifjútól, megköszönték segítségét, meghívták vendégségbe, azzal továbbrepültek. Szálltak, szálltak, végül egy nagy város fölé értek. A rézpalota úrnője felkiáltott:

– Ez az én városom!

Letették a városban, azokkal a lányokkal együtt, akik vele akartak maradni. Nemsokára egy másik város fölé értek.

– Ez az én városom! – kiáltotta az ezüstpalota úrnője. Leszállt a lányokkal együtt, akik vele akartak maradni.

A királyfi az anyjával, mátkájával meg szolgálival pedig továbbrepült.

Estére elérték tulajdon birodalmukat, de nem szálltak le a városban, hanem a közelében telepedtek le. A királyné itt elővette zsebéből az aranytojást, és aranypalotává változtatta. Aztán lehúzta az ujjáról varázsgyűrűjét, ráfúj – és abban a szempillantásban, annyi szolgálta termett elő, mint homokszem a tenger fenekén:

– Mit parancsolsz, úrnőnk? – kérdezték egyszerre.

– Mielőtt megvirrad, ültessetek a palota köré kertet, és verjete aranyhidat a folyón, a palota meg a város között. A folyón csodálatos madarak ússzanak. A partokon édes gyümölcsű almafák nőjenek. Aranyhintó elé fogott lovakat állítsatok a hídra.

Másnap, amint megvirradt, kilépett a királyné, és látta, hogy mindent úgy tettek, ahogy parancsolta. Elbocsátotta hát a szolgálakat, és várta a reggelt.

Amint a nap felkelt, kinyitotta a szemét a király is. Felkelt, kitérte az ablakot, meglátta a küszöbéig érő aranyhidat, és ijedten hőkölt hátra.

– Nagy baj van! Megáradt a folyó, a küszöbünkig ér a víz!

Gyorsan becsukta az ablakot, és megparancsolta vezérjeinek, hogy menjenek, és tudakoljanak meg mindenit.

– Ó, királyurunk, tévedtél! – mondták a visszatérő vezérek. – Nem áradt meg a folyó. Várj egy keveset, hamarosan nagy öröm ér!

Megnyugodott a király, és várt. Nemsokára futár érkezett a királynétól, s egy levelet adott, amelyen ez volt írva:

Jöjj ki kora reggel két fiaddal a hídra!

A király kora reggel ünneplőbe öltözött, magához hívta két idősebb fiát, egybegyűjtötte rokonait, kiment a hídra, és türelmetlenül várakozott.

Pontosan a megjelölt időben aranyhintó gördült a hídra. A királyné követői felültették a vendégeket, és az aranypalotába hajtottak.

De boldog volt a király, amikor feleségét és fiát megpillantotta! Aztán nagy lakomát csaptak a találkozás örömeire. Tíz napig tartott a vigasság. Tíz nap és tíz éjjel lakomáztak, vigadtak.

A király a tizenegyedik napon hazavitte feleségét a palotájába.

Megtartották a három királyfi menyegzőjét. Negyven napig tartott a lakodalom. Aztán elbúcsúzott egymástól a három testvér, ki-ki a maga birodalmába ment, az aranypalotába pedig a legkisebbik királyfi költözött szépséges feleségével.

A VILÁGSZÉP SÁRKÁNY RÓZSA

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon innen, az Óperenciás-tengeren túl, hol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy király. Akár hiszitek, akár nem, ezé a királyé volt az egész nagy Meseország, még azon is egy sánta arasszal túl, de mosolyogni nem látta a királyt emberi szem. Hanem még a királynét sem. Bú volt éjjelük, bú volt nappaluk, mert nem volt gyermekük s mind azon élődtek, kire hagyják majd a nagy Meseországot.

Telt, múlt az idő, egyszer a királyné azt látja álmában, hogy megjelenik egy ősz öregember s mondja:

– Ne búsuljon, felséges királyné, tartson számot rá, mához esztendőre olyan aranyfogú tálto fia születik, hogy nem lesz annak párja kerek e világon. De tarson számot arra is, hogy ennek a fiúnak Világszép Sárkány Rózsa lesz a felesége.

Felébredt a királyné, végiggondolta az álmát s örült is, búsult is. Örült, hogy fia lesz, de búsult is, mert tudta, hogy Világszép Sárkány Rózsát nagy Sárkányország királya elrabolta Tündérországból s ahány világhíres vitéz utána indult, hogy kiszabadítsa, egy sem tért élve vissza.

No, eltelik az esztendő s hát csakugyan igaza volt az ősz öregembernek: egy olyan gyöngyömadta aranyfogú fia született a királynénak, hogy már első nap talpra állott s megszólalt.

Azt mondta az apjának:

– Édesapám, vigyen engem iskolába, mert tanulni akarok.

– Hogyne vinnélek, édes, drága fiam – mondta az apja. – Mindjárt befogatok aranyos hintómba s viszlek, ahová a szíved kívánja.

Egy esztendő, kettő alighogy eltelt, erős legénnyé cseperedett az aranyfogú királyfi, végigtanulta az iskolákat, bejárt országot-világot, akkor aztán hazakerült s azt mondta az édesanyjának:

– Emlékszik-e, édesanyám, hogy mit jövendőlt volt az ősz öregember?

Felelt a királyné nagy búsán:

– Emlékszem, emlékszem, édes, drága fiam, bár ne emlékezném!

– Egyet se búsuljon, lelkem édesanyám – mondta a királyfi –, megkeresem én Világszép Sárkány Rózsát, ha a világ végén van is, elhozom a sárkánykirálytól, ha addig élek is.

Hiába sírt a királyné, hiába kérte a fiát: maradj itthon, fiam, ne veszd el fiatal életedet, az aranyfogú királyfinak nem volt maradása, elbúcsúzott apjától, anyjától, az udvarbéli népektől s elindult világgá.

Ment, mendegélt a királyfi hetedhét ország ellen s egyszer, amint este megy egy rengeteg erdőn keresztül, valami fényességet lát az út közepén egy pocsolóban. Közelebb megy, nézi, nézi s hát a pocsolóban egy ici-pici aranyos kocsi van, a kocsiiban egy szépséges szép asszony, s ámbátor hat fehér mókus volt a kocsi elé fogva, nem tudott kivergődni a pocsolóból. Bezzeg egy szóval sem kérte magát a királyfi, megfogta a kocsit s szépen kiemeltette a pocsolóból.

– No, te királyfi, mert látom az arcodról, hogy az vagy – szólt a szép asszony –, jótét helyébe ját várj. Tudd meg, hogy én vagyok a tündérek királynéja, mit kívánsz tőlem?

– Ha te vagy a tündérek királynéja, akkor a te leányod Világszép Sárkány Rózsa. Nem kérek én tőled egyebet: add nekem a leányodat.

Elszomorodott erre a szóra a tündérek királynéja, könnybe borult a szeme s azt mondta a királyfinak:

– Igazad van, te királyfi. Az én leányom Világszép Sárkány Rózsa, de mégsem az enyém, mert elrabolta tőlem nagy Sárkányország királya, aki a vasat úgy gyúrja, mint a tésztát, a követ úgy morzsolja, mint a túrót s a fát úgy törí pozdorjává, mint a kendert. Sohasem győződ le őt, hiába próbálsz szerencsét.

– Már egy életem, egy halálom, én azt mégis megpróbálom – mondta a királyfi. – Ha ő erős, én is az vagyok, ha ő tud egyet, én tudok kettőt.

– Jól van – mondta a királyné –, ha csakugyan meg nem tántorodol erős fogadalmadban, nesze, adok neked egy tőből nőtt három aranyhajszálat s egy kiliincsmadzagot. Ezzel a kilincsmadzaggal üsd meg háromszor az egy tőből nőtt három aranyhajszálat s lesz belőle olyan tálto paripád, amilyen még ezen a világon nem volt, a kilincsmadzaggal pedig aranyos-gyémántos kantár. Csak ülj fel a lóra, s ez elvisz téged egy magas hegy aljába, ott találsz egy forrást, abban fürödjél meg, a hajad egyszeribe arannyá változik, testedet kard nem fogja, s magad hétszerte erősebb leszel, mint eddig voltál. A forrás mellett, a fűzfabokrok közt, találsz egy kardot, melynek csak a hegye látszik ki a földből. Ezt húzd ki, kösd az oldaladra, s ha majd kifáradsz a nagy viaskodásban, vág ez magától is, csak szólj neki: kard, ki hüvelyből! De még ez sem elég, mert mondom neked, hogy rettentő nagy az ereje nagy Sárkányország királyának. Adok még három üveget, mind a háromban erősítő ital van. Ha szükséged

lesz rá, előbb igyál a legkisebbik üvegből, azután a középsőből s legutoljára a legnagyobbikból. Így tán meggyőződ nagy Sárkányország királyát.

Azzal a királyné a mókuskákat meglegyintette arany csapós ostorkájával, s úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el, a királyfi pedig ott maradt az út közepén, elővette az egy tőből nőtt három aranyhajszálat, megütötte a kilincsmadzaggal, s hát abban a szempillantásba egy gyönyörűséges vasderes paripa lett belőle, a kilincsmadzagból pedig aranyos-gyémántos kantár, de olyan fényes, hogy ragyogó világosság lett egyszeribe a rengeteg erdőben. Felpattant a királyfi a vasderesre, s hipp-hopp! mire pitymallott, ott volt ama hegy tövében, megfürdött a forrásban, s ím, abban a pillanatban aranyhaja lett, hétszerre erősebbnek érezte magát, mint annak előtte. Megy a fűzfabokrok közé s csakugyan ott a kard, kirántotta a földből, felkötötte az oldalára s azzal ismét felpattant a lovára.

Repült a vasderes, mint a szél, még a szélnél is sebesebben s egyszerre csak nagyot toppant. Kinyitja szemét a királyfi s hát egy rézhíd előtt állott meg a táltos.

– Mi baj, édes lovam?

– Semmi, édes gazdám, csak itt vagyunk a rézhíd előtt. Pihenj egy keveset, mert, látod-e, két sárkánykígyó őrzi ezt a hidat, s amíg ezeket el nem pusztítod, nem jutsz nagy Sárkányországba.

No, pihent is, nem is a királyfi, nekiugratott a hídnak, de még a kicsi ujjának sem volt elég a két sárkánykígyó, egy szempillantásra összekaszabolta. Azzal keresztülugratott a hídon, be nagy Sárkányországba, annak is a kellős közepébe. Ott volt a sárkánykirály gyémántos palotája, gyönyörű selyemrétnek a közepén. Éppen akkor kaszálták a selyemrétet aranykaszákkal, rakták a boglyákat gyémántvillákkal s kint volt Világszép Sárkány Rózsa is, ott üldögélt nagy búsan egy fa alatt.

Egyenesen elejébe vágatott az aranyfogú királyfi, köszönt szépen, illendően Világszép Sárkány Rózsának s mondta neki mindjárt:

– Ne sírj, ne búslakodj, Világszép Sárkány Rózsa, ím eljöttem, hogy megszabadítsalak.

Felelte nagy búsan Világszép Sárkány Rózsa:

– Eljöhettél s vissza is indulhatsz, engem soha meg nem szabadítasz, itt kell elhervadnom.

– Itthon van-e a sárkánykirály? – kérdezte a királyfi.

– Nincs – felelte Világszép Sárkány Rózsa –, de délebedre hazajön, s bizony jaj lesz neked akkor, te szegény királyfi.

– Ahogy lesz, úgy lesz, Világszép Sárkány Rózsa – mondta a királyfi. – Az édesanyámnak égy ősz öregember azt jövendölte volt, hogy te leszel az én feleségem: én eljöttem érted. Akarod-e, hogy megszabadítsalak?

– Jaj, hogyne akarnám!

– Bizony ha akarod; el is viszlek innen!

Amíg a sárkánykirály hazajött volna, Világszép Sárkány Rózsa megsúgta a királyfinak, hogy a pincében van egy hordó, abban lesz nyilván a sárkánykirály ereje, mert abból szokott inni.

Mondja a királyfi:

– Hozzál egy kulaccsal abból az italból, mindjárt megpróbálom.

Leszalad Világszép Sárkány Rózsa a pincébe, teletölt egy kulacsot abból a hordóból, felszalad vele, hajt belőle egyet a királyfi s csakugyan sokkal erősebb lett, mint volt annak előtte.

Eközben elkövetkezik a délebed ideje, s hát jön a sárkánykirály táltos lován, s ahogy betoppan az udvarra, meglátja az aranyfogú királyfit.

– Éppen jókor jöttél – kiáltott a király – téged vártalak, aranyfogú királyfi. Ma éjjel megláttam álmomban, hogy idejössz. Gyere csak az ólomszérűre, hadd lám, melyikünk erősebb.

Kimentek az ólomszérűre, ott a király hamarosan kettévágott egy kősziklát a fanyelű bicskájával, az egyik felét a királyfinak dobta, s azt mondta neki:

– No, te aranyfogú királyfit! Morzsold össze úgy ezt a sziklát, mint én a másik felét, akkor aztán elhiszem, hogy erősebb vagy.

Azzal mindjárt lisztté is morzsolta a sziklát.

– Hiszen ez semmi – mondta a királyfi s úgy összemorzsolta a sziklát, hogy víz csepegett belőle.

– Látom – mondta a sárkánykirály –, hogy erős legény vagy, most már viaskodhatunk. Várj csak, leszaladok a pincébe, hogy felhozzam a kardomat.

– Nem oda Buda! – kiáltott a királyfi – csak maradj itt, küzdjünk kard nélkül.

– Jól van, hát küzdjünk kard nélkül – s azzal a sárkánykirály derékon kapta a királyfit s úgy levágta, hogy térdig esett az ólomszérűbe.

No de a királyfi sem hagyta magát, kiugrott a lyukból, felkapta, megforgatta a sárkánykirályt s derékig vágta a földbe.

De bizony a sárkánykirály sem hagyta magát, kiugrott s a királyfit nyakig vágta az ólomszérúbe.

– Megállj csak! – rikkantott a királyfi – mindjárt emberedre találsz! Kiugrott, megkapta derékon a sárkánykirályt s levágta, de úgy belevágta az ólomszérúbe, hogy éppen az orráig süppedt le.

De most már nem tudott kiugrani. Könyörgésre fogta, hogy hagyja meg az életét. Azt mondta az aranyfogú királyfi:

– Jól van, nem kell nekem az életed, csak Világszép Sárkány Rózsa kell nekem. Azzal elindult a királyfi a palotába, de még az ajtó elé sem ért, valahogy kimászott a sárkánykirály a lyukból s megállította:

– Hé, aranyfogú királyfi! Várj egy kicsit, még egyszer küzdjünk meg.

De már most a királyfi is elővette a három üveget s kihajtotta mind a hármat fenéig, aztán neki a sárkánykirálynak.

No, nem sokáig viaskodtak, fúbe harapott a sárkánykirály.

Hej, örült Világszép Sárkány Rózsa, de még az aranyfogú királyfi sem búsult. Egy aranyvesszővel megsuhintotta Világszép Sárkány Rózsa a gyémántpallótát, gömbölyű gyémántos alma lett belőle, bedugta a kebelébe, aztán lóra ültek, s hipp-hopp, meg sem állottak Tündérorszáig, ott is a tündérkirály palotájáig. Ott egyszeribe nagy lakodalmat csaptak, azután meg ismét felkerekedtek, s az aranyfogú királyfi hazájáig, a nagy Meseországig meg sem állottak. Itt megint nagy lakodalmat csaptak, de milyen nagyot! Magam is ott voltam, egy cinegelábat kaptam, s – halljatok csudát! – mégis éhen maradtam.

Aki nem hiszi, járjon utána.

A TÁLTOS JANKÓ

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, volt egyszer egy szegény ember, s annak három fia. De olyan szegény volt, mint a templom egere, még száraz kenyéret is csak nagy ritkán ettek.

Kérdi egy reggel a szegény az idősebb fiától:

– No, édes fiam, mit álmodtál az éjszaka?

– Én bizony édesapám, azt álmodtam, hogy egy terített asztal mellett ültem s úgy jóllaktam, hogy a királlyal sem cseréltem volna. A hasam csak úgy felpuffadt a sok minden jótól, aztán elkezdtem verni, mint a dobót s olyan erősen pufogott, hogy a pufogástól amennyi veréb volt a faluban, mind szétrepült.

– Hát, fiam – mondja a szegény ember –, ha olyan jóllaktál, akkor neked nem is kell ma kenyér. Ha kéne is, hiába kéne, mert úgy sincs.

Kérdi a középső fiától is.

– Hát, te fiam, mit álmodtál az éjszaka?

– Én, édesapám, azt álmodtam, hogy vettem a vásáron egy pár sarkantyús csizmát, de aztán az olyan sarkantyús csizma volt, hogy mikor a bokámat összevertem, hetedhét országra hallatszott a sarkantyú pengése.

– No, ennek csakugyan örvendek – mondja a szegény ember –, akkor legalább nem kell neked csizmát vennem.

Most a legkisebb fiától, Jankótól kérdezte meg:

– Hát, te fiam, Jankó, mit álmodtál az éjszaka?

Mondá Jankó:

– Én is álmodtam valamit, édesapám, de hogy mit, senkinek a világon meg nem mondom.

– Senkinek meg nem mondom, de nekem meg – rikkantott rá a szegény ember.

De hiába faggatta, fenyegette Jankót, hiába ütötte, verte, kérdezte, egy szót el nem árult az álmából. Mikor már nem tudta szenvedni az apja verését, kiszaladt a házból, futott fel az utcán, ki a mezőre, be az erdőbe, árkon-bokron keresztül, utána az apja is egy nagy husággal.

Amint így szaladnának, jön velük szembe a király hatlovas hintón, nagy kísérettel s ahogy meglátja őket, rászól a szegény emberre:

– Hé, atyafi, miért kergeted azt a fiút?

– Hogyne kergetném – mondá a szegény ember –, amikor nem mondja el, mit álmodott az éjszaka.

– Jól van – mondja a király –, hagyj békét annak a fiúnak, add hozzám szolgálatba, majd nekem elmondja az álmát. A szegény ember szívesen beleegyezett, mert a király még egy nagy zacskó pénzt is adott neki. Szépen hazament s a király is ment a maga útjára.

Ahogy a király megérkezett a palotájába, első dolga volt, hogy elővegye Jankót s mondja neki:

– Na, Jankó fiam, hadd hallom az álmodat.

– Felsőleges királyom – mondá Jankó –, életem, halálom kezébe ajánlom, nem mondhatom el az álmomat senkinek a világon.

Fenyegette a király mindenféleképpen, hogy így felakasztatja, hogy úgy kerékbe töreti, meg amúgy lófarkára kötteti, de mind hiábavaló volt: Jankó nem mondta el az álmát.

Megharagudott a király erősen, s mondta:

– Na, megállj, Jankó, nem akasztatlak fel, kerékbe sem töretlek, lófarkára sem köttetlek, rettentőbb halált szántam én neked.

Egybe behívatott két katonát s parancsolta, hogy vigyék Jankót a palota legmagasabb tornyára, falazzák be a toronynak ajtaját, hogy vesszen ott éhen-szomjan ez a makacs legény.

Vitték Jankót a katonák, de éppen abban a szempillantásban lépett be a királykisasszony, s ahogy meglátta Jankót, rajta feledkezett a szeme, s ahogy megtudta, mit akarnak Jankóval, egyszeribe elhatározta magában, hogy egy élete, egy halála, megmenti ezt a bátor, szép legényt.

Amikor a kőművesek Jankót befalazták, az egyik kőművesnek adott egy csomó pénzt, hogy egy követ hagyjon csak szabadon, hadd lehessen azt kivenni s betenni.

A kőműves úgy tett, ahogy a királykisasszony kívánta, s Jankó nem vezett sem éhen, sem szomjan, mert a királykisasszony mindennap vitt neki ételt, italt bőven, amikor senki sem látta.

Telt, múlt az idő, egyszer a kutyafejű tatárok királya hét fejr lovát küldött a király udvarába, de olyan egyformát, mint hét tojás, hogy egyet a másától megkülönböztetni nem lehetett, s azt üzenté a kutyafejű tatárok királya, hogy egy-egy esztendő különbség van egy-egy ló között, s ha vagy a király, vagy

pedig valamelyik embere ki nem találja, hogy melyik a hét ló közül a legfiatalabb s melyik az utána következő, a harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, hetedik: felkerekedik a katonáival, elpusztítja az országot, hogy kő kövön nem marad; nem kegyelmez még a királynak sem, csak egyes egyedül a leányának. Azt elviszi magával feleségnek.

Összehívatta a király a tanácsosait, tanakodtak éjjel-nappal, aztán összehívták az országból mindenféle bölcs embert, de egy sem találkozott, aki megkülönböztesse a hét lovat egymástól.

Hej, nagy bűba merült az egész ország! Búsult a királykisasszony is, mert mi haszna néki abban, ha meg is hagyják az ő életét, ha a kutyafejű tatárok királya elviszi magával! Este, mikor vacsorát vitt Jankónak, sírva panaszkolta el, hogy mi történt.

– Amiatt bizony egyet se sírjon, felséges királykisasszony – mondja Jankó –, könnyű azt eltalálni, hogy hét ló közül melyik másik. Mondja meg az édesapjának, hogy tetessen ki az udvarba hét tekenő zabot, mind más-más esztendőből való termést, s majd meglátják, hogy a legkisebb ló az idei zabot eszi meg s a többi is, amint következik, abban a sorrendben.

Mondja a királykisasszony nagy örömmel az apjának, hogy mit kellene tenni.

– Hát azt neked ki mondta? – kérdezte a király.

– Ezt én álomban láttam – mondá a királykisasszony, mert nem akarta elárulni, hogy Jankó él.

Jól van, úgy tettek, ahogy a királykisasszony tanácsolta, s mikor a hét ló nekiállott a hét tekenő zabnak, külön-külön mind a hetet megjegyezték, hogy melyik hány esztendő, s azon módulag visszaküldötték a kutyafejű tatárok királyának.

Csudálkozott a tatárok királya, hogy miféle ördögös ember találhatta azt el, mert csakugyan el volt találva pontosan, hogy melyik ló hány esztendő. Hanem ezzel nem elégedett meg. Most egy pálcát küldött, amelynek mind a két vége egyenlő vastag volt, s azt üzenté: ha ki nem találják, hogy a pálcának melyik vége töről való, kő kövön nem marad az országban.

Nézték, forgatták a pálcát a király udvarában mindenféle okos s bölcs emberek, de bizony nem tudták kitalálni, hogy melyik vége lenne töről való. A királykisasszony pedig ismét csak elment Jankóhoz s elpanaszolta, hogy most meg mit adott fel a kutyafejű tatárok királya.

– Azért bizony egyet se sírjon, felséges királykisasszony – mondja Jankó –, nincs annál könnyebb, mint azt kitalálni. Kössenek a pálca kellős közepére cérnát, azon csüngessék le, s amelyik oldalra egy kicsit lebillen a pálca, ott van a töről való vége.

Szalad a királykisasszony az apjához s mondja, hogy ő az éjjel megint egy csodálatos álmot látott: egy ősz öregember megjelentette neki, mit kell csinálni azzal a pálcával.

Mindjárt cérnát kötöttek a pálca közepére, s hát csakugyan az egyik vége lebillen egy kicsit. Rovást csináltak rá, hogy ez a töről való vége, s visszaküldötték a kutyafejű tatárok királyának.

Most már megmérgeződött erősen a kutyafejű tatárok királya. Elővette a nyilat, átállott a király palotájába, de úgy, hogy a palota megreszketett belé, a nyílvesző végén pedig volt egy írás, hogy ha éppen úgy vissza nem lövik az ő palotájába, egyszeribe indul minden népével s nem hagy élve senkit a királykisasszonyon kívül.

Udvarába gyűjtette a király minden vitézét, s leányát meg fele királyságát ígérte annak, aki azt a nyilat vissza tudja lőni. De nem akad senki, aki erre vállalkozott volna, mert a kutyafejű tatárok királya hétszer hetvenhét mérföldre volt innét.

Búsult a király, de még a királykisasszony is. Nem hitte, hogy Jankó tudjon itt segíteni. De azért csak hozzá sziladott s elpanaszolta nagy sírással, rívással, hogy mit akar a kutyafejű tatárok királya.

– Ne sírjon, felséges királykisasszony – mondja Jankó –, csak menjen el, a követ tegye vissza szépen a helyére, mintha soha ki nem lett volna véve s mondja meg az édesapjának, hogy valami csodálatos álmot látott: mintha még most is élne az a legény, akit réges-régen bealaztatott, s hogy egy ősz öregember jelentette magának, hogy az a legény vissza tudja lőni a nyilat.

A királykisasszony elmondja az apjának úgy, ahogy Jankó megtanította rá, s a király, bár nem igen hitte, hogy az a legény éljen, kibontatta a falakat. De bezzeg ámult-bámult a király, mikor Jankót meglátta! Szép dali legény volt addig is, de most szebb, dalibb, mint annak előtte. Vitték nagy örömmel Jankót s mutatták neki a nyilat a palota falában.

– Hát még ez is baj? – mondó Jankó. Kirántotta a nyilat a falból, nekihazakodott s úgy visszalötte, hogy csak úgy surrogott-burrogott belé a levegő, s a kutyafejű tatárkirály palotája táncre kerekedett tőle.

– No – mondta a tatárok királya –, megöregedtem, kenyerem javát megettem, de még így senki meg nem csúfolt engem. Szerette volna szemtől-szembe látni azt a vitézt, aki a nyilat visszadobta. Egyszeribe

üzent a király udvarába s Jankó nem is kérte magát, indult mindjárt tizenkettővel magával, de ruhájok, fegyverök egyforma volt mind a tizenkettőnek.

Eleget firtatta, vizsgálta a kutyafejű tatárok királya, hogy a tizenkét vitéz közül melyik lehet az a bölcs ember s az a nagy vitéz, aki a nyilat visszahajtotta, de semmiképpen nem tudta kitalálni.

– Majd kitudom én – mondta a királynak az anyja, aki ördögös asszony volt. Estére mind a tizenkét vitéznek egy szobában vetettek ágyat. Az ördögös vén királyné pedig meghúzódott egy szögletben s úgy hallgatózott.

Mikor már mind lenyugodtak, megszólal egy vitéz:

– Cudar egy ember ez a király, de ami igaz, igaz: jó bora van.

– Nem csuda – mondja egy másik –, embervér van a borában.

– De még a kenyere is jó – mondja egy vitéz.

– Hogyne volna jó, amikor asszonytejjel van benne – mondja az előbbi vitéz.

– Hej, de még ez az ágy is milyen jó puha – mondja megint egy harmadik vitéz.

– Meghiszem azt, ördögös asszony vetette.

A vén királyné jól megjegyezte magának, hogy melyik ágyból jött ez a beszéd. Mikor aztán mind elaludtak, szépen odasompolygott az ágyhoz s levágott egy tincset a Jankó hajából.

Reggel fölkelnek a vitézek s látják, hogy a Jankó hajából egy tincs le van vágva.

– Ezt az ördögös királyné vágta le – mondta Jankó –, senki más, hanem majd túljárunk az eszén.

– Mindjárt levágtak a többi vitéz hajából is egy tincset s úgy mentek a király elébe.

Aközben a királyné elmondta a fiának, hogy mit hallott s mit csinált, csak nézze, hogy melyiknek a fejről hiányzik egy tincs, az csúfolta meg őt.

Hát bizony azt nézhette: mind a tizenkét vitéznek le volt vágva egy tincs a hajából.

– No – mondta a kutyafejű tatárok királya – látom, hogy hiábavaló minden mesterkedés, nem tudom kitalálni, hogy melyik közületek az a híres vitéz.

– Ne is mesterkedjél – mondta Jankó –, én vagyok az a híres vitéz.

– Hát ha te vagy, mondd meg nekem, hogy került embervér az én boromba?

– A bizony úgy – felelt Jankó –, hogy az inasod, amikor eresztette a bort; elvágta az ujját és a vére a borba freccsent.

Hívatja a király az inast, rákiált:

– Igaz-e, hogy tegnap vér freccsent a borba?

– Igaz, felséges királyom, de irgalmazz szegény fejemnek. Tegnap, amikor a bort eresztettem, elvágtam az ujjamat s egy csepp vér a borba freccsent. A király kikergette az inast nagy haraggal, s most meg azt kérdezte Jankótól:

– Hát azt honnét tudod, hogy asszonytejjel volt a kenyerebben?

– Onnét tudom – mondta Jankó –, hogy a szakácsnő szoptató asszony, s amikor a kenyeret dagasztotta, egy csepp tej belecsöppent a tésztába.

Hívatja a király a szakácsnőt:

– Igaz-e, hogy a tejjel belecsöppent a tésztába?

– Felséges királyom – mondja szörnyű ijedtséggel a szakácsnő –, igaz, egy csepp belecsöppent a tésztába, amint dagasztottam.

Kikergette a szakácsnőt is nagy erős haraggal, aztán megint Jankóhoz fordult s kérdezte:

– Hát azt honnét tudod, hogy ördögös asszony vetette meg az ágyatokat?

– Onnét tudom, mert az anyád vetette meg, az pedig, tisztesség nem esik mondván, ördögös asszony.

Hej, haragra lobbant erre a király s azt mondta:

– Látom, hogy bölcsőbb ember vagy mint én, de már azt nem engedem, hogy én nálam bölcsőbb ember éljen ezen a világon. Kard ki hüvelyből! Kardot rántottak mind a ketten s összeváltak, hogy a palota is megszerkesztett belé. De Jankó nemcsak bölcsőbb, erősebb is volt ám a kutyafejű tatárok királyánál s úgy lenyiszszentette a fejét, mintha ott sem lett volna. Azzal fölkerelkedtek s mentek haza az ő királyuk udvarába. Ott már nagy vendégséggel várták. Egyszeribe összeadták Jankóval a királykisasszonyt, s csaptak olyan lakodalmat, hogy Hencidától Boncidáig folyt mindenfelé a jó bor. Ma is élnek, ha meg nem haltak.

AZ ÖRÖK IFJÚSÁG VIZE

Volt egyszer egy öreg király, s annak három szép, dali fia. Ennek az öreg királynak az egyik szeme mindig nevetett, a másik pedig sírt. De azt senki sem tudta, hogy mi lehet ennek az oka. Egyszer aztán összehatanakodik a három királyfi, s azt határozzák, hogy bemennek hozzá s megkérdezik. Bemegy először a legidősebb, köszön illendőképen s kérdi:

– Felséges apámuram, ha szavammal meg nem sérteném, mi az oka, hogy az egyik szeme mindig nevet, a másik meg sír?

Megharagszik a király szörnyen, nem szól semmit, fölkap egy kést az asztalról, a fiának hajítja. Áldott szerencsére a kés nem találta a fiút, belefúródott a falba, de bezeg a fiú sem kérdezte másodszor, esze nélkül szaladt ki az udvarra. Kérdik odakünn az öccsei:

– Na, mit válaszolt az édesapánk?

– Menjetek be, majd megtudjátok.

Bemegy a középső királyfi, s éppen úgy jár, mint a bátyja. Esze nélkül szaladt ő is ki az udvarra. De egy szó nem sok, annyival se mondta, hogy mi történt vele. Hát jól van, bemegy a harmadik is. Megáll szépen az ajtó előtt, kérdi az édesapját:

– Ugyan bizony, édesapám, miért sír mindig az egyik szeme, a másik meg nevet?

Éppen egy rettentő nagy buzogány volt a király kezében, s úgy a fiához lódítja, hogy ha éri, menten szörnyethal. A buzogány a falba fúródott, a királyfi meg szépen kihúzta, odavitte az apjának, letette az asztalra, s mondta:

– Itt a buzogány, édesapám. Ölj meg, ha vétettem kérdésemmel.

Megváltozott erre a király, lecsendesedett szörnyű nagy haragja, s azt mondta a fiának:

– Látom, édes fiam, hogy te nem ijedsz meg az árnyéktól. Felelek hát a te kérdésedre. Tudd meg, hogy az egyik szemem azért nevet, mert a szívemnek nagy öröme telik bennetek. A másik meg azért sír, mert nagyon öreg ember vagyok s maholnap meg is halok. De ha valaki elhozná az örök ifjúság vizét, s még egyszer megfiatalodhatnám, majd meglátnád, hogy mind a két szemem nevetne.

– No ha így van, édesapám – mondotta a fiú –, egy életem, egy halálom, addig megyek, míg az örök ifjúság vizét meg nem találom.

Azzal kifordult az ajtón, mondja a bátyjainak, hogy mi baja az öregnek. Ott egyszeribe elhatározták, hogy mennek hárman háromfelé s addig meg sem nyugosznak, míg az örök ifjúság forrását meg nem találják. Hátramentek az istállóba, hogy kiválasszák a legszebb, a legjobb paripákat. A két legidősebb királyfi hamar talált magának valót, de a legkisebbnek ez sem tetszett, az sem tetszett. Amint nézegetné, tapogatná sorba a paripákat, jól arcba legyinti egy sovány, bogos csikó a farkával, s azt mondja neki:

– Hallod-e, királyfi, ha jót akarsz, engem válassz.

Ő bizony nem sokat gondolkozott: a bogos, sovány csikót választotta. Kacagott a két idősebb királyfi, gúnyolódott az öccsével, hogy melyik viszi majd a másikat, ő-e a csikót, vagy a csikó őt? Aztán felkaptak az aranszőrű paripákra s a szélnél sebesebben elvágtattak. Na, kibotorkált nagy nehezen az udvarból a bogos csikó is, végigtámolygott az utcán, ki a város végére. Ott aztán ismét megszólalt a csikó:

– Búsulsz, ugye, kicsi gazdám?

– Hogyne búsulnék – mondotta a királyfi –, bátyáim talán már a világ végén járnak. Sohasem érem őket utol.

– Ne búsulj, kicsi gazdám, utol is éred, el is hagyod őket. Mert a te bátyáid már a legelső csárdában megállanak, ott tizenkét barátcsuhás zsvánnyal kártyázni kezdenek, azok majd elnyerik minden pénzüket, s még a lovukat, de még a gúnyájukat is el kell hogy adják a csárdásnak. De még ez sem lesz elég. Ott kell maradjanak szolgaságban.

Ahogy ezt mondotta a csikó, megrázkódott, s egyszeriben aranszőrű, hatlábú paripává változott.

– Ülj föl a hátamra, kicsi gazdám. Hogy menjek veled? Úgy-e, mint a madár, úgy-e, mint a villámlás, vagy úgy-e, mint a gondolat?

– Akárhogy menj, nem bánom, csak az örök ifjúság vizét megtaláljam. Felszállott a táltos a levegőégbe, repült, mint a gondolat, még annál is sebesebben. Aztán leszállott egy sűrű rengeteg erdőben, éppen egy kis házikó előtt. Bemegy a királyfi, s hát egy olyan öregasszony ül a kuckóban, hogy az orra a térdét veri.

– Adjon isten jó estét, öreganyó!

– Köszönd, hogy öreganyónak szólítottál, mert különben csúful jársz. Hát mi szél hozott ide?

Elmondja a királyfi, hogy miben jár, hogy keresi az örök ifjúság vizét.

– Hej – mondja az öregasszony –, hallottam én hírét annak a víznek, de hogy hol s merre találd meg, azt igazán nem tudom megmondani. Hanem ezt a magas hegyet látod-e? A teteje éppen az eget veri. Ennek a hegynek a tulsó aljában lakik az én néném, az talán többet tud, mint én. De ha aztán megtalálsz, fiam, az örök ifjúság vizét, hozz nekem is egy korsócskával. Nem kívánom ingyen. Nesze, adok neked egy arany lókefét, talán még hasznát veheted.

Megköszönte a királyfi a lókefét, betette a tarisznyájába, elvette a korsócskát is az öregasszonytól, aztán föl pattant a lovára, s hipp-hopp, a táltos egyet ugrott, kettőt szökött, átalugrott azon a rettentő magas hegyen s éppen a kis házikó előtt szállott le. Bemegy a királyfi, hát ott egy még öregebb asszony ül a kuckóban. Ennek az orra éppen a földet verte. Köszönti illendőképpen:

– Adjon isten jó estét, öreganyó!

– Köszönd, hogy öreganyónak szólítottál, mert különben bekaptalak volna. Hát hol jársz itt, ahol a madár se jár?

Elmondja a királyfi, hogy miben jár.

– Hej, édes fiam, hallani hallottam a hírét az örök ifjúság vizének, én is szeretnék ám egy korsócskával abból a vízből. De bizony, nem tudom megmondani, hol s merre keressed. Hanem látod-e ezt a rettentő nagy hegyet? Azon túl lakik az én néném, éppen az aljában, az mindent tud ezen a világon. Bizonyosan útba igazít. Nesze, fiam, adok neked egy arany törlőt, talán veszed valami hasznát. De aztán meg ne feledkezzél rólam! Hozz nekem is egy korsócskával abból a vízből.

Meg sem állott a királyfi, a táltos egyet ugrott, kettőt szökött, ott volt az öregasszony háza előtt. Bemegy, köszönti illendőképpen az öregasszonyt, de ez csakugyan lehetett ezer esztendő, ha nem több. Mondja a királyfi, hogy miben jár.

– No, fiam, jó helyre hozott a szerencséd. Tündér Ilona várában megtalálsz az örök ifjúság vizét. Itt szemben, ezen a magas hegyen menj keresztül, aztán elérsz a kék tengerhez, a kék tengerben van hetvenhét sziget, a hetvenhetediken van Tündér Ilona vára. De tudd meg, hogy ez a vár folytonosan forog, s csak úgy kerül szélbe, ha a lovad keresztülugrik a falán. Csak aztán vigyázz, kösd be jól a lovadnak a farkát, hogy egy szál se maradjon ki belőle, mert ha csak egy szál is a vár falához ér, megcsendül a vár, talpra áll amennyi tündér, mind, s izzé-porrá törnek téged.

Ha benn vagy a várban, annak a közepén megtalálsz a Tündér Ilona hálószobáját. Az ő ágya nincs sem égen, sem földön, ég s föld között lebeg. Viráglajtorja van hozzá támasztva, azon menj fel. Az ágy felett van egy arany pinyóke kalitkában, annak a száját kösd be egy arany hajszállal, hogy föl ne ébreszse Tündér Ilonát. A szobának a két sarkában van két forrás, az egyikben a halál vize, a másikban az örök ifjúság vize buzog. Meríts mind a kettőből, hozz nekem is egy korsócskával az örök ifjúság vizéből, hej, mert szeretnék én is még egyszer fiatal lenni, fiam.

No de ez még nem volt elég, adott az öregasszony egy lóvakarót is a királyfinak. Megköszönte szépen a királyfi a jó tanácsot s az ajándékot, úgy tett, ahogy az öregasszony tanácsolta s még aznap beugratott Tündér Ilona várába, de úgy, hogy senki lélek észre nem vette. Aztán fölment szépen Tündér Ilona szobájába, hát csakugyan ott lebegett az ágy, ég s föld között. Fölmegy a viráglajtorján, s ím, ott alszik Tündér Ilona, hosszú arany hajával végig betakarva.

Nézte, nézte a szépséges szép királynét, de mégis eszébe jutott, hogy nem Tündér Ilonáért jött ide. Ámbátor szerette volna elvinni magával. Hamar bekötötte az aranypinyóke száját egy arany hajszállal, aztán telemerítette a korsókákat az örök ifjúság vizéből s merített egy korsóval a halál vizéből is. Úgy, ahogy jött, kiment a szobából, felült a táltosra hirtelen, de nagy sietségében nem kötötte fel jól a táltos farkát, egy szál kilógott s attól akkorát csendült a vár, hogy a tündérek mind talpra kerekedtek, s amennyien voltak, utána a királyfinak! Vágtatott a táltos, mint a gondolat, de egyszer csak megszólal:

– Nézz vissza, édes gazdám, mit látsz, mert a jobb fülem töve erősen viszket. Visszanéz a királyfi, s látja, hogy a tündérek mindjárt utoléri.

– Végünk van, édes lovam, jönnek a tündérek.

– Ne félj, édes gazdám, csak vedd hátra a lókefét.

Hátraveti a királyfi a lókefét, s ím, abból egy rengeteg sűrű erdő növekedett, a tündérek megállították az útjukban. Hanem egy perc múlva, kettő múlva megint csak megszólal a táltos:

– Nézz vissza, kicsi gazdám, mit látsz, mert erősen viszket a bal fülem töve. Visszanéz a királyfi, s hát a tündérek nyargalnak veszettül utána.

– Végünk van, édes lovam. Mindjárt utolérnek a tündérek.

– Ne félj, kicsi gazdám, csak vedd hátra az arany törlőt.

Visszaveti a királyfi az arany törlőt, s ím, halljatok csudát, rettentő nagy tenger lett a törlőből. A tündérek meghökkentek, s mire összeszedték magukat, jó messzire nyargalt a táltos. Vágtatott a táltos, hogy szakadott le a hab a hátáról, de megint csak megszólal:

– Kicsi gazdám, nézz vissza, mert most már mind a két fülem töve viszket. Visszanéz a királyfi. Bezzeg, hogy a tündérek voltak megint.

– No, most igazán végünk van, édes lovam, mindjárt a farkadba kapaszkodnak a tündérek.

– Ne félj, kicsi gazdám, csak vesd hátra a lóvakarót.

Hátraveti a királyfi a lóvakarót s lett abból mindjárt olyan sűrű rengeteg erdő, hogy a madár sem tudott volna átrepülni közte. A tündérek most már csakugyan nem tudtak tovább menni. Így hát nagy dérrrel-dúrral vissza kellett hogy térjenek.

Hogy a tündérektől megszabadultak, sorba elmentek az öregasszonyokhoz. Mind a háromnak vitt egy korsóka vizet a királyfi, s csak egy kortyot ittak belőle, úgy megfiatalodtak mind a hárman, hogy az csupa csuda volt. Tovább ment a királyfi, s odaért abba a csárdába, ahol a két bátyja elvesztette pénzét, lovát s mindenét. Még most is ott voltak a bátyjai. A csaplárosnak dolgoztak, úgy fizették le a tartozásukat. Hanem a királyfi kiváltotta a bátyjait s úgy indultak hárman hazafelé.

Útközben elbeszélte, hogy milyen nagy szerencsével járt. Nem tetszett ez az idősebb királyfiaknak, szégyenlették erősen, hogy ők hiába indultak szerencsét próbálni. Összesúgtak-búgtak, az öccsüknek levágták kezét, lábát s az út mellett egy kútba beledobták. Ők meg szépen hazamentek, vitték az örök ifjúság meg a halál vizét, s eldicsekedtek az apjuknak, hogy így meg úgy jártak be országot-világot, csak hogy teljesítsék szíve kívánságát.

Hanem hiába, az öreg királynak ezután is sírt az egyik szeme, sírt, mert a legkisebb fia nem került haza, s hiába dicsekedtek a bátyjai, nem tudták megmondani, hogy melyik az ifjúság s melyik a halál vize.

Hát eközben a kicsi királyfival mi történt?

A kicsi királyfival az történt, hogy áldott szerencsére a bátyjai egy csodaforrásba dobták. Csonka lába, karja egyszeribe kinőtt, kimászott a kútból s szép csöndesen hazament. De előbb felöltözött szolgálégynek, úgy ment az apja elé s kérte, hogy fogadja fel kocsisnak. A királynak tetszett a szemrevaló legény, mindjárt felfogadta igáskocsisnak.

Telt, múlt az idő, s az öreg király nem tudta, hogy melyik víz az egyik, melyik a másik. Kihirdette az egész országban, hogy hat szeker aranyat ad annak, aki megmondja, hogy melyik az örök ifjúság s melyik a halál vize. Jöttek mindenfelől szerencsepróbálók, mesterkedtek mindenféleképpen, de egy sem tudta megmondani, melyik az örök ifjúság s melyik a halál vize. Akkor előállott az igáskocsis, s megmutatta, hogy melyik korsóban van az örök ifjúság, és melyikben a halál vize. Ivott is mindjárt az öreg király egy jó nagyot az örök ifjúság vizéből, s abban a szempillantásban úgy megfiatalodott, akárcsak a fiai, olyan dali szép legény lett bele.

Örült a király szertelenül, no de nem sokáig tartott az öröme, mert ím, hozzák a hírt, hogy Tündér Ilona felkerekedett minden katonájával s hogy aranyhidat építtetett a várától a város határáig. Ezen a hídon sétál be a városba, s kő kövön nem marad, de még egy élő lélek sem elevenen, ha a király hozzá nem küldi azt a fiát, aki merített az örök ifjúság meg a halál vizéből. Mit volt mit nem tenni, küldötte a király a legidősebb fiát.

– Eredj, fiam, ha csakugyan ott voltál, kérj bocsánatot Tündér Ilonától.

Megszontyolodott erősen a királyfi, de hiába, menni kellett. Hanem az aranyhídra nem mert rálépni, csak mellette oldalgott lesütött szemmel, s úgy ment Tündér Ilona elé. Kérdi Tündér Ilona:

– No hát, te voltál az én váramban?

– Én voltam – felelt a királyfi.

– Ha te voltál, mondd meg, hogy áll az én váram?

– Úgy, mint a többi, a földön.

– Hát a kutam?

– Úgy, mint a többi kút, a földben.

– Hát az ágyam?

– Mint a többi ágy, a földön.

– Nem igaz – kiáltotta Tündér Ilona –, nem voltál az én váramban. Mars vissza az apádhoz s mondd meg neki, küldje ide azt a fiát, aki nálam járt. Hazamegy a királyfi nagy szégyenkezve, s most a király elküldte a középső fiát.

De ez éppen úgy járt, mint az idősebb. Még rosszabbul, mert Tündér Ilona nagy haragjában lehúzat-ta s ötvenet vágtatott rá.

Hazament a középső királyfi, s szörnyű nagy búnak ereszkedett a király. Szavát sem lehetett venni. Egyik szeme sem nevetett, sírt mind a kettő. Akkor aztán bement az igáskocsis s mondta:

– Felséges királyom, életem, halálom kezébe ajánlom, látom, hogy nagy a bánatod, hátha én segíhetek rajtad.

– Nem segíthetsz te rajtam, fiam, sokkal nagyobb az én bajom annál. Hej, csak volna itthon a legkisebbik fiam, búmat sem mondanám.

Mondja az igáskocsis:

– Felséges királyom, adjon nekem bíboros-bársonyos gúnyát, olyant, amilyen a két idősebb fiának van, s hátha akkor megvigasztalódik.

– Jól van – gondolta a király – úgy lesz, ahogy lesz. – Odaadta a legkisebb fia gúnyját. Fölveszi magára a legény, s csak nézi, nézi a király, nagyot kiált:

– Te vagy az, te vagy az, az én kedves fiam!

Ment a királyfi, de mindjárt. Fölkapott a táltos lovára s úgy vágatott végig az aranyhídon. Mikor Tündér Ilona meglátta messziről,mondotta magában: no most az igazi jön, ez volt, s nem más az én váramban. Ahogy ezt mondotta, előtte termett a királyfi s köszöntötte illőn:

– Itt vagyok, felséges királyné. Én voltam a te várásban.

– No, ha te voltál, hogy áll az én váram?

– A te várád, felséges királyné, a kék tenger hetvenhetedik szigetén van, arany kacsának a lábán áll s forog szüntelenül.

– Igazad van. Mondd meg nekem mostan, hogy áll az én kutam?

– A te kutad a hálósobádban van. A két sarkában van két forrás. Az egyikben az örök ifjúság, a másikban a halál vize buzog.

– Igazad van. Hát az ágyam hogy áll?

– A te ágyad, felséges királyné, ég s föld között lebeg, s virágos lajtorján lehet rá menni.

– Te voltál a váramban, te voltál! – mondotta a Tündér Ilona –, s enyém is vagy mostan. Ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket.

Bezzeg lett a nagy háborúságból mindjárt nagy vigasság, dínom-dánom, heje-huja, lakodalom. Egyik szeme sem sírt a királynak, de nevetett mind a kettő. Mindjárt átaladta egész királyságát a legkisebb fiának. Nem volt egyéb gondja ezután, csak nevetett mind a két szeme.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A KIRÁLY ÉS AZ Ő HÁROM FIA

Volt egy király, aki nagyon megöregedett. Egy napon magához hívatta a három fiát, és ezt mondja nekik:

– Édes fiaim, öreg vagyok már az uralkodáshoz, érzem, hogy nem sokáig élek. Mindhármótokat egyforma szeretettel szeretem, de a trónon csak egyikőtök követhet. Nehéz eldöntennem, ki a legméltóbb erre. Vágjatok hát neki a világnak, és próbáljatok szerencsét. Aki a legértékesebb ajándékot hozza el nekem, az lesz utódom a trónon.

Elindult a három fiú. Mindegyik remélte, hogy ő találja meg a legértékesebb ajándékot; s ő lesz apja után a hatalmas birodalom uralkodója.

A legidősebb nem sokat tétovázott. Tudta, hogy apja szereti a drágaköveket. Elmegy tehát a drágakőcsiszolóhoz, megveszi tőle a legdrágább gyémántot, és elviszi apjának. Apja örömmel fogadja az értékes ajándékot, és elteszi.

A középső fiú azt gondolja: öreg már az édesapám koronája. Ha én leszek a trónörökös, nem lesz elég fényes. Elmegyek az aranyműveshez, és olyat rendelek, amely szebb lesz minden királyi koronánál.

Úgy is tett. Az aranyműves színaranyból készített neki egy koronát, amelyen a legszebb és legértékesebb drágakövek csillogtak.

Ezt az ajándékot is örömmel fogadta a király, s ott őrizte többi kincse között.

A legkisebbik fiú meg járta a világot, és kereste az ajándékot, amely méltó lehetne édesapjához. De akármit talált, semmit sem érzett méltónak. Azt gondolta: „Apámnak megvan mindene, amit csak látok a világban. Az idős embereket különben sem érdeklik az ilyenfajta hívságos dolgok. Úgy látszik, semmit sem találok, amivel felderíthetném jó apám szívét. Üres kézzel kell hazatérnem, s átengednem a trónt valamelyik bátyámnak. De sebj! Nem irigylem én azt senkitől, nyugodtan, elégedetten élek én abból is, amit apám szeretete juttat nekem.”

Ezt gondolván belép a királyi udvarba, királyapja elé. Kérdi tőle az apja:

– Milyen ajándékot hozol nekem, édes fiam?

Bátortalanul felel neki a fiú:

– Édesapám. Széltében-hosszában, mindenütt kerestem a világban az ajándékot, amely méltó volna atyám irántam érzett szeretetéhez. De hiába! A kerek világon sem találok ilyen ajándékot, elhoztam hát a szívemet, amely őszintén szereti édesapámat. Fogadja olyan szeretettel, ahogyan én is szeretem apámat, és adja át a királyságot egyik testvéremnek. Nekem csak annyit engedjen meg, hogy gyermeki szeretetemmel édesapám mellett állhassak addig a pillanatig, míg a sors el nem választ bennünket egymástól.

Ezt hallván, a király boldogan öleli keblére legkisebbik fiát, s ezt mondja neki:

– Nem, kedves fiam! Senki más nem követ a trónon, mint te, hiszen a te fiúi szereteted számomra a legkedvesebb ajándék. Azt is látom, hogy igaz szeretet fűt testvéreid és alattvalóid iránt. Ezért neked adom a királyságot.

A LUSTA LEGÉNY KALANDJAI

Réges-régen, sok-sok évvel ezelőtt, élt egyszer egy nagyon szegény legény az édesanyjával. Munka helyett koldulni járt, és amit kapott, hazavitte, és megosztotta édesanyjával. Így tengődtek napról napra a mások könyörületességéből.

Egy balszerencsés napon azonban hiába járt ajtóról ajtóra alamizsnáért, még egy maréknyi rizst sem kapott. Ekkor nagyot gondolt:

„Nem megyek haza üres lábassal! Kiballagok a Kristály-tó partjára, és nézelődöm egy kicsit.”

Így is tett. A csillogó vizű tó partján letelepedett egy szürke kőre, maga alá húzta lábát, és gyönyörködött a szép tájban. Amint így üldögélt, egyre jobban mardosta az éhség. Vizet merített hát a tenyerébe, jót ivott, és így szólott:

– Most ez a falat finom rizs lesz, ez párolgó kecskehús, ez meg jó kis karímártás hozzá!

A tavi tündér meghallotta a szánalmas szavakat, és megesett a szíve az éhezőn. Finom csemegéket varázsolt elő, cserépfazekakba töltötte, és a széles levelű lótoszokra rakosgatta. A széles levelű lótoszvirágok a lusta legény lába elé úsztak, csak le kellett venni a levelekről a cserépfazekakat. A legény ámultbámult, hiába nézett, kutatott, senkit nem látott, akinek megköszönhette volna a váratlan ajándékot. Mivel senkit nem látott, az edények után kapott, a kőre rakta, és sorra felemelte a fedőket. Ígycsiklandozóan párolgott a rizs, mellette a mustáros hal, a fokhagymás kecskehús. Egy kicsiny edényke telis-tele volt édes süteménnyel. A legény nem sokat töprengett, mohón falni kezdett, és annyit evett, amennyi csak belefért. Mikor jóllakott, újra a fazekakra pillantott, és örömmel látta, hogy maradt még bőségesen ennivaló. Mind összeszedte, és hazavitte édesanyjának. Az anya nagyon megörült a szokatlanul finom falatoknak. Széles banánlevelet hozott be az udvarról, rátette a sok csemegét, és jóízűen enni kezdett. A fiú pedig a sok evéstől elnehezedett gyomorral lefeküdt aludni. Mikor felébredt, elmesélte anyjának, hogyan jutott a finom falatokhoz. Mindketten nagyon boldogok voltak, és úgy vélekedtek, hogy a fiúnak ismét a tónál kéne szerencsét próbálni. El is ment újra, elmondotta ugyanazokat a szavakat, és – csodák csodája! – újra egy teli lábas érkezett. Így ment ez sok-sok napon keresztül. A legény nagyon meghízott, és lustább lett, mint valaha volt. Eszébe se jutott munkát keresni.

De a tavi tündér most már megharagudott, látva a potyalesést, és elhatározta, hogy leszoktatja a fiút a naplopásról.

Mikor másnap délben a legény kiment a Kristály-tó partjára, ott várta a megszokott edény. Felkapta és hazavitte. Amikor az asztalhoz ülve a fedőt felemelte, pofonok és rúgások özöne zúdult rá. Végre sikerült a fedőt a helyére tennie, mire a verés abbamaradt. A lusta legény morogva hóna alá kapta a lábást, és az udvar hátsó sarkába lökte. Azon töprengett, hogyan szerezzen ennivalót. A sok finom falat ingyencet csinált belőle, és nem fűlt a foga a koldulásból való nyomorúságos ételmaradékokhoz. Aznap este éhesen tért nyugovóra, édesanyjával együtt.

A lusta legény házatól nem messze lakott egy gazdag kereskedő. Az éj leple alatt tolvajok osontak be hozzá, és rengeteg aranyat és ezüstöt raboltak el a kincseskamrájából. A drágaságokat zsákokba tömték, és sietve odébbálltak. Véletlenül a lusta legény udvarán osontak tovább. Az egyik tolvaj észrevette az udvar zugában a lábást, és mivel éhes volt, felemelte a tetejét, hátha ételmaradékot talál benne. Hát, ahogy felemeli a fedőt, pofonok és rúgások esője zúdult rá, de a többi tolvajra is. Úgy megijedtek erre; hogy csapot-papot, kincset otthagya, ész nélkül elmenekültek. Mivel a lábos nyitva maradt, a verés-zuhatag követte a tolvajokat!

Másnap reggel a lusta fiú és édesanyja ámultan látta a sok-sok szétszórt kincset. Boldogan szedték össze, és attól fogva gondtalanul éltek. De a tavi tündér intelme nem volt hiábavaló. A lusta legény felhagyott a naplopással, és rendes napi munkát keresett magának. Fazekasmester lett, és becsületesen megélt munkájából élete végéig.

A TŰZMADÁR

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember s a szegény embernek három fia. Ennek a szegény embernek csak egy kicsi kertje volt, de ebben a kicsi kertben olyan gyönyörű szép rózsák termettek, hogy aki látta, megcsudálta. Volt abban a kertben egyéb virág is, olyan, amelyiknek az illatja hat mérföldre terjedt, olyan is, hogyha valaki hozzányúlt, megcsendült s csengett, mint az aranycsengő. De nem sok öröme volt a szegény embernek ebben a sok szép csodálatos virágban, mert éjnek idején berepült egy tűzmadár, akinek a tolla és a szárnya olyan volt, mintha lánggal égett volna s mire észrevette magát a szegény ember, mire észrevették a fiai, egytől-egyig lecsipkedte a virágokat s vitte, senki se tudta merre.

Megpróbálták mindent, hogy valami módon megőrizték a virágokat. Próbálta a szegény ember, de vagy elaludott, vagy ha el nem aludott, a tűzmadár lánggal égő tolla egy percre, kettőre elvette a szeme világát. Sem meg nem lőhette, sem meg nem foghatta a madarat. Ugyanígy járt a szegény embernek a két idősebb fia is.

Akkor aztán Laci próbált szerencsét, a legkisebb fiú. Egy hétig le sem hunyta a szemét, de a tűzmadár nem jött el. Hanem a hetedik éjjel egyszerre csak beröppent s éppen arra a rózsabokorra szállott le, amelyik mellé Laci húzódott. Egyik kezével befogta a szemét, a másikkal a madár után kapott, de éppen csak egy toll maradt a kezében: a tűzmadár elrepült.

Hát hiába, nem tudják megőrizni a rózsákat. Azt határozták a legények, hogy elmennek hetedhét ország ellen s addig meg sem nyugszanak, amíg valahol a tűzmadarat meg nem találják. Mennek, men-degélnek s a hetedik nap egy rengeteg erdőbe érnek, rengeteg erdőben egy virágos kertre találnak, ahol éppen olyan szép rózsák voltak, mint az ő kertjükben. A két idősebb legény nem állhatta meg, hogy be ne menjen a kertbe. Hiába beszélt Laci, bementek s az egyik bokorról rózsát szakítottak. Hát, uram terem-tóm, abban a pillanatban megnyílik a föld, s kiugrik egy hétrőfős szakállú ember, megragadja a két legényt, szót sem szól s viszi le magával az alsó világba. Laci egyedül maradt. Nem tudta, mit csináljon, merre menjen a bátyjai után. Gondolta, majd csak valahogy előkerülnek, vagy így, vagy úgy.

Ment tovább nagy búsán, s amint megy, mendegél, meglát egy rettentő magas sziklát s annak a sziklának a hasadékában egy kardot. Odamegy, kihúzza a kardot, s ím, abban a pillanatban a kard után kiugrik egy hétfejű sárkány. No, Lacinak sem kellett több. Neki a sárkánynak, s addig vagdalózik jobbra, balra, előre, hátra, míg a sárkánynak mind a hét fejét le nem vágta. A sárkánynak úgy ömlött a vére, mint a patak. Laci fogta magát, megmosakodott a sárkány vérében, s olyan erős lett, mint egy óriás. Akkor el-indult be a szikla hasadékán, de még kettőt sem lépett, jön szörnyű morgással szembe az ezüstmedve. Megnézik egymást, összekapnak; ropogott a csontja mind a kettőnek, de Laci erősebb volt, s úgy vágta földhöz a medvét, hogy megnyekkent belé. Azt mondta a medve:

– Látom, hogy erősebb vagy, te legény. Hagyd meg az életemet, bizony, nem bánod meg. Kívánj akár-mit, minden kívánságodat teljesítem.

– Nem kívánok én egyebet – mondotta Laci –, csak vígy el a tűzmadárhoz.

– Úlj fel a hátamra, viszlek.

Felül Laci a medve hátára, azzal megiramodik az a rettentő nagy állat, vágatott a szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben, egyszerre csak megállott egy kacsalábon forgó gyémántpalota előtt, s mondotta Lacinak:

– Eredj, menj fel ebbe a várba, ott van a tűzmadár üvegkalickában. Most alszik a várban mindenki, a király is, a katonái is, de úgy nyúlj bele a kalickába, hogy a kezed hozzá ne érjen, mert ha megcsendül, felébrednek az emberek, s nagy bajba kerülhetsz.

Felmegy Laci a palotába, meg is találja az üvegkalickát. Nyitva volt az ajtaja.

Bedugja a kezét, de egy kicsit mégis hozzáért s akkorát csendült a kalicka, hogy egyszeribe talpon termett az udvarban minden ember. Összeszaladnak az emberek, megfogják Lacit, viszik a király elé s jelentik, hogy mit akart ez a legény.

– No – mondja a király –, most karóba húzathatnám a fejedet, de nem teszem, hanem még a tűzmadarat is neked adom, ha elhozod a vaskirály aranysörényű paripáját.

Kimegy Laci, felül az ezüstmedvére, s mondja neki, hogy mit akar a tűzmadár gazdája.

– Jól van – mondja a medve –, könnyen elhozhatod, ha megfogadod az én szavamat. Annak a paripának mindig hátán az aranynyereg. Azt mondom hát, hogy a nyereghez hozzá ne nyúlj, mert ha úgy alusznak, mint a fekete föld, akkor is felébrednek, olyan nagyot csendül az a nyereg.

Még el sem mondta jóformán ezt az ezüstmedve, már ott is voltak a vaskirály ajtaja előtt. A legények aludtak mind. Bemegy Laci az istállóba, eloldja a paripát a jászoltól, de amint vezette ki, hogy, hogy nem, hozzáért a nyereghez s attól akkorát csendült, hogy egyszeribe felébredtek a kocsisok, tolvajt kiáltottak, megfogták Lacit, vitték a király elé. Azt mondta a király:

– No, te betyár, karóba húzathatnám a fejedet, de nem teszem, hanem azt parancsolom; indulj el mindjárt Tündérországba, hozd el onnét a tündérkirály leányát, aki a palotának éppen az ötvenedik szobájában lakik.

Felül Laci az ezüstmedve hátára, elvágatnak Tündérországba, felmegy a Tündérkirály palotájába. Keresztülmegy negyvenkilenc szobán, egy lelket sem talált. Bemegy az ötvenedik szobába, s hát ott ül aranylócán a tündérkisasszony, s amint meglátta Lacit, mindjárt felszökött az aranylócáról s azt mondotta:

– Te az enyém, én a tied, ásó, kapa, s a nagyharang válasszon el minket!

Hiszen örült is, búsult is ennek Laci. Egy szóval sem merté mondani, hogy nem magának viszi a tündér-királykisasszonyt. Látta a medve Laci nagy szomorúságát, s mikor a vaskirály palotájához értek, azt mondta neki:

– Csak hagyjuk kint a királykisasszonyt, a többit bízd rám. Abban a pillanatban az ezüstmedve megrázkódott, s szakasztott olyan tündérleány lett belőle, mint a tündér-királykisasszony. Felment a palotába, Laci meg az aransörényű paripán elvitte a tündér-királykisasszony. De még oda sem ért ahhoz a várhoz, ahol a tűzmadár volt, már ott volt az ezüstmedve. A vaskirály szeme láttára visszaváltott medvének, s elnyargalt, mint a sebes szél.

Örült Laci, hogy visszakerült az ezüstmedve, de most meg az aransörényű paripát sajnálta a királytól. Szerette volna, ha a paripa is megmarad s a tűzmadarat is megkapja. Az ezüstmedve eltalálta a gondolatát. Megrázkódott s éppen olyan aransörényű paripa lett, mint a másik. Az igazi paripa kint maradt a királykisasszonnyal, Laci meg felvezette az ezüstmedvéből lett paripát a királyhoz.

Hej, örült a király! Egyszeribe odaadta a tűzmadarat kalickástól, mindenestől. De az ezüstmedvéből lett paripa csak azt várta, hogy Laci jó messzire nyargaljon a tűzmadárral. Visszaváltott medvének s úgy otthagya a királyt, mintha ott se lett volna. Éppen abban az erdőben érte utol Lacit, ahol a bátyjait a hétrőfös szakállú ember levitte az alsó világba.

– Van-e még a szívednek valami kívánsága? – kérdezte a medve.

– Nincs egyéb, édes medvém, csak az az egy: szabadítsd meg a bátyáimat!

Ahogy ezt mondta, az ezüstmedve nagyot dobbantott a lábával, megnyílt a föld s hopp, eltűnt. De még egy óra sem telt belé, kiugrott a föld alól: ott ült a hátán a két legény.

Most már szépen hazamehettek. Velük ment az ezüstmedve is. Többet el sem eresztették, mint az édes testvérüket, úgy tartották. A tűzmadár ezután nem pusztíthatta el a rózsákat, s a drága, szép virágokkal tenger kincset szereztek. Olyan gyémántpalotát építtetett Laci, hogy abban jó szívvel ellakhatott a tündérkirály leánya. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A KIRÁLYFI ÉS A SÁRKÁNY

(SZERB MESE)

Hol volt, hol nem volt, tengereken túl, élt egy király, s annak három deli, szép fia. A három herceg vadászatban lelte legnagyobb örömét, alig várták a hajnal hasadását, felpattantak lovaikra, s hárman háromfelé tűntek el a rengeteg erdőben.

Egy szép nyári reggelen ismét vadászni indultak, s a legidősebb királyfi egy közeli erdőbe lovagolt, hogy ott próbáljon szerencsét. Alig ért az erdőbe, egyszer csak kiugrik a sűrűségből egy kis nyúl. Na, a királyfi se volt rest, felhúzta az íját, hogy meglője, de a nyúl úgy eltűnt előle egy domb mögött, mintha a föld nyelte volna el. Megsarkantyúzta lovát a királyfi nagy mérgesen, vágta a nyúl után, meg is pillantja, de az csak rohan, rohan előtte árkon-bokron át. Egyszerre csak egy kis hídhoz értek, arra felszaladt a nyulacska, s a hídon túl beszaladt egy malomba. Utána a királyfi is, de bezzeg megállott a kapunál, mikor a nyúl helyett egy rémítő nagy sárkány állotta el az útját. Orrából, szájából csak úgy lángolt a tűz, aztán kinyújtotta rettenetes hosszú, tüzes nyelvét, átnyalintotta vele a királyfi derekát, egyet penderített rajta, s lenyelte. Volt királyfi, nincs királyfi.

Teltek-múltak a napok, s nagy volt a királyi palotában a szomorúság, hogy a legidősebb királyfi nem tért haza a vadászatról. Mit gondolt, mit nem a második királyfi, lóra pattant, nem szólt senkinek semmit, s ugyanazon az úton, amelyen a bátyját látta ellovagolni, elindult, hátha megtalálná a bátyját. Alig lovagolt egy darabot, őelőtte is felszökött a kis nyúl, ő is kergette árkon-bokron át, mint a bátyja, végre besurrant a nyúl a malomba, a királyfi meg utána. Hej, de bezzeg visszahökken, mikor a kis nyúl helyett egy óriás sárkány nyújtogatta felé tüzes nyelvét! Egy pillanat alatt ennek a királyfinak is derekára csavarta a nyelvét, s ez is eltűnt a sárkány gyomrában.

Teltek-múltak ismét a napok, szegény öreg király sem enni, sem aludni nem tudott már a nagy szomorúságtól, hogy vajon hova tudtak eltűnni az ő deli, szép fiai. De szomorú volt a kicsi királyfi is, s addig kérte az apját, hogy nagy könnyhullatások között mégiscsak eleresztette az erdőbe, hol a két idősebb királyfinak nyoma veszett.

A kicsi királyfi is ugyanazon az úton indult el, mint a bátyjai, s amint beért a sűrűségbe, őelőtte is felugrott a nyúl. Vágtatott ő is utána, de amint a kis nyúl eltűnt a malom ajtajában, megtorpantotta a lovát, s megállt, nem ment egy lépést sem utána. Gondolta magában, van elég nyúl még az erdőben, nem kell éppen ezt lelőni, legfeljebb majd visszajön érte, ha egy sem kerül lövésre. Úgy is tett a kis királyfi, ahogy gondolta, ellovagolt vissza az erdőbe, s egész nap kóborgott, de egy szál nem sok, annyi nyulat sem látott az útjában. Visszalovagolt a malomhoz, s hát a hídnél ott ült egy vénasszony. Köszönt illendően a királyfi:

– Jó napot adjon isten, kis anyóka.

– Fogadj isten, fiam.

– Ugyan bizony öreganyám, nem tudod-e, hol találhatnám meg azt a kis nyulat, amelyet reggel ide kergettem ebbe a malomba? – kérdezte a királyfi.

– Jaj, édes fiam – rémüldözött az öregasszony –, nem nyúl volt az, hanem sárkány, aki sok embert evett már meg. Szerencséd, hogy nem futottál be utána, mert te is ott lennél már, ahol a többiek.

Összeszorult a kicsi királyfi szíve, mikor ezt hallotta, felkiáltott nagy búsán, bánatosan:

– Ó, istenem, az én testvéreim bizonyosan idejöttek, s a gonosz sárkány megette őket!

– Eltaláltad, fiam – mondotta az öregasszony –, s te magad nem tehetsz okosabbat, mint hogy haza mégy olyan gyorsan, ahogy csak bírsz, nehogy te is olyan szomorú sorsra juss, mint a bátyáid.

– Nem jönnél be velem a malomba, édes öreganyám? – kérdezte szomorúan a királyfi.

– Jaj, fiam, mit gondolsz! Mind a kettőnket elzárna, mert nekem nincs hatalmam őfelette – mondotta az öregasszony.

– Ó, édes öreganyám, akkor legalább, ha visszatér a sárkány, vedd ki belőle hízelgéssel, hogy ugyan hol is tartja ezt a rettentő nagy erejét. Majd aztán visszajövök én hozzád, s megtudom tőled.

Az öreg anyóka mindent megígért a királyfinak, az pedig megsarkantyúzta lovát, s hazavágtatott; akkor az anyóka leült a hídnél, s ott várt a sárkányra. Nem sokáig kellett ott üldögeálnie, jött a sárkány, odasomfordált az anyóka melléje, s kérdezte tőle:

– Hol voltál ilyen sokáig? Ugye, messzi útról jössz?

– Bizony messziről, anyókám – mondotta a sárkány.

Az öregasszony most elkezdett neki hízelegni, s mikor látta, hogy jókedvre derült, tovább hízelkedett, ravaszkodott:

– Ó, hogy csodáltam mindig a te rettenetes nagy erődet! Ugyan bizony hol az a hely, ahol az erődöt tartod, hadd csókoljam meg.

A sárkány elnevette magát a vénasszony beszédén, s azt mondta:

– A tűzhelyen tartom az erőmet, anyókám!

Nosza, az öregasszony odaszaladt a tűzhelyhez, megcsókolta, s aztán visszament ismét a sárkányhoz.

– No, jól bolonddád tettelek, anyókám – nevetett a sárkány. – Dehogyan van a tűzhelyen az erőm! Ott van abban a fában, ni! – s rámutatott egy közel álló fára.

Az öregasszony felugrott, lehúzta a fa ágát, s megcsókolta. Ismét jót nevetett a sárkány a bolondos vénasszonyon, s mondta neki:

– Te vén bolond, hát csakugyan elhinnéd, hogy az én erőm ebben a fában van?

– Hát hol van? – kérdezte gyorsan az anyóka.

– Az én erőm olyan messze van innét – mondotta a sárkány –, hogy te sohase tudnál eljutni oda. Messze-messze innét van egy ország, annak a fővárosában rengeteg nagy tó, abban lakik egy sárkány, benne egy medve, annak fejében egy nyúl, abban egy galamb, a galambban egy veréb, s ebben a verében van az én erőm.

No, gondolta magában az öregasszony, bizony azt sohase találja meg az a szegény királyfi!

Másnap reggel, mikor a sárkány elment hazulról, a királyfi visszatért, s az öregasszony hűségesen elmondta neki, hogy mit hallott a sárkánytól. A királyfi megköszönte az öregasszony jószágát, visszatért rögtön a palotába, csináltatott magának juhászgúnyát, pásztorbotot a kezébe, s úgy indult útnak, pásztorlegény képében.

Ment, ment a királyfi egyik városból a másikba, addig ment, amíg csak egy olyan nagy városba ért, amelyiket három oldalról egy nagy tó fogott körül. Gondolta magában, bizonyosan ez lesz a sárkány városa, s amint ment az utcán, megállított minden embert, hogy ugyan nem volna-e szüksége pásztorlegényre. De csak csóválta a fejét mindenki, nem kellett senkinek, egy ember azonban azt mondja:

– Menj fel, öcsém, a királyhoz, hátha annak kellene pásztor. Fel is ment a királyfi a palotába, s megkérdezte a királytól:

– Felsőleges királyom, nem volna-e szükséged egy juhászpásztorra?

– De bizony volna, fiam, éppen most csaptam el a juhászomat. Hát te azért jöttél ide?

– Azért bizony, felsőleges királyom – felelte a királyfi.

– Nohát, fiam, akkor megfogadlak. Csak arra figyelmeztetlek, hogy van itt a nagy tó mellett egy gyönyörű zöld rét, a juhaim mind oda szeretnének járni, s akár örökké is ott legelnének, hát a te dolgod, hogy s mint tudod őket más helyre terelni, vagy onnan hazatéríteni.

De a királyfi nem sokat gondolkozott, ment egyenesen a város piacára, vett három hatalmas juhászkutyát, egy sólymot és egy tilinkót. Mikor mindene együtt volt, kieresztette a palota udvarából a juhokat, s elindult a zöld mezőre. Egy pillanat alatt odarohantak a selymes fűvű rétre a juhok, hogy a királyfi alig tudott a nyomukba érni. Mikor megállapodtak, feltette egy fa ágára a sólymát, letette a földre a tilinkóját, a kutyáit a nyáj köré állította, hogy vigyázzanak, ő maga pedig levetette a bocskorát, felgyűrte nadrágját, s belépett a tóba.

Mikor egy-két lépést ment a vízben, belekiáltott a tóba:

– Hej, te sárkány, ha van egy kis bátorság benned, bújj ki, birkózz meg velem!

Nemsokára a tó mélyéből felhangzott a válasz:

– Régen várok már terád, királyfi! – s ebben a pillanatban előrontott a vízből egy rettentő óriás sárkány. Nekiment a királyfinak, de bizony az se volt rest, forgatták, ütötték egymást úgy, ahogy csak bírták. Mikor a nap a legmelegebben sütött, a sárkány azt sziszegte a királyfi fülébe:

– Hej, ha csak egy percig megmárthatnám a fejemet a tó vizében, úgy fellöknék a levegőbe, te királyfi, hogy a lábad az eget súrolná!

– Ó, csak volna itt a király leánya, s csókolná meg a homlokomat, tudom, hogy többet meg sem mukannál, te gonosz sárkány! – mondotta a királyfi.

A sárkány mind gyengébben fogta már a királyfit, s egyszerre visszaesett a tóba.

Mikor leszállt az este, a királyfi szépen vállára ültette a sólymát, hóna alá dugta a tilinkót, s megindult a három kutyával a juhok előtt, azok meg szép lassan ballagtak utána, be a városba.

Az emberek mind kiálltak nagy csodálkozással a kapuba, amint a nyáját szépen mendegélni látták hazafelé, mert nem volt még a királynak olyan pásztorja, aki haza tudta volna hozni a juhait.

Másnap reggel korán felkelt a királyfi, s ismét kiterelte nyáját a zöld rétre. De bizony a király is kíváncsi volt, hogy mit csinál ez a pásztor a juhaival, hogy olyan csendesen hazajönnek; két lovas embert küldött hát utána, hadd lessék meg látatlanul, mit csinál a juhász.

A királyfi meg éppúgy, mint előtte való nap, feltette egy ágra a sólymát, a három kutyára bízta a nyáját, ő pedig feltörte a nadrágját, s mezítláb beleállott a vízbe.

– Hej, te sárkány, gyere ki a vízből, ha van merszed, s vívj meg velem! – kiáltott a királyfi.

– Vártalak már, királyfi! – szólt vissza a sárkány, s felbukkant szörnyű teste a vízből. Ismét egymásnak rontottak, mint előtte való nap, birkóztak egész délig, s mikor legforróbban sütött a nap, felsóhajtott a sárkány:

– Ó, ha egy percre bedughatnám forró fejemet a tó vizébe, az évig röpítenélek, királyfi!

– Csak lenne itt a király leánya, s csókolna meg a homlokomon, bizony tudom, többet nem szólnál egy szót se! – mondotta a királyfi.

Mind gyengébb lett most már a sárkány, s végül erőtlően hanyatlott a tóba.

Este összehajtották a kutyák a nyáját, s a királyfi tilinkószó mellett terelte be a városba. Most is majd megnémultak az emberek a csudálkozástól, hogy ugyan hogy tudja ez a pásztor ilyen szép rendben hazaterelni a király juhait.

A királyt is majd megette a kíváncsiság, alig várta, hogy a két lovas ember visszajöjjön, s mondják el, mit láttak. Jött is a két lovas, s mindent elmondtak szép sorjában a királynak: Hamar hívta a király a leányát, s mondta neki:

– Holnap reggel kimégy a zöld rétre, s ha szólít a juhász, megcsókolod a homlokát!

Mikor a királyleány ezt meghallotta, ríva fakadt, s mondta az apjának:

– Hát igazán oda akarsz küldeni engemet, egyetlen leányodat, arra a veszedelmes helyre, ahonnan talán soha vissza nem térek?

– Ne sírj, édes lányom – mondotta a király –, csak eredj bátran, mert világéletemben még olyan pásztorra nem akadtam, aki kétszer egymás után meg mert volna vívni a sárkánnyal. Azt akarom, hogy holnap ölje meg az a bátor fiú a sárkányt, s legyen végre nyugalom az országomban tőle.

Gyönyörű szép reggel volt másnap, a királyfi vígan, jókedvűen haladt a tó felé, mellette lépegetett a királykisasszony, de bezzeg nem jókedviből: sírt szegény, hullott a könnye, mint a záporosó.

– Ne sírj, fenséges királykisasszony – vigasztalta a királyfi –, csak tedd meg, amit kérek tőled, nem lesz akkor semmi bajod.

Mikor kiértek a mezőre, a királyfi ismét feltette a sólymát a fára, a tilinkóját le a földre, a kutyákra rábízta a nyáját, aztán fölgyűrte a nadrágját, levetette bocskorát, s belépett a vízbe. Nagyot kiáltott a sárkánynak:

– Gyere ki, te sárkány, ma van az utolsó napod, siess hát!

– Vártalak már, királyfi – válaszolt dühösen a sárkány, s kibukkant a vízből szörnyű nagy teste.

Egymásnak ugrottak, s úgy birkóztak, hogy csak úgy ropogott belé a csontjuk, de egyik sem tudta legyőzni a másikat. Mikor a nap delelőre hágott, felkiáltott a sárkány:

– Hej, ha beledughatnám a fejemet egy kicsit a vízbe, úgy felrepítenélek, hogy az eget verné a lábadd!

– Hej, csak idejönne a király leánya – sóhajtotta a pásztor –, s megcsókolná a homlokomat, tudom, ütne az utolsó órád!

Abban a pillanatban, hogy ezt elsóhajtotta, odaszaladt a királykisasszony, megcsókolta a homlokát. Egyéb sem kellett a királyfinak, olyat lódított a sárkányon, hogy felrepült az égbe, s onnét ezer darabra törve hullott vissza a tóba.

S halljatok csudát! Mindjárt kiugrott belőle egy medve, s rohant a királyfira, de az csak egyet fütytyentett a kutyáinak: ezer darabra szaggatták. A medve fejéből kiugrott egy nyúl, nosza, utána vetették magukat a kutyák, ezt is széttépték. Akkor felrepült a galamb, egy pillanat alatt eloldotta a sólymot a királyfi, az felszállt a levegőbe, s nemsokára hozta a galambot a gazdájának. A királyfi felhasította a fejét, s hát abban volt a veréb.

– Mondd meg, hol találom meg a bátyáimat, mert különben rögtön meghalsz! – mondotta a királyfi.

– Ne bánts – könyörgött a veréb –, s elmondok mindent, amit tudok. Közél az apád palotájához van egy malom, s a malomban három vékony fácska. Vágj le egy-egy ágat róluk, üsd meg a gyökerüket vele, s egy vasajtó nyílik fel előtted. A vasajtón belül, rettenetes nagy teremben sok-sok ezer ember van elrejtve: ott vannak a te bátyáid is.

Most már mindent tudott a királyfi, amit akart, s merthogy esteledett is, a vállára ültette a sólymát, hóna alá fogta a tilinkóját, szólította a kutyáit, s szép lassan beballagott a nyája előtt a városba.

Mellette lépkedett a király leánya, de most bizony nem sírt már, hanem nevetett, s kedvesen, édesen beszélgetett a vitéz királyfival. De míg ők lassan lépegettek hazafelé, a király már nem tudott hová lenni nagy nyugtalanságában, lóra kapott, kivágtatott a zöld mezőre, s hogy meglátta a sárkány összetört testét, a királyfit megölelte, megcsókolta, s ott abban a helyben feleségül adta a leányát.

Bezzeg a királyfi sem maradt többet rongyos juhásruhában, fényes ruhát vett magára, úgy lépett a király elé, s elmondta, kinek s minek a fia. No, lett erre még nagyobb öröm, rögtön megtartották a lakodalmat, ahány ember a városban volt, azt mind meghívták ebédre, s mégis annyi mindenféle jó falat maradt, hogy azt se tudták, hová tegyék. Mikor vége volt a sok dínomdánomnak, a fiatal pár felkerekedett, s mentek egyenesen a malomba. Ott a királyfi levágta rögtön a három ágat a három kis fáról, megütötte velük a gyökerét, s ebben a pillanatban kinyílt egy nagy vasajtó, rettentő dördüléssel. S hát uram, teremtőm, csak úgy omlottak ki az ajtón az emberek, mint méhek a kasból, vének, fiatalok, asszonyok, leányok, legények – legutol a két királyfi. No, bezzeg volt öröm! Egyszeribe indultak, s elmentek mind, ahányan voltak, a szegény öreg király udvarába, aki már rég elsiratta mind a három fiát. No, bezzeg volt most nagy öröme, olyan, hogy még tánca is penderült.

Még ma is táncol az öreg király, ha ugyan meg nem halt.

HAMMAS JUTKA

Volt egyszer egy szegény özvegyasszony. Ennek az asszonnak csak egy leánya volt, de bezzeg ebben sem telt valami nagy öröme. Olyan rest volt ez a leány, hogy híre ment hét vármegyén túl. Reggeltől estig hamuban ült, azt hariszálgatta, kevergette az ujjával, s a falubeliek el is nevezték Hammas Jutkának.

Hej, mennyit búslakodott a szegény özvegyasszony! Nem elég az özvegysége, még rest is legyen a leánya. Hiába minden szép szó: dolgozz te is, leányom valamit; fonj legalább egy orsó kendert egy nap!

Beszélhetett annak: egyik fülén be, a másikon ki.

Egyszer aztán kifogyott a béketűrésből a szegény asszony, fogta a guzsalyát, mégpedig két kézre s rútul eldöngette Jutkát.

– Nesze, nesze! Kell-e még?

No, sírt Jutka, sírásától csak úgy zengett a falu, s azt mondta az anyjának, hogy őt ugyan többet meg nem veri, mert ő világgá megy.

– Menj isten hírével, jó utat, ahol sár nincs.

Jutka ment is, de amint nagy sírva kilépett az utcára, hát éppen arra jön hatlovas hintón a királyúrfi. Megállította a hintót és kérdi a szegény asszonyt:

– Ugyan bizony, nénémasszony, miért verte meg a leányát?

Feleli az özvegyasszony:

– Azért, instállom, mert nem győzőm kenderrel, már a házam födelét is felfonta s még mindig fonni akar. A jóból is sok a sok!

– Igazán, hát csakugyan olyan jó fonó ez a lány? – kérdi a királyúrfi –, akkor csak jöjjön énhozzám, ott akad fonnivalója. Egy nagy torony töméntelen tele van kenderrel, s ha egy hónap alatt mind felfonja, itt a kezem, nem disznóláb, feleségemmé teszem.

No, hiszen, gondolta az asszony, abból ugyan semmi sem lesz, de csak vigyed. A leány is éppen így gondolkozott, de azért felállt a hintóba, hátha történik valami világcsudája.

Ahogy megérkeztek a világ palotájába, a királyúrfi Jutkát mindjárt kísérte a toronyba. Azt mondta:

– Na, Jutka, itt fonhatsz kedvedre. Amit mondtam: mondtam. Ha egy hónap alatt felfonod, ami kender itt van, feleségemmé teszlek.

Jutka még szólni sem tudott, úgy megijedt a tengersok kender láttára. Hiszen ezt ő ezer esztendeig sem tudja felfonni. Sírás, bucsálódás volt éjjele-nappala. Telt, múlt egyik nap a másik után, eltelt egy hét, el kettő, el három, de a kendernek még egy szál hája sem volt. A kis inasocska, aki enni hordott, kérdezte: mikor fog már a fonáshoz, de Jutka csak azt felelte: van még arra elég idő.

Hanem amikor maga volt a toronyban, úgy sírt, mint a záporoső. Hogy is tudott olyan világbolondja lenni, hogy beüljön kenderfonni! Mindjárt eltelik a hónap, s a királyúrfi talán fejét is véteti nagy bosszúságában, amiért őt bolonddá tette.

Amikor éppen azon gondolkoznék, egyszer csak elébe toppant egy icipici törpe ember. De ennek a törpe embernek éppen hétrőfös volt a szakálla, s amerre járt, mindenütt felseperte a szemetet a szakállával. Megijedt Jutka: jaj istenem, ne hagyj el, miféle csúf állat – csúf emberke ez!

De a törpe megszólalt:

– Jó estét, Hammas Jutka. Tudom én, hogy mi a bajod. Egy csöppet se búsulj, én egy hét alatt mind egy szálíg fölfonom, ami kender itt van, még föl is motollálom. De akkor aztán velem kell jönnöd.

– Hogy menjek veled – kérdi a leány –, mikor a királyúrfi szánt magának?

– Jól van – mondja a törpe –, nem viszlek el, ha míg készen leszek a fonással, kitalálok a nevedet.

Azt gondolta a leány: isten neki, mindegy már, akármerre fordul az ő sorsa. Kezet adott a törpének, megvolt az egyezség.

A törpe azután minden éjjel eljárt a toronyba s olyan sebesen font, hogy Jutkának szeme-szája elállt a csudálkozástól. Amint éjjel font, azt elvitte s nappal az erdőben felmotollálta a faágak közt.

Mikor már csak egy nap volt hátra a hónapból, jön a vacsorával a kis inaska, s kérdi Jutka:

– Hát, mi újság odaki, te kis inasocska?

– Ott bizony az, hogyha felfonod a kendert holnap estig, te leszel a királyúrfi felesége.

– Egyebet nem hallottál, te kis inasocska?

– De bizony hallottam. Ma délután vadászni voltam a királyúrfival, s amint az erdőben bolyongunk, valami zakatolást hallunk a faágak közt. Felnézünk, s mit látunk ott? Egy icipici törpe ember volt, hétrőfös a szakálla – hallj csudát! –, motollált a faágak közt s mind azt mondogatta:

*Én vagyok a tırpe-törpe Gyurka,
Feleségem leszen Hammas Jutka.*

A királyúrfi nagyot kacagott, hogy mit beszél az a csúf emberke s azzal továbbmentünk.

Hej, megörült erre a beszédre Hammas Jutka! Most már tudta a törpe nevét. A kender is föl lesz fonva, s mégsem kell elmennie a törpével.

Utolsó este jön a törpe, és mondja a leánynak:

– No, Jutka? Mind egy szálíg felfontam a kendert, most már gyere velem. Vagy talán bizony tudod a nevemet?

– Hogyne tudnám – mondta Jutka –, mikor téged tırpe-törpe Gyurkának hívnak – s nagyot nevetett, mikor a törpe mérgesen elszaladt.

Jött reggel a királyúrfi, s vele az egész udvar.

Volt bezzeg nagy álmélkodás. Mindenki azt mondta, hogy ilyet, mióta a világ fennáll, emberi szem még nem látott. Még az öreg király is azt mondta:

– No, fiam, eddig elleneztem a házasságodat, de már mostan azt mondom: ásó, kapa s a nagy harang válasszon el.

Mindjárt meg is tartották a lakodalmat. Az volt aztán a lakodalom! Mind ott volt, aki el nem késett. Mind evett, ivott, aki kapott. Különösen két öregasszony hiába lábatlankodott, mindent felfaltak előlük.

Fogták magukat, s elmentek a királyúrfi elé panaszra.

De még a királyúrfi sem látott ilyen csúf két asszonyt.

Az egyiknek a szemehéja, a másiknak meg az ajaka verte a földet. Kérdi egymás után:

– Hát a kend szemehéja miért fittyent le a földig?

– Azért, felséges királyom, mert egész életemben fontam, s mindig orsón volt a szemem.

– Hát a kend ajaka miért fittyent le? – kérdi a másikat.

– Az bizony azért, mert sokat nyálaztam a kendert, hogy többet fonhassak.

Hej, megijedt a királyúrfi! Hiszen akkor még az ő szép felesége is így elcsúfulhat. De bezzeg megtiltotta mindjárt Jutkának, hogy többet az életben még orsót is fogjon a kezébe.

Jutka pedig, akár hiszitek, akár nem, szót fogadott, s ma is él, ha meg nem halt.

VILÁGSZÉP ILONKA

Volt egyszer egy szegény ember s annak egy szép leánya. Ez a leány olyan szép volt, hogy messze földről csudájára jártak. A szépségéért el is nevezték Világszép Ilonkának. Addig beszéltek a népek Világszép Ilonkáról, hogy a királynak is, aki éppen házasulandó legény volt, fülébe jutott a híre s attól fogvást nem volt nyugodalma sem éjjel, sem nappal. Volt az udvarban egy festő, s ennek azt mondta a király:

– Menj el ahhoz a Világszép Ilonkához s fessd le nekem, hadd lám, csakugyan olyan szép-e, mint mondják. Mert ha olyan, feleségül veszem.

Elment a festő, fölkereste Világszép Ilonkát, lefestette s hazavitte a képet a királynak.

– Itt van, felséges királyom, éppen szakasztott ilyen, mint a kép. Magam se láttam ilyen szépet, mióta e világra születtem.

Nézi, nézi a király a képet, s szeme-szája tátva maradt a nagy erős csudálkozástól. Mindjárt hívatta az udvarmestert, megparancsolta, hogy fogasson be hat bársonyhintóba s hozassa el Világszép Ilonkát az egész nemzetségével.

No, azt bizony könnyen elhozhatták. Elég lett volna egy hintó is, mert Világszép Ilonkának az apján kívül senkije sem volt. Szépen beleültették a hintóba Ilonkát, az apja felült a bakra a kocsis mellé, s azzal megindultak a király városába. Mentek, hol lassan, hol sebesen s egyszer aztán belekerültek egy nagy rengeteg erdőbe. Amint az erdőben haladnak, csak elébük toppan egy vén cigányasszony a leányával. Csúf volt mind a kettő, mint az ördög. A vénasszony megállítja a kocsist.

– Állj meg, kocsis, végy fel a hintóba s bizony megszolgálom.

– Félre az útból, vén boszorkány! – rikkantott rá a kocsis. – Tudod-e, hogy ez a király hintaja?

Hallja ezt a beszédet Világszép Ilonka, kihajlik a hintóból s mondja:

– Csak hagyjad, hadd üljenek fel. Azt akarom, hogy a mai nap mindenkinek jó napja legyen.

Azzal felültette magával szemközt a cigányasszonyt s a leányát, a kocsis pedig továbbhajtott. Kevés idő múlva egy nagy folyóhoz értek. A vén cigányasszony itt nagy hirtelenséggel megfogta Világszép Ilonkát, kivette két szép szemét s azzal Ilonkát a folyóba lökte. A kocsis meg a szegény ember semmit sem vettek észre, s hajtottak tovább.

Hazaérnek a király udvarába, s szalad a király a hintó elé, hogy levegye Világszép Ilonkát. Haj, de szinte sóbálvánnyá változott, mikor meglátta a vén banyát s leányát.

– Hiszen ez a Világszép leány, nem a Világszép Ilonka! – kiáltott a király szörnyű haraggal.

Nézi a szegény ember, nézi a kocsis is. Mennyre, földre esküdöznek, hogy ők Világszép Ilonkát hozták, s ez a világszép leány csak az erdőben ült fel a hintóba. De a vénasszony is mennyre, földre esküdözött, hogy ő a szegény ember felesége, az a leány meg az ő leánya, Világszép Ilonka, csak az úton egy kicsit megfeketedett.

– Jól van – mondta a király –, most már a szavamot meg nem másolom. Ha szépségében feleségül akartam venni, feleségül veszem csúfságában is, de téged, szegény ember, sűríg tartó tömlőbe vettetlek, amiért nem vigyáztál a leányod szépségére.

Eleget beszélt a szegény ember, hogy egész úton le sem eresztették a hintó födelét; hogy a nap nem sütött a leányára; hogy az ő leányát elveszejtette ez a vén boszorkány, de emezek még jobban győzték szóval, s a király nekik hitt, a szegény embert pedig tömlőbe vettette.

Eközben Világszép Ilonkát vitte a folyó, sodorta, sodorta mind tovább, tovább, egyszer aztán kidobta a partjára, éppen egy halászkunyhó elé. Abban a halászkunyhóban egy öreg halász meg a felesége laktak s éjfélidőben keserves sírásra ébredtek fel. Megszólal a halászné:

– Hallod-e, valaki sír az ajtó előtt.

– Bizony, mintha én is sírást hallanék – mondta a halász. – Már csak kinézek, hogy mi van odaki.

Kimegy a vén halász s hát az ajtó előtt egy csuromvíz leány ül, s úgy sírdogál magában. Nézi, nézi, s hát annak a leánynak mind a két szeme hiányzik, de a könny úgy potyogott a szeme gödréből, mint a záporosó s lass csudát! – minden könnycsepp egy-egy gyémántgyönggyé változott.

Kérdi az öreg halász:

– Ki vagy te, mi vagy te, szegény leány?

Elmondja Világszép Ilonka, hogy ki s mi, s hogy mi történt vele.

– Ne búsulj, leányom – mondta a vén halász –, gyere be hozzám, itt élhatsz halálod napjáig, nekünk úgy sincs gyermekünk.

Megköszönte a leány a szívességet s bement, de csak sírt, mindig sírt. Amint sírt, folyton-folyvást pergett ki a szeme gödréből a gyémántgyöngy.

Azt mondja egyszer a vén halász:

– No, már elég volt a sírásból! Egyet se sírj többet, mert én addig meg nem nyugszom, míg a szemedet vissza nem kerítem.

Fogta a teméntelen sok gyémántgyöngyöt, s elindult azokkal világgá. Árulta városról városra, s bezeg, minden asszony, minden leány szerette volna megvenni, de a vén halász azt mondta, hogy a világ minden kincséért sem adja, csak két szemért. Jaj, de kikacagták mindenütt a halászt! Vén bolond! Ki adja oda a szemét?

Jól van, ment tovább. Addig ment, amíg a király városába nem ért. Ott egyenest ment a világcsúf királynéhoz s mutatta a gyönyörűséges drága gyöngyöket. Hej, megörült a világcsúf királyné, hogy majd kiugrott a bőréből. Azt kérdezte, hány zsák aranyat adjon érette.

Felelt a vén halász:

– Nem kell, ha mind ideadod is, ami arany van az országodban, de két szemért neked adom, felséges királyné.

Bejön a vén cigányasszony, s mondja neki a leánya, hogy milyen bolondságot kíván az a vén ember.

– Hát add oda neki a Világszép Ilonka szemét – suttintja a vén boszorkány. – Úgysem veszed hasznát.

Na, volt öröm! Mindjárt előkeresték a Világszép Ilonka szemét, átadták a vénembernek, s még jól kacagtak a „vén bolondon”, mikor eltávozott.

Ment az öreg ember, meg sem állott, míg hazáig nem ért. Világszép Ilonka még mindig sírt, mert el nem tudta hinni, hogy szem helyett szemet lehessen találni. Már pedig a vén halász talált. Az ám, megtalálta az Ilonka szemét. Egyszeribe visszatette a helyére, s hát most még ezerszer szebb lett Világszép Ilonka, mint annak előtte.

Telt, múlt az idő. A vén halász elment halászni, s magával vitte Ilonkát is. Amint a folyó partján halászatnának, arrafelé tart csónakon két vadász, akik vadkacsákra lövöldöztek. Az egyik vadász csak felkiált:

– Nézz oda, látod azt a leányt?

– Látom – mondja a másik –, de olyan szép, hogy mindjárt megvakulok a nézésétől.

– Akármi legyenek, ha ez nem Világszép Ilonka! – mondja az első.

– Enyje, felséges királyom, ez csakugyan Világszép Ilonka.

A király meg az udvarmestere volt a két vadász, s mindjárt kikötöttek a parton. Szaladtak a leányhoz.

Köszön a király s kérdi:

– Hogy hívnak téged, te szép leány?

Feleli a leány:

– Ezelőtt Világszép Ilonkának hívtak, de most már nem tudom, megillet-e a név, mert egy esztendeje, hogy tükörbe sem néztem.

– No, ha egy esztendeje, hogy nem néztél tükörbe, hát tudd meg, hogy most ezerszer szebb vagy, mint azelőtt. Velem jössz te mostan.

– Hohó! – szólalt meg a vén halász –, abba még én is beleszólok.

– Szólhat kend ezret is – mondta a vadász –, mert én a király vagyok!

– Igaza van a vén halásznak, felséges királyom, mert neki köszönhetem a szemem világát.

Aztán elmondott mindent úgy, ahogy történt. A király egyszeribe hazaszalasztotta az udvarmesterét két hintóért, az egyikbe ő ült Világszép Ilonkával, a másikba a vén halász meg a felesége. Az udvarmesternek meg azt mondta: jobb, ha nem szorít a hintóban, menjen haza csónakon.

Hamarosan otthon voltak, s amint a hintó befordult a kapun, nagyot kiáltott a király:

– Ki a házból, boszorkányok!

Egyszeribe kihúzatta a vén boszorkányt is, a leányát is a palotából, s mind a kettőt négy-négy darabba vágatta, s úgy tétette ki a város kapujára. A szegény embert pedig mindjárt kieresztette a tömlöcből, s olyan vendégséget csapott, hogy hetedhét országon túl is híre ment.

Így volt, vége volt, igaz volt.

A ZÖLD KIRÁLYFI

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, volt egyszer egy király s annak három leánya.

Az a király nem szerette a leányait, s egyszer nagy haragjában azt találta mondani:

– Bárcsak az ördög vinné el ezeket a leányokat!

Még jóformán ki sem mondta, megnyílt a föld, egyszerre három ördög ugrott elő, megfogták a három királykisasszonyt, nagy fergeteg kerekedett, s úgy elnyargaltak velük, hogy többet nem is látták.

A király mégis megbánta a szavát, búsult, bánkódott, de hamar megvigasztalódott, mert csakhamar három fia született. A fiúk már nagy legények voltak, de senkitől sem hallották, hogy leánytestvérük is volt.

Eközben a király erősen elöregedett s mindig sóhajtozott:

– Hej, ha még egyszer fiatal lehetnék!

Hallották ezt a fiúk s megegyeztek, hogy elmennek a tündérek kútjához s fiatalító vizet hoznak az édesapjuknak.

Mondják, hogy mit akarnak s az öreg király, akinek – közbe legyen mondva – zöld király volt a neve, jó szívvvel beleegyezett, csak menjenek.

Elindult a három királyfi három aranyszőrű paripán. Estére kelve betértek egy csárdába, ott ételt-italt rendelnek, esznek-isznak, s különösen a két idősebbnek olyan virágos kedve kerekedett, hogy nem is akartak tovább menni a csárdából.

Eleget hívja a bátyjait a kicsi zöld királyfi, hogy induljanak, mert így soha, míg a világ s még két nap, a tündérek kútjához nem érnek, de az idősebb királyfiúk meg sem mozdultak. Azt mondták az öccsüknek:

– Csak eredj, te bolond! Majd mi is odaérünk, s ha nem érünk, úgy is jó! Jól van, a kicsi királyfi ott hagyta a bátyjait a csárdában s még aznap egy rengeteg erdőbe ért. A rengeteg erdőben talált egy kicsi házat, s bement oda éjjeli szállásra. A kicsi házban egy öreg remete lakott.

A királyfi köszön illendőképpen, a remete fogadja s kérdi, hogy mi járatban van? Mondja a királyfi, hogy a tündérek kútjához igyekezik: fiatalító vízért.

– Hej! – mondja a vén remete –, abból a vízből én is szeretnék kapni, s ha visszakerülsz onnét valaha, hozz nekem is egy csöppet. Hanem a te lovadon ne is menj, mert azon sohasem jutsz oda. Van nekem egy tarka lovam, az ördögök lovával testvér, ülj erre, ez a világ végére is elviszi!

Megköszöni a királyfi a vén remete nagy jóindulatát, felül a tarka lóra, s még ki sem mennek az erdőből, megszólal a ló.

– Hallod-e, kicsi gazdám, míg a tündérek kútjához mennénk, többrendbeli utad lészen addig. Mikor te még a világon sem voltál, volt a te apádnak három leánya, mind a hármat elvitték az ördögök. Előbb azokat meg kell szabadítanunk, úgy megyünk a tündérek kútjához.

Először elmegyünk a legidősebb nénédhez. A sógorod nem lesz otthon, de én majd hazakergetem, s mikor megtudja, hogy a tündérek kútjához igyekezel, ő is kér, hogy hozzá a fiatalító vízből, de addig meg ne ígérd, míg azt a takarót neked nem adja, amelyik az ágyán van. Ennek a takarónak olyan tulajdonsága van, hogyha magadra teríted, sem ördög, sem ember meg nem lát téged.

Ahogy ezt mondotta a tarka ló, nagyot fújt, s mint a nyíl felszállott a magas levegőégbé. Repült, mint a gondolat erdők, mezők, tengerek felett.

Aztán egyszerre csak leszállott a földre s megállott egy kacsalábon forgó gyémántpalota előtt.

– Itt lakik a legidősebb nénéd, kicsi gazdám. Te csak menj be; én meg kimegyek a selyemrétre, ott jár valahol a te ördög sógorod, mindjárt hazakergetem. Bemegy a királyfi a palotába, a tarka ló ki a selyemrétre, ott az ördögöt meglátja s elkezdni hajtani:

– Haza, ördög, haza! Ott van a sógorod, adj neki vacsorád

– Hej, kutya egye meg a májadat! – mondotta az ördög a lónak. – Te vagy a mi megölő hóhérunk. De nem mert ellenkezni, szaladott a ló előtt, fel a palotába egyenesen.

A királyfi ott ült egy lócán, beszélgetett a nénjével, mikor az ördög belépett. Köszön az ördög:

– Szervusz, sógor! Mi jóban jársz?

– A tündérek kútjához indultam, sógor – mondja a királyfi –, fiatalító vizet viszek az apámnak.

– Hej, sógor – mondja az ördög –, azt én is megpróbáltam nem egyszer, de százszor, hanem a kútnak még a közelébe se juthattam, mert a kúttól hetvenhét mérföldre már olyan szörnyű melegség van, hogy aki arra jár, töpörtyű lesz belőle.

– Nem bánom én, mégis odamegyek.

Aközben az ördög ételt-italt rakat az asztalra, kínálja a királyfit:

– Egyél, igyál, sógor, úgysem eszel-iszol sokáig.

Mondotta a királyfi:

– Ne félj attól, sógor!

Esznek-isznak, vígan vannak, s egy kicsi idő múlva megszólal az ördög:

– Ha a tündérek kútjához jutsz, sógor, hozz nekem is a vízből. Nesze, itt van egy disznótök, merítsd tele. Adok aztán neked annyi aranyat, ezüstöt, amennyit elbírsz.

– Nem kell nekem sem aranyad, sem ezüstöd, van nekem elég; add nekem az ágyad takaróját!

Eleget istenkedett az ördög, hogy így, meg úgy, mindent kívánjon, csak azt ne, de a királyfi azt mondta:

– Kell-e a fiatalító víz?

– Kell, sógor, kell!

– No, ha kell, add ide a takarót.

Mit volt, mit nem tenni az ördögnek, odaadta a takarót. Azzal a királyfi elbúcsúzott, felült a tarkára s repültek tovább erdők, mezők, tengerek felett. Megszólal egyszer a tarka ló:

– No, édes gazdám, mindjárt leszállunk a mellé a palota mellé, ahol a középső nénéd lakik. Majd ez a sógorod is kívánja, hogy hozz neki a fiatalító vízből, de addig meg ne ígérd, míg az ujjáról a gyűrűt neked nem adja. Ennek a gyűrűnek az a tulajdonsága, hogy akármilyen mélyen alszol, megszorítja az ujjadat, s mikor éppen szükséges, akkor ébreszt fel.

Leszáll a tarka ló a földre, egy kacsalábon forgó gyémántpalota mellé.

A királyfi bemegy, a ló meg kimegy a rétre, hogy hazakergesse az ördögöt, mert az is ott lődörgött a réten. Megtalálja az ördögöt s űzőbe veszi.

– Haza, ördög, haza, mert itt van a sógorod!

Az ördög mindjárt megismerte a lovat; látta, hogy az ő lovának a testvére, visszaszólt haragosan:

– Megyek, megyek, a kutya egye meg a májadat! Te vagy a mi megölő hóhérunk!

Felmegy az ördög a palotába, fogadja a sógorát nagy barátsággal; három akó bort tétet az asztalra s mindenféle jó ennivalót. Esznek-isznak, s közben megkérdi:

– Mi jóban jársz, sógor?

Mondja a királyfi, hogy miben jár. Nagyot kacag az ördög.

– Hej, sógor, én száz annyit érek, mint te, mégsem tudtam hozni a fiatalító vízből pedig sokszor megpróbáltam.

– Próbáltad vagy nem próbáltad – mondotta a királyfi –, én is megpróbálok s hozok is, meglátod.

– Hát akkor hozz nekem is, s annyi kincset adok, amennyit elbírsz.

– Nem kell a kincsed, add nekem a gyűrűdet.

– Azt nem adom!

– No ha nem, nem is hozok vizet.

Azzal a királyfi felszedelőzködött s indult, de mikor az ajtóhoz ért, az ördög utána szaladt, s odaadta a gyűrűt.

Ahogy felült a tarkára, mondja ez a királyfinak:

– No, édes gazdám, még csak a legkisebb nénédhez megyünk. Az ő urának olyan kardja van, hogy csak szólni kell: kard, ki hüvelyből!, s ha annyi ellenség fog körül, mint fűszál a réten s csillag az égen, akkor sem kell félned, mert mind egy szálíg levágja.

Megérkeznek a legkisebb nénjéhez s megkapja a királyfi a kardot éppen olyan móddal, mint ahogy megkapta a takarót, a gyűrűt s úgy indultak a tündérek kútjához.

Felszáll a tarka a levegőégbe, hét nap s hét éjjel szállott, mint a gondolat, még annál is sebesebben. Akkor aztán leszállott a földre s megállott egy olyan palota előtt, amilyent még emberi szem nem látott. Ezüst volt a fundamentoma, arany az oldala, gyémánt a fedele. Kilencszázkilencvenkilenc ablaka volt, aranyból, gyémántból valamennyi. S éppen annyi garádicsa, az is színarany. Mondotta a tarka:

– Menj fel ide, édes gazdám! Itt lakik a tündérek királynéja. Most éppen vacsorázik, egyedül, magában. Vedd a takarót magadra, ülj le mellé s egyél-igyál te is. Ne félj, nem lát meg, csak annyit lát, hogy valaki eszik, iszik, de nem tudja, hogy ki. Azután feküdj le s hajnalban, mikor a gyűrű szorítja az ujjadat, hamar szedd magadra a gúnyát s gyere le hozzám, hogy vizet meríthessünk a kútból.

Felmegy a királyfi a tündérkirályné palotájába, hát csakugyan éppen vacsorázik a királyné. Leül mellé a királyfi, jól eszik-iszik a sok drága ételből-italból, de a királyné csak azt látta, hogy fogy az étel is, az ital is, nem látott senkit. Haj, megijed a tündérkirályné, végigszalad hetvenhét szobán, fellármázza a tündéreket:

– Talpra, talpra! Szaladjatok a kúthoz, fújjátok az ólmot, hadd égjen, mert valaki kerülgeti a kutat.

Haj, lett erre szörnyű nagy tűz a tündérek kútja körül. Támadt olyan forró melegség, hogy a kúttól hetvenhét mérföldre megsült ember, állat, minden.

Azalatt a királyfi aludott szép csendesen, de egyszerre csak szorítani kezdi a gyűrű, felugrik az ágyból, szalad a lovához, felpattan a hátára. Mondja a ló:

– Látod-e azt a tüzes folyót, édes gazdám? Azon túl van a tündérek kútja. Amennyi tündér, mind az ólmot fújja. Kapaszkodj jól belém, mert ha lefordulsz a hátamról, szörnyű halálnak halálával halsz meg. Olyan magasra szállok veled, hogy a fejed a csillagokat veri, oda nem ér el az ólom melegsége. Aztán a kút felett hirtelen leereszkedek. Te pedig azt a tököt, amit a sógorod adott, szúrd a kardod hegyére, s mielőtt az én lábam a kúthoz érne, hirtelen merítsd meg, mert ha előbb ér le az én lábam, vége az életednek, vége az enyémenek is.

Felszáll a ló a levegőégbé, fel olyan magasra, hogy a királyfi feje a csillagokat verte, aztán egyet ugrott, kettőt szökött s mint a gondolat, leszállott a tündérek kútjához.

Áldott szerencsére, a királyfi, mielőtt a ló lába a kutat érte volna, megmerítette a tököt, azzal, hopp! nekiiramodott a ló, fel ismét a levegőégbé. Kiálhattak, fenyegetőzhettek a tündérek, egy pillantásra úgy eltűnt a szemük előtt, mintha soha ott nem járt volna.

Mentek egyenest a királyfi legkisebb nényjéhez, ott a takarót magára vette a királyfi, ettől a sógora nem látta meg, s elvitte a nényjét. Ugyanígy vitte el a középsőt; ugyanígy a legidősebb nényjét is. Vitte mind a hármát a lován, úgy mentek a vén remetéhez.

Már messziről kiáltotta a remete:

– No, fiam, hoztál-e fiatalító vizet?

– Hoztam, öregapám, hoztam!

– Hát akkor csak cseppents a tenyeremre egy cseppet.

Rácseppent a királyfi, s hát abban a pillanatban megfiatalodott a remete.

– No, fiam, köszönöm, hogy megfiatalítottál. Tartsd meg a tarka lovat, legyen a tiéd, van még ennek testvére, az kiszolgál engem.

Megköszöni a királyfi a lovat, elbúcsúzik a remetétől, s még egy nap sem telt belé, otthon volt a nényjeivel. A bátyjai már rég otthon voltak s az öreg király azt hitte, hogy valahol elpusztult a legkisebb fia. De aztán nagy volt az öröm, mikor mind hazakerekedtek. Hát még mikor a királyfi a fiatalító vízből rácseppentett az apja kezére, annak örült csak igazán a király. Már alig tudott tipegni-tapogni, s ím egyszerre úgy megfiatalodott, hogy még szebb és erősebb lett, mint volt réges-régen, fiatal korában.

Hanem eközben mi történt? Eközben az történt, hogy a tündérek királynéjának nem volt nyugodalma, s elindult Tündérországból a tündéreivel, hogy megkeresse azt a királyfit – mert jól tudta, hogy nem lehetett más az királyfinál –, aki merített a tündérek kútjából. Megérkezik a tündérrirályné a zöld király országába s hírül adja, hogy álljon elő az a királyfi, aki a tündérek kútjából merített, mert ő a felesége lesz annak.

Bezzeg búsult most a két idősebb királyfi, hogy miért nem voltak a tündérek kútjánál!

Jön a királyné a király udvarába, ott egy nagy kádat megtöltet ólommal, keverteti s felkiált:

– Aki a tündérek kútjából merített, ugorjék ebbe a kádba; arról tudom meg, hogy ott volt-e vagy sem.

A király s a két legidősebb fia szeretett volna beleugorni is, nem is, hanem a legkisebb egy szempillantásig sem gondolkodott, elővezettette az istállóból tarka lovat s felpattant a hátára. Akkor a ló felszállott a levegőégbé mint a nyíl, onnét egyenest le a kádba, s amint szállott lefelé, az egyik orra likán felszívta a forró ólmot, a másikon visszaeresztette, úgy ereszkedett bele a kádba, s az ólom úgy lehűlt, hogy semmi bajuk sem lett.

– Te vagy az, te vagy az, aki énnám járt! – kiáltott a tündérek királynéja. – Te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagy harang válasszon el minket!

Egyszeribe nagy lakodalmat csaptak, a lakodalom után felkerekedtek, s Tündérorszáig meg sem állottak.

Még ma is élnek mind a ketten, ha meg nem haltak.

BOLONDOS GYURKA

(BENEDEK ELEK)

Hol volt, hol nem volt, még hetedhét országon is túl volt – kidőlt kemencének bédőlt ódalába –, volt egyszer egy szegény ember. Ennek a szegény embernek volt három nagy legényfia, s egy bikája. Nem is hagyott egyebet rájuk, amikor meghalt, csak ezt a bikát s egy kötelet. A három legény, még el sem torolták az apjukat, összeverekedett a felett, hogy melyiké legyen a bika hármuk közül. Amikor aztán istenesen vérbe köpülték egymást, abba egyeztek meg, hogy építenek hárman három pajtát, a bikát eleresztik, s azé lesz, akinek a pajtájába fut.

Hej! épít a két idősebb legény olyan pajtát, hogy a pap is ellakhatott volna benne, a kisebbik pedig, aki egy kicsit bolondos is volt szegény feje, s nem is hívták másként, csak bolondos Gyurkának, nyírfaveszőből tákolt egy pajtácskát. No bezzeg! kacagott a két idősebb legény, s már előre csúfolódtak Gyurkával, hogy a bikának majd csak több esze lesz, mint neki.

Jól van hát no! kieresztik a bikát az udvar közepibe. Rekkentő meleg nap volt, s a szegény bika olyan erősen legyezett a farkával, hogy nem találta helyét. Csak nagyot szökik egyet, megtáncolja magát s egyenest béfut a bolondos Gyurka pajtájába.

No! volt irigykedés! De Gyurka egy kukkot se szólt, kötelet kötött a bika fejére s elindult vele a vásárra.

Amint mendegélne, az út mellett csak nyikorogni kezd egy odvas fűzfa. Megáll Gyurka s azt kérdi a fűztől:

– Talán bizony megvennéd ezt a bikát?

A fűzfa még jobban nyikorgott.

– Adsz érte negyven pengő forintot?

Még erősebben nyikorgott a fűzfa.

– Hát jól van – mondja Gyurka –, látom, hogy most nincs pénzed, majd két hét múlva erre járok, s akkor fizesd meg.

Azzal megkötötte a bikát a fához s elment haza.

Kérdik otthon a bátyjai:

– No, te bolond, hol hagyta a bikát?

– Eladtam jó pénzért, negyven pengő forintért.

– Kinek, te világ bolondja?

– Egy fűzfának! Azt mondta, hogy két hét múlva meg is fizeti.

Hej, nagyot kacagnak a legények!

– Csak kacagjatok – mondá Gyurka –, megmutatom én, hogy lesz pénz.

Eltelik két hét, s bolondos Gyurka elmegy a fűzfához. Mondja neki:

– Hé, fűzfa! Eljöttem a bika áráért, kitelt a két hét.

De a fűzfa csak hallgatott; nem fújt a szél, most hát nem is nyikorgott.

– Mit!? Te nem is szólasz? Mindjárt fizesd meg azt a negyven pengő forintot, mert ha nem, rúdul jársz!

Bizony, csak nem szólott a fűzfa.

Aj! megmérgeződik Gyurka, fogja a fejszéjét, s olyant döndít a fára, hogy mindjárt kidőlt a gyökeréből. Hát, szerelmes Jézusom! mit lát a gyökér alatt! Egy üst aranyat!

– No – mondja Gyurka –, a negyven forintot elviszem az adósságba, a többit interesbe.

Kiemelte az üstöt, hátára vetette, s szépen hazaeregélt. Látják otthon a bátyjai a teméntelen sok aranyat, haj! de csak most fogja el őket igazán az irigység! Össze is súgnak-búgnak éjjel, hogy megölik azt a bolondot s a pénzből ők majd ketten boldogul élnek. De Gyurka nem aludt, meghallotta, hogy mibe mesterkednek a bátyjai, s még jó hajnalba fölkelt, s egyenest a királyhoz ment panasza.

Bémegy a királyhoz audienciára s elémondja panaszát, s mindent, hogy s mint történt. Ott volt a királynak a leánya is, akinek az a betegsége volt, hogy semmivel a világon meg nem tudták kacagtatni. Amikor a bolondos Gyurka panaszát hallotta, olyan hangosan elkacagta magát, hogy az egész udvar népe összefutott ijedtében.

– No, te legény – mondó most a király –, én megfogadtam, hogy annak adom a leányomat, aki meg tudja kacagtatni, legyen az akármiféle rendbéli ember fia. Én a szavamat meg is tartom, neked adom a leányomat fele királysággal, a bátyáidat pedig karóba húzatom.

– Vagy ne, fölséges királyom – mondá a bolondos Gyurka –, talán nem is érdemesek olyan nagyra. Fogadja bé inkább béreseknak.

– Hát legyen meg a te akaratod – szólott a király.

Tüstént nagy lakodalmat csaptak, olyant, hogy hét országra szólott, lakodalom után pedig az éfiú pár tojáshéjba kerekedett, a Küküllőn leereszkedett. Holnap legyenek a ti vendégetek.

A KIS MISKA

Volt egyszer egy ember, akinek volt három fia. A két idősebb nagy volt és erős, a legkisebb, Miska azonban olyan kicsi volt, hogy elbújhatott az apja csizmájában. A két nagyobbik okosnak tartotta magát, a kicsit pedig ostobának nézték. Mivel odahaza nagy volt a szegénység, és nem volt mit enniük, apjuk elküldte mindhárom fiát a nagyvilágba, hogy munkát, kenyeret keressenek. Adott mindegyiknek egy darab lepényt, majd a fiúk elmentek otthonról. A kis Miska egy akkora tarisznyát vitt magával, amelyben akár el is alhatott, és még úgy is maradt benne elég hely.

Mentek, mentek a testvérek, és elértek egy hegyhez. Meghallották, hogy a hegyen favágók dolgoznak. A kis Miska fülelt egy darabig, majd így szólt a testvéreihez:

– Elmegyek, megnézem, vajon tényleg favágók dolgoznak-e odafönt. Szeretném látni, hogyan döntögetik a fákat.

– Eredj csak, ha nincs jobb dolgod – mondta mérgesen a középső bátyja. – Te mindig okosabb akarsz lenni mindkettőnkénél.

Miska rá se hederített a szavaira. Felment a hegyre, ahonnan a fejszecsapkodás hallatszott. Amikor felért, mit gondoltok, mit pillantott meg? Hát egy varázsfejsze magától vágta és döntögette a fákat.

– Hogy megy a sorod, fejszeanyó? – kérdezte tőle Miska. – Egyedül vagy, és látom, még sok munka vár.

– A fiamat várom, de nem akar ideérni – felelte a fejsze.

– De hiszen én vagyok az – felelte erre Miska. Azzal fogta a fejszét, belerakta a tarisznyájába, és lesietett a bátyjaihoz.

– No, mit láttál a hegyen, te tökfilkó? – kérdezte tőle a legidősebb bátyja.

– Egy fejszét láttam, amelyik maga vágta a fát.

A két idősebbik testvér csak kacagott, nem akartak hinni neki. Mentek tovább, és egy sziklás hegy-séghez értek. Meghallották, hogy odafent valaki a követ bányássza. A kis Miska mindjárt gondolta, hogy felmegy megnézni, ki bányászik ott.

– Tán még nem koptattad eleget a talpadat? – mérgelődött megint a középső testvér. – Mi néznivaló van azon, ha a harkály kopácsol a fán?

De Miskát nem lehetett eltéríteni a szándékától. Mászni kezdett felfelé a sziklákon, hogy lássa, ki kopog odafönn. Felmászott a legmagasabb sziklára, és mit gondoltok, mit látott? Talán egy harkályt? Nem. Egy bűvös kapát látott, amely egymaga bányászta és törte a követ, mintha csak a puha földet kapálta volna.

– Hogy megy a sorod, kapaanyó? – kérdezte csöppet sem félve a kis Miska. – Nem rossz, hogy mindent egyedül kell csinálnod?

– Várom a fiamat, de nem akar ideérni – felelte neki a kapa.

– De hiszen itt vagyok – mondta a kis Miska. Fölkapta a kapát, belerakta a tarisznyájába, és elsietett a bátyjai után.

– Na, mit láttál odafönt, fiatalúr? – kérdezte gúnyosan a bátyja. – Nem harkályt láttam, hanem egy kapát, amelyik maga bányászta és bontotta a sziklákat – mondta Miska, de azt nem árulta el, hogy a kapát magával is hozta.

Mentek tovább, és elértek egy kicsiny, sebes folyású patakhoz.

– Látni szeretném, honnan jön ez a patak – mondta Miska.

A két testvér kinevette, de ő fogta magát, és elindult felfelé a patak mentén. Ahogy ment mellette jó sokáig, látta ám, hogy a patakmeder egyre keskenyebb és keskenyebb, mígnem olyan vékony lett, mint egy cérnaszál. Odaért kis Miska a forráshoz, és mit gondoltok; mit látott? A patak nem a földből, hanem egy dióhéjból eredt.

– Hogy megy a sorod, patakocska? – kérdezte Miska. – Bizonyára unatkozol, amiért ilyen magányosan kell járnod az utadat.

– Várom a fiamat – felelte neki a patakocska éppen úgy, mint a fejsze meg a kapa.

– Hiszen itt vagyok – mondta Miska, fölszedte a földről a dióhéjat, betömte, és belerakta a tarisznyájába, majd elsietett a bátyjai után.

– No, most már tudod, honnan ered a patak? – gúnyolódott vele ismét a bátyja.

– Tudom. Egy egészen piciny kis lyukból fakad.

– Hű, de okos lettél! – nevetett rajta a két testvér.

– Láttam, amit látni akartam, és most elégedett vagyok.

De nem mondta meg a bátyjainak, hogy magával hozta a bűvös fejszét, a bűvös kapát és a dióhéjat.

Mentek tovább a testvérek, kerestek munkát mindenfelé, de hiába. Majd megtudták, hogy a szomszéd ország királya annak ígerte a lányát, aki kivágja a vára előtt magasodó hatalmas tölgyfát, és kiás egy kutat, hogy elegendő ivóvíze legyen a várnépnek. Aki ezt elvégzi, legyen ágrólszakadt vagy dúsgazdag, feleségül kapja a király lányát.

A három testvér azonnal útnak indult a szomszéd királyi országba szerencsét próbálni. Végül odaértek a királyi udvarba. Meglátták a hatalmas tölgyfát, amilyent még álmukban sem tudtak elképzelni. A törzsére oda volt szegezve egy tábla, és azon ott állt a király ígérete. Mivel már sok legény eljött szerencsét próbálni, de egy sem bírta kivágni a tölgyet és kiásni a kutat, a király ráíratta a táblára, hogy aki nekilát a dolognak, és nem jár sikerrel, annak levágatja a fülét. Hogy ez sem volt üres szóbeszéd, az óriás tölgy mellett zsinórra fűzött sok-sok levágott fül is tanúsította.

A legidősebb testvér elolvasta, mi áll a táblán, majd elnevette magát és nekigyürkőzött. Fogott egy fejszét, és nekiesett a tölgyfának. De alighogy levágott róla egy ágat, a helyén kinőtt két másik. Nagyon meglepődött szegény, amikor a király testőrei megragadták, és levágták a fülét. Most a középső fivér fogta meg a fejszét, és esett neki a fának. Ugyanúgy járt, mint a bátyja. Az ő fülét is levágták a strázsák. De ez sem ijesztette meg a kis Miskát. Ő is ki akarta próbálni a fejszéjét. Amikor a király meglátta, méregbe gurult, és így szólt:

– Mit akarsz, te tökmag? Nem félsz, hogy levágatom a füledet?

– Felséges királyom, nekem is jogom van szerencsét próbálni, mint akárki másnak – mondta Miska.

– Ha nem sikerül, nekem is levághatja a fülem, mint a többinek.

– No, akkor munkára! – parancsolta a király.

Miska elővette a tarisznyájából a fejszéjét, amely éppakkora volt, mint ő maga. Odavitte a fejszét a tölgyhöz, és így szólt hozzá:

– Vágjad, vágjad, fejszécském!

És a fejsze belevágott a tölgybe, majd kiszártatva a hatalmas fa ott feküdt kidöntve a földön. Miska ekkor odalépett a királyhoz.

– Elégedett-e, uram királyom?

– Eddig minden rendben van, de csak a felét teljesítetted a feladatnak. Amíg ki nem ásod a kutat, és amíg nem találsz vizet, a füled nincs biztonságban.

– Úgy teszek mindent, ahogy kívánod – felelte Miska.

Kivette a tarisznyából a kapát, megmutatta neki, hol lesz a kút, és így szólt hozzá:

– Vájjad, vájjad, kapácskám!

A kapa gyorsan nekiállt, és fertályóra sem telt belé, már ki is volt ásva a kút.

– Elég mély lesz, felséges királyom? – kérdezte Miska a királyt.

– Mélynek elég mély, de mit ér a kút, ha nincs benne víz?

– Gondoskodom én vízről is – mondta Miska, kivette tarisznyájából a dióhéjat, leeresztette a kútba, és így szólt:

– Folyjál, folyjál, patakocskám!

Azonnal folyni kezdett a víz, és hamarosan megtöltötte a kutat.

– Felséges királyom, elvégeztem a feladatot!

– Látom, Miska, hogy elvégeztél mindent, meg is kapod ezért a fele királyságomat, de a lányomat nem adhatom neked, mivel ez nemcsak rajtam áll.

– Mit kell még tennem? – kérdezte Miska a királyt, de nem rá nézett, hanem a szépséges királylányra.

– Holnap megmondom, hogy mit kell tenned.

Nem tudott aludni a király ezen az éjszakán, mert nem szívesen adta volna a lányát ilyen tökmag emberkéhez. Egész éjszaka azon törte a fejét, hogyan szabadulhatna meg tőle. Az éjszaka ki is gondolt Miskának egy nagyon nehéz feladatot. Reggeli után magához kérette.

– Nem messze innen, a közeli erdőben él egy óriás, akitől retteg az egész környék. Ellopja a parasztok teheneit, leöli és megeszi őket. Eredj el érte, és hozd ide azt az óriást a királyi udvarba szolgának. Ha ezt megteszed, azonnal elkezdjük a készülődést a lakodalomra.

– Ez ugyan nem gyerekjáték, de azért megpróbálom – mondta Miska.

Fogta a tarisznyát, a fejszét, a kapát, egy karéj kenyeret meg egy nagy karéj sajtot, és elindult az óriás keresésére. Amikor az erdő közepére ért, elkezdett kiabálni:

– Óriás, hol vagy? Óriás, hol vagy? Ne bújj jel, mert úgyis megtalálalak!

– Itt vagyok! – szólalt meg egy rettenetes hang. – Mindjárt bekaplak, úgysem vagy nekem több egy harapásnál!

Megjelent az óriás a tisztáson, fürkésztet körös-körül, de nem látott senkit. Végül lenézett a lába elé, és meglátta a kis Miskát, amint ott ült egy fatönkőn, oldalán hatalmas tarisznyájával.

– Ki vagy te, hogy meg merészeled zavarni az álmodat?

– Azért jöttem érted, kedves pajtás, mert szolgálóra volna szükségem.

Az óriás felkacagott.

– Tudod te, hogy mit csinállok veled? Belehajítlak a holló fészkébe, és akkor majd nem felejtetted el, hogy itt jártál az én erdőmben.

– Mit nekem a te erdő! Ha akarom, egy fertályóra alatt kidöntöm az egészét.

– Azt szeretném én látni! – mondta félvállról az óriás.

– Akkor ide süss! – mondta Miska. Kivette a fejszét a tarisznyából, és ráparancsolt, hogy vágja a fát. Olyan gyorsan kezdett dolgozni a fejsze, hogy a fák egyenesen az óriás fejére dőltek.

– Elég, elég! – ordította az óriás. – Elhiszem, hogy megtehetsz akármit, és elpusztíthatod az erdőmet. Hanem mondd meg: ki vagy te?

– Én Miska vagyok, a hatalmas varázsló. Csak egy szót kell szólnom, és a fejsze a fejedet is levágja. És most maradj nyugodtan, ne mozdulj!

Az óriás szót fogadott, mint egy gyerek. Miska közben megéhezett, elővette tarisznyájából a kenyeret meg a sajtot, és enni kezdett.

– Mit eszel? – kérdezte az óriás, aki még sohasem látott sajtot.

– Követ – felelte Miska. – Ez a mindennapi eledelem, és ezért nem nőttem akkorára, mint te, aki csak marhahúst lakmározol. Ezért vagyok erősebb tenálad.

Az óriás nagy tisztelettel hallgatta a kis Miskát.

– Tudod mit – folytatta Miska –, azért jöttem hozzád, hogy fogjunk össze. Egyikünk legyen az úr, a másik a szolga. Javasolom, legyen az az úr, amelyik a másikat legyőzi evésben.

– Jól van – mondta az óriás, és már előre örült, hogy az okos kis legényke lesz a szolgálója. – Kezdhetjük! Itt van két korsó, hozzád benne vizet, hogy megfőzhessük az ebédet.

Nézi Miska a korsókat, amelyek akkorák voltak, hogy három olyan emberke is beléjük fulladhatott volna, mint amilyen ő volt.

– Miért hurcolnám a korsókat a forráshoz és vissza? Elmegyek inkább a forrásért magáért, és akkor itt lesz a víz kéznyújtásnyira.

– Ne tedd ezt! – rémült meg az óriás. – Már majdnem elpusztítottad az erdőmet, hogyan fogok megélni, ha a vizemet is elveszed? Maradj itt inkább, és rakd meg a tüzet, én majd elmegyek vízért.

Amikor az óriás meghozta a vizet, odavitt a tűzhöz két hatalmas fazekat: az egyikbe belerakott egy egész bikát, a másikba meg negyven fej káposztát. Hamar elkészült az ebéd, és elkezdtek enni.

– Szeretném látni, meg tudsz-e enni annyit, mint én – mondta az óriás.

– Majd meglátjuk – felelte Miska. Odaült az asztalhoz, az asztal alá meg odarakta a tarisznyáját.

Hozzáláttak az evéshez. Az óriás hatalmas falatokat kebelezett be, de Miska sem maradt el mögötte, csakhogy a hús nagy részét ő titkon a tarisznyájába dobálta.

– Hú, de jóllaktam! – sóhajtott verejtékezve az óriás. – Ki kell kapcsolnom az övem, mert nem kapok levegőt. Hát te hogy vagy, nagyétkű emberke?

– Kicsit melegem van, de egy lapockát még megeszem.

– Én nem bírom tovább – nyögte az óriás –, inkább beállok hozzád szolgálóknak. Elismerem, hogy legyőztél.

Miska ekkor felült az óriás vállára, és együtt indultak vissza a királyi udvarba.

– Felséges királyom – mondta kis Miska –, elhoztam a szolgálót, ahogyan parancsolni méltóztatott.

Nagyot nézett a király, amikor megpillantotta maga előtt az óriást. Majd kézen fogta a lányát, és így szólt:

– Kedves gyermekem, tudom, hogy nem vagy boldog, mivel ehhez a tökmaghoz kell hozzámenned, de tartanom kell királyi szavamat, ha már egyszer minden követelésemet teljesítette.

Odalépett a királylány Miskához, s ezekkel a szavakkal nyújtotta neki a kezét:

– Kis Miska, tudom, hogy te okos fiú vagy, ám ez nem elég ahhoz, hogy férjhez menjek hozzád. Ha megoldod néhány feladványomat, szó nélkül hozzád megyek.

Miska beleegyezett, és a királykisasszony behívta őt egy nagy terembe. Csodálkozva látta, hogy az óriás is velük tart. De mivel a terem mennyezete túl alacsonyan volt, az óriás leült a földre.

– Kezdhethük – mondta a királylány. – Hazugságokat mondunk egymásnak, és aki először kimondja, hogy nem hiszem, az lesz a vesztes.

A királylány kezdte:

– Olyan nagy földje van apámnak, hogy ha két pásztor kimegy legeltetni a két végére, nem is látják egymást.

– Ó, ez semmi – mondta Miska. – Az én apámnak akkora földje van, ha az egyik végén kiereszti a borjút, az akkor ér a föld végére, mikor már tehén lesz belőle.

– Elhiszem – mondta a királylány. – Odahaza nálunk annyi sajtot készítenek, hogy ha egymás tetejébe raknánk a sok sajtot, a kupac magasabb lenne, mint a templomtorony.

– Az én apám annyi sajtot készít, hogy feltornyozva az égig ér. Egy napon felmásztam erre a halomra, és amikor elértem az égig, összedőlt a halom, és visszapottyantam a földre. Leestem, hát ott találtam magam egy egérlyukban. És tudod-e, kit láttam ott? A te fenséges királyapádat, amint ott ül az én anyámmal. Anyám varrt, a király meg a cérnát fűzte be neki a tűbe. De mivel nagyon ügyetlen volt, anyám méregbe gurult; és adott neki egy pofont.

– Ez nem igaz! – kiáltott fel dühösen a királylány. – Még a királynő sem ütheti meg a királyt, nem-hogy egy parasztasszony!

– Hahahaha! – nevetett az óriás, felugrott, és örömeiben ugrándozni kezdett. – Elvesztette a királylány a fogadást, mert azt mondta, hogy nem igaz. Kis Miska, te győztél!

A királylány vörös lett, mint a rák, de nem adta meg magát.

– Most találós kérdéseket adok fel. Mi az, ami magasból hullik, mégsem törik szét, hanem ráborul a földre?

– Anyámtól tudom, hogy ez a hópehely.

– Igaz – ismerte be a királylány. – Ki az, aki mindennap ugyanazon az úton jár, de sohasem tér vissza ugyanarra?

– Sokszor elnéztem a legelőn a napot, amely keletről nyugatra vándorolt, és sohasem fordítva.

Elhallgatott a királylány, és törte a fejét, milyen találós kérdéssel fogja meg a legénykét. Végül ezt kérdezte:

– Felelj erre a kérdésre: mi az, amire te gondolsz, és én nem? Mi az, amire én gondolok, de te nem? Mi az, amit mind a ketten gondolunk, de mindketten másképp?

– Ez aztán tényleg nehéz kérdés, de bízom benne, hogy emiatt nem foglak elveszíteni. Tehát jól figyelj: én azt gondolom, hogy ez a kérdés könnyű, te pedig azt hiszed, hogy nehéz. Te azt gondolod, hogy nem vagyok hozzád méltó, én meg az ellenkezőjét gondolom. Mindketten azt gondoljuk, hogy férj és feleség leszünk, ha megoldom ezt az utolsó kérdést. Te azt hiszed, hogy nem fog sikerülni, én meg tudom, hogy már meg is oldottam. Felelj: igazat mondtam-e?

– Jól fejtetted meg, kis Miska – ismerte be a királylány, odalépett hozzá, megölelte és megcsókolta.

Amikor ezt az óriás látta, olyan vígan kezdett el tapsolni, hogy megrepedt minden ablak.

Így kapta feleségül kis Miska a király lányát, és lett övé a fele királyság. Bölcs és igazságos uralkodó vált belőle, akit mindenki szeretett. Máig is él és uralkodik, ha meg nem halt.

MIRKÓ KIRÁLYFI

Egyszer volt egy király, annak volt három fia. Ennek a királynak az egyik szeme mindig sírt, a másik mindig nevetett. Fehér királynak hívták.

A három királyfi pedig azon tanakodott, hogy miért van az, hogy az apjuk egyik szeme mindig sír, a másik mindig nevet, és összebeszéltek, hogy meg kellene kérdezni. Csak nem tudták, melyik menjen be. A legkisebb végül azt mondta a legidősebbnek:

– Te vagy a legidősebb, úgy illik, hogy te menj!

No, az elvállalta.

Mikor benn volt, látta, hogy az apja ott ül a királyi trónuson, köszöntötte illendően:

– Jó napot adjon isten, király édesatyám!

– Adjon isten, édes fiam, mi jót hoztál?

– Nem hoztam én semmit, csak mondja meg nekem, mi oka van annak, hogy az egyik szeme mindig sír, a másik meg mindig nevet.

– Jól van, fiam, mindjárt megmondom.

Erre a király kirántotta a kardját, és le akarta vágni vele, de a fiú kiugrott az ajtón. Mikor kinn volt, az öccsei mindjárt kérdezték:

– Na, mit mondott?

– Csak menj be, majd megtudod! – válaszolta a középsőnek.

Bement a középső is, az is köszönti az apját:

– Jó napot adjon isten, király édesapám!

– Neked is adjon isten, fiam! Mi jót hoztál?

– Semmit, csak azt, hogy mondja meg nekem, mi az oka, hogy az egyik szeme mindig sír, a másik meg mindig nevet.

– Jól van, fiam, mindjárt megmondom.

Ezzel kirántotta a kardját, le akarta a középső fiát is vágni. Az is kiugrott az ajtón. Kérdi a legkisebbik:

– Neked mit mondott?

– Menj be, majd neked is megmondja!

Mikor a legkisebb bement, ennek Mirkó volt a neve, megállt az apja előtt ő is.

– Jó napot adjon isten, király édesapám!

– Adjon isten, édes fiam! Mi jót hoztál?

– Nem hoztam semmit, csak azt akarom kérdezni, mi az oka annak, hogy az egyik szeme mindig sír, a másik mindig nevet.

– Jól van, fiam, megmondom.

Ezzel kirántja a kardját, hogy levágja, de Mirkó csak áll, és azt mondja:

– Itt vagyok, király édesapám, a fia vagyok, tehet velem, amit akar.

– Látod, fiam, ez az oka. Mert az egyik szemem mindig terád nevet, a másik szemem meg a bátyáidra sír. Mert láttam én, hogy te királynak való vagy, mégsem tehetem, hogy téged tegyelek királlyá, a bátyáid az elsők. Hanem van énnekem egy nagyon jó barátom, akivel már száz éve nem beszéltem, azzal nagyon szeretnék találkozni. Amelyikőtök idehozza nekem, az lesz a király. A többi meg a fejével fizet.

Mikor Mirkó is kiment, a bátyjai mindjárt kérdezték, hogy mit mondott az apjuk, és ő elmesélte nekik úgy, ahogy volt.

A két idősebb királyfi azonnal felöltözött, a legjobb lovakat nyergelték föl, és útnak indultak. Mirkó otthon maradt. Telt-múlt az idő, a két királyfi visszajött eredmény nélkül. Nem is mertek az apjuk elé menni, mert tudták, hogy lefejezteti őket. Mirkó meg csak szomorkodott.

Volt egy rongyos csikó ott az istállóban, azzal nem törődött senki. Mirkó etette mindig, ő tisztogatta, de hát nem nagyon látszott meg rajta. Odamegy a csikóhoz, akar neki enni adni, s megszólal a csikó:

– Mért búsulsz, kedves gazdám?

– Hogyne búsulnék – mondja Mirkó –, mikor az apám azt mondta, hogy van neki egy jó barátja, a Fekete király, és már száz éve, hogy nem beszélt vele. Aki azt el tudja hozni, az lesz a király, de aki nem tudja, azt lefejezteti. A bátyáim már elmentek érte, vissza is jöttek eredmény nélkül. Talán már le is fejezték őket, és most rajtam a sor. Ha el nem tudom hozni, én is úgy járok, ahogy ők. Azt mondja a csikó:

– Ne búsulj semmit, kedves gazdám, elhozzuk a Fekete királyt. Csak szerezz nekem egy teknő paraszat meg egy teknő köleskását.

Mirkó mindjárt hozott neki, a csikó megette, s azt mondta Mirkónak:

– Ott van a tyúkól padlásán egy öreg nyereg meg egy rozsdás kard: A nyeret tedd rám, a kardot meg kösd az oldaladra.

Mirkó fölnyergelte a rossz csikót, a kardot pedig az oldalára kötötte.

– Na most – azt mondja –, édes gazdám, vezess ki az istállóból, és ülj fel rám. Úgy menjünk-e, mint a szélvész, vagy úgy, mint a gondolat?

– Úgy, mint a gondolat.

– Akkor hunyd be a szemed, de ki ne nyisd, amíg én nem mondom! Hát egyszer csak szól ám a csikó neki:

– Kedves gazdám, most nyisd ki a szemed.

Mirkó meg elámult, mert látta, hogy a lova aranyszőrű, az ő ruhája is arany, majd elveszett tőlük a szeme világa.

Azt mondja ekkor a táltos:

– Ideértünk a Fekete király birodalmába. Itt van a palotája nem messze. Engem hagyj itt, majd itt megtalálsz, de jól vigyázz, mert a Fekete király ott alszik a sátorban, el van átkozva, addig fel nem ébred, amíg te meg nem szabadítod. Menj egyenest a palotába, és vigyázz, mert teli van ellenséggel, s míg azokat le nem győzöd, a Fekete királyt fel nem ébresztheted. Mikor bemégy a palotába, kettesével jönnek rád a katonák az ajtón, de te csak rántsd ki a kardod, és vagdalj le mindenkit, aki szembejön veled. Ha meg beérsz a legelső szobába, majd ott meglátod, mi történik.

Ezzel Mirkó elindult, és valóban, mikor bement a palotába, jöttek a katonák rá kettesével. Alighogy levágott kettőt, már megint ott termett a másik kettő. Csak vagdalta őket, s utóvégre odaért az ajtóhoz, ahonnan a katonák jöttek kifelé. Az utolsó kettőt még levágta, és belépett a szobába. Látta, hogy egy vén banya ott benn sző. Mikor a vetélőt elindította, hol innen ugrott ki egy katona, hol onnan, Mirkó nem győzte őket levágni, míg végül fogta, s levágta a banya fejét.

A Fekete királynak volt egy lánya, aki mindezt nézte az ablakon, s mikor látta, hogy több katona nem jön ki, már gondolta, hogy Mirkó végzett a banyával is. Lejött a toronyból, és odament Mirkóhoz.

– Ki vagy te, vitéz királyfi, hogy ezt a töméntelen ellenséget le bírtad győzni?

– Én a Fehér király fia vagyok, Mirkó, és az atyám küldött, hogy vigyem el hozzá a legkedvesebb barátját, a Fekete királyt, akivel száz éve nem találkoztak, s nagyon szeretne már beszélni veled.

Azt mondja a királylány:

– Az én atyám, a Fekete király átok alatt van, mindig alszik, épp azóta, hogy a te atyáddal utoljára találkoztak. Csak te tudod ettől megszabadítani, mert én láttam, milyen vitézül harcoltál, és a bajnak még most sincs vége. A banya fia egy óriás, azzal is meg kell birkóznod, de abban én már segíthetek neked.

Ezzel sarkon fordult, leszaladt a pincébe, és felhozott egy korsó bort.

– Ebből – azt mondja – igyál egyszer, és akkor már erős leszel. De ha mégsem bírsz vele, akkor mártsd a korsóba az ujjad, s még erősebb leszel. Ha pedig még úgy sem tudnád legyőzni, merítsd bele a kezéd egészen.

Hát úgy is lett. Az óriás már megneszelte, hogy valaki ott van, és látta, hogy a katonákat mind lemészárolta a banyával együtt. Elkezdett ordítani, hogy ki volt az a fickó, aki ezt merészelte tenni.

Mirkó meg előállt.

– Én voltam az.

– Na – azt mondja az óriás –, most elbánok veled!

Összekaptak, de nem bírta egyik a másikat legyőzni. Elfáradtak, eleresztették egymást, és ez alatt az idő alatt Mirkó belemártotta az ujját a korsóba. Már is újból összekaptak. Megint keserves harc kezdődött, s most már nagyon megtörte Mirkó az óriást, de még nem tudta legyőzni. Épp megálltak pihenni újból, Mirkó meg belemártotta a kezét a korsóba, s mikor harmadszorra is összekaptak, úgy vágta földhöz az óriást, hogy azonnal kirepedt a hasa.

A királylány erre odament Mirkóhoz, és átölelte.

– Köszönöm, szép királyfi, hogy megmentettél bennünket, ezt sosem fogom elfelejteni, hanem gyere, menjünk az apámhoz, már biztosan felébredt.

Elmentek a sátorhoz, láttán, hogy a király éppen most kezdett ébredezni, s mikor megpillantotta a lányát, nem tudta, örömeiben mit csináljon. Fölugrott, megcsókolta.

– Hát ez? – kérdi aztán. – Ki ez a vitéz, aki itt áll melletted? – Ő a megmentőnk, édesapám, a Fehér király fia, Mirkó.

– Hát te a Fehér király fia vagy?! Az én kedves barátomé, akivel épp száz éve, hogy utoljára találkoztam?!

– Úgy bizony! S éppen azért küldött, hogy nagyon szeretné már látni fölségedet.

– Aj, baj, mennék én szíves örömet, de hogy tudunk elmenni hozzá?

– Azon most már ne aggódjon fölséged! Van nekem egy táltos lovam, ha idehozott, hát vissza is visz bennünket.

– Jaj, fiam, hiszen az lehetetlen!

– Lehet biz az, édesapám – nevetett a királylány –, csak menjünk föl a palotába.

Mirkónak meg azt mondta:

– Jól figyelj rám! Itt van egy aranypálca. Mikor mi benn leszünk, te akkor kerüld meg a palotát háromszor, és veregesd meg ezzel a pálcával. Amikor harmadszorra megkerülsz, a palota aranyalmává változik, mi ketten bent leszünk, te meg tedd az aranyalmát a zsebedbe. Így elvihetsz bennünket.

Mirkó háromszor megkerülte a kastélyt, megveregette az aranypálcával, és az aranyalmává változott. Betette a zsebébe az almát, ment a lovához. A lova már messziről kiáltotta:

– Na, kedves gazdám, úgy látom, győztél! Ülj föl a hátamra, és hunyd be a szemed, mert repülünk haza. – S már ott is voltak az apja országában.

Akkor Mirkó leszállt a lóról, bevezette az istállóba, levette róla a nyeret, és enni adott neki. Az meg azt mondja:

– Na most, kedves gazdám, menj ki az udvarra. Az aranyalmát tedd az udvar közepére, kerüld meg háromszor, és veregesd meg azzal az aranypálcával! Mirkó kiment, letette az aranyalmát, körülkerülgette, megveregette, egyből palota lett belőle, a Fekete király meg a lánya akkor éppen néztek ki az ablakon.

A Fehér király is kitekintett a maga ablakán, és elámult, mert nem tudta elképzelni, miféle palota termett ott ilyen hirtelen. De megismerte rögtön a Fekete királyt, hej, szaladt is, kiabált fel neki:

– Gyere le, kedves barátom, de régen, száz éve épp, hogy nem láttalak!

Na, erre már a Fekete király is lejött a lányával, a Fehér király meg a nyakába borult.

– Csakhogy még egyszer találkoztunk! Most már nem bánom, ha meghalok is!

– Nehogy meghaljon, édesapám! – ugrott oda az apjához Mirkó. – Nem azért hoztam el a Fekete királyt, hogy meghaljon, hanem hogy még sokáig beszélgethessenek.

– Hát te hoztad el, Mirkó fiam?

Erre már a Fekete király lánya is megszólalt:

– Ő bizony, ő szabadított meg minket, mert az atyámat elátkozták, száz éve, hogy alszik.

Hát te meg az én barátom lánya vagy?

– Az vagyok, felség.

– Tudtam én, hogy az én fiam vitéz gyerek, azért nevet rá az egyik szemem. Talán ti már szeretitek is egymást?

– Bizony, mikor megláttam a palota tornyából, mindjárt beleszerettem – vallotta be a lány.

– De én is, édesapám – ölelte át a királylányt Mirkó –, semmi áron nem tudtam volna otthagyni.

– Jól van, akkor legyetek egymásé. Én már úgymint öreg vagyok, hadd legyen Mirkó a király, kiérdemelte, mi meg, öregek, elbeszélgetünk egymással, amíg élünk.

Akkor megtartották a lakodalmat, mégpedig hetedhét országra szólót, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

JANKÓ (SZLOVÁK MESE)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer két testvér. Az egyiket Jankónak, a másikat Jóskának hívták. Úgy különbözött egymástól ez a két fiú, mint az éjszaka a nappaltól. Jankó ügyes, jólelkű, derék fiú volt, aki mindig szívesen segített másokon. Jóska irigy, önző, senkivel sem törődött a világon saját magán kívül. Egyszer csak azt mondja az édesapja Jóskának:

– No, fiam, én eleget tartottalak már, maholnap nekem s anyádnak sem lesz betévő falatunk, menj, próbálj szerencsét, láss valami dolog után!

Bezzeg hogy Jóska örömmel készülődött az útnak. Gondolta magában, most legalább nem kell anynyit dolgoznia, mint máskor, hideg télben fagyoskodnia, meleg nyárban izzadnia. Az anyja süttött neki egy csomó pogácsát, az apja megáldotta, s Jóska nagy vidáman útnak indult.

Ment, mendegélt, s egyszer csak egy hatalmas fa alá ért. El is fáradott, meg is éhezett, leült hát, elévette az elemózsiát, s nagy jókedvvel falni kezdett. Hát amint eddegélne, két kis hangya settenedik közelébe, s megszólítják nagy félénken:

– Ugyan bizony, te legény, nem adnál egy kis morzsát nekünk? Olyan régen éhezünk.

– Egy szemet se adok én, bár nekem legyen elég! – felelte mérgesen Jóska, s még hozzá is rúgott a hangyákhoz haragjában.

– Megállj csak, te rosszlelkű legény, nem tudtál adni egy kis morzsát nekünk, de hadd el, mi sem segítünk rajtad, ha valami baj ér! – mondták a hangyák.

– Csak arra várjatok, amíg nekem szükségem lesz rátok! – mondotta Jóska nagy nevetve, s ette-falta a pogácsát, mintha semmi sem történt volna.

Na, ahogy jóllakott, megy tovább, s nemsokára egy folyó partjára ér. Hát ott a fövényen egy kis halacska vergelődik, kínlódik nagy keservesen, de sehogy se tud odajutni a patakhoz. Megszólítja a kis hal Jóskát:

– Tégy be engem a vízbe, te legény, mert elpusztulok a homokban!

Jóska még csak nem is válaszolt a kérésre, jól oldalba rúgta a szegény halat, s azzal továbbment.

– Megállj, te gonosz lélek, sohasem lesz szerencséd az életben, mert ilyen gonoszul bántál velem! – kiáltotta utána a szegény halacska.

De Jóska nem is hederített a halacska beszédére, ment tovább, mintha semmi sem történt volna. Nemsokára keresztúthoz ért, ahol négyfelé szakadott az út, s hát az útjelző aljában egy csomó kis manót vett észre, akik szidták, püfölték egymást. Persze ott termett Jóska rögtön, s anélkül, hogy megkérdezte volna, min porlekednek, ő is közéjük állt, megfogta őket, jól összevissza verte, mind ahányan voltak, s avval nagy büszkén továbbállt. De bezzeg azok is kiabáltak utána torkuk szakadtából:

– No, megállj, te gonosz fajzat, legyen csak szükséged miránk, tudom, egy sem segít rajtad! Mehetsz akármerre, nem jársz szerencsével.

S úgy is történt, ahogy a kis manók nagy mérgükben mondták. Akármerre járt-kelt Jóska, férfival, asszonnyal, gyerekekkel volt dolga, mindenki csak meggyűlölte, soha semmi dolgában szerencsével nem járt, végre is egy árva krajcár nélkül kellett szégyenszemre hazatérnie. Szegény anyja még csak nem is szidta, csak kesergett, búslakodott magában, de bizony az apja nagy haragjában el akarta kergetni, hogy hiába ne töltse otthon az időt. De Jóskának most már nem volt kedve a világhíjárásra, otthon maradt, a kukó mellett.

Most már Jankón volt a sor, hogy ő menjen országot-világot látni. Fel is tarisznyálta az édesanyja egy kis száraz kenyérral, mert egyebük már nem volt szegényeknek.

– Ne búslakodjanak, édes szüleim – vigasztalta Jankó, mikor búcsúzódtól –, ha magamnak nem is szerzek semmit, de a nélkül nem jövök haza, hogy annyit ne hozzak, amiből maguk holtuk napjáig urasan megélnek.

Örvendett a szegény ember, hogy ilyen jószívű legalább az egyik fia, s mikor elindult Jankó, egy kis üveg életvizet tett a tarisznyájába, hátha valamikor még hasznát veheti annak is. Aztán elindult Jankó, ment, mendegélt jó darabon, s mikor megéhezett, leült egy nagy fa alá, elészede az elemózsiát, s falatozni kezdett a száraz kenyérből. Alig evett néhány falatot, egy csomó hangya fogta körül, s szörnyen rimámkodtak:

– Te jó legény, éhesek vagyunk, nem adnál-e egy keveset a kenyeredből?

– Hogyne adnék! – felelte Jankó jószívűen, és leszórta mind a morzsát az öléből.

– Köszönjük a jóságodat – kiáltották boldogan a hangyák –, ha bármire lész szükséged, csak fordulj hozzánk, ahányan vagyunk, mind segítségére leszünk, s örökké barátaid maradunk!

Jankó majd elmosolyodott erre a beszédre, mert eszébe jutott, hogy neki ugyan mi szüksége is lehetne ilyen apró állatkákra. De sokkal jobb szívű volt, semhogy kikacagja őket, szíves szóval megköszönte a felajánlott segítséget, elbúcsúzott tőlük, s szaporán ment tovább.

Alkonyodott már, mikor egy szép, csendes, kék tóhoz ért. Hát annak a tónak a partján, az aranyos fővényben egy kis halacska vergelődik, fuldoklik. Nem is várta, hogy az megszólítsa, megfogta s beledobta a vízbe. Hej, hogy ficánkolt, ugrándozott örömeiben a kis hal!

– Köszönöm, te jó fiú – kiáltott Jankónak –, hogy segítettél rajtam! Jótét helyébe jót várj. Bárhol érjen veszedelem, ahány hal tengerben, tóban, folyóban, patakban, mind segítségére leszünk.

Jankó mosolygott magában a kis hal beszédén, s ment hamar tovább, hogy estére a városba érjen. Éppen esteledett, alkonyodott, mikor Jankó ahhoz a keresztúthoz ért, ahol négyfelé szakad az út. Nagy láрма, veszekedés zaját hallotta már messziről, s hát amint az útjelző közelébe ér, látja, hogy egy csomó kis manó tépi egymás haját, ütik-verik egymást. Jankó rögtön ott termett, s nyájasan szólította meg őket:

– Hát ti ugyan min vesztetek így össze? Csak nem váltok el haraggal egymástól ezen a gyönyörű szép napon? Hamar, amíg itt vagyok, fogjatok kezet, s egy hangos szót se halljak többet!

Erre a nyájias beszédre a mérges, durcás arcok egyszerre mosolyra derültek, megrázták egymás kezét a kis emberek, s hálásan így kiáltottak Jankó után:

– No, te jó legény, ha valaha szükséged lesz ránk, ne félj, mind ott leszünk!

Mikor Jankó estére a városba ért, nagy-nagy szomorúságban találta az egész várost, mert a jóságos öreg király egyetlen leánya halálos betegen feküdt. Az udvari orvos nagy búbánattal jelentette a királynak, hogy ő már semmiképpen sem tud segíteni rajta. No, alig hallotta meg ezt Jankó, besietett egy házba, s a gazdával elvezettette magát a királyi palotába. Ott a hopmester fogadta, s megkérdezte, mi járatban van.

– Én vagyok a világ legelső orvosa, s meggyógyítom a királykisasszonyt – felelte Jankó nagy bátran.

A hopmester csodálkozva nézegette jobbról-balról Jankót, de végre mégis bevezette a királyhoz, ahol Jankó újra előadta mondókáját. A király bezzeg nem nézte, úr-e, paraszt-e, micsoda, aki a leányát meg akarja gyógyítani. Nagy örömmel fogadta Jankót, s azt mondta neki:

– No, fiam, ha meggyógyítod a leányomat, tiéd lesz ő is, meg amit a szemed-szád csak kíván.

Avval bevezették Jankót a beteg királyleány szobájába. Mikor meglátta, bezzeg nem bánta, hogy neki ígérte a király, olyan gyönyörű volt a királykisasszony. Aranyszőke haja, mint egy óriás palást, úgy omlott a hófehér párnákra, szeme oly kék volt, mint az ibolya, ajka oly szelíd, mint egy angyalé. Ott feküdt, szép fehér karján nyugtatva a fejét, s amikor Jankó egy cseppet az ajkára cseppentett az élet vizéből, rögtön megmozdult, a másik pillanatban elmosolyodott, aztán kinyitotta ragyogó szép szemét. Amint meglátta, hogy idegen legény áll a szobájában, rögtön megkérdezte, hogy hát az mit akar.

Mondták neki, hogy ez a legény gyógyította meg őt, s hogy ennek ígérte feleségül az édesapja.

Hej, de megmérgeződött erre a királyleány! Hogy ő egy jöttment, sehonnai felesége legyen! Szaladt az apjához, hogy igaz-e, amit a szolgálóleányai mondtak.

– Igaz biz az, édes leányom! – felelte a király. – No pedig én nem megyek hozzá!

– Márpedig, édes leányom, én megígértem, s én a szavamat meg nem szeghetem még a te kedvedért sem, mert ugyan mit gondolna rólam az én népem? Menj csak hozzá, úgy látom, hogy jóra való, derék legény, s jól bánik majd veled.

Addig-addig beszélt a király a leányának, hogy az nagy nehezen belenyugodott, de annyit kikötött, hogy csak akkor lesz a Jankó felesége, ha három kívánságát teljesíti. Mindjárt oda is hívatta Jankót, s mondta neki:

– Egy zsák búzát s árpát öntök ki az udvarra, s ha alkonyat előtt különválasztod őket, a feleséged leszek! – s avval faképnél hagyta Jankót.

Amint meglátta Jankó a rengeteg búzát meg árpát az udvaron, rögtön látta, hogy ő ugyan soha azt ki nem tudja szemelni, elment hát nagy bújában az erdőbe, ott járt-kelt fel s alá, azt sem tudta, merre. Mikor aztán elfáradott, leült egy nagy tölgyfa alá. Hát amint ott üldögélt, egyszerre egy csomó hangya veszi körül, s mondják neki:

– Miért búsulsz, Jankó? Mikor éhesek voltunk, segítettél rajtunk, azt hiszed, hogy most, mikor bajba jutottál, nem segítünk neked? Avval szépen mind elmentek a palota elé, egy óra alatt kiválogatták a búzát is a maga zsákjába, az árpát is a magáéba, s mentek vissza az erdőbe. Mire Jankó búsan hazaballagott, ott állott a két zsák, egyikben a búza, másikban az árpa. Ment persze, s jelentette nagy örömmel a királyle-

ánynak, hogy az első kívánságát teljesítette már. Úgy tett a leány, mintha szomorkodna, de valójában örült, hogy ilyen ügyes legény Jankó, s azt mondta neki:

– Hát, látom, az első kívánságomat teljesítetted, te legény, de ne hidd, hogy a második meg a harmadik is ilyen könnyű lesz, mint ez!

– Mi a második kívánságod? – kérdezte Jankó.

– Hozd el nekem a világ legnagyobb gyöngyét!

Hej, a világ legnagyobb gyöngyét! Hát azt ő hogy hozza el? Nagy búsan kifordult a palotából, s ment, mendegélt, maga sem tudta, merre, s hát egyszer csak ott van a kék tónál. Ahogy odaért, kidugja a vízből egy halacska a fejét, s megszólítja:

– Miért búsulsz, te jó legény?

Mondja neki Jankó, hogy mi a baja.

– Egyet se búsulj emiatt! – mondotta a halacska. – Te is segítettél rajtam, most én segítek a bajodon.

Avval lebukkant a víz alá, s alig egy perc múlva felbukkant: egy óriási, ragyogó gyöngyszemet tartott a szájában.

Na, volt öröm! Nem győzte köszönni Jankó, hogy ilyen nagy hirtelen segített rajta a halacska, s boldogan sietett vissza a királyi palotába. Mikor odaadta a gyöngyöt a királyleánynak, az elmosolyodott nagy örömeiben, s rögtön a hajába tűzte:

– Igazán gyönyörű ez a gyöngy, amit hoztál nekem, s ha még a harmadik kívánságomat is teljesíted, a feleséged leszek – mondotta neki kedvesen.

– Hát mi a harmadik kívánságod?

– Hozz nekem egy rózsát a pokolból – mondotta a királylány.

Jankó rögtön útnak indult, hogy akárhogy is megkerítse azt a rózsát, olyan erősen megszerette a gyönyörű királykisasszonyt. Estére kelve elért ahhoz az útjelzőhöz, ahol a kis manókat szétválasztotta. Most is ott ültek a kis emberkék, de csendesen, barátságosan beszélgettek. Amint Jankó odaérkezett, nem is várták, hogy megszólaljon, azt mondták neki:

– Tudjuk, hogy mi a te bajod, Jankó! De egyet se búsulj, éjfél után lemegyünk a pokolba, s olyan rózsát hozunk onnan, hogy a szemed-szájad eláll a csodálkozástól.

Úgy is volt, ahogy a manók mondták. Mire hajnalodott, a legöregebb manó megjelent egy gyönyörű rózsával, s azt mondta Jankónak:

– Ez a pokol legszebb rózsája, egy öreg-öreg ember adta nekem. Úgy hívják, hogy a Reménység rózsája.

Jankó megköszönte szíves szóval a manónak, s futott egyenest a királylányhoz. Bezzeg szívesen a felesége lett most már Jankónak, mikor látta, hogy mi mindent megszerzett az ő kedvéért. Nagy lakodalmat csaptak, a Jankó szüleit is, Jóskát is meghívták a vendégségbe, s ott is tartották életük fogytáig őket.

A SZÉP KIRÁLYLÁNY

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt egy király, annak egy fia meg egy lánya. A lány olyan szép volt, hogy ha ment, rozmaring nyílt utána, ha nevetett, rózsa hullott a szájából, ha rítt, aranygyöngyök potyogtak a szeméből, ha meg mosdózott, aranyhalak ficáinkoltak a mosdóvizében. A bátyja igen büszke volt erre. Egyszer, mikor gyűlésre kellett mennie, azt mondja a húga:

– Hallod-e, bátyám! Ott a gyűlésen nehogy eldicsekedj a kőváraddal meg a szép lány húgoddal, mert mindkettőnknek vége lesz!

A királyfi meg ahogy a gyűlésbe ért, elfelejtett mindent, amit a húga mondott. Elmondta, milyen kővára, milyen húga van neki: olyan szép, hogy ha megy, rozmaring nyílik utána, ha nevet, rózsa esik a szájából, ha rí, aranygyöngyök potyognak a szeméből, ha mosdózik, aranyhalak ficáinkolnak a mosdóvizében! Ahogy ezt egy másik királyfi meghallotta, máris azt mondta neki:

– Tizenkét lovas hintót küldök érte!

A királyfi hazajött a gyűlésről, nemsokára ott volt a tizenkét lovas hintó. Felöltöztették a szép királylányt menyasszonyi ruhába, fölültek a hintóba, aztán vitték a másik királyfi országába. Velük ment a királylány bátyja is, a két oldalán meg az ördögös szakácsnéjük a lányával.

Ahogy mennek, egy nagy vízhez érnek, amin tizenkét kőhíd volt. Ezeken mind keresztül kellett haladniuk. Ahogy az elsőre felérnek, hátraszól a bátyja a királylánynak:

– Most megyünk át az első hídon!

Meglöki a királylányt az ördögös szakácsné:

– A bátyád szól!

– Nem hallottam – mondja a királylány. – Mit mondott?

– Azt, hogy tedd le a koszorúdat!

A királylány le is tette mindjárt, s ahogy a második hídra értek, a bátyja megint hátraszól:

– Most megyünk a második hídon!

A szakácsné megint meglökte a királylányt.

– A bátyád megint szól!

– Nem hallottam – mondja a királylány. – Mit mondott?

– Azt, hogy vedd le az esküvői ruhádat!

A királylány levette azt is. A harmadik hídon is hátraszól a bátyja. Meglöki a szakácsné.

– Szólt a bátyád!

A királylány ezt sem hallotta, megkérdezte a szakácsnét, hogy mit mondott.

– Azt, hogy vesd le a cipődet is!

A királylány levette azt is. Már majdhogynem mezítelen volt. A bátyja minden hídon hátraszól neki, hogy hányadik hídon mennek, s mikor a legutolsóra ráértek, a szakácsné akkor is meglökte.

– Szólt a bátyád!

– Nem hallottam! Mit mondott?

– Azt, hogy hajolj ki!

Kihajolt. A szakácsné meg a lányával a vízbe taszította. Felöltöztette a lányát a menyasszony ruhájába, s már úgy értek oda.

A másik királyfi látni akarta, hogy olyan-e a királylány, amilyennek a bátyja híresztelte, s mondta neki, mármint a szakácsné lányának, hogy menjen előtte. Az ment, de rozmaring nem nyílt utána. Mondta, hogy ne vessen. Az nevetett, de rózsa nem hullott a szájából. Mondta, hogy ríjon, de aranygyöngyök nem potyogtak a szeméből. Mondta, hogy mosdózzon meg, de aranyhalak sem ficáinkoltak a mosdóvizében. A királyfit erre elfutotta a Szent Antal tüze, mert azt hitte, hogy a sógora becsapta. Kiadta a parancsot, hogy fejét vegyék, de mindjárt! Úgy is lett. A királyfinak fejét vették, aztán letették a kriptába.

A királylány meg, akit a szakácsné meg a lánya vízbe taszított, galambbá változott, és mikor a bátyját meglöttek, odarepült a kriptához, ott mondogatta:

– Ugye, megmondtam, hogy ne dicsekedj a kőváraddal, se a szép lány húgoddal? Téged is meglöttek, meg engem is!

A másik királyfinak azonban volt egy jágere*, az hallotta, amit a galamb mondott, és elmondta a királyfinak.

* jáger: erdész

- Mondanék én valamit felségednek, ha meg nem bántom a szavammal!
- Dehogyan bántasz, csak mondd! Akkor a jáger elmondta, amit hallott.
- Igaz ez? – kérdezte a királyfi. – Mert ha nem, tenéked is a fejedet vétetem!
- Olyan igaz – mondta a jáger –, mint az Isten az égből!

Meghallotta ezt a szakácsné lánya is, s rögtön beteg lett. De – eszi fene! – nem volt az beteg. Este a király odament a kriptához, aztán várta, jön-e a galamb. Meg is jött, s újból mondogatta, amit a jáger is hallott. Mikor el akart repülni, a királyfi kiugrott a rejtekéből, hogy megfogja, de nem tudta. Másnap este igen sok embert odarendelt, de azok is elszalasztották. Ám mikor elszállt, visszaszólt a királyfinak:

- Jó éjszakát, kedves párom!

Erre a királyfi ráküldte a sólymát, s ahogy az visszahozta, menten visszaváltozott lánnyá. Rítt, panaszkodott a királyfinak, s ahogy rítt, úgy potyogtak az aranygyöngyök a szeméből. A királyfi megkiadta a parancsot, hogy hozzanak rőzsét, szalmát, gyűjtsák meg, a szakácsné lányát tásítsák a közepébe, a szakácsné kössék ló farkához.

Ők pedig máig boldogan élnek, ha meg nem haltak.

AZ ELÁTKOZOTT KIRÁLYKISASSZONY (BENEDEK ELEK)

Egyszer volt egy szegény ember. Ennek a szegény embernek annyi gyermeke volt, mint a rosta lika, még eggyel több. Azt sem tudta szegény árva feje, hogy már kit hívjon keresztapának az újonyszülött fiához, mert még a pap is, a kántor is komaságban volt vele.

Hej – szegény világ, vetett ágy! – elindult a szegény ember nagy bucsálódások közt keresztapát keresni. Estére kelve egy nagy rengetegbe ért, s ebben úgy eltévelyedett, hogy semmiképpen sem tudott kitalálni onnét. Kóborolt erre is, arra is, s egyszer csak szembetalálkozik egy puja emberkével, akinek hétsinges volt a szakálla, s úgy vonszolódott a földön utána. Megijed a szegény ember, ő még ilyen csuda lelkes állatot egész világi életében nem látott.

Megszólítja a puja emberke:

– Hol jár itt kend, földi? Mi jóban fárad?

Még jobban megijed a szegény ember. – No, ez bizonyosan az ördög – gondolja magában –, s még elvisz engem, az isten tudja hová. Ezt feleli neki:

– Én bizony, édes kicsi puja emberkém – életem, halálom a kezeden van –, elindultam keresztapát keresni, mert annyi gyermekem van, mint a rosta lika, még eggyel több, s már a pap is komám, a kántor is komám, senki lélek el nem vállalná a komaságot.

Azt mondja a puja emberke:

– Ezért ugyan ne epekedjék kied, leszek én annak a gyermeknek a keresztapja! Csak azt az egyet kötöm ki, hogy hétesztendős, héthónapos, héthetüs és hétnapos korában adja nekem a fiút, én jó gondját viselem neki.

A szegény ember bele is egyezik. Gondolja, eleget megáldotta őt az isten gyermekkel, meg sem látzik, ha egyet másnak ad. Azzal megfordulnak, elmennek a szegény ember házához, s a gyermeket megkeresztelik Péternek. A keresztapja mindjárt olyan gyermekruhát vett neki, hogy még a király gyermekeinek sem volt különb.

No, telik, múlik az idő. Egyszer csak azon veszik észre magukat a Péterke szülei, hogy mindjárt kiteelik az idő, mikor a gyermeküket oda kell adni a puja emberkének. Aj! Sok keserves könnyeket hullatott a szegény ember, de még többet a felesége, sokat, de sokat évelődtek, bucsálódtak, hogy miért is kell nekik megválni ettől a szívökről fakadt édes gyermeküktől, amilyen szép fekete hajú, fekete szemű s amilyen ügyibe való okos gyermek egy sem volt a sok istenáldása között.

De csak hiába való volt minden bucsálódás, hiába hullatták a sok keserves könnyeket. Péterkéből hétesztendős, héthónapos, héthetüs s hétnapos lett, s el kellett vinni a keresztapjához.

Azt mondja a szegény ember a feleségének:

– No, feleség, süss nekem hamuba sült pogácsát, az idő reátölt, amit ezelőtt hét esztendővel ígértem, meg nem másíthatom.

Sírt szegény asszony, keservesen sírt, de csak megsüté a pogácsát, útra készítette az urát, s ez elvivé Péterkét.

Mennek, mendegélnek, s jó estére elérnek a rengetegbe. Mikor jól behaladtak volna, megnyílik előttük a föld, s kipattan belőle a puja emberke. Még szavát sem engedé a szegény embernek, már elkapta tőle Péterkét, s azon a nyíláson, ahol kipattant, eltűnt vele. A szegényemberben pedig nagy szomorán haza indult.

Tizennégy álló napig vitte a puja emberke lefelé a keresztfiát, s a tizennegyedik nap egy olyan rétre értek, hol aranyfű termett, gyémántvirág nyílt, s aranyparipák legelésztek. De hogy szómat össze ne keverjem, mire ideértek, Péterkéből nagy derék legény lett. Három napig mennek ezen a helyen, mindenütt aranyréteken, aranyerdőkön át, aranyhalas vizek mellett. A harmadik nap egy gyémántlábon forgó várhoz értek. Itt a puja emberke a várkapura sújtott egy aranyvesszővel, a kapu egyszeribe kinyílt, ő maga pedig csak átalbucskázott a fején, s hát olyan gyönyörűsége szép kisasszony lett belőle, hogy a napra lehetett nézni, de rá nem. Péternek csak megfogott a szava, nagy csodálkozásában nem tudott szólani.

Azt mondá ekkor a szép kisasszony:

– Hallod-e, te szép legény! Engem egy ördögös szüle megátkozott volt, hogy mindaddig puja ember legyek, míg egy hétesztendős, héthónapos, héthetüs s hétnapos vőlegényt nem találok. Most téged megtaláltalak, s ha elfogadsz, nézd, látod ezt a szép országot? – mind a tied lesz!

De bezzeg, hogy egy szava sem volt az ellen Péternek. Egyszeriben befogattak egy gyémánthintóba hat gyémántszőrű paripát, egy percre felhajtattak a Péter apjához, béhozták apját, anyját, minden testvérét, zelletségét (atyafiságát) a boldogság országába, ott nagy vendégséget csaptak, s még máig is élnek, ha meg nem haltak.

TENGER CSUDÁJA

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy király, annak volt egy fia. Megismerkedett a fiú egy szegény napszámosasszony fiával, megszerette, s addig-addig kérte az apját, amíg örökbe vette a szegény fiút. Nőtt, nőtt a két gyermek egymás mellett, mint két testvér. Együtt jártak mindenüvé, még lovagolni is. Egy nap kimentek a városba. Éppen vásár volt. A királyfiú meg, csak gonoszságból, összetaposta egy szegény asszony cserepeit.

– Na, te királyfi – mondja a szegény asszony –, ha te királyfi létedre ilyen gonosz vagy, azt kívánom, hogy addig ne tudjál megházasodni, amíg a Tenger Csudája tündérleányt el nem kapod feleségül.

Telt-múlt az idő, s a királyfiúnak eszibe jutott, hogy meg kéne házasodni.

Ide ment, oda ment, de egy leány sem volt kedvére való. Egyszer csak azt mondja neki a testvére:

– Nem emlékszel, hogy mit mondott az öregasszony a vásárban? Hogy addig ne tudj megházasodni, amíg a Tenger Csudája tündérleányt el nem veszed feleségül.

– Na, akkor – mondja a királyfi – menjünk s keressük meg.

Felpakolnak két lóra élelmet, pénzt, s elindulnak.

Mennek, mennek erdőn, hegyen keresztül. Egy nagy erdőben egy kis házra találnak. Megkötik a lovat, s bemennek. A házban egy vénasszony lakott.

– Jó estét, öreganyám.

– Jó estét, fiaim. Mi járatban vagytok?

– Öreganyám, mi a Tenger Csudája tündérkisasszonyt keressük. Nem hallott róla?

– Nem, én nem hallottam, de reggel felkél a fiam, a Nap, hátha ő tud valamit róla.

Reggel felkel a Nap, s kérdi tőle az anyja:

– Kedves fiam, te sokat jársz, mindent belátsz egész nappal. Nem ismered a Tenger Csudája tündérleányt?

– Nem ismerem, hírét sem hallottam.

– Menjetek, fiaim – mondja az öregasszony –, száz mérföldre innét, ott találjátok a húgomat. Annak is van egy fia, a Hold. Az is sokfelé jár éjjelenként, és sok mindent belát, hátha ő tud valamit.

Mentek, mentek, megtalálták a Hold anyját, de bizony a Hold se tudott semmit se mondani a Tenger Csudája tündérleányról.

A Hold anyja azt mondta nekik:

– Menjetek, fiaim, innen száz mérföldre lakik a húgom, annak van egy kódorgó fia, a Szél. Az összekóborolja az egész világot, nem hiszem, hogy az ne hallott volna róla.

El is mentek, s hosszú utazás után meg is találták a Szél anyját. Elmondták az öregasszonynak, hogy mi járatban vannak. Az öregasszony szívesen fogadja őket, s mondja, hogy várjanak estig, amíg a fiú hazajön. Jön is este fáradtan haza a Szél, s kérdi tőle az öregasszony:

– Nem láttad, fiam, valahol jártodban a Tenger Csudája tündérleányt? Két fiú érkezett ide messze földről, s őt keresik.

– Dehogynem – feleli a Szél. – Tudom is, hogy hol van. A tenger szélén van egy nagy erdő, az erdő mellett egy nagy fűzfa, abban lakik a Tenger Csudája tündérleány.

Az öregasszony elmondja a fiúknak, hogy merre találhatják meg a tündérleányt, s azt mondja nekik:

– Fiaim, ha meg akarjátok kapni a tündérleányt, vigyetek magatokkal egy fejszét, s egy nagy fűrész, s ácsoljatok ott egy ládát. De vigyetek cimbalmot is, mert a Tenger Csudája tündérleány nagyon szereti a muzsikát. Muzsikáljatok, s akkor eljön a tündérleány. Akkor ejtsetek a cimbalmából egy szeget a ládába, s mikor kér, hogy muzsikáljatok tovább, mondjátok, hogy nem lehet, mert egy szeg beléesett a ládába, s nem találjátok. Akkor a Tenger Csudája tündérleány belébúvik a ládába, hogy keresse a szeget. Ti akkor gyorsan tegyétek rá a ládára a fedelet, kötözzétek a ládát a ló hátára, s úgy hozzátok el.

A fiúk mindenben úgy tettek, ahogy az öregasszony mondta. Amint jönnek visszafelé, elérnek a Szél anyjához. Beszólnak:

– Na, öreganyám, megtaláltuk, akit kerestünk.

Azt mondja az öregasszony:

– Jól van, fiaim, csak most már arra vigyázzatok, hogy amit felfogadtatok, azt mindig tegyétek meg.

Találják visszafelé a másik öregasszonyt. Ez azt mondja nekik:

– Jól van, fiaim, csak ne felejtsetek egy jó tanácsot. Amit ígérték, tegyétek meg.

A harmadik öregasszonyt is találták, ez meg azt mondja a királyfinak:

– Jól van, fiam, de ne feledd, hogy csak úgy lesz a tiéd a Tenger Csudája tündérleány, ha a szegényeknek és nem a gazdagoknak fogod pártját.

Megköszönték mindenütt a jó tanácsot, s jó sok időre végre hazaértek.

Otthon kinyitották a ládát, megszabadították a tündérleányt. Azt mondja neki a királyfi:

– No, most itt vagy nálam, nagy fáradsággal elhoztalak, légy a feleségem.

– A feleséged leszek – mondja a Tenger Csudája tündérleány –, de csak úgy, ha teljesíted a kívánságomat.

A királyfi fogadkozott égre-földre, hogy ő bizony megteszi.

– No, akkor – mondja a tündérleány – fogadd meg, hogy ahány szegénnyel életedben csúfot űztél, mindenkinek száz aranyat adsz a kincseskamrádból. Azokat meg, akik teneked segítettek uralkodni a szegény embereken, kiküldöd a földekre kapálni. Ha ezt meg nem teszed, bizony ahhoz megyek, aki az országodban a legszegényebb.

Elbúsult nagyon a királyfi, mert meggondolta, hogy ha ő minden szegénynek, akit ő életében bántott, száz aranyat ad, akkor ő lesz a legszegényebb az országban, ha pedig fényes szolgálókat küldi, azok fellázadnak ellene, és leteszik a királyságról. Bánatában elbujdosott, a Tenger Csudája tündérleány meg férjhez ment annak a fazekasnak a fiához, akinek az edényeit a királyfi összetaposta.

A királyfinak nemsokára halálhírért hozták, a fazekas fia máig is boldogan él a tündérleánnyal, ha meg nem halt.

HUSZONÖT KIRÁLYFI

Egyszer volt egy király, annak a királynak volt három fia meg három lánya. Mindegyik iskolába járt, de a legkisebb fiú nagyon rossz volt, annyira, hogy az apja bármit parancsolt neki, nem fogadott szót, csak rosszkodott. Huszonöt királyfinak csúfolták, mert minden áldott nap huszonöt botot kapott a fenekére.

Egyszer, mikor mentek haza az iskolából, találkoztak egy öregasszonnyal, aki pattogatott kukoricát árult. Huszonöt királyfi kért tőle kukoricát, de az öregasszony nem adott neki pénz nélkül. Akkor neki-szaladt, föltaszította.

– A legelső kívánságot teljesüljön! – kiáltotta utána az öregasszony.

Mikor hazament, kiment a virágoskertbe, ahol a lányok kapálták a virágot, ő meg belefeküdt a virág-ágyba.

– Elfáradtál, Huszonöt királyfi? Megint elfenekeltek? – csúfolódtak vele a lányok.

Ő meg azt találta mondani:

– Nyeljen el a föld benneteket!

Abban a pillanatban elnyelte a föld a három lányt.

A király nagy gyászba borította a várost. Kihirdette, hogy ha valaki az ő lányait vissza tudná hozni, annak adja a fele királyságát s minden aranyát, de nem jelentkezett senki.

Szomorúan kérdezgette Huszonöt királyfit, mért mondta a lányoknak, amit mondott. Az meg azt felelte, hogy megharagudott rájuk, mindig csúfolták.

Előállt ekkor a legöregebb királyfi.

– Ne búsulj, apám, én elmegyek utánuk. Visszahozom mind a három testvéremet!

Azt mondja a király:

– Nem lesz abból semmi!

De a gyerek csak fogadkozott.

– Menj, ha kedved van! – hagyta rá végül. – De hát mivel akarsz elindulni?

– Semmivel, apám, csak egy tarisznyával. Adja tele arannyal, és adjon egy jó lovat.

Megadta neki a király, elbúcsúztak egymástól.

Ahogy a legelső erdőbe ért, beesteledett, ott letanyázott. Ahogy alszik, hajnal felé nagy kiabálást hall. Egy öregasszony kiabál az árokból, rőzse van a hátán. Segítségért kiabál. De a gyerek csak alszik tovább, nem ment oda segíteni. Reggel jó korán indult tovább. Megy, mendegél, s ahogy megy, meglát messziről egy várat. Mikor odaér, bemegy. Megy tizenegy szobán át, nem talál senkit. Bemegy a tizenkettedik szobába, ott egy szép lány üldögél magában. Azt mondja neki a gyerek:

– Te leszel a feleségem.

– Lehetek a feleséged, de csak úgy, ha kiállod a csókomat kiáltás nélkül! – Mert az a lány a tűzkirálynak volt a lánya.

– Ilyen bátor létemre? No, ide azzal a csókkal!

De alig ment feléje a lány, már kiabált. Hirtelen szarvassá változott.

A király várja haza a fiát, nem jön. Elmúlik egy hónap, kettő, nem jön. Búsul nagyon, még nagyobb gyászba vonatja a várost.

Az mondja egyszer a középső királygyerek:

– Most elmegyek én, édesapám.

– Ne menj, mert kire hagyjam a királyságomat, ha te is ott veszel? Erre a rossz kölyökre?

De csak nem hagyott békét az apjának:

– Elmegyek, és megkeresem a bátyámat is!

– Hát, ha annyira akarsz, menj!

Az is éppen úgy indult, mint az első, az is éppen úgy járt. Az erdőben este lett rá, lefeküdt. Hajnalban kiabálást hall. Odamegy az árokhoz, látja, hogy egy öregasszony kuporog benne, kérdi tőle:

– Hogy kerültél ide az árokba, szülém?

– Kijöttem az erdőbe rőzsét szedni, és a rőzsével beleestem. Segíts ki innen!

– Csak nem fogok egy ilyen vénasszonyt ajnározni*?! – Azzal visszafeküdt, s korán reggel indult tovább.

* *ajnároz*: dédelget, kényeztet

Hát, ahogy megy, már messziről meglátja a várat. Mikor odaér, be is megy, keresztülmegy tizenegy szobán, és a tizenkettedikben ott találja a lányt. A napra lehet nézni, de őrá nem, olyan szép. Mondja is neki:

– Te leszel a feleségem!

– Ezt mondta a bátyád is.

Nagyon megijedt a gyerek, de a lány nem hagyott békét neki:

– Még hogy én leszek a feleséged! Ki sem állod a csókomat kiáltás nélkül! – Pedig én másképp nem leszek a feleséged!

„Hiszen csak bátrabb vagyok, mint a bátyám!” – gondolta magában.

De bizony nem volt bátrabb. Ő is szarvassá változott. Kilencvenkilenc szarvas őgyelgett ott, ő volt a századik. Mindjárt megismerte a bátyját. Ettől fogva mindig összebújtak, külön tartottak a többitől.

Várja a király ezt a fiát is, de ez sem ment haza. Még feketébb gyászba borította a várost.

Hát egy napon meg Huszonöt királyfi elkezdett sírni. Az apja pörölt* rá:

– Mit sírsz, te esztelen?! Halálba kergetted a két bátyádat meg a lánytestvéreidet!

– No, ha én vagyok a legrosszabb, elmegyek én is a többi után!

– Ne bolondulj meg! Csak nem akarsz te is odaveszni?

De végül elengedte a király.

A gyerek nem kért mást, csak egy lovat az útra. Elindult a lóval, és egy nagy sárba ért, a ló nem tudta belőle kivinni. Leszállt a hátáról, ment tovább gyalog. Ment, ő is az erdőbe ért, ráesteledett. Lefekszik ő is, alszik. Egyszer csak hallja, hogy a szüle kiabál. Odamegy hozzá:

– Jaj, kedves szülém, hogyan kerültél ebbe az árokba?

Nem várta meg, hogy kérjék, kihúzta az árokból. Ugyanaz az öregasszony volt, aki megátkozta. S ahogy kijön az árokból, leteszi hátáról a rőzsét, mondja a gyerekeknek:

– Vegyél ki ebből a rőzséből három szálát, aztán feküdj rá! Reggel, mikor fölkel, az egyik szállal üsd meg azt a helyet, ahol feküdtél! Ott terem egy kis láda, akkora épp, hogy beleférsz, ne kelljen gyalognod.

Adott neki egy gyűrűt is még, száz ember erejénél több volt benne. Fölhúzta az ujjára, s nagyon erős lett Huszonöt királyfi. Visszamegy szépen a helyére, ráfekszik a három szál rőzsére. Reggel jó korán felkel, mert a nagy örömtől nem is tudott aludni, fogta a legkisebb szál rőzsét, megütötte vele a helyet, ahol feküdt. Hát csakugyan kijött egy szép kis láda! Azt kérdi Huszonöt királyfitól:

– Mit parancsolsz, édes gazdám?

– Vigy engem oda, ahol a legnagyobb lánytestvérem van!

A láda meg csak fölszállt, repült, repült. Egyszer nagy messze leszállt egy kis háznál. Abban lakott a legnagyobb lánytestvére, a kígyófejű tatár volt a férje. Bemegy a gyerekek a lányhoz, azt mondja:

– Eljöttem, kedves néném, hogy hazavigyelek.

– Te engem soha innen haza nem vihetsz!

– Mért?

– Azért, mert nekem olyan uram van, amelyet te még soha nem láttál.

– Talán én félek tőle?

– Hát jó, maradj itt. Majd megmondom neki, hogy a bátyám vagy. Adok neked egy gyűrűt, amiben háromszáz ember ereje van, húzd fel. De arra nagyon vigyázz, hogy az uram rád ne lehelhessen, mert ha rád lehel, vége az életednek.

Azt mondja a gyerek:

– Ezt csak bízd rám. Majd vigyázok.

Ahogy ott beszélgetnek, egyszer csak a kígyófejű tatár hazadobja a buzogányát.

– Már itthon is van. Bújj bele ebbe a szekrénybe! – mondja a nővére Huszonöt királyfinak.

A kígyófejű tatár még be sem ért a szobába, már érezte az idegenszagot, azt mondja:

– Add elő, akárki van a házamban, hadd szaggassam széjjel, éhes vagyok!

Azt mondja a lány:

– Ne legyél már olyan hirtelen! A bátyám van itt.

– Gyere elő, sógor, ha te vagy! – enyhül meg a kígyófejű tatár.

Elő is jött szépen, kezét fogtak. Leültek ebédelni. Ebéd közben kérdi a gyerektől:

– Hogy tudtál te ide eljönni?

– Mi az nekem, aki az egész világot bejárom, hogy a testvéreimet hazavigyem?

* pöröl: veszekszik

Hú, mérges lett erre a kígyófejű tatár. Azt mondja:

– Te sem mész el élve, de a testvéredet sem viszed el!

– Szeretném én azt látni!

– Gyere, ha olyan nagyon kíváncsi vagy rá! Próbáljunk szerencsét!

A gyerek bátran kiment vele. Ahogy kiérnek az udvarra, azt mondja a tatár:

– Az győz, aki nyakig be tudja magát ásni a földbe!

– Próbáld te előbb, ilyen még sosem láttam, azt sem tudom, hogy kell.

Az meg nyakig beleugrott a földbe.

– Így kell!

A gyerek meg fogta a kardját, és lecsapta a fejét, aztán visszament a nővéréhez.

– Most már eljöhetsz velem. De azért annyit tegyünk meg neki, hogy eltemetjük! – El is temették a tatárt szépen.

Mennek a ládához, alig férték el benne, le is szálltak a következő erdőnél. Azt mondja a gyerek:

– Itt most megpihenünk, holnap reggel kipróbálom a második szál rőzsét. Úgy is történt. Reggel megüti a földet, ahol feküdtek, hát a rőzse egy szép új ládát hozott elő a földből! Beültek, elérték rendszeren.

– Mit parancsolsz, kedves gazdám? – kérdi tőle a láda.

– Vigyél oda, ahol a középső nővérem lakik!

El is vitte őket, s ahogy odaérnek a házhoz, azt mondja a gyerek az idősebb nővérének:

– Itt maradsz kinn a ládában, én meg bemegyek!

Bemegy, a testvére van otthon.

– Eljöttem érted, jössz velem haza!

– Hogy gondolhatsz ilyen, hogy veled menjek? Én innen soha nem mehetek haza, mert nekem egy kutyafejű tatár az uram.

– Csak bújtass el, a többi az én dolgom!

– Várj, adok valamit, hogy nagyobb erőd legyen! Itt ez a szép kis fejre való kendő, számolatlan sok ember ereje van benne!

A tatár meg már hazadobta a buzogányát.

– Na, már itt is van az uram. Vigyázz!

– Ne félts te engem!

Bejön a kutyafejű tatár, s mondja:

– Valami idegenszagot érzek. Ki van itt?

– Eljött a bátyám.

– Hogy merészel zavarni a házamban?

Az meg nagy bölcsen előjön:

– Mért, tán félsz tőled?

– Jó napot, sógor! Ha csakugyan te vagy az, ülj le, együnk, aztán majd megmérkőzünk.

– Miért ne?

Ki is ment vele az udvarra, de a tatárnak nem volt annyi ereje, mint neki, hamar legyőzte. Azt is eltemették. Valahogy beültek a ladába, a két lány nagyon megörült egymásnak. Leszálltak a legközelebbi erdőben, másnap, reggel megint megütötte a helyet, ahol feküdtek, s egy akkora nagy láda került elő a földből, hogy hárman is elérték benne.

– Mit parancsolsz, kedves gazdám?

– Vigy el engem oda, ahol a legkisebb lánytestvérem van!

El is vitte a láda egy kacsalábon forgó várhoz. Megállítja a gyerek a várat, s bemegy. Ott a legkisebb húga, a tizenkét fejű sárkány az ura.

– Jaj, honnan kerültél ide? Én teveled nem mehetek haza, hiába jöttél értem!

– Pedig viszlek, itt van a két nővéred is, jössz velünk haza.

Az meg ijedtében máris elbújtatta, adott neki egy szép kis zsebkendőt, amiben töméntelen ember ereje benne volt. Már olyan erős volt Huszonöt királyfi, hogy az rettenetes! Azt mondja egyszer a húga:

– Itt az uram! Hazadobta a buzogányát!

Az meg, ahogy bejön, már rá is kezdi:

– Te asszony, akárki, de valaki van a házunkban!

– Van, mert eljött az öcsém értem.

– Micsoda? Bújjék elő, ha olyan bátor!

Elő is jött Huszonöt királyfi.

– Mit lármázol? Akár meg is vívhatunk!

– Nagyon bátran beszélsz.

– Tán tőled félsz?

– Jól van, gyere, előbb együnk, aztán meglátjuk, ki mit ér.

Ettek, aztán azt mondja a sárkány:

– Na, most már gyere!

De a nővérét már kikérdezte a gyerek, hogy miben van az ereje az urának, és az meg is mondta:

– Az ajtó mögött van egy söprű, abban tartja. Azt te kapd föl, s azt tehetsz vele, amit akarsz.

Úgy is volt. Fölkapta a söprűt, és a sárkánynak lehorgadt mind a tizenkét feje. Semmi ereje nem maradt, csak dőlt el. Huszonöt királyfi odament hozzá, s levágta. Most már minden veszély elmúlt, beültek a ládába, és az vitte őket oda, ahol a bátyjaik voltak. Már messziről látszott a vár.

Bemegy a gyerek, hát rengeteg szarvas őgyeleg odabenn. A két bátyját rögtön megismerte, azok mindjárt félrehúzódtak, hogy utat adjanak. Átmegy a tizenegy szobán, bemegy a tizenkettedikbe, ott ül a gyönyörűségecs szép lány.

– No, én tehozád jöttem – mondja neki Huszonöt királyfi.

– Csak nem akarsz te is elvenni feleségül?

– Arról is lehet szó, de én a bátyáimért jöttem.

– Viheted őket, ha feleségül vettél!

– Ez volna a próba?

– Ez, mert csak úgy megyek hozzád feleségül, ha kiáltás nélkül kiállod a csókomat.

– Azt csak bízd rám!

Ki is állta a csókját, azt se mondta, hogy kukk! Kimennek a szobából, hát a szarvasokról mind lehullik a szarvasbőr, mind, egytől egyig deli királyfiak voltak! Három mindjárt megkérte a nővérei kezét, Huszonöt királyfi meg elvette a tűz király lányát feleségül. A láda már akkora lett közben, hogy belefértek tízen is. Mondani se kellett, máris elvitte őket haza az apjukhoz.

Ahogy hazaérnek, megtudják, hogy a király nagyon beteg a várakozástól. De biz meggyógyult menten, mikor a gyermekeit meglátta! Kérdi is Huszonöt királyfitól:

– Jaj, fiam, honnan hoztad őket elő?

– Ne kérdezd, apám. Az a fontos, hogy mind itthon vagyunk. Én még feleséget is hoztam magamnak, a nővéreim meg férjet is. Hívhatja a népét meg a muzsikásokat, hadd csapjunk lakodalmat!

Össze is csődült mindenki, hetedhét országra szóló lakodalom kerekedett. Én is ott voltam, de nem láttam semmit, olyan sok volt a vendég.

BUKOLLA (IZLANDI MESE)

Volt egyszer egy öregember meg egy öregasszony, s azoknak egy fiók. Egy kicsi, rozoga kunyhócskában laktak hárman, s nem volt egyéb vagyonuk, éppen csak egy tehén. Ennek a tehénnek Bukolla volt a neve. Egyszer, amikor a tehén megborjadzott, az öregasszony éppen kint volt a pajtában, még segített is a borjúnak, hogy szopjon, de mikor aztán kiment a pajtából, s egy kevés idő múlva ismét visszatért, híre-nyoma sem volt sem a tehénnek, sem a borjúnak!

Hej, de elszomorodott az öregasszony meg az öregember! Elindultak mind a ketten, hogy megkeressék a tehenet. Keresték mindenfelé: a faluban, a mezőn, az erdőn, de nem találták sehol. Aztán estére hazatértek nagy szomorúan, s mondták a fiúnak:

– Na, most eredj, indulj te, keresd a tehenet, mert anélkül nem élünk meg.

Adtak a fiúnak útravalót, még egy új cipőt is, azzal a fiú elindult. Ment céltalan, maga sem tudta, hogy merre, aztán egyszer csak elfáradott, megéhezett. Leült egy helybe, s elkezdett falatozni. Amint ott üldögélt, s ott falatozott, egyre kiabálta:

– Bőgj, kedves Bukolla, bőgj, ha valahol életben vagy! – s hát csakugyan, abban a pillanatban valahol messze elbődülte magát a tehén.

A fiú hirtelen felkelt helyéből, elindult a bőgés irányában. Ment sokáig, sokáig, jó messzire, de csak nem találta a tehenet. Aztán ismét elfáradott, megéhezett, leült, elkezdett falatozni, s közben egyre kiabálta:

– Bőgj, kedves Bukolla, bőgj, ha valahol életben vagy!

És csakugyan, Bukolla ismét elkezdett bőgni, s most már valamivel közelebb hallatszott a bőgése. Újra elindult a fiú, ment, mendegélt, s addig ment, amíg egy szörnyű nagy sziklához ért. Felment annak a sziklának a tetejére, ottan leült, ismét elkezdett enni, s kiabálta:

– Bőgj, kedves Bukolla, bőgj, ha valahol életben vagy!

Hát csakugyan bőgött is Bukolla, mégpedig a sziklának a tövéből hallatszott most a bőgése. A fiú lemászott a szikláról, s ott, annak a tövében talált egy nagy-nagy barlangot.

Bement abba a barlangba, s ím, ott állott Bukolla. Meg volt kötve. A fiú nem sokáig gondolkozott, elszabadította Bukollát, kivezette a barlangból, s indult vele hazafelé. De még nem haladott messzire, egyszerre csak hallja, hogy kiabál utána valaki. Visszanéz, hát egy rettentő óriásasszony szalad mögötte, s a nagy óriásasszony mellett egy másik, egy kisebbik.

– Jaj, istenem, ezek mindjárt utolérnek! – sóhajtott a fiú. – Most már mit csináljak? – Kérdezte Bukollát is: – Na, édes Bukollám, mit csináljunk? Adj tanácsot!

Mondotta a tehén:

– Szakíts ki a farkamból egy szálat, s dobd le a földre!

A fiú kiszakított egy szálat a tehén farkából, ledobta a földre. Akkor aztán a tehén mondtotta a szőrszálnak:

– Parancsolom s rendelem neked, hogy egyszeribe nagy folyammá változzál; de olyan naggyá, hogy azon senki által ne jöhessen, csak a repülő madár!

Abban a pillanatban a szőrszálból rengeteg nagy folyó lett. De amikor az óriásasszony odaért, átkiabált a fiúhoz:

– Ezzel nem segítettél magadon, fickó! Eredj haza – szólott a hűgához, a kicsi óriásleányhoz –, hozd ide az apám nagy ökrét!

Visszaszaladott a kicsi óriásleány, s csakhamar vissza is ért egy rettentő nagy ökörral. Ez az ökör egy szempillantásra megitta az egész folyót. Azzal az óriásasszony átlépett a folyón, szaladott a fiú után, az meg kétségbeesett, nem tudta, mit csináljon. Kérdezte ismét a tehenet:

– Jaj, Bukolla, kedves Bukolla, mit csináljunk? Mindjárt utolér az óriásasszony!

– Tépj ki még egy szálat a farkamból – mondtotta a tehén –, s dobd le a földre!

Úgy tett a fiú, ahogy Bukolla tanácsolta, s akkor Bukolla mondtotta a szőrszálnak:

– Parancsolom s rendelem, hogy nagy, égő máglya legyen belőled, de olyan nagy, hogy senki rajtad által ne jöhessen, csak a repülő madár!

Abban a szempillantásban nagy, égő máglyává változott a szőrszál. De az óriásasszony felemelte az öklét, megfenyegette a fiút, átkiabált a máglyán, s mondtotta:

– Ezzel nem segítettél magadon, fickó! Eredj – szólott a hűgához –, szaladj vissza, hozd el az apám nagy ökrét!

A kicsi óriásleány visszazaladott, s egyszeribe jött az ökörral. Azzal az ökörral jött, amelyik a folyót mind megitta. Most pedig, ami víz volt benne, mind kieresztette, s egy szempillantásra kialakult a rettenő nagy, égő máglya. Na, most szaladott utána az óriásasszony, de hogy szaladott! Mint a fergeteg, még annál is sebesebben. Szinte már a nyomába ért a fiúnak.

– Jaj, mi lesz most – kérdezte a fiú –, mit csinálunk, édes Bukolla?

– Tépj ki egy szálat a farkamból – mondotta –, s dobd le a földre! Ne félj semmit!

Úgy tett, ahogy a tehén tanácsolta. Ledobta a szőrszálat a földre, a tehén meg mondotta neki:

– Parancsolom s rendelem, hogy nagy hegygé változzál, de olyan magas hegygé, hogy azon senki által ne jöhessen, csak a repülő madár!

Egyszeribe magas hegygé változott a szőrszál, de olyan magas hegygé, hogy a fiú nem látta a tetejét. De a következő szempillantásban az óriásasszony már ott állott a hegy oldalán, s mondotta:

– Nem segítettél ezzel magadon, fickó!

Azzal odaszólt a hűgának, s mondotta neki:

– Hozd ide az apám vasfúróját!

A kicsi óriásleány hazaszaladt, s egyszeribe jött a vasfúróval. Azzal vette az óriásasszony a vasfúrót, fúrta, fúrta a lyukat a sziklán át. Egy szempillantás alatt is fúrta, hogy szépen által tudott rajta nézni. Aztán hasra feküdt, s elkezdett mászni a lyukban. De hát a lyuk nem volt elég tágas, az óriásasszony a hegy közepén megakadt benne, sem előre, sem hátra nem tudott menni. Ott maradt, s kővé változott. Ott van még ma is.

A fiú pedig szerencsésen hazaérkezett Bukollával, s attól kezdve az öregember s az öregasszony nagy boldogságban élt.

A SZEGÉNY SUSZTER MEG A FIAI

Volt egyszer egy szegény suszter, volt neki három fia. Úgy születtek, hogy csak egy-egy év volt köztük, hát sorban fel is nőttek. Mesterséget is tanult mind a három, a legidősebb fafaragást, a középső szabóságot, a legkisebb órasmesterséget. Nem tartottak semmitől.

Eljött a sorozás ideje, a legöregebb be is vált három évre katonának, be is rukkolt*. Másik évben a középső fiú vált be két esztendőre, a harmadik évi sorozáskor a legkisebb egy évre. Telt-múlt az idő, egyszerre szabadultak.

Csakhogy igen szegények voltak, törték a fejüket, hogy mit csináljanak, ha hazamennek. Az apjuk is szegény, pénz nélkül nem foghatnak mesterségbe sem, elmennek inkább világot próbálni, lesz majd, amit Isten ad!

Hát jól van, mennek, mendegélnek egyik faluból a másikba, egyik városból a másikba. Ha az egyiknek akadt volna munkája, a másiknak nem, ha annak is akadt volna, a harmadiknak nem, így aztán mentek tovább.

– Ha egy helyen nem maradhatunk mind a hárman, akkor nem is maradunk – mondogatták. Míg nem a nagy vándorlás közben beértek egy rengeteg erdőbe. Mennek egy nap, két nap, három nap, mikor már nem bírták sem a nappalt, sem az éjjelt, azt mondja a legöregebbik:

– Tüzet rakunk, lepihenünk, de tartsuk be a regulát**, mindegyikőnk két órát őrködjön!

A legöregebb kezdte az őrködést.

Elmúlt két óra, a másik kettő, a harmadik is, megint órá került a sor. Elmúlt éjfél. Egyszer csak jön egy nagy szél, hallja a zúgását, s úgy elviszi a tüzet, hogy alig tudott egy-két szem parazsat összeszedni. Ekkor megegyeztek egymás közt, hogy amelyiknél a tűz kialszik, az huszonötöt kap a fenekére, mert nem őrködik rendesen. Ő nem szólt semmit, nem mondta, hogy a tüzet a szél vitte el. Másnap fölkeltek és mentek tovább, megint tüzet raktak. Nem hitték, hogy az erdő ilyen hosszú legyen, hogy olyan messze van a széle, mint a világ vége, de úgy gondolták, ha már eddig jöttek, keresztülmennek rajta akárhogy is. Megint őrködött két órát mindegyik, éjfélkor a középsőre került a sor. Hát most is jön egy nagy szél, hallja, hogy zúg, s úgy elvitte a parazsat tőle is, kinnal-bajjal tudott csak újra tüzet gyújtani belőle. Nem is merte addig felkelteni a többit, pedig már virradt.

– Mért nem keltettél föl bennünket?

– Nem voltam álmos.

De már előbb a legöregebb, amikor őrködött, faragott magának fából egy embert. Azt is cipelték magukkal. Másik éjjel a szabó szedett össze holmi rongyot neki, és varrt rá egy öltözet ruhát. A harmadik éjjel is őrködtek, éjfélkor a legkisebb elővette a bicskáját, fából órát kezdett faragni a bábu zsebébe, még láncot is. Úgy-ahogy elkészült vele, és hallja ám a hatalmas zúgást az erdőben. Mi lehet az? Szélnek kell lennie! De az már oda is ért, és úgy elvitte a tüzet, hogy egy szikrát sem talált. Most mi lesz? Fölkelnek a bátyjai, és huszonötöt kap a fenekére, hogy megemlegeti! Jobb, ha elszökik tőlük, a bábu majd őrködik helyette.

Otthagya őket, megy, mendegél az erdőben. Végre lát egy magas fát. Fölmászik a tetejére, látja, hogy nem messze tőle jókora tűz ég. De mintha az már kívül volna az erdőn. Igyekszik abba az irányba, szépen ki is ér az erdő szélére, ahol a tűz lobog. Jó házmagas a lángja, s tizenkét óriás betyár ül mellette, egy ökröt forgatnak nyáron. Már mindegy, ha nem mer is odamenni hozzájuk, parazsat csak szerez! Csinált magának íjat meg nyílvevessőt, közelebb húzódik, s azon van, hogy kilőjön a lábuk között egy szem parazsat. Addig próbálgatta, míg sikerült is. De a parazsat figyelték az óriás betyárok, tudták, hogy valaki jár itt a közelben, csak azt nem tudták, ki lehet, hogy ilyen pontosan tud célozni.

De még mielőtt ez történt volna, találkozott a legény a Hajnallal.

– Jó estét, Jancsi! – köszön a Hajnal neki. – Adj' isten, te ki vagy?

– Én vagyok a Hajnal. Hát te hová mégy?

– Megyek ide meg ide, valami tüzet látok arra, parazsat hozok, mert így meg így jártam.

– Ej, te Jancsi öcsém! Míg te odaérsz ahhoz a tűzhöz, addigra feljön a nap.

– Majd meglátjuk.

Kezet fogott vele, s máris odakötözte a Hajnalt egy fához.

* berukkol: bevonul

** regula: szabály

– Míg én vissza nem jövök, addig itt leszel a fánál!
No, aztán továbbmegy. Kivel nem találkozik? Az Estével.

– Mi dologban? Hová, hová, Jancsi?
– Adj' isten, te ki vagy?
– Én vagyok az Este.
– Te vagy az Este koma?
– Én vagyok.
– Akkor fogjunk kezet!
Elkapta az Este kezét is, és megkötötte egy fához.

– Míg én vissza nem jövök, itt maradsz!
– Jaj, ne tedd ezt velem!
– Muszáj, mert ha a bátyáim fölébrednek, akkor én kapok.
Azzal megy tovább. Egyszer valaki megint köszön neki:
– Adj' isten!
– Adj' isten, te ki vagy?
– Én vagyok az Éjfél. És te?
– Én Jancsi vagyok.
– Aztán hová mégy, Jancsikám?
– Megyek ki ebből az erdőből, mert a szélén egy nagy tűz ég, én meg parazsat keresek.
– Jaj neked, ha te odamégy! Azok óriás betyárok, három ember magasak, azok téged egyből megesznek! Ott sütik az ökröt nyárson, ott a nagy hordó bor is mellettük, ha odamégy, téged is nyársra húznak.
Meg aztán mire te odaérsz, háromszor is feljön a nap.
– Hát akkor én sietek, isten áldjon!
Kezet fog vele Jancsi, s máris odaköti egy fához.
– Maradj veszteg, míg vissza nem jövök!
No, így ért ki az erdő szélére, látta meg a betyárokat, és lőtte ki a parazsat a lábuk között. De észrevették, mégis oda kellett menni hozzájuk. Köszön:
– Jó estét!
– Adjon isten! Ki fia-borja vagy? – kérdi a vezérük.
Mondja aztán, hogy ez meg ez a Jancsi.
– Aztán mit akarsz te itt, Jancsi?
– Parazsat – azt mondja.
– Szóval te voltál az, aki a parazsat ilyen ügyesen kilőtte a lábam között?
– Én voltam.
– Hej, mi épp ilyen emberre várunk, és ha te a segítségünkre lennél, mi nem bántunk, még meg is jutalmazunk! Jól figyelj: nem messze tőlünk van egy várkastély, azt akarjuk még éjjel kirabolni, kipusztítani. Rengeteg aranyuk van, annyi, hogy aranykamrában tartják, be se fér mind. De hát mi nem mehetünk még a közelükbe se, mert a vár falán körbe egy kakas jár, és az olyan éber, hogy ha valaki közel megy, abban a pillanatban elkukorékolja magát, fellármázza a vár népét meg a katonákat. Mi meg, óriások lévén, el sem tudunk bújni előle rendesen. De te oda tudsz lopózni ügyesen, és ha a kakast lelövöd, azt adunk érte, amit csak kívánsz.
– Nem kell nekem más, csak parazs.
– Meglesz. Látod, abba az irányba kell menni, ott járkal a kakas. Várd meg, amíg a közeledbe ér, akkor lelőheted. Aztán gyere értünk, a többi már a mi bajunk, te viheted a parazsat.
Úgy is volt. Odahúzódott a vár falához, egyszer látja ám, hogy jön a kakas. Mindjárt előveszi az íjat, és céloz. De a kakas is észrevette őt, csakhogy mire kukorékolni kezdte, Jancsi már torkon lőtte, s lefordult a várfalról. Megy vissza Jancsi, mondja az óriásoknak:
– Mehettek már, torkon lőttem!
– Hohó, vagy igaz, vagy se, te is jössz velünk!
– Jól van, megyek.
Odaérnek a nagy vaskapuhoz a vár falánál. Ezen lehet csak bemenni. Azt mondja a vezér:
– Itt az én buzogányom, lyukat ütünk rajta.
Hozzá is fogtak, ütöttek egy kis lyukat.
– Jancsi, te bújj be, és ha valami zajt hallasz, mindjárt jelentsd nekünk!
Bebújik Jancsi, s egyet gondol.

– Várjatok! Adjátok be a buzogányt, majd innen belülről megtágítom a lyukat, és ha valaki jönne, lecsapom!

– Ez nagyon jó lesz! – örült meg a vezér. – Közénk való vagy, te aztán nem sokat teketóriázol! Beadták neki a buzogányt, ő meg elkezdte feszegetni a lyukat.

– Na, most már jó, jöhettek! – mondta kis idő múlva. – Próbáld a fejed bedugni rajta, beférsz-e már! – biztatta a vezért.

Az könnyen rálett, bedugta a fejét, Jancsi lecsapta a buzogánnyal, őt magát behúzta, félre.

– Jöhet a többi is! – súgta ki a lyukon.

Mind a tizenkét óriás betyárnak lecsapta a fejét, félrehuzigálta őket. De, gondolta, ha már itt van, megnézi ezt a kastélyt, neki is jól jön az a sok arany. Föl is megy az emeletre, csönd, sehol senki, alszanak. Óvatosan jár, lábujjhegyen. Bejut az első szobába, ott alszik a király, tizenkét szál gyertya ég az ágya mellett. Hát most mit csináljon? Agyonüsse? Ott volt a király aranygyűrűje, aranyórája, fogta, zsebre tette. Elég az őneki, gondolja, és megy a másik szobába.

Ott a királyné alszik. Azt is nézi.

– Ez sem bántott engem, akkor én mért üssem agyon?

De a sok aranyholmit azért zsebre vágta.

Megy a harmadik szobába, ott meg egy szép királykisasszony alszik.

– Ezt sem bántom, ez még ártatlan.

De az aranyláncát, karperecét, aranygyűrűjét mind zsebre rakta.

Megy a következő szobába, ott a másik királykisasszony, a középső. Még szebb, mint az első. Jól meg is nézte magának, aztán zsebre vágta a gyűrűit, kösöntyűit*.

Megy az ötödik szobába, ahol a legkisebb királykisasszony alszik. Még szebb, mint a másik kettő, haja még a földön is mindent belep. Annak is zsebre vágta az arany ékszereit, de körülcsókolgatta, úgy hagyta ott.

Mikor kiér a folyosóra, szeme-szája eláll, mert egy irtózatossá nagy kígyó jön szemközt neki tátott szájjal! Visszaugrott a szobába. De ez nem lesz jó, gondolta magában, mert ha elfogják, mit mond, mit keres nála ez a tömérdék minden!

Kiugrik megint, az ajtót berántja maga után, és a buzogánnyal egy csapásra megöli a kígyót. Leesett a feje.

Most meg a kígyóval mit csináljon? El nem viheti, hosszú, mint a világ! Fogta, összegöngyölgette, a fejét szépen visszatette, de úgy, hogy a király ajtaja felé nézzen. Azzal szép csendesesen lemegy, átbújik a lyukon, visszaér a tűzhöz. Megrakta a tarisznyáját hússal, jó borral, a parazsat is összeszedte, hogy most már megy vissza.

Odaér az Estéhez.

– Ej, pajtás, de soká jöttél! Hol voltál ilyen sokáig?

– Mindenfelé – feleli Jancsi.

– Parázs van-é?

– Van. Most már nem bánom, elmúlhatsz!

Eloldotta a fától, elengedte.

Megy tovább, odaér az Éjfélnél.

– Ej, de soká jöttél, Jancsikám! Már azt hittem, soha többé el nem megyek innen!

– No, most már mehetsz, mert elengedlek. Utóvégre odaér a Hajnalhoz.

– Ej, Jancsi, Jancsi! Azt hittem, itt fogok elpusztulni, aztán erre senki nem jár, s örökre hajnal marad.

– Mehetsz, nem bánom. Amott alszanak a bátyáim, most már odaérek. Oda is ér, de azok úgy alusznak, horkolnak, azt sem tudják, élnek-e, halnak-e. Ő meg nem szól semmit, tüzet rak.

Egyszer aztán kezdenek ébredezni.

– No, keljetek, mehetünk tovább.

– Ej, de sokat aludtunk!

– Sokat bizony, még horkoltatok is – azt mondja.

– Mért nem költöttél fel?

– Minek? Nem voltam álmos, inkább virrasztottam.

Ő sem mondott nekik semmit, hol járt, mit csinált, hanem máris indultak tovább.

* *kösöntyű*: karon, nyakban vagy ruhán hordott díszes női ékszer

A kastélyban is fölkeltek, látják, hogy a kapun egy lyuk, arrébb meg tizenkét óriás fej nélkül. Kezdenek lármázni, kiabálni, fölverik a katonákat. A lármára fölkel a király is, kiugrik az ágyából, szalad a folyosóra, s amikor meglátja a fene nagy kígyót, hogy épp feléje néz, majd szörnyethal ijedtében.

– Micsoda nagy kígyó van itten? S mi az a látma lenn?

– Jaj, felséges királyom, az éjjel ki akartak bennünket rabolni, de valaki jószívű ember megmentette az életünket. Itt a tizenkét óriás feje meg a teste, a kapu meg betörve!

– Az mind semmi – sopánkodik a király –, gyertek ide, s nézzétek, mekkora kígyó akar bejönni a szobámba!

Annyira megijedt, azt sem vette észre, hogy döglött a kígyó. Szaladnak föl nagy lándzsákkal, szurkodják, meg se mozdul. Nézik jobban, s látják, hogy külön a feje.

– Na, ez a vitéz, akárki is, nagy jutalmat érdemel, s ha meglelem, egész életében nem lesz gondja semmire!

Aztán csak múlnak a napok, a király még mindig azon gondolkodik, mi legyen, hogy kéne megtudni, ki volt, aki megmentette őket, de hiába hirdeti faluban, városban, nem jelentkezik senki. A testvérek meg éppen arra járnak, s látják, hogy a város mellett a csárdára ki van írva, hogy aki három napon át mesélni tud, az három napig ingyen ehet-ihat. Bemennek ők is.

– No, maguk is akarnak mesélni?

– Mi is.

S máris kezdi a legöregebb, hogy milyen katona volt, hogy egrecérozta* a többi katonát.

– Kész a mese?

– Kész.

– Á, ilyesmi nem érdekel minket – húzta el a száját a kocsmáros –, katona mindenki volt, akit bevettek.

Nem baj, máris rákezd a középső fiú, mesél a mesterségéről, meg hogy hiába szabó, mégsem dolgozhat, vándorolnia kell faluról falura, városról városra.

– Csak ezt tudja?

– Csak ezt.

– Nem ér semmit. Segíts magadon, még a mondás is úgy tartja. Elkezd hát a legkisebb is, Jancsi:

– Katona én is voltam, igaz, csak egy évig, jó mesterségem is van, elindultam a bátyáimmal szerencsét próbálni. Nem akartunk az apánk nyakán élni, neki is megvan a maga baja. Elindultunk hát, s amint mentünk, beértünk egy rengeteg erdőbe, s ítéletnapig tartott, amíg kiértünk belőle. Megegyeztünk, hogy sorban két-két órát őrökölünk a tűz mellett, s hogy akinél elalszik a tűz, az huszonötöt kap a fenekére. De a tüzet tőlem úgy elvitte egy nagy szél, hogy szikrája sem maradt, hát mit csináljak? Nem akartam, hogy a bátyáim kifenekeljenek, útnak eredtem. Ha találok parazsat, jó, ha nem, úgy is jó. Hát amint megyek, találkozom a Hajnallal. Megkötöztem, hogy álljon meg az idő. Találkoztam az Éjféllal is meg az Estével is, azokat is mind megkötöztem. Aztán hogy így kiérek az erdő szélére, ott találok tizenkét óriás betyárt, vagy három ember magasak! Ahogy megláttam őket, megijedtem, de hát akkora tűz mellett ültek, hogy ökröt süthettek nála, ott forgatták nyárson, nagy hordó bor mellettük, nekem meg kellett a parázs. Már mindegy, közelébb kell mennem, hiába félek tőlük. Faragtam egy íjat meg egy nyílvevesszőt, s kilőttem a vezérük lába közt egy parazsat. Most meg már érte kéne menni a parázsért, de nem lehet, mert figyelik azt a szem parazsat. Odaköszöntem:

„Jó estét!”

„Adjon isten, mit keresel te erre?”

„Hát, egy szem parázsért jöttem.”

„Te voltál az, aki a parazsat kilőtted a lábunk között?”

„Én voltam.”

„No, ha ilyen jó célzó vagy, és ha kiségitesz bennünket, akkor nagy ember leszel, adunk pénzt is, parazsat is, enni meg inni is. Ott van egy várkastély, azt mi ma éjjel kiraboljuk.”

Erre már figyelni kezdtek a király lányai, mert azok is ott voltak a kocsmában mind a hárman. Körülfogták Jancsit, hogy ez lehet az, akit az apjuk keres. De nem szóltak semmit, csak kérték, hogy mesélje tovább.

– Akkor az óriás betyárok – mesélte tovább Jancsi – megmutatták, hol a királyi kastély, hol jár körül a kakas a vár falán. Hogy azt kell lelőni, mert bárkit észrevesz, elkukorékolja magát, és fellármázza a katonákat. Akárki van a közelben, elcsípik, ők meg, amekkorák, el se tudnak bújni. Addig-addig, rávettek,

* *egrecérozta*: gyakorlatoztat

hogy lőjem le a kakast, én meg félttem tőlük, mert ha nem teszek kedvükre, végeznek velem, ha meg visszamegyek parázs nélkül, a bátyáim fenekelnek el, tán még ki is kötnek. Egyszer csak látom, hogy a kakas jön körül a vár fokán, ő is meglátott engem, de mire kukorékkolt volna, akkor már lefordult, torokon lőttem. Csakhogy az óriás betyárok hitték is meg nem is, vittek engem is magukkal. A vár kapuja egy nagy vaskapu, be kéne menni, de azon nem lehet, hacsak rést nem ütnek rajta a vezér buzogányával. Ütöttek is, de kicsire sikerült, rám parancsoltak, hogy bújjak be rajta. Én meg azt találtam mondani nekik, hogy adják be nekem a buzogányt, kitágítom a rést, és ha valaki arra jönne, lecsapom. Még örültek is, hogy közjük való vagyok, és beadták a buzogányt. Én meg annyira megnöveltem a rést, hogy már egy óriás is bebújhatott rajta. Szóltam, hogy jöhetnek, és lecsaptam a fejét mind a tizenkettőnek, ahogy átdugták, a testüket meg félrehúztam a kapuból. De gondoltam, ha már itt vagyok, szétnézek kicsit, kiket akartak ezek legyilkolni. Nekem is jól jön egy kis arany. Hát a királyt meg a családját akarták! Fölmegyek az emeletre, benyitok az első ajtón, a király fekszik ott a hálószobájában. Tizenkét szál gyertya ég körülötte. Nem bánt ez senkit, gondoltam magamban, én miért bántsam? Fogtam az aranyóráját, aranygyűrűjét, zsebre vágtam.

A bátyjai meg csak hallgatják, hogy igaz mesét mond ez, vagy hazudozik? Honnan vesz ilyesmiket?

– No, aztán mentem a másik szobába – folytatja Jancsi –, ott van a királyné. Ott is zsebre vágtam, ami aranyat találtam. A harmadik szobában egy királykisasszony aludt, gondoltam, ennek is kár volna kioltani az életét, még nem is élt. Fiatal, hadd éljen, ilyet nem lehet legyilkolni! Az ékszereit azért zsebre vágtam. Mentem a másik szobába, és ott még szebb királykisasszonyt láttam, azt is megsajnáltam nagyon, de az ékszereit csak összeszedtem. Ám a soron lévő szobában olyan szépségesen szép királykisasszony aludt, hogy a haja még a padlóra is lelógott! Jól körülcsókolgattam, az meg álmódott, még nevetett is álmában. Fogtam az ékszereit, zsebre tettem, de ahogy mennék ki a folyosóra, ott ágaskodik velem szemben egy óriási kígyó, hosszú, mint a világ, magasra tartja a fejét, és egyre kapkod felém. Ijedtemben visszaugrottam a szobába. Mégsem lesz ez így jó, gondoltam. Ennyi ékszer nálam, ha fölébred valaki a várban, még le is fejezhetnek érte.

Kinyitottam az ajtót, s a kígyónak leütöttem a fejét a buzogánnyal. Mit csináljak a kígyóval? Összegencsölgettem*, és a király ajtaja felé igazítottam a fejét, hogy jól megijesztem véle a királyt, mikor felébred. Ezzel én ott is hagytam a várkastélyt, visszaballagtam a tűzhöz, tarisznyába tettem a húst meg a bort, ami fért, parazsat szedtem, aztán aló mars**! Az Estét, az Éjfélt meg a Hajnalt mind útjára engedtem, megraktam a tüzet, és vártam, hogy a bátyáim felébredjenek. Hát most adnak-e enni-inni, mert igen eltörődünk. Itt a sok arany a tarisznyában, megnézhetik, nehogy rám olvassák, hogy lódítottam, mert szórul szóra így esett.

Hóha! Felugrálnak, fel a három királykisasszony is.

– Itt van! Ó az! Mi meg már mióta keressük! Jelentjük az apánknak, hogy előkerült a vitéz, aki minket megmentett!

Elbámultak a bátyjai is, igen eltátották a szájukat, hogy lám csak, azért volt olyan hosszú az erdőben az az éjszaka! Hát ez megkötötte az Estét, az Éjfélt meg a Hajnalt, a tizenkét óriás betyárt leölte, a kastélyt is kirabolta! Hogy tudott ez eddig hallgatni erről? De közben megérkezett a király.

– No, fiam, nagyon örülök. Jó pár éve várlak, hogy átadjam a királyságot és a legkisebb lányomat feleségül. Itt van! Éljetek boldogul!

– Nagyon köszönöm, felséges királyom, el is fogadom, de van egy kérésem: szegény gyerek vagyok én, az apámat szeretném elhozni, hogy ne kelljen még öreg napjaira is szükséget látnia! Hadd éljen boldogabb esztendőket!

– Csak hozzasad, édes fiam, a lakodalmatokra még tán ideér. A bátyáidhoz meg hozzáadom a másik két lányomat, hogy együtt maradjatok, ha már így esett.

Máig élnek, ha meg nem haltak.

* összegencsöl: összegöngyöl

** aló mars: gyereünk!

TISZAGYÖNGYE

Valamikor nagyon régen, Tápé és Szeged városa közt, ahol a Tiszának az a kis kanyarja van, élt egy halász s a felesége. Kunyhójuk előtt a parton egy hatalmas, vihar kicsavarta fűzfátönk hevert. Ezen üldögélt a halász felesége, a hálót kötögette, lábára vizet lubickoltatott, s dúdolgatott. Nagyon szépen, boldogan éldegéltek, nem háborgatta őket senki.

De telt-múlt az idő, eltelt egy év, eltelt kettő, el három is, és nem lett gyermekük.

Hát egyszer, ahogy ott szomorkodik az asszony, s kötögeti a hálót azon a tönkön, látja, hogy egy kis aranyhal fickándozik a vízben a lába körül, s megszólal:

– Hallod-e, kis menyecske, tudom én, mért búsulsz! De majd segíték a bánatodon!

Nézi az asszony azt a csepp kis halat, s azt mondja:

– Nem tudsz te, kis hal, az én nagy bajomon segíteni!

– Na – azt mondja a kis hal – , majd meglátod, fogok én segíteni! Ezzel eltűnt a Tisza vizében.

De nemsokára megint megjelent; egy kis aranykancsó volt a szájában.

– No – mondta –, kis menyecske, idd meg belőle ezt a kis édességet! A kancsót meg tedd el jó helyre.

Fog neked egy kislányod születni; tizennyolc éves korában majd add oda neki.

Hát jól van, a menyecske az édességet kiitta, s szépen eltette a kancsót.

Telt-múlt az idő, s egy nap a menyecske az urának nagy örömmel dicsekszik:

– Hallod-e, János, gyermekünk fog születni!

Még talán a hálót is kiejtette a kezéből, úgy örült a halász.

Hát még amikor a gyermek megszületett! Aranyszőke kislány volt, elnevezték Tiszagyöngyének.

Egyszer, ahogy a hálót kötögette az asszony azon a tönkön, megint megjelent az aranyhalacska.

– Most úgy vigyázz a lányodra – figyelmeztette –, hogy férjhez bizony nem mehet tizennyolc éves koráig! Mert könnyen elveszthetitek! Majd jön egy királyfi napkelet felől. Akkor vigyázz csak igazán a lányodra!

Az asszony megfogadta, s úgy vigyázott a kislányra, mint a szeme fényére. Mert abból olyan gyönyörű lány csavarodott, hogy híre volt már az egész világon. S aki egyszer a szemét rávetette, bizony rajta felejtette.

No, amikor Tiszagyöngye olyan tizenhat-tizenhét éves lehetett, elindult egy királyfi napkelet felől. Villámkirályfi. Az apja, Villámkirály, olyan hatalmas volt, hogy nem félt az egész világtól. Jött, jött a királyfi hetedhét országon, hegyeken-völgyeken át, s egyszer egy szép erdős hegy tetején a lovát legelni csapta, s elaludt. Alighogy a szemét behunyta, gyönyörű szép lányt látott rózsák között. Álmában megjelent neki Tiszagyöngye!

Fölpattant a lovára, sietett a Tisza szélire. Meg sem állt, amíg a halászkunyhóhoz nem ért. Éppen ott volt János, a halász; a királyfi odaköszönt neki illendően:

– Jó napot, halász barátom! Megmondanád, hányan laktok ebben a kunyhóban?

Azt mondja a halász:

– Hárman. Én, a lányom meg a feleségem.

– Hát azok hol vannak?

– Ott kötik a hálót.

Meglátja a királyfi Tiszagyöngyét s az anyját azon a tönkön. S mindjárt indul is feléjük. Odaköszön illendően. És Tiszagyöngye csak rávetette szép kék szemét, s máris megigézte, de úgy, hogy földbe gyökerezett a lába. S amikor nagy nehezen oda akart lépni hozzá, Tiszagyöngye csak bukfencezett egyet, s máris eltűnt a Tisza vizében. Csak bámult a királyfi, ugrott volna utána – de a Tisza egy szép fehér hatytyút vetett fel hirtelen. A királyfi lekapta az íját, felhúzta, el is suttyant a vessző, de bizony a hatytyú lebu-kott a víz alá, s fel se bukkant többé.

Szégyenszemre visszafordult a királyfi. Ómiatta vezett el a lány. De sem apja, sem anyja nem mutatott bánatot.

– Nem vezett el az én lányom – mondja az asszony –, benn van a kunyhóban! Csak őhozzá, fiacskám, közel férfi nem mehet!

Örvendezett a királyfi, s megfogadta, hogy nem megy hozzá közel, csak legalább láthassa! Közben esteledett, a halászné meg Tiszagyöngye megfőzték a halpaprikást. Meghívták a királyfit is, honnan tudták volna, kicsoda. S ez volt a királyfi elébe téve: fatányér, fakanál és a bográcsban a finom, gőzölgő halpaprikás. Eszegette is jóízűen, de szeme mindég amoda volt, Tiszagyöngyére. Aztán már

sötét éjszaka sem küldhették el; ágyat vetettek neki egy kisserőszobában, a halász mellett, lovát pedig kikötötték a ház sarkához.

Lámpaoltás után a királyfi bevallotta a halásznak, hogy ő kinek a fia. S hogy hallotta hírét a lányának, azért jött ide hét országon keresztül, s nem is akar elmenni a lány nélkül haza.

Erre aztán nagyon megijedt a halász. Tudta, hogy még egy kerek esztendeig senki sem viheti el, mert ha el akarná, a lányt a Tisza elnyeli.

Lett is nagy szomorúság másnap a kis halászkunyhóban! Szomorú volt a királyfi, szomorú a halász, szomorú a felesége – de legkivált Tiszagyöngye, mert mi tagadás, őneki is erősen megtetszett a szép, daliás királyfi. S aztán, amikor nagy kendőintegetéssel elbúcsúzott tőlük, rohant volna utána, ha az anyja engedi.

Elment hát a királyfi. Telt-múlt az idő, s Tiszagyöngye csak szomorkodott. Ki-kiült oda a fűzfátönkre, onnan hullatta könnyét a kebelébe. Ott az mind egy-egy gyönyörű szép gyönggyé változott. Ami pedig a Tiszába gurult, mind egy-egy szép fehér pillévé változott...

A királyfi azalatt csak ment, ment erdőkön, hegyeken-völgyeken keresztül, s mire apja országába ért, nagyon megtörődött, elcsigázódott. Senki se vette szavát, még az apjáék se. Egy esztendő is eltelt, amikor végre kivallotta, mi emésztí.

– Na, gyerek – mondta a Villámkirály –, ha csak ez a baj, ne búsulj, elmegyünk Tiszagyöngyéért!

Hej, megörült a királyfi! Ekkor látták esztendő óta először mosolyogni.

Meg is indultak az egész hadsereggel. Elöl az öreg király a fiaival, egy-két nagyobb úrral, utánuk meg a sereg, így lovagoltak hetedhét országon át.

Tiszagyöngye csak ült, üldögélt azon a tönkön az anyjával, kötögette a hálót, hullatgatta a könnyét. Ahogy lábával lubickolta a vizet, egy kis hal odasiklott a lába fejire.

– Ne sírdogálj, kislányom – szólalt meg –, jön, útban van, nemsokára ideér az, akit vársz! – Aztán az anyjához fordult: – Amikor ideér a Tisza mellé, azt a kancsócskát, amit tőlem kaptál, add oda a lányodnak! Merítse meg a Tisza vizében, s ott öntse ki, ahol a legszebb a tisztás. – Azzal eltűnt, elúszott a kis aranyhal.

Szavát megfogadták. Amikor hallották a közeledő trombitaszót, lódobogást, futott Tiszagyöngye a kancsóval a tisztás gyepére, a vizet kiöntötte, s a kancsót letette szépen a fűre. Abban a szempillantásban hatalmas víztorony szökött ki a földből, s elkezdett táncolni ottan. A kancsóból pedig szépséges aranykastély támadt hirtelen. A Tisza elkezdett háborogni, hömpölyögni, csak úgy öntötte a vizet kifelé, s azt a rengeteg sok aranygyöngyöt mind oda seprerte a kastély köré, s még egy széles utat is túrt azokból a drágakövekből.

A halászek nem győztek eleget csodálkozni, s féltek is, hogy most még mi minden történhetik. Azok pedig a túlsó partról, ahol táboroztak, már éppen indultak át a vízben.

– Na – azt mondja a halász –, kislányom, te csak itt várd őket, ahol szoktad! Mert még három egész napod van, amíg nem lehet hozzád férfiembernek közeledni! – Azzal sietett a fényes vendégek elé. – Adjon isten! – köszöntötte őket az ő kajla kalapjával. – Na, hát jöjjenek egész nyugodtan azon az úton, amelyik elébük van készítve!

Volt mit bámuljanak aztán, amikor a kastélyt megpillantották! A sok gyöngyszem úgy csillogott-villogott, hogy szemük káprázott bele. De a királyfi csak Tiszagyöngyét kereste. S végre megpillantotta. Olyan szép volt, ahogy ott ült azon a tönkön, hogy most káprázott csak igazán a vendégek szeme! El is hiszi ő már – mondta a Villámkirály –, hogy a fia nemhiába búsult, szomorkodott egy esztendeig! Ő is, a fia is mindjárt futott volna Tiszagyöngyéhez – ha az anyja el nem sikoltja magát... Így aztán meg bírta védeni a lányát az első napon. Este meg az ajtót is rázárta erősen, hogy oda senki be nem juthatott.

Másnap Tiszagyöngye ismét kiüldögélt szépen oda a fűzfára, az anyja mellé, s onnan beszélgetett a királyfival a Tisza széliről. Az meg csak üldögélt ott egy kis székecskén. Tiszagyöngyét nagy fényesség vette körül, fehér lepkék emelkedtek, repkedtek körülötte, mintha a lakodalmi táncot járták volna. S egyszer csak a királyfi nem bírta magának parancsolni, nekiugrott a Tisza vizének, hogy Tiszagyöngyét felkapja, s meg se álljon vele hazáig.

Igen ám, de a Tisza vize olyan hullámot vetett mindjárt, hogy elsodorta Tiszagyöngyét. A hullám nőtt, kicsapott a partra, a táncoló tornyot, a kastélyt felkapta; még látták, hogy sűrög-forog egy darabig a vízben, s Tiszagyöngye szép selyemkendővel integet búcsút nekik az egyik ablakból. A királyfi nekirohant megint a Tiszának, de a kastély abban a pillanatban mindenestül elmerült.

– Vesztél volna ott Villámországban! A lányomat temiattad kellett elveszítenem! – átkozta a halásznét a királyfit keserűségében.

S aztán megindult nagy búsan a királyfi az apjával s az egész sereggel, szégyenszemre, hazafelé. Átkozódott, fenyegetőzött a Villámkirály, amikor már Villámországban volt, hogy megemlegeti, fenékkal fordíttatja a Tiszát fölfelé! Bezzeg a királyfi nem forralt bosszút, csak azon törte a fejét, hogy legyen őneki a Tisza vizében pihenője, ahová a Tiszagyöngye temetődött avval a kastéllyal...

Tiszagyöngye azalatt – a víz alatt – nagyon jól érezte magát a kastélyban. Csak egy baja volt: hogy a királyfi nem volt ott. Gyönyörű szép aranyhajú kislányok, legények úgy szolgálták, mint egy királykisasszonyt. Vigasztalták, szórakoztatták. Közben a Tisza vize elsodrotta a kastélyt a Duna vízibe, a Duna vize a Fekete-tengerbe, onnét pedig ment, ment a kastély a tengerekre.

Ahogy úszott, hol felbukkant, hol lemerült a hullámokból. Hát egyszer, amikor éppen felmerült, egy óriási fekete sas belekapaszkodott a tetejébe, repült, repült vele egy hatalmas szikla tetejibe! Mihelyt ráejtette, a kastély elkezdett szép lassan forogni. Szép volt innen a világ, boldognak érezte magát Tiszagyöngye.

Azalatt a Villámkirályfi csak búszult, szomorkodott. Nem bírt beletörődni abba, hogy Tiszagyöngyét elvesztette. El is indult egy napon: ha addig, él is, megtalálja! Ment, mendegélt sivatagon, erdőkön, hegyeken keresztül, amíg oda nem ért egy nagy-nagy hegy tövébe. Amint fáradtan heverész, sírdogál ottan, elébe áll egy kis fekete ember, nem volt tán egy arasz se.

– No, öcsém, bírsz-e még menni? – vigyorgott rá a kis ember. – Gyere ide, s ezt a pár bocskort húzd fel! – Felhúzta a királyfi, de olyan kicsi volt a bocskor, hogy nem járni, de egyet lépni se tudott benne. – Most verd meg a bocskorodat ezzel a pálcával – nógatta az emberke –, s mondjad: „Hipp-hopp, bocskorom, ott legyenek, ahol Tiszagyöngye!”

Úgy tett, ahogy az emberke tanácsolta. S mindjárt fölemelkedett a levegőbe. Olyan gyorsan repült hegyeken-völgyeken, sivatagon keresztül, hogy csak úgy suttyant a füle mellett a levegő. Hét nap, hét éjjel repült, s egyszer csak letottyant, hogy csak úgy dőndült a hely. S mit lát? Ott van a tündérkastély tornácán, egy magas-magas hegy tetején. S ki más lép ki a tündöklő ajtón, mint Tiszagyöngye.

– Régen várlak – mondja –, de nehezen jutottál ide!

Nem is kellett a királyának egyéb! Egymás nyakába borultak. És örvendeztek egymásnak, elbeszélgettek, de nem sokáig! Mert nyugat felől jött egy hatalmas fekete felhő, dörgött, villámlott, csattogott, odaborult a kastély tetejére, s kivágódott belőle az a hatalmas fekete sas, felkapta a kastélyt, s vitte, vitte, meg sem állt vele a Villámkirály udvaráig. Ott aztán szépen letette.

Mikor meglátta a Villámkirály s a felesége azt a tündöklő aranykastélyt, el sem tudtak a helyükről mozdulni, úgy megőrültek neki. Hát még amikor megpillantották a Villámkirályfit Tiszagyöngyével! Volt nagy boldogság, sírás-rívás, csókolódzás a nagy örömben.

Honnét, honnét nem, egyszer csak ott terem az a kis fekete ember.

– Ide hallgass – mondja a Villámkirálynak. – Visszahoztam a fiadat meg Tiszagyöngyét. Most már lakodalmat kell csinálni!

Csinált is a Villámkirály hetedhét országra szóló lakodalmat. Javában folyt a hejehuja, dínomdánom, amikor hirtelen hatalmas hullámok zúdultak a kastély felé, s a lakodalmas nép sikoltozva, jajveszékelve szaladozott szanaszét.

Mikor a hullám a kastély falához ért, szépen lecsendesedett. S lássatok csodát! Rengeteg tündöklő aranyhal fickándozott, bukfenceit a víz tetején! S addig-addig fickándoztak, bukfenceltek ott, míg mind egy-egy csinos legénnyé s leánnyá változott. S köztük megjelent az a kis aranyhal – mert most már megmondhatom, hogy ez a tengerek királya volt, néki köszönhette születését a Tiszagyöngye. Körülcsókolta Tiszagyöngyét.

– No, lányom – köszönt tőle el a népivel együtt –, élj boldogan, amíg a világ világ lesz! – S visszaugráltak mind a tengerbe.

Elfelejtettem mondani, hogy János halászház is ott voltak a kis aranyhal népe közt; együtt jöttek folyóvizeken, tengereken keresztül a Villámkirály udvaráig. Azóta is ott élnek, nem jöttek vissza a Tiszán, de olyan híres, mint ez a János volt, azóta sincs, s nem is fog lenni.

A SZÉP KATARINA (SZICÍLIAI MESE)

Volt egyszer egy igen-igen gazdag kereskedő, aki még a királynál is gazdagabb volt, s annak egyetlen leánya, akinek Katarina volt a neve, s ki szebb volt a napnál.

Egyszer, amint Katarina a szobájában ült, hirtelen felnyílt az ajtó, s szép, magas asszony lépett be, kinek egy kis kerék volt a kezében.

– Katarina – szólt a szép asszony –, mikor akarod élvezni az életedet, ifjú vagy öreg korodban?

Katarina csak nézte, nézte a szép asszonyt, s úgy megdöbbsent a különös kérdésen, hogy nem tudott felelni rá, s az asszony ismét kérdezte:

– Katarina, mikor akarod élvezni az életedet, ifjú vagy öreg korodban?

Ekkor már egy kissé magához tért Katarina, s gondolta magában: „Ha azt mondom: fiatal koromban, akkor majd öreg koromban kell szenvednem. Már csak inkább öreg koromban legyen nyugodalmas életem, most meg legyen úgy, ahogy a jó Isten akarja.” Azt mondta hát a szép asszonynak:

– Öreg koromban!

– Teljesedik a kívánságod – mondta a szép asszony, azzal egyszer megfordította a kis kereket, s eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

Vajon ki volt ez a szép magas asszony? Nem volt az senki más, mint Katarinának a ... sorsa.

Egy-két nap múlva Katarina édesapjának hírül hozták, hogy a tengeren néhány hajója elsüllyedt. Aztán ismét egy-két nap múlva jött a hír, hogy most még több hajója süllyedett el, s alig telt el egy hónap, minden vagyonát elvesztette. És még egy hónap sem telt el azután, Katarina apja meghalt nagy bánatában.

Egyedül maradt szegény Katarina a világon, csak egy fillérje sem volt, sem senki, aki magához fogadja. Gondolta magában, elmegy más városba, ott szolgálatot keres, s csakugyan el is ment. Amint ment az utcán nagy búsán, meglátta egy úriasszonyt, aki az ablakban könyökölt, s megszólította:

– Hova mégy egyedül, te szép leány?

– Ó, nemes hölgy – felelt Katarina –, szolgálatot keresek. Nem fogadna fel?

Az úriasszony mindjárt felfogadta Katarinát, s ahogy teltelek-múltak a napok, mind jobban megszerette, mert Katarina szorgalmas is volt, hűséges is volt.

Egyszer egy este azt mondja az asszonya Katarinának:

– Katarina, sétálni megyek, az ajtót rád zárom, nehogy valami bajod essen.

– Jól van, asszonyom – mondotta Katarina, s mikor elment az asszonya, leült s fanni kezdett. De alig perdült egyet-kettőt az orsó, hirtelen kinyílt az ajtó, s belépett az a szép, magas asszony, az ő sorsa.

– Úgy – kiáltott rá –, hát itt vagy? S azt hiszed, hogy békében hagylak?

Azzal nagy hirtelen feltörte az összes szekrényeket, kidobálta belőlük a drága, szép ruhákat, azokat mind diribdarabra szaggatta.

– Ó, istenem, istenem – szólt Katarina –, mi lesz velem, ha hazajő az asszonyom! Megöl, bizonyosan megöl!

Szörnyű nagy félelmében világgá ment, ám az a szép asszony, amint Katarina elszaladt, szépen visszavarázsolta a széttépett holmikat, s visszarakta a helyükre; bizony nem látszott meg azokon, hogy valaki még csak hozzájuk is ért volna. Mikor aztán hazajött az asszony, kereste Katarinát, s nem tudta elgondolni, hová tűnhetett. Első pillanatban azt hitte, hogy tán ellopott egyet s mást, de semmi sem hiányzott.

Katarina pedig nem jött vissza, hanem meg sem állott, míg más városba nem ért. Amint ment nagy búsán az utcán, ismét megszólította egy úriasszonyt, aki az ablakban könyökölt:

– Hová mégy egyedül, te szép leány?

– Ó, nemes hölgy, szegény leány vagyok, szolgálatot keresek, nem fogadhatna-e fel?

Az asszony mindjárt felfogadta, s szegény Katarina azt hitte, most már békében élhet itt, de haj, alig telt el egy-két nap, mikor az asszony sétálni ment, hirtelen kinyílt az ajtó, s ott állott előtte a szép, magas asszony, s szörnyű haraggal kiáltott rá:

– Úgy? Most meg itt vagy? Talán bizony azt hiszed, hogy elrejtőzhetsz előlem?

Azzal feltörte itt is a szekrényeket, szétszaggatta a drága, finom ruhákat, szegény Katarina meg nagy félelmében világgá szaladott. De a szép asszony itt is visszavarázsolta a széttépett ruhákat, s visszarakott minden darabot a maga helyére.

Hét teljes esztendeig volt ilyen a Katarina élete; folyton menekült egyik városból a másikba, de akár-hová ment, az a szép, magas asszony mindenütt megtalálta s elüldözte. Aztán mikor a hét esztendő eltelt,

úgy látszott, mintha az a szép, magas asszony békén hagyná. Akkor elszegődött egy úriasszonyhoz, ki előre megmondta, hogy igen terhes lesz a szolgálata, hát csak úgy vállalkozzék rá, ha bízik az erejében.

– Mindent vállalom én – mondotta Katarina. – Mi lesz a dolgom?

– Látod azt a magas hegyet? Ennek a hegynek a tetejére mindennap ki kell vinned egy targonca frissen sült kenyeret, s ott hangosan kell kiáltanod háromszor egymás után: „Ó, úrnőm sorsa! Ó, úrnőm sorsa! Ó, úrnőm sorsa!” Akkor megjelenik az én sorsom egy szép asszony képében, s te átadod neki a kenyereket.

– Szívesen vállalom – mondotta Katarina.

Három esztendeig lakott Katarina ennél az úriasszonynál, s minden áldott nap vitte targoncán a frissen sült kenyereket, s kiáltott háromszor: „Ó, úrnőm sorsa!” Akkor megjelent egy szép, magas asszony, s átvette tőle a kenyereket. Haj, de közben sokat sírt szegény Katarina, hogyne sírt volna, mikor eszébe jutott, hogy ő milyen gazdag leány volt, s most szegény szolgálonak kell lennie! Egyszer aztán megkérdezte az asszonya:

– Katarina, miért sírsz te oly sokat?

Katarina erre elmondotta az ő történetét, az asszonya meg mondta neki:

– Tudod mit, Katarina? Ha holnap felmégy a hegyre, kérd meg az én sorsomat, szóljon a te sorsodnak, beszéljen a szívére, hogy elégelje meg a te sok s nagy szenvedéseidet.

Katarina megfogadta az asszonya tanácsát, s másnap, mikor felment a hegyre, elpanaszolta az asszonya sorsának az ő szomorú életét. Sírva kérte:

– Ó, úrnőm sorsa, kérd meg az én sorsomat, ne üldözzön többé!

Felelt a sors:

– Ó, te szegény leány, a te sorsod szívet hét fátyol fedi, nehezen hallja meg a kérést. De csak jöjj el holnap, aztán hozzá vezetlek.

Katarina hazament, az asszonya sorsa pedig tüstént felkereste a Katarina sorsát, s mondta neki:

– Kedves testvér, miért üldözöd még mindig szegény Katarinát? Engedd meg már, hogy virradjon fel az ő napja is.

– Jól van – mondotta Katarina sorsa –, holnap vezesd hozzám, adok neki valamit, az majd segít rajta.

Másnap aztán Katarinát az asszonya sorsa elvezette az ő sorsához, az pedig adott neki egy gomolyag* selymet, s mondta neki:

– Őrizd meg jól, ennek még hasznát veszed.

Azzal hazament Katarina, s mondta az asszonyának:

– Íme, asszonyom, nézze, mit adott az én sorsom. Egy gomolyag selyem. Mit csináljak ezzel? Hisz alig ér valamit.

– Csak őrizd meg – mondta az asszony –, ki tudja, mi hasznát veszed.

Telt-múlt az idő, s történt, hogy a fiatal király házasodni készült, s mindenféle szebbnél szebb, drágábbnál drágább ruhákat varratott magának. Hanem mikor a szabó belefogott egy gyönyörű selyemruhába, sehol sem talált ahhoz a selyemhez való selyemcérnát, ugyanolyan színűt. Jelentette ezt a szabó a királynak, az meg kihirdette az egész országban, hogy akinek ilyen meg ilyen cérnája van, vigye az udvarába, s megveszi jó áron.

– Katarina – mondotta az asszony –, vidd a selyemcérnát a király udvarába, mert éppen olyat keres a király, amilyen a tiéd. Majd meglátod, szép ajándékot kapsz te azért.

Fölvette Katarina a legjobb ruháját, ment a király udvarába, egyenesen a király színe elé, aki amikor meglátta, ugyancsak ámult-bámult, mert sok szép leányt látott, de Katarinához hasonlatos szépet soha.

– Felséges királyom – mondotta Katarina –, ihol hoztam egy gomolyag selyemcérnát, olyat, amelyet kerest.

Hej, örült a király, s mindjárt hívatta az udvarmestert, kérdezte, mit fizessenek azért a szép selyemért. Mondta az udvarmester:

– Mérlegre kell tenni, felség, s annyi aranyat tenni az egyik serpenyőre, amennyi lehúzza a selymet.

Nosza, mindjárt hozták az aranymérőt, rátették egyik serpenyőre a selymet, a másikra meg rakták az aranyat, de bár raktak rá jó nagy halom aranyat, nem tudta lebillenteni a selymet. Akkor behoztak egy nagy-nagy mérőt, s rárakták, ami aranya, ezüstje, gyémántja volt a királynak, de bizony a selyem serpenyője meg sem billent.

* *gomolyag*: gombolyag

– Tegyétek rá a koronát is! – kiáltott a király.

Nosza rátették a koronát, s hát most éppen egyformán állott a két serpenyő.

– Hol kaptad ezt a selymet? – kérdezte a király.

– Felsőleges királyom – felelt Katarina –, az asszonyom ajándékozta nekem.

– Nem, az nem lehet! – kiáltott a király. – Mondd a való igazságot, különben fejedet vétetem!

Mit tehetett szegény Katarina, megmondotta az igazat, s elmondta élete történetét is.

Volt a király udvarában egy bölcs asszony, aki jelen volt, s hallotta Katarina elbeszélését. Ez azt mondta Katarinának:

– Katarina, te sokat szenvedtél, de most majd jó napokat fogsz látni. Merthogy a selyemcérnádat csak a király koronája tudta lehúzni, meglásd, hogy királyné lesz belőled.

– Bizony, királyné – mondotta a király –, mert Katarina lesz az én feleségem, és senki más!

Bezzeg hogy úgy is lett: a király feleségül vette Katarinát, s attól kezdve boldog volt.

Még ma is él, ha meg nem halt.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Nyomtatott források

- Béres Melinda: *Semminden*. Akovita Kft, Budapest, 2005.; (7–54.; 69–76.; 81–87, 119–126.; 138–142. o.)
- Bettelheim, Bruno: *A mese bűvölete*. Corvina kiadó, 1985.
- Boldizsár Ildikó: *Varázslás és fogyókúra*. JAK-füzetek 95.; József Attila Kör – Kijárat Kiadó, Budapest, 1997
- Boldizsár Ildikó: *Meseapoétika*. Akadémia Kiadó, 2004.
- Grimm legszebb meséi. (Válogatta: Varga Tamásné; magyarra átdolgozta: Rónay György) Móra Könyvkiadó, Budapest, 1977.
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: *Gyermeklélektan*. Gondolat, Budapest. 1970.
 - Gyerek anyja nélkül (46–58. o.)
 - A félelem kezdetei: bizonytalanság, csalódás (32–37. o.)
 - Az éntudat kialakulása (62–64. o.)
 - A belső szabályozó rendszer kialakulása (71–74. o.)
 - Indulati konfliktusok (97–103. o.)
 - A vágyak elkerülő útjai (104–114. o.)
 - Egy higgadt korszak gondjai (207–211. o.)
 - A szabály tudata és az erkölcsi ítéletek (212–221. o.)
 - Egyszerre több szempont érvényes (222–224. o.)
 - Kettős tudat (237–253. o.)

Internetes források

- Benedek Elek: *Szép Cerceruska*
<http://www.egyszervolt.hu/estimese/search.php?sec=1143622657>
- Grimm legszebb meséi. (Jakob és Wilhelm Grimm); válogatta: Varga Tamásné, átdolgozta: Rónay György
http://64.233.183.104/search?q=cache:wva2h9c-LJ8J:mek.oszk.hu/00400/00402/00402.htm+Grimm+A+b%C3%A9kakir%C3%A1ly&hl=hu&gl=hu&ct=clnk&cd=9&lr=lang_hu
- A zöld szakállú király; Király kis Miklós, Világszép Nádszál Kisasszony (mese):
<http://mek1.mek.ro/porta/szint/human/szepirod/nepkolt/icinke/html/04.htm#cim136>
- Benedek Elek: Kökény Matyi (mese)
http://www.mikulasbirodalom.hu/mese/modern/benedekelek_kokenymatyi430_0.htm

AJÁNLÓ TARTALOMJEGYZÉK

(A dőlt betűvel szedett címek szerepelnek a válogatásunkban is, a könyv elején megadott oldalon.)

- Az aranylúd
Az aranymadár
A békakirály
A brémai muzsikusok
Az erdei anyóka
Az erdei házikó
A farkas és a hét kecskegida
A griffmadár
A halász meg a felesége
A hét holló
A két aranygyermek
A két testvér
A királyfi, aki nem ismerte a félelmet
A libapásztorlány
A libapásztorlány a kútnál
Az orsó, a vetélő és a tű
A paraszt meg az ördög
A pásztorfiúcska
A szabó és az óriás
A széttáncolt cipellők
A tavitündér
A vitéz szabócska
Babszem Jankó
Csipkerózsza
Hamupipőke
Hófehérke és a hét törpe
Hófehérke és Rózsapiros
Holle anyó
Hüvelyk Matyi
Jánoska és Margitka
Piroska és a farkas
Rigócsőr király
Szamárbőr királyfi
Terülj, terülj, asztalkám...!
[http://64.233.183.104/search?q=cache:wva2h9c-LJ8J:mek.oszk.hu/00400/00402/00402.htm+Grimm+A+b
%C3%A9kakir%C3%A1ly&hl=hu&gl=hu&ct=clnk&cd=9&lr=lang_hu](http://64.233.183.104/search?q=cache:wva2h9c-LJ8J:mek.oszk.hu/00400/00402/00402.htm+Grimm+A+b%C3%A9kakir%C3%A1ly&hl=hu&gl=hu&ct=clnk&cd=9&lr=lang_hu)
- A barlangi tündér*
Az elátkozott királykisasszony
A három kismalac
<http://mek1.mek.ro/porta/szint/human/szepirod/nepkolt/icinke/html/01.htm#cim37>
- A király és az ő három fia*
A királyfi és a sárkány
A kis Miska
A kis Vadrózsza
A kismalac és a farkasok
<http://mek.oszk.hu/00500/00598/00598.doc>

A ládikó
A lusta legény kalandjai
A nyelves királykisasszony
<http://mek.oszk.hu/00500/00598/00598.doc>

Az örök ifjúság vize
A só
<http://mek.oszk.hu/00200/00232/html/01.htm#16>

A szegény suszter meg a fiai
A szép Katarina
A szép királylány
A szomorú királykisasszony
<http://mek.oszk.hu/00500/00598/00598.doc>

A táltos Jankó
A tűzmadár
A zöld királyfi
A zöld szakállú király
<http://mek1.mek.ro/porta/szint/human/szepirod/nepkolt/icinke/html/04.htm#cim136>

Babszem Jankó
<http://mek.oszk.hu/00500/00598/00598.doc>

Bolondos Gyurka
Bukolla
Erős Pali
Hammas Jutka
Huszonöt királyfi
Király kis Miklós
<http://mek1.mek.ro/porta/szint/human/szepirod/nepkolt/icinke/html/04.htm#cim136>

Kökény Matyi
http://www.mikulasbirodalom.hu/mese/modern/benedekelek_kokenymatyi430_0.htm

Jankó
Mese a legkisebb királyfiról meg a fehér farkasról
Mirkó királyfi
Szép Cerceruska
<http://www.egyszervolt.hu/estimese/search.php?sec=1143622657>

Tenger Csudája
Tiszagyöngye
Világszép Ilonka
Világszép Sárkány Rózsa
Világszép Nádszál kisasszony
<http://mek1.mek.ro/porta/szint/human/szepirod/nepkolt/icinke/html/04.htm#cim136>

Béres Melinda: *Semminden (részletek)*. Akovita Kft, Budapest, 2005

Kóci felébred	7
Soma	12
A virágok kertje és más meglepő felfedezések.....	19
Kóci mesél	29
A Borilltolok földjén	34
A föld felett	38
Mákházy Döme.....	46
Defekt, a Jóilltol.....	69
A gyerekek	81
Válogatott szörnyűségek	119
Semminden	138

